

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
YIL 17
AĞUSTOS-EYLÜL 2020

SAYI
100

HECE ÖYKÜ

DOSYA

Heceöykü'nün Yüz'ü

Ali Ulvi Temel, Safiye Gölbaşı, Sema Bayar ve İsa Koyuncu yazdı.

SORUŞTURMA

100. sayı bağlamında: *Heceöykü sizin için ne ifade ediyor?*
30 yazardan değerlendirme

SÖYLEŞİ

İsmail Sert Mustafa Şahin'le *Gömleği Yalnız* üzerine konuştu.

ÖYKÜ

Yıldız Ramazanoğlu / Mihriban İnan Karatepe / Abdullah Harmancı
Cafer Özgül / Sadık Yalsızuçanlar / İsmail Sert
Emin Gürdamur / Müzeyyen Çelik ve diğer öykücüler.

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Güney Afrika, Afgan, İran ve Özbek öyküsünden çeviriler:
Lidudumalingani / Rahnavard Zaryab
İsmail Fasîh / Ma'suma Ahmedova

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ YIL:17 SAYI:100 AĞUSTOS-EYLÜL 2020

ISSN 1304-7604

HECEÖYKÜ

AĞUSTOS

EYLÜL

100

KÜNYE

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ

ISSN 1304-7604

YIL: 17 SAYI: 100

Ağustos-Eylül 2020

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni Rasim Özdenören

Yayın Kurulu Ali Karaçalı, Ali Necip Erdoğan, Ali Ulvi Temel,

Dinçer Eşitgin, Emin Gürdamur, Hatice Bildirici

Yönetim Yeri Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara

İletişim Tel: (312) 419 69 13

Fax: (312) 419 69 14 P.K. 79 Yenışehir/Ankara

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

www.hece.com.tr

hece@hece.com.tr

heceyayinlari

Teknik Hazırlık: Hece

Kapak: Hece www.hece.com.tr

Baskı: Emsal Matbaa Tanıtım www.emsalmatbaa.com.tr

2020 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 140 TL.

Kurumlar İçin: 460 TL.

Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 350 TL.

Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Heceöykü'ye gelen yazılar yayın kurulunun onaylaması durumunda takip eden üç sayıda

yayınlanır. Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez.

İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.07.2020

İÇİNDEKİLER

ÖNYAZI

Rasim Özdenören/Asım Gültekin'nin Vedasına Dipnotu / 5

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Necip Evlice / 7

ÖYKÜ

Yıldız Ramazanoğlu/Evde Kal Hoşçakal /	8
Mihriban İnan Karatepe/Yürüyen Işık /	13
Abdullah Harmancı/Tarih Tutucu /	18
Cafer Özgül/Dış Meselesi /	26
Hüseyin Karatay/Bir Hoş Anın Öyküsü /	33
Sadık Yalsızuçanlar/Tahinli Pide Yeşil Tennure /	37
İsmail Sert/Köprüden Sonra Hep Çıkış /	41
Selvigül Kandoğmuş Şahin/Horoz Mehmet Efendi'nin Rüyası /	45
Esra Özdemir Demirci/Duvar /	52
Mustafa Uçurum/Yemin Eşiği /	54

DOSYA

Ali Ulvi Temel/Yüzüncü Sayı /	57
İsa Koyuncu/Heceöykü'nün Türk Öykü Dergiciliğindeki Yeri /	61
Sema Bayar/Heceöykü'nün Ocağında Pişenler /	80
Safiye Gölbaşı/Öykü İçin Yol Haritası: Heceöykü Dosyaları /	92

SORUŞTURMA

Ali Ulvi Temel /	105
Cihan Aktaş /	106
Yıldız Ramazanoğlu/Heceöykü /	107
Cemal Şakar/Yolculuk Hep Güzeldir /	109
Hasibe Çerko /Heceöykü'yle Yollarımız /	111
Abdullah Harmancı/Eksilmek Kader Büyüme İrade /	113
Mehmet Aycı/Yüz /	115
Ali Açıllı /	116
Sadık Yalsızuçanlar/Heceöykü'nün Öykü Dağarımıza Katkısı /	117
Mehmet Narlı/Benim için Heceöykü /	119
İsmail Sert /	120
Cafer Özgül /	121
Ertan Örgen/Heceöykü için /	122
Suavi Kemal Yazgıç /	123
Mustafa Uçurum/Öykünün Kalbinin Attığı Dergi: Heceöykü /	124
Handan Acar Yıldız /	126

Mehmet Kahraman /Benim için <i>Heceöykü</i> / 127
Hatice Bildirici / 129
Esra Özdemir Demirci / 130
Emin Gürdamur / 131
Yunus Nadir Eraslan /Nice Yüzüncü Sayılara... / 132
Müzeyyen Çelik / 133
Safiye Gölbaşı / <i>Heceöykü</i> : Aşınam, Aşıyanım / 134
Ali Necip Erdoğan / 136
Hale Sert / 137
Sercan Ceylan / 139
Soner Oğuz / 141
Engin Elman / <i>Heceöykü</i> ile Yüz'leşmek / 142
Eyüp Tekin / <i>Heceöykü</i> Bir Şenliktir, Ama... / 144
Yasamin Gholamrahmani / 145

SÖYLEŞİ

İsmail Sert /Mustafa Şahin'le <i>Gömleği Yalnız Üzerine</i> / 146

GÜNLÜK

Ali Karaçalı / 150

YAŞADIĞIM GİBİ

Mehmet Ayıcı /Dutlar Yetince... / 157

ÖYKÜ

Emin Gürdamur /Trendekiler / 159
Müzeyyen Çelik /Beter Yangın / 167
Zeynep Sati Yalçın /Sarışın Soğuklar / 169
Soner Oğuz /Nusret'in Kekeme Tarihi / 176
Ali Necip Erdoğan /Kayıp Kütüphanenin Esrarı / 181
Sercan Ceylan /Otobüs ve Blues / 187
Recep Kayalı /Çürüyen Gölgeler Sonatı / 192
İbrahim Halil Çelik /Bir Çürük Elma / 198
Ayşe Hicret Karakaya /Naftalin Kokusu / 202

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Lidudumalingani /Türkçesi: Ahmet Sait Akçay/Kaybettiğimiz Hatıralar / 206
Rahnavard Zaryab /Türkçesi: Khalida Naderi/Ve Yağmur Yağıyordu / 216
İsmail Fasîh /Türkçesi: Yasamin Gholamrahmani/Rüya / 227
Ma'suma Ahmedova /Türkiye Türkçesine Aktaranlar: Elif Hümeysra Taşkara
Ezgi Pekşen- Gamzenur Akgüney- Gizem Nur Nazlı-Gülşah Hemşinli-
Seda Çebi/Dert Ortaklığı / 232

HECEÖYKÜ'DE İLKLER

Handan Sena Lezgioğlu /Toz / 237
Berna Atagün /Düğüm / 239
Beyza Nur Kaplan /Beyaz Orkide / 244

KİTAPLIK

İsmail Sert /Pınar Akarken... / 246

RASİM ÖZDENÖREN

Asım Gültekin'nin Vedasına Dipnotu

Geçtiğimiz temmuz ayının 22'sinde Asım Gültekin'in ölüm haberi bir anda hepimizi sarstı. Beklemiyorduk. Sadece henüz genç yaşında olmasından dolayı değil, hiçbir hastalık emaresi göstermemesinden, cevval yaşantısından, daha yapacak çok işi olduğundan dolayı da sarsıldık. Bense bu sarstıya eş olarak ciddi bir hüzne gark oldum.

Hiçbir konuşmasında, hiçbir yazısında kimse hakkında olumsuz bir ifade kullandığına tanık olmadım. Olumsuz görünen haberleri bile iyimser bir dille aktarırdı. Herkesi barıştırmak, herkesi herkesle dost etmek isterdi. Kendisi herkesle dosttu. Bu hali ölümünden sonra daha bir açıklıkla ortaya çıktı. Yazın, yayın ve yazar dünyasından verdiği haberleri "Beyaz Haberler" başlığı altında yazıyordu. O yazılara biz de bir süre *Hece* dergisinde yer verdik. O usanıncaya kadar da yayımlamayı sürdürdük.

Hiç boş durduğunu görmedik. Mesaisinin neredeyse tamamı genç yetenekleri keşfetmek, onlara yol açmak, onları yüreklendirmekle geçti. Telefonu sürekli çalardı. Yemek esnasında bile telefonu kulağındaydı. Öyle olurdu ki kimi zaman "Asım!" diye çıkışmak isterdim. Ama o bir yandan telefondaki kişiye meramını eriştirir, bir yandan sofrayla ilgilenir, bir yandan da yemeğine devam ederdi. Hayatı, benim onu tanıdığım vakitten bu yana sürekli meşguliyet içinde geçti.

Geniş bir ilgi yelpazesi vardı. "Bizim kesim" diye adlandırdığı okur kitlesinin mizaha uzak durduğu kabulünden hareketle *Caf Caf* adını verdiği bir mizah dergisi kurdu. Orada mizah yazarlarının, karikatüristlerin yetişmesini; yetişmiş olanların tanınmasını, kabul görmesini sağladı.

Birçok derginin çıkmasına vesile olduğu gibi, oralarda yazılar yayımladı, onların kabul görmesi için çaba gösterdi. Kimsenin ilgilenmediği yazar adaylarına ömrünü adadı. En küçük bir yetenek emaresi gördüğü herkesi destekledi, desteklenmesini sağladı. Onları birbirleriyle ve uygun gördüğü yazarlarla irtibata geçirdi.

İlginç bir özelliği daha vardı: tanıdığı kimselerin karakterine kısa zamanda nüfuz eder, onlarla ilişkisini o kişinin eğilimlerine göre yürütürdü. Bu, bence, insan tanıma ve onlarla ilişki kurup geliştirme açısından dikkate değer bir meziyettir. Kimseyi kendi eğilimini ve beğenisini kabule zorlamaz, bilakis onların eğilimine göre tutum almasını bilirdi. Bu, nabza göre şerbet vermek veya pohpohçuluk değildi; insan sarrafı olma meziyetinin tezahürüydü.

Bir süredir Türkçe kelimelerin kökeni üzerinde çalışıyordu. Hüseyin Rahmi Göktaş'ın özgün kuramından etkilenmişti. Oradan hareketle Türkçe kelimelerin kökenini bulma çabası içindeydi. Son dönemlerde, gazetedeki köşe yazılarında çoğunlukla bu konu üzerinde duruyor ve ilgi çekici buluşlara imza atıyordu.

Bu arada öğretmenlik ve eğitimcilik mesleğini de ihmal etmiyordu.

Çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Edebiyat öğretmenliği ni okul dışında da okuma etkinlikleri biçiminde sürdürdü. Yunus Emre, Mehmet Akif Ersoy, Muhammediye okumalarını sürekli hale getirdi. Günümüz yazarlarının, dergilerinin, kitaplarının gençler indinde tanınması ve okunması için ayrı bir gayreti vardı. Bu okumalar dolayımında, katılanlara dil zevki, gramer, kelime bilgisi aktarıyor, böylece okuma etkinliğini zevkli ve dikkatle izlenir hale getiriyordu.

Bu tür etkinliklerinde kendini öne çıkarma hevesine kapıldığını, ben de varım edasına büründüğünü bilmiyorum. Kendinden ziyade sevdiği, önem verdiği yazarların öne çıkmasına, onların okunmasına, anılmasına öncelik veriyordu.

Tanıştığı herkesle hasbi ilişkiler geliştirdi. Çevresinde devlet adamlarından üç yaşındaki bebeklere kadar geniş bir dost yelpazesi oluştu. Taşova'da kılınan cenaze namazında olsun, Fatih Camii'ndeki gıyabi cenaze namazında olsun katılan binlerce kişinin her birinin gönlünde ayrı ayrı yerler edinmişti.

Kitapları: *Alışmak Ölümüne Karşı, Birden Bine -Türkçede sayıların kökeni üzerine denemeler-...*

Dergilere, gazetelere dağılmış daha yüzlerce yazısı kitaplaşmayı bekliyor...

En verimli çağında dünyaya “elveda” dedi.

Gidişine ilk tepkim *sağ kolum koptu* olmuştu. Bunca yılın deneyimi bile olayı havsalama sığdırmakta zorlanmamı önleyememişti.

Uçtu... Bize derin bir hicran yarası bırakarak uçup gitti... Mekânı cennet olsun...

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Ayasofya ve Nuri Pakdil 12 Temmuz 2012

24 Temmuz 2020 anısına

Necip Evlice

Evde Kal Hoşçakal

Karganın bıraktığı kağıt parçası cam kenarındaki begonya ve gece safasının arasına sıkışmış. Bitişik saksılar rüzgara perde olup uçmasını engellemiş ama mektup parçasının gagayla mı koparıldığı, insan eliyle mi yırtıldığı meçhul: ölümünden hiç kimse...Sağlık Bakanı'nın basın toplantısı başlamış bile. Arka fonda ölenlere kalanlara dair endişeyle bütün gün beklenen rakamlar, ekranda gözleri uykusuzluktan kızarmış kravatlı sinirleri alınmış sakin bir adam. Üç saat boyunca birazdan diye alt yazı geçip hepimizi ekrana kilitleyeceğinize beş on dakika kala duyursanız. Karantina yüzünden evdeyiz ya vaktimiz sebil. Virüs dünyada hızla yayılıyor. Bu gün memleketteki ölüm sayısı ikiyüzdoksan, vaka sayısı üç binlere çıkmış, pencereyi neden kapamadım ki, dışarıda martılar bizim anlayamadığımız neyi anladılarsa çığlık çığlıklar, annem koltuğun ucuna oturmuş sırtını yaslarsa büyük açıklamadan bir şey kaçırarak. Belki de kaykılıp oturduğumdan yoğun bakımda inleyenlerin sayısını seçemiyorum. Annem yıkayıp yıkayıp giydiği iri lale desenli elbiseyle sadece uzaktan temaşa edebildiğimiz, hayalini kurduğumuz baharları halılara sürüklüyor, odadan odaya yürüyüşler yapıyor, görüp dokunamadıklarımızın desenini deterjan kokularına buluyor. Ne zaman başımı bir kitaba eğsem gözlerini dikip acıyarak beni incelediğini tepegözümle görmediğimi sanıyor ama günlüğümü açıp okuduysa işi bitik. Evi ilaçlı sularla defalarca silerken gözüm gibi baktığım iki yeni pantolonuma çamaşır suyu damlatmış. "Mesafe koyun" kuralına dışarıda uyan yok ama biz evde harfiyen uyup neredeyse hiç konuşmaz olduk. Tvitir ahalisini bir şey yazmadan sinsice izliyorum, akıl verenler tavan yapmış, herkes birbirini suçlarken bir yandan da ne yapılması gerektiğini söylemeyen, Kore nasıl başardı diye ahkam kesmeyen kimse kalmadı. Söylevler tehditler cezalar derken insan doğasının uyumsuzluk yasası gereği sürü bağıışıklığına geçtik. Arkadaşım mesaj atmış, sağlam kaynakların içeriden taşıdığı bilgiye göre hükûmette bir kanat, tedbirlere uymuyorlarsa canları cehenneme diyesiymiş.

“Gidiyor musun markete?”

“Evet anacığım geç bile kaldım, çoktan iç içe geçmiştir millet.”

“Perihan hanıma da sor bakalım geçerken, bir ihtiyaçları var mı?”

“Neden ki gül gibi üç kızı var, hepsinin de elleri bedenleri sağlam.”

“Var da biliyorsun baba yok ortada. Adam tapu memuru olarak atanmış, hiç sesini çıkarmadan yıllarca Urfa’da çalışmış, sonra...”

“Hep aynı hikâye, ne varmış Urfa’da, dünyanın en güzel şehrinden mahrumiyet diye bahsetmen...”

“Bunların kökü Denizli İzmir, nazenin bir aile. Memleket hizmeti demiş gitmiş işte, orada bir iftiraya uğramış adamcağız, yolsuzluk yaptığı söylenmiş, çok kırılıp incinmişler, dava sürerken de devletten istifa etmiş.”

“Tamam da ne alaka, yine roman yazdın, bir markete gidip geleceğim.”

“Dava yıllarca sonuca bağlanmamış, tapularda gerçekten yolsuzluk yapan adam ne yapıp edip bu adamcağızın üstüne yıkmış işi. Ay ne fena töhmet altında kalmak. Şuyuu vukuundan beter. Mahkemede aklansan bile çamuru geçmez ömür boyu.”

“Yapmıştır o da bir şeyler bize ne, çocuklarına bakmaktan yan mı çiziyor şimdi, nereye kayboldu” diyerek kızdırıyorum annemi biraz.

“Olur mu adam büyük mücadele veriyor. Serbest çalışıp çocukların rızkını çıkarayım derken HongKong’dan mal getirmeye kalkmış, ödemeyi yaptığı halde malı teslim etmemişler. Çok adiymiş adamlar. Şimdi de Çin’e gitmiş oyuncak getirmeye, korona yüzünden akibeti meçhul, haber alamıyorlar. Çin kapıları kapadı.”

“Ee?”

“Kadıncağız perişan sor bakalım alınacak bir şey var mı?”

Lafı bu kadar dolandırması uğrayıp Şule’yi görmem için. Kızın beline kadar uzanan gece gibi simsiyah saçlarına vurulmuş. Her akşam bir fasıl geçiyoruz, şöyle zeki böyle veterinerlik okuyor, ben nasıl da çocukluğumdan beri hayvanlara düşkünüm. Hukuk son sınıfta olmamla hayvanların hakkı hukuku ve ela gözlü veterinerlik öğrencileri arasında öyle kuvvetli bağlar var ki, arayı bulan uzun saçlara bir dolanabilsem ne elem kalır ne keder bizde, gün doğmadan neler doğar. Akşam geç vakit dönse bile Şulecik mahallenin kedilerini köpeklerini beslemeyi ihmal etmiyor, her biri ona doğru nasıl koşuyor, kıt parasını nasıl da mamalara yatırıyor, annemin hayvan sevgimden içeri dalma hamlesi. Annesi evde yemekleri Şule yapar diyormuş, ablası ne işe yarıyorsa, ojelerini sürüp üfleyerek oturuyor camın önünde. Pandemi var zordayım diye çalıştığı restorandaki patronu işine son vermiş. Sonuçta evden zum ya da yutup programlarıyla servis şefliğini sürdürecektir değil. E evde yemek yapsa ya. Şule apartman girişinde ne zaman rastlasa kapıyı tutup

annemi geçiriyor, benimle ilgisi yok bunun, aile terbiyesi bu, herkese yapıyor, istihbaratımız kuvvetli.

Çocuklara konan zalim sokağa çıkma yasağı yüzünden rengi solmuş, her an ağlamaklı yüzüyle tekne kazıntısı küçük kız çıktı kapıya. Perihan hanım sesleniyor, zahmet etmeyelim ama bir kilo un, bir paket irmik, kabartma tozu şeker ve vanilya getirirse makbule geçer, yumurtamız var, ha bir de iki şişe süt. Yusufcum tatlıdan yollarım size de, gerçi şimdi yokuş yukarı malzeme taşımama...

Taşıyım Perihan teyze ne olacak ki bedenim hiçbir şey hissetmiyor. Bir mesajla özgürleştirdim. “Daha yüksek lisansım var, evlenme fikrine çok uzağım artık, sen daha iyilerine layıksın, senelerce süren ilişkimizi dostluğumuza say, birbirimizi özgür bırak...”

Bir gün bir hafta ya da bir ay sonra instagramda evleniyorum! diye uçuşan bir video. Yüzü gözlükten görünmeyen biraz kilolu bir adamla yamaç paraşütü yaparlarken Fethiye’de çekilmiş. Denizin üzerinde uçanların sevinç dolu çığlıkları duyuluyor. Zenginlerin oğlan Londra’ya doktora giderken yalnız gitmesin oralarda telef olur paraşütüne gülücük, aşk arkadan geliverir yeter ki imkânlar güneş açsın zekasına çağdaş uyum. Hayatım sonsuz bir Yeşilçam filmi, kız ağır çekimde ağaçların arkasına saklanıp kalçaları iki tarafa gidip gelerek koşturma. İyi olmuş dikkatini toplayıp balona binmiş, bense tarihin dışından sesleniyorum, zamanın ruhuna çok uzaklardan, yüksekten uçamam yamaçlardan atlayamam.

Dokuz yaşın bütün ağırbaşlılığı üstünde, fosforlu yeşil bir şort, çırpı bacaklar, koşarken ileriye doğru fırlayan kaburga kemikleri, arkadan güçlülükle yetişen, iş bitmiş fikrini boşa çıkarmak için ne kadar gayret ederse etsin nefes nefese kalan yaşlı adam. Çocuğun uçsuz bucaksız denizin içlerine doğru uzanan tahta iskeleden atlayıp hem eğlenmesini hem de erkek olmasını istiyor. Kalabalıktan uzak olalım diye günbatımını seçen dedenin evlat acısından buz kesmiş elini tutmaktan kaçınmak için çoğu kez delice koşuyor çocuk. Atlayınca düşeceği yerlerin yüksekliğini, zemindeki taş kum dengesini kontrol etsin iyi de, peki beyninin kıvrımlarında saklanan kayalara çakılma arzusunu ne yapacak? Çocuk dedenin güvenceye alamadığı tarafa doğru ayaküstü atlarken, metrelerce dibe gitme korkusuyla sersem bir yengecin onu yemesini dileme arasında bir yerde. Sonra büyük bir deniz kabuğunun alnını boydan boya jilet gibi kesmesi ve deniz kestanesi bataklığı.

Uçan videodan çok önce, deniz kestanesi tarlasına atlayış yaptığım, dikenlerin çıkışının günlerce sürdüğü yazdan beri zihnimin bir bölümü boş sarımsak sayfa. Gözle görülmeyen küçüklükte ama fattanlığıyla dünyayı eve kapatan yüce virüs sayesinde herkes kendi sessiz ülkesinin tek yurttaş

oldu. Yaşama dair bollaşmış, daralmış, incelmış genişlemiş büzüşmüş sorular, bazı metalik kelimeleri cevap diye çıkarmak çıkarmak için halden hale giren ağızlar uzaklaştı hayatımdan. Açılan beklenmedik boşluğun beyazlığı da siyahlığı da o kadar parlak ki gözlerimi kör ediyor bazı günler. Neyse ki fakültenin sınavlarını yüksek notlarla geçtim. Pijamalarla mezun mu oluyorum ne, vaka analizlerini bilindik usulle uzun uzun yazdıktan sonra tarayıp soruların altına yapıştırıyorum. Bir ayda adalet muhakeme suç ceza tanık üzerine sayısız soru cevapladım. Nice örnek olaylarda yargıçlık yaptım, cinayetlerin gerekçelerini yazdım. İnsanların hayatları ortadan kalkarken kasıttan taksire arada kalmış ne kadar patika varsa ölçüp biçtim.

Korona duygusallığımdan istifade bir süredir pişkince içeri girmeye alışan kargacık bilgisayar masama yerleşmiş bulunuyor. Sağ yanağındaki-yanak denirse, canı ne ki- minik beyaz benekten kolayca tanıdığım akıl küpü kuşun güzergahı belli oldu. Virüs havalar ısındıkça etkisini kaybeder satsasına inansak bile ısı çok düşük hala, iklim değişikliği yağmurlarıyla sel gidiyor. Karga yolun karşısındaki binanın üst kat balkonlarını yurt edinmiş. Geçenlerde binanın çatısındaki ısı panelinin altında ortaya çıkan üç yavru martıya yaklaşıp korkutmasını izledim. Bir yandan da başka balkonlarda ne bulursa, köfte, kağıt, mandal alıp masama getiriyor. Gözüm ekranda, bakan konuşurken gözünden yaş geldi bu sefer, ölümlerin nasıl acı vererek gerçekleştiğine dair ürkütücü ayrıntılara girdi. Virüs kitleleri yönetmek için uydu-ruldu diyenlere cevap veriyor zahir. Yan binamızda genç bir karı koca öldü ve hızla akciğer yetmezliği gelişmiş ikisinde birden. Sosyal medyada maske takmayanların çokluğundan şikayet edip herkes birbirine tükürse ve bu iş bitse yazmış öfkeli biri.

Perihan hanım tatlıyı unuttu sanırım. İnsanlar evde bir takım işler başarmak için ya çok hevesli, ya da mutfağa gidip su alamayacak, bir elma soyamayacak kadar bedbin. Karga önce martıları tehdit ediyor sonra da çatının altındaki iki balkon arasında mekik dokuyor. Mektup parçası yaşlı çiftten olabilir mi, yasaklar yokken hergün dışarıda geziyorlarmış gibi yas içindeler, hiç konuşmadan kahırla saatlerce dışarıyı seyretmelerini izleyecek vaktim var. Geçenlerde oğulları olmalı, orta yaşlı beyaz saçlı bir adam gelip balkonun hizasından yukarı bağırarak konuşmuştu sağlıkları hakkında. Bazı şikayetler sıralasalar da, kontroller gecikiyor, annen kabız oldu, gözümü bir göstermem lazım gibi, sadece ekmek lazım mı dedi adam. Görüşme kısıtı ne kadar mutlu etti insanları, arama sorma gitme gelme zorunluluğunun ortadan kalkmasıyla, bir baştan bir başa ne kadar süreceği belli olmayan bir mutluluk sardı ülkeyi. Vicdanlar yatıştı, kalpler nirvanaya erdi.

Öteki balkonda beliren genç adamın koyu kumral saçlı başını görebili-

yorum. Benimle aynı model kesilmiş saçları, berber yüzü görmeyince omuzuna kadar uzamış. Güneşin batış ışıklarında kanvas pantolonunun vizon rengi çok net belli oluyor. Aynısını giydiğimden biliyorum, kesimi rahat ve yumuşak, beli ne düşük ne de gereksiz yükseklikte. Kitap okurken birden kalkıp çatıdan balkona düşen yavru martıyı eline aldı. Dağların zirvesinde terör kurşunlarına hedef olan babamdan kalan ender hatıralardan biri olan askeri dürbünle genç adamı ve martıyı izliyorum. Zaman salaş bir gömlek gibi üstümüzden dökülerek genişleyince çatıdaki martıları, karşı binadaki insanları görecektir yeni bir göz indi üstüme. Üç yavrunun uçamayış maceralarıyla sabah akşam seyredecek canlı bir filmim oldu. Kuşların doğar doğmaz bir iki gün içinde kanatlarını silkeleyip uçamaması tam bir hayal kırıklığı. Kanatlardaki tüyler anne gibi bembeyaz değil kırçıllı siyah beyaz kahverengi, büyüdükçe mi bembeyaz oluyorlar, çok cahilim. Üç saat olmuş balkonun plastik sandalyesine mihlanalı, yüzünü seçemediğim genç adam, masadaki kitap öbekleri, kuşlar ve arada perde olan akasyalar. Belediye görevlileri bu yıl akasya ağaçlarını fazla budadıklarından yapraklanmaları acılı oldu, çiçek açmak için az kalsın gövdelerini patlatacaklardı. Vizon pantolonlu gencin annesini görebiliyorum, pencerenin önünde lale desenli elbisesiyle sigara içiyor. Belli belirsiz yoldan geçen kızları inceliyor.

Akşam ezanı okunurken televizyona salgın profesörlerinin aynı cümleleri farklı kelimelerle evirip çevirdikleri bezgin sesler düşmeye başladı. Pencereye yansıyan yüzleri düşük ama canlı sesler çıkarma çabaları takdire şayan doğrusu. Martılar ezan dinliyor, martılar ısı panelinin altından çıktılar, martılar havalanmayı başkalarından biliyor, kanatları olduğunu fark edip biraz çırpıyorlar ama bir aydır aynı terane, uçmak yok. Ayakların bitmek bilmeyen keşfiyle büyülenmiş, sürekli yürüyorlar çatıda. İki çırpı bacakla vücudu kaldırıp yürümekle yetinirlerse kanatlar yapışıp kalacak. Ayak büyüyle kanat mucizesi arasındaki araf ne kadar sürecek.

Birkaç adım atınca dünyanın yarısını katetmiş gibi mutlulukla kaplanan hüznü boncuk gözlere odaklıyorum dürbünü. Balkona düşüveren yavruyu eline alıp sandalyeye çıkan genç adamın üzerindeki koyu yeşil tişörtün sonuncusunu aldım sanıyordum. Demek bir tane daha kalmış mağazada. Alnında çocukluktan kalma ince uzun bir deniz kabuğu izi var. Sürekli düşündüğüm şey buydu, biri gelip yavruları çatıdan aşağıya iteklemeli. Genç adam boşluğa doğru savruluyor yavruyu.

MİHRİBAN İNAN KARATEPE

Yürüyen Işık

Bana katından yardımcı bir yetki ver, dedim.

Öyle, böyle değil...

Girdiğim yere dürüstçe girer, çıktığım yerden dürüstçe çıkar¹, üstelik...

Der, demez dudaklarımda bir ıslaklık bırakarak *dürüstçe çıkar*, diğer kelimeleri de peşine takıp çıkıp gitti. Nereye gitti? Daha kapıdan çıkmamıştım. Anladım ki her şey bunu dememe bağlıydı. Ben peşinden gidecektim. Gıcırtilayla kapıyı açacaktım, açtım da... Ama kapı gıcırdamadı. Yağ sürmüştür biri, dedim. Bazı kapılar içe, bazısı dışa açılır, dikkat ettin mi? Ayağını çekmezsen, içe açılan kapıya ucundan sıkışır ve acıyla hoplarsın. İçimde biri var. Bütün hoplamalar, zıplamalar ondan sorulur. Ayağı-m-ı bir adım geri çekti. Kapı ardına kadar açıldı. Maşallah, dedim.

Biraz korkuyorum aslında ve korktuğumu yazarken şuan, gözlerim yaşıyor. Harfler buuğğguullaannıyyorr...

Birkaç dakika ara verip hızlıca gözlerimi kırdım, akan yaşları yenimle sildim. Yenimle silmeden önce yen kelimesini “Kol kırılır yen içinde kalır” yargısından koparmam zor oldu. İçindeki kol, ağırlık yapıyordu ve yetmezmiş gibi bir de gözyaşlarımla ıslanıyordu. Oysa ben bugüne kadar gözyaşımı ve çocukken akan burnumu, hep kolumun tersiyle sildim. Yen de nereden çıktı?! Bu sözcüğü bugüne kadar cümle içinde kullanmadığımı düşündüm. Sanırım bu ilk. Belki de değildir. Hatırlamıyorum. Bunları düşünürken, o ağılak atmosfer de kendiliğinden dağıldı.

Daha iyiyim. Aşağıya inmekte acele ediyorum. Çünkü taksi çağırdım ve hemen gelir. Fakat içimde dışarı çıkmaktan korkan biri, betimlenecek bir şeyler çıkartıp duruyor önüme ki biraz daha içerilerde oyalanayım hatta gitmekten vazgeçeyim. Gözlerimi doğalgaz kutusuna çekiyor,ilmek çeker gibi... Doğalgaz kutusuna asılmış, uzunca bir keratanın bence anlatılacak bir tarafı yok. Zaten hiç kullanmam. Öyküde niye kullanayım? Su vanalarının olduğu bölüme çekiyor çaktırmadan gözlerimi sonra, az önceki ilmek ne de

olsa kaçtı... Yıllar yılı bir kapak yaptırmamışsınız madem, bugün de görmezden gelmeye devam edeyim onu da, diyorum. Bir ilmek daha kaçıyor. Örgü ören şişman bir kadın oluyor içimdeki. Burnuma parfüm kokulu çamaşır suyu basıyor. Demek ki günlerden pazartesi... Gündelikçi kadın, basamakları silmiş. O da şişman ama içimde değil ve yine ıslak bir kokuya boğmuş merdiven boşluğunu, bundan kaçamıyorum. Ciğerlerim yana yana klor solumaktan başka çarem yok. Yarım bir nefes çekiyorum ve kendimi hop diye bir taksiye oturtuyorum. (İçimde hoplamalardan, zıplamalardan sorumlu biri var demiştim.) Apartmandan nasıl çıktım, kiminle karşılaştım, dışarının havası nasıldı? Arada kalan yerleri artık kendiniz dolduruverin. Her şeyi benden beklemeysin. Karanlık bir odaya girerken ışığı yakmışsınız da birden her şey karşınızda patlamış gibi olsun. (Yönlendirmeden duramadım, farkındayım...) Bense arkama yaslandım şimdi oturuyorum. Umarım koltuklar temizdir. Arabanın içi sıcak. Bir taraftan cüzdanımı yokluyorum. Kısa mesafe gideceğim için biraz tedirginim. Taksiciler burnundan soluyor o zaman. Metroya kadar, diyorum. Hay hay efendim, diyor. Hafiften sevinıyorum. *Dürüstçe çıkar*, diğer kelimeleri de peşine takıp buralardan geçmiş, anlıyorum. Biraz daha yaslanıyorum arkama ve radyoda çalan müziği o zaman duyabiliyorum: *Seninle her şeye varım ben. Sen benim uğurlu yolumsun. Yıldızlara yürürüm senle...* Çaprazdan gördüğüm bu ensesi kalın, fazla kıllı kolları güneşten iyice yanmış, vites koluna kehribar tesbih geçirmiş adamla, aynı şarkıdan keyif ala ala gidiyoruz bakalım. Eni-boyu yerinde, bronz teni ıslık ıslık ve bronzluğu amelelikten gelmeyen, daha iyi mevkideki biriyle aynı şarkıdan keyif almaya itirazım olmazdı diye düşünüyorum. Bunu düşündüğüm için sırtıma minik minik çiviler batıyor ve insanları dış görünüşüne göre değerlendirdiğimi ve kendimi de bir halt sandığımı görerek üzüldüğümü. Kendimi yargılarken şarkı da bitiyor.

Çantamda bir flash bellek taşıyorum. Şimdilik son göz ağrım olan deneme dosyam içinde: "Allah'ın Yardımcıları Olun." Elimi çantama atıyorum, onu çantamdan düşürme ve takside bırakma ihtimalim zihnime sürünüp geçiyor. Onu çantamın iç kısmında, minik fermuarlı bölümde saklıyorum. Orada olduğunu bilerek ve fermuarı açıp tekrar orada mı diye yoklamayarak, düşürme ihtimalimi sıfıra indiriyorum. Birazdan ineceğim.

Metroya gelince taksici duruyor ve ödemeyi alır almaz; "Ben size yardım edeyim." diyerek bir çırpıda arabadan iniyor ve bana kapıyı açıyor. Şaşıyorum. Bugüne kadar böylesi kibar bir taksi şoförü görmemişim. Yardım sözü, tonlaması aynı olduğu hâlde, diğerlerinin arasında büyüyerek, kalınlaşarak öne çıkıyor. İştmiyor da bir metinden okur gibiyim. İşte şöyle: "Ben size **yardım** edeyim."

Taksiden inip metro girişine doğru bir insan seli içinde akıyorum. Maz-

gal deliğine doğru akan yağmur suları gibiyiz. Fakat yağmur yağmış değil. Ama benim kalbim çoktan hamur olmuş. Mayası geldikçe her adımında kabarıyor. Kalabalığın içinden biri, bir kadın; pembeli siyahlı bir giyimi var, şalını başına sarık gibi dolamış, şalı da pembeli siyahlı, iki üç metre kadar önümde ve hafif çaprazımda yürüyor ve başını bana döndürmüş biteviye gülümsüyor. Başı bana dönükken nasıl kimseye çarpmadan yürüyebiliyor? Kalbimin taşan hamuruna elini daldırıp bir topak alıyor, un serpip yuvarlıyor, kalbimi yeniden yapıyor. Pamuk gibi oluyorum. Kim bu kadın? Nereye gittiğimi adım kadar bilen, aklımdan geçeni okuyan ve bana eşlik eden bu kadın, hakkımda tüm bildiklerini bana bir bakışıyla yüklüyor. O dakika ondan kuşku duymuyorum: **Ölü iken kendisini dirilttiğimiz ve insanlar içinde onunla yürümesi için kendisine ışık verdiğimiz kimsenin durumu, karanlıklar içinde olup ondan çıkamayan kimse gibi olur mu?**²² Olmaz, olmaz da... Ben yolumu kendim de bulurum, diye aklımdan geçiriyorum kof bir kendini önemsemeyle... Sonra nasıl oluyor, onu birden kaybediyorum. Hiçbir yerde yok!

Turnikeden geçiyorum. Kalabalığa uyuyorum ve ayaklarım beni sarı çizginin önüne ve çizgiyi geçer de ya atlarsam fikrinin kıyısına kadar getiriyor. Atlamam atlamasına da ya rüzgârına kapılırsam diye düşünmeden edemiyorum. Fazla beklememe gerek kalmadan araç geliyor. Adımı atıyorum ve malum düşünceleri sarı çizgide bırakıyorum bir başkası için. Kaç durak sonra ineceğim yere varıyorum hiç bilmiyorum. Bunlar önemsiz benim için. Kaç hâyâl, kaç anı sonra dersek, bunu tespit etmek hiç mümkün değil. Ayakta giden yolcuların tutamaklara uzanmış kolları gibi bütün düşünceler birbirine girmiş vaziyette araçtan iniyorum. Pembeli siyahlı kadını kaybettim, üzgünüm. *Dürüste çıkar*, diğer kelimeleri de takıp peşine buharlaşıp gitti mi, yoksa bir bulut gibi üzerimde mi, emin değilim. İndiğimde bir an durup; “Cağaloğlu çıkışı ne taraftaydı” diye düşünüyorum. Önümden geçen iki adamdan biri, diğerine, az ilerideki merdivenleri eliyle işaret ederek; “Cağaloğlu çıkışı şu tarafta, biz buradan çıkacağız” diyor. Zamanlama müthiş! Ağzım açık kalıyor.

Yeraltından gün yüzüne çıkan bir köstebek gibi dışarı çıkıyorum. Bu çıkışı, kelebeğin kozadan çıkışına benzetmek isterdim ama henüz kanatlanabilmiş değilim, evrimimi tamamlayamadım: **İnsan henüz anılmaya değer bir şey olmadan önce uzun bir dönemden geçmemiş midir?**²³ Oluş halindeyim. Başımı yukarı kaldırıyor ve yükselen binalar arasından görünen göğe bakıyorum. Mavi atlasa serili beyazlı, grili yumaklar... Bir sonbahar göğü için fazla iddialı. Birden alerjim tetikleniyor ve üst üste hapşıriyorum. Güneşten olmalı... Bulutların arasından başını sessizce uzatıyor: **Gökleri ve yeri örneksiz yaratan bir işin olmasına karar verince, ona yalnızca “Ol!” der ve oluverir.**⁴ Başımı eğiyorum. Kamburumu çıkartarak Cağaloğlu yokuşuna doğru yöneliyorum.

Yokuşun başında Çiğdem pastanesi karşıma dikiliyor. Kendinden emin bir sevgili gibi nefis kokulardan, buram buram kollarını boynuma doluyor. Ne yalnız başıma oturmak ne bir şeyler atıştırmak istiyorum. Ona direnmek zor fakat yine de nazikçe kollarını boynumdan indiriyorum.

Farklı ülkelerin konsoloslukları önünden geçiyorum. Harita üstünde birbirine sınırı olmayan ülkeler şimdi böyle yan yana... Her binanın önünde, kendine özgü giyimiyle güvenlik görevlileri dikiliyor. İçimde hoplamalardan zıplamalardan sorumlu biri, onları görünce muzip bir çocuk oluyor ve Faslıyı hop diye Fransız konsolosluğuna, Fransız'ı Fas konsolosluğuna konduruyor. Küçük bir yer değiştirmece. İçten içe gülerek, hızla oradan uzaklaşıyorum.

Cağaloğlu yokuşu gittikçe kâğıt kokuyor, mürekkebi kurumamış gazete, raflarda yılanmış, sayfaları sararmış kitap kokuyor ya da bana öyle geliyor. Bu kokuyu şişelemek keşke mümkün olsa! Vitrin camlarında görünen kitaplar, kapı önüne istif edilmiş eski-yeni dergiler, gazeteler... Onlarla muhakkak surette bir ünsiyetim var. Ebem göbeğimi kesince bir kütüphanenin bahçesine gömmüş olmalı: **Allah sizi yerden bir bitki olarak bitirdi.**⁵ Ve ben oradan yeşerdim.

Kısa bir telefon görüşmesiyle yayıncımın yerini iyice öğreniyorum. Epey yaklaşmışım. İçeri girdiğimde orta yere kurulmuş kuzine bir soba dikkatimi çekiyor. Üzerinde bir demlik fokurduyor. Sağa sola yığılmış kitaplardan adım atılacak yer kalmamış odada. Bu sobanın alazı bu kitaplara sıçramasa bari, diyorum içimden. Gözbebeklerimde birden alevler yükseliyor fakat yangının ortasında yine herkes elindeki işe eğilmiş kayıtsız oturuyor. Alevleri el çabukluğuyla söndürüyorum. Ortılığı telâşeye vermenin âlemi yok. Ateş, sobanın içinde. Soba, odanın ortasında. Demlik sobanın üzerinde. Sobanın üzerinde bir demlik fokurduyor ya da tıslıyorsa o anlatıda her şey yolunda demektir. O halde ben de kendi işime bakmalıyım. Sobanın gerisinde, elindeki kupadan içeceğini yudumlayan şişmanca bir adama selam veriyor ve görüşmek istediğim kişinin adını sorguluyorum. Sesli selamımı başıyla alıyor ve beni el işaretiyle yan odaya yönlendiriyor: **Ve bir selam ile selamlandığınız takdirde siz ondan daha güzeli ile selamlayın veya onu (aynıyla) iade edin.**⁶ Bu adamdan o dakika hoşlanmıyorum. Yaptığı işten bıkmış bir hali var.

Yayıncım da yardımcısı da yorgun... Kitap okumanın bir iş olduğu yerde kitap okumanın bir zevki kalmıyor olmalı. Kendimi daha şanslı hissediyorum onlara bakınca. Yayıncım, kendisine takdim ettiğim eski kitaplarımdan birinin kapağını açıyor ve birkaç cümleyi hızlıca okuyor. Kendi kitaplarım dışında başka kitapların da editörlüğünü yapıp yapmadığımı soruyor. Hayır, diyorum. İstersem yapabileceğimi söylüyor. Galiba bir iş teklifi aldım. Fakat

o zaman yeni çalışmalarına zaman ayıramayacağımı düşünüyorum. Ha-ha-hayı, diyorum. Yayımcım kekelememe şaşıyor. Gözlerim pencereye kayıyor. Pervaza yığılmış kitapların gerisinde görünen bir yüz... Şaşkınlığımı nasıl gizleyeceğimi bilemiyorum. Pembeli siyahlı kadın orda! Gülümsüyor. Verdiğim cevabı biliyor ve beni onaylıyor.

Ne dışarı çıktığımda, ne de yol boyunca bir daha onu görebiliyorum. Konsoloslukların önünden geçiyorum. Faslı ile Fransız güvenlik görevlisi yerlerine geçmiş. Fakat hallerinde bir gariplik var. Biri diğerine şapkasını, öteki de ona ceketini vermiş. Çiğdem pastanesi biraz daha dolmuş. Pastaneden çıkan bir eleman, elinde kesekâğıdından paketlerle konsolosluklara doğru ilerliyor. Bizimkiler poğaça söylemiş olmalı. Karşılıklı yiyecekler... Yüzüme bir gülümseme yayılıyor. Metro merdivenlerine doğru yürüyorum. İlk basamağı inmeden önce, son bir kez bakıyorum yokuş yukarı... Yol boyunca ağaçlar rüzgârla bana doğru eğilip kalkıyor. Burnuma kitap kokuları geliyor. Başımı eğerek karşılık veriyorum bu kokulu selama. Derin bir nefes alıp içime çekiyorum. Daha ne isterim ki...

Kur'an-ı Kerim, "Taner Eon Demirci Lopez çevirisi"

- 1.) İsrail Suresi/17:80
- 2.) Kur'an Suresi/ 6:122
- 3.) Evrim Suresi/76:1
- 4.) Vaadin Tekrarı Suresi/2:117
- 5.) Nuh Suresi/71:17
- 6.) Yetimler Suresi/ 4:86

ABDULLAH HARMANCI

Tarih Tutucu

Devreleri gevşemiş bir arkadaşım vardı. Manyak Sedat. Sedat'ın devrelerinin yanmış veya biraz karışmış veyahut iyice gevşemiş olduğu konusunda bütün arkadaş çevremiz hemfikirdi. Sedat, çocukluğunu, evlerinin balkonunda oturup Japon yüzlü, çekik gözlü oyuncak bebekler yaparak geçirdi. Ben dedemlerin bahçesinden, dördüncü katta oturan bu tuhaf çocuğun hareketlerini izlerdim. Dedemlere sadece yaz tatillerinde geliyorduk. Dolayısıyla onunla da senede birkaç hafta görüşüyorduk. Ama bu bana yetiyordu.

Annemin zorlamalarıyla bakkala gitmeyi kabul edip de sokağa çıktığımda, bu ilginç kişilik, çılgılık atmaya başlıyor, bize gelsene, sana yeni yaptığımı Japon bebeğimi göstermek istiyorum, diye bağıırıyordu. Sokakta herkes bana bakıyor: Gitsem beni de “manyaklık” kategorisine koyacaklar. Bazen duymazdan geliyor, bazen işim var, diyordum. Ama bazen de dört kat asansörsüz apartmanın merdivenlerini çıkıp onların balkonundan dünyayı izliyordum. En çok da dedemlerin evini.

Dedemlerin evi oradan başka bir evmiş gibi gözüküyordu. Babamın doğduğu, annemin gelin olduğu, benim doğduğum, kardeşlerimin doğduğu bir yer gibi gözüküyordu. Nasıl yani şimdi biz bu kadar senedir burada mı yaşıyoruz, gibi bir şaşkınlık içinde bakıyordum dedemlerin evine. Nasıl yani biz şimdi bu muyuz? Bu şimdi biz mi?

Sedat, çocukluğunu evlerinin o küçük balkonunda geçiriyor, her geçen gün başka bir Japon bebek yapıp çılgılık çılgılığa beni çağırıyordu. O zaman dedemlerle yemek yemekte oluyorduk ve ben kıpkırmızı oluyordum. Herkes başını çevirip bana bakıyordu.

“Senin manyak iş başında gene!” diyordu babam ve ben söyleyecek bir şey bulamıyordum. Ondan bana bir ayıp, bir utanç bulaşacak gibiydi. Sakınıyordum ama sokakta hiç şansım yoktu.

O Sedat, ben Sedat... Bana kafayı takmıştı. Ne zaman sokağa çıksam Sedaaaaaaaaaat... diye bir çılgılık.

Bir gün dedemlerin arka bahçeye açılan büyük balkonlarında otururken balkonumuzun tam ortasına kocaman beyaz bir şey düşmüştü. Dedemin “sübhanelallahhhh” diye haykırarak ayağa fırladığını hatırlıyorum. Babaannem bile şaşkınlığını belli eder şeyler söylemişti o gün. Bu beyaz şeyin sırrı kısa sürede çözüldü.

Adaşım ve zoraki arkadaşım, bana bir mektup göndermek istemiş, bunu da günlerce uğraşarak imal ettiği paraşütlü uçakla yapmıştı. Balkonumuzun ortasına gayet güzel hazırlanmış bu maket uçak düşünce, ailenin manyak Sedat’la ilgili fikirleri birden değişti.

Dedemi bir sabah balkonda her zamanki yerine oturmuş bu maket uçağı incelerken bulmuştum. Manyak Sedat bütün çıgıllıklarına rağmen ben evden çıkmayınca, bu sefer daha ilginç bir yöntemle bana ulaşmaya çalışmıştı.

Gene bir gün dedemlerin evinin bahçesinde kayısı toplamaktayız. Akşama amcamlar gelecek. Mangal yapılacak. Geniş bahçede amcaoğullarıyla saklambaç oynayacağız, filan diye kendi kendime mutluluk rüzgârlarının içinde kaybolmuşken çocukluğumun en unutulmaz ânlarından birini yaşadım. Aslında yaşadık demem lazım.

Akşam hızla mavileşirken, dünya giderek güzelleşirken, aile giderek neselenirken, bir de ne görelim, bahçemizin göklerinden bize doğru bir paraşüt süzülmekte! Neler oluyor gibisinden herkes bir ân donup kaldı.

Manyak Sedat günlerdir bana evlerine gelmem ve yeni bebeğini görmem için yalvarıp duruyordu. Öyle ki, artık sokağa çıkmama bile gerek kalmıyor, evin herhangi bir yerinde otururken veya oynarken veya kardeşlerimle ilgilenirken manyak Sedat’ın nereden bulduysa bir şekilde ele geçirdiği megafondan bana seslendiğini duyuyordum.

“Sedaaatttt... gel de oyuncak bebeğimi görrrrr..... Bu seferki çok büyük-kkk...”

Dedemlerle birlikte evde öylece otururken birden sokaktaki bir megafonun isminizi çağırması! Olacak şey değil! Gülsek mi, ağlasak mı? Ama gerek dedemler gerekse sokağın başka sakinleri artık bu seslerden çok rahatsız olduklarını söyleyip duruyorlardı. Dedem çıkıp Sedat’ın babasıyla konuşmayı planlıyordu.

İşte tam da o günlerde, ben Sedat’ın neler yapıp ettiğini pek de önemsemezken, bir akşam bahçemizin göklerinden üzerimize paraşütle neredeyse ortanca kardeşimin büyüklüğünde çekik gözlü Japon bir asker indi. Sedat’ın günlerdir bana göstermek istediği oyuncak buymuş ve manyak arkadaşım bir akşamüstü benden intikamını böyle aldı. Bu olay ailede ve sonra sokağımızda günlerce konuşuldu. Ama hep bir tebessümle ve Sedat hakkında iyi şeyler düşünüldüğünü ima eden gülümsemelerle veya benzer iltifatlar

içeren ifade veya tavırlarla bahsedildi adaşımdan.

O günlerde gene onların evine gidip balkonda neler yapıp ettiğini görmek istemiştım. Annesi, mahallede oğluna saygı duyan tek çocuk oluşundan dolayı bana özel bir ilgi gösteriyordu. Oğlundan bütün mahallenin “manyak” diye bahsettiğini biliyor ve bu kelimenin her tekrar edilişinde biraz daha mahvoluyor, biraz daha kahroluyordu.

Çocuk halimle, oğlunu hayata yeniden kazandırmak için verdiği mücadeleli görüyor, kadının balkondan sokağa bakarken yaşadığı büyük acıyı hissediyordum. Ben bu mahzun kadın için bir can simidi gibiydim. Ona her manyak değişiminde Sedat biraz daha manyaklaşıyordu. Onu her aşağılayışımızda Sedat biraz daha uzaklaşıyordu. Bunu bu büyük gürüha anlatmanın imkânı yoktu. Kadının acısını anlıyor ve arkadaşlarıma bunu anlatamamanın üzüntüsünü yaşıyordum.

O gün balkonda, pasta yiyip çay içmiş, Sedat’la yeni yapmayı planladığı bir Japon oyuncak bebekten konuşmuştuk. Tam da annesi balkondan çıktığı anda, manyak arkadaşım kulağıma eğilerek, “Sedat ben uçmak istiyorum!” deyiverdi! Her zamanki gibi, akli anlattığı şeylerdeydi. Benim ne dediğim umurunda değildi. Gözleri kısılmış ve uzaklara kenetlenmişti. Çok uzak bir noktadaki bir yazıyı okumaya çalışır gibi duruyordu sürekli. Sanki sözlerini oradan okuyormuş gibi yavaş ve kekeme bir konuşması vardı. Sedat ben uçmak istiyorum, derken de öyleydi.

O zamanlar ben de çocuktum. Her ne kadar akıllı ve ağır başlı bir çocuk da olsam çocuktum. Uçabilir miyiz? dedim. Çok heyecanlanmışım. Adaşım, nadiren yaptığı gibi bana başını çevirdi ve seni bilmem ama ben uçacağım, dedi, planlıyorum.

Sedat, son paraşüt deneyiminden sonra bütün mahallenin hayranlığını kazanmıştı. Onun bunu başaracağına inanıyordum. Üstelik benim onunla olmamı istemiyor gibi bir hali vardı.

Babamın çalıştığı şehre döndüğümüz ve soğuk kış günlerinin şehri sarmaladığı bir zamanda, bir akşam babam, “Senin manyak babamların bahçesine paraşütle inmiş...” deyiverdi! Hepimizin lokmaları ağzında kaldı. Hepimiz bu defa gerçekten şaşırmıştık.

“Nasıl? Nasıl?! Ne dedin sen baba!! Baba sen ne dedin?!”

O zamanlar her evde telefon yoktu. Arada dedem bizi yan komşumuzdan arardı. Gene öyle olmuş, dedemle babam biraz konuşmuşlar, dedem sohbeti bitirirken, “Senin manyak Sedat ne yaptı?” demiş babama. “Ne yaptı?” demiş babam. “Bizim bahçeye paraşütle indi...” demiş. Babam oracıkta gülme krizi geçirmiş.

Sonradan öğreniyoruz ki Sedat bu denemesinde çok başarılı olamamış.

Paraşütü ağaçlara takılmış. Kolu kırılmış. Yüzünün derisi soyulmuş. Yüzünde kalıcı yaralar oluşmuş. Geçen her sene adaşımın yeni ve büyüleyici işleriyle ilgili haberler alıyorduk. Sokağa, mahalleye, dedeme, ailesine rağmen, zoraki arkadaşım, manyaklıklarını hiç esirgmeden gerçekleştiriyordu.

Ortaokulu zar zor bitiren Sedat annesine “Bir daha bu evden çıkmayacağım, dolayısıyla liseye gitmeyeceğim. Japonlardan ciddi tehditler alıyorum, evimden çıkarsam beni öldürecekler...” gibi bir şeyler söyleyerek evlerinin arkasındaki küçük odada konuşlanmış ve bütün çabalara rağmen hiçbir güç onu odasından çıkaramamış.

Babası asfalt delme makinesiyle üstüne yürüyüp arka odanın duvarlarını yere indirmek istemiş ama o da olmamış. Bu sahneyi gözlerimizin önünde canlandırırken Sedat’ın manyaklığını kimden aldığı konusunda imalı cümleler kurulurdu ve bu cümlelerde haklılık payı vardı.

Boyu iki metreye yakın olan ve son yirmi yıldır bayramlar da dahil senenin üç yüz altmış beş gününü karşıdaki lokalde okey oynayarak geçiren bu tuhaf görünüşlü adamın asfalt delme makinesini nerden bulduğu veya evine nasıl çıkardığı gibi soruları hiçbir zaman aklımıza getirmedi.

Sedatların cumhuriyetinde her şey mümkündü ve biz seneler ilerledikçe bir akşam haberlerinde nasıl olup da bu ilginç mucidi görmediğimize hayret ediyorduk. Sedat ortaokulu bitirdiği akşamdan itibaren evlerinden çıkmamıştı ve zaman zaman bazı “bilimsel araştırmalarını” düzenlemek için dedemlerin evine bakan balkona çıkıp sokağı gözetlediği, ardından yeniden sığınağına döndüğü şeklinde haberler alıyorduk.

Seneler geçiyor, Sedat geçmiyordu. Üniversitede okuduğum yıllarda evimize bir telefon gelmişti. Artık kendi şehrimize taşınmıştık ve telefonu-muz vardı. Telefondaki ses hiçbir giriş yapmadan ve “alo” bile demeden “Sedat ben Japonların çanına ot tıkayacağım, muhtemelen bütün ülke benim olacak, yanımda olacaksın şimdi ol, aksi halde zaten bir süre sonra bütün dünya benim yanımda olacak. Sana düşünmen için üç gün veriyorum...” de-yip telefonu kapatmıştı.

Üç gün sonra telefonumuz çalacak ve bana nihai kararım sorulacaktı. Ama nedense hiçbir zaman böyle bir telefon almadım. Adaşım beni gözden çıkarmış veya Japonlara karşı kendisine başka bir müttefik bulmuştu.

Hayatında sesini birkaç defa duyduğum babaannem günün en soğuk ve en karlı gününde öldüğünde, dedemlerin evinin bahçesinden Sedatların dairesini izlerken birden büyük bir korkuya kapıldım.

O dairenin mutfak penceresinde önce bir eşya, ardından bir ışık yanıl-saması zannettiğim karaltı Sedat idi ve hiç kıpırdamadan bana bakıyordu. O akşam onu ziyaret edip etmeme konusunda tereddüt ettim. Ama karısının

hasretine dayanamayarak birkaç hafta sonra ansızın ölüveren dedemin cenazesinden çıkınca, bu sefer tereddüt etmedim ve onu Japonlardan korunduğu sığınağında ziyaret ettim.

Kapıyı çaldığımda büyük şüphelerim ve korkularım vardı. Mağaramsı bir daireye gireceğimi, bir koku ve karanlık dehlizinde kaybolacağımı filan sanıyordum. Kapıyı Sedat açtı ve beni evin salonuna buyur etti. Sanki geleceğimi biliyor gibiydi. Az sonra namazını bitirip geldiğini başındaki namaz bezinden ve yüzündeki ışıltıdan anladığım annesi de içeri girip halimi hatırlı sordu.

Annesine salonu terk etmesi için kaş göz işaretleri yapan adaşımın çaylarımızı içip bitirince, elini göbeğine koyarak bakışlarını salonun tavanına çevirmesiyle birlikte ne yalan söyleyeyim, korktum.

Arkadaşım başını iyiden iyiye tavana çevirip kendisine siyasi destek aramış da bulamamış bir belediye başkanı havasında ve esrarengiz tavırlarla, “Bana destek vermedin Sedatcım!” dedi.

Yüzünde çocukluğundaki o meşhur başarısız inişin izleri durmaktaydı. “Canın sağ olsun. Bu bayrak yerde kalacak değil. Japonların hakkından gelmesini bilirim ben...” Korkuyor, her ân üstüne atlayabilir, her ân bir delilik yapabilir, bir yerlerden bir silah bulup gelip bana saldırabilir gibi düşüncelerle hôt desen fırlayacakmış gibi acayip tırsmış bir halde koltukta bekliyordum.

Bilemediğim bir süre boyunca öylece tavana bakarak durdu. Ben ölmüş olabilir mi, kriz mi geçiriyor, rutin bir hali midir, gibi düşüncelerde boğulurken içeriye giren annesi, bir eliyle kolundan tutarak hadi annecim hadi babacım hadi kuzucum gibi sesler çıkartarak onu bir şeylere ikna etmeye çalışıyor ama ben bu ikna konusunun ne olduğunu anlayamıyordum.

Bir süre sonra kendine geldi ve gene öyle uzaklara bakarak ve uzaktaki bir yazıyı zorla okumaya çalışır gibi konuştu: “Anne müsaade edersen misafirimize son bir şey söylemek istiyorum.”

Cenaze evinin telaşını düşünerek ben hemence dedemlere dönmek istiyordum. Yerimde kıpırdanır gibi olunca Sedat yüzü hep annesine bakarak bir eliyle beni payladı: “Kıpırdama! Sana bir şey göstereceğim...” derken annesini salondan çıkmaya ikna etti.

Kadın dışarı çıkarken ama bak beş dakikan var aslanım anladın mı beni, diyor, şimdiden başka bir âleme gitmiş olan Sedat ise onu duymuyordu bile. Adaşım, çok uzaklara bakarak eliyle bana gel işareti yaptı. “Gel korkma gel...” Ayağa kalkıp balkonun kapısını açtı. “Gel, dedi, korktuğunu biliyorum ama korkacak bir şey yok...”

Aslında her şeyi o gün öğrenecektim. Ama Sedat buz gibi elleriyle kolu mu sarınca ödüm koptu. Beni balkona doğru çekmeye çalışıyordu. Can havliyle elinden kurtuldum ve kendimi antreye attım. Oradan da sokağa fırla-

dım. Bu tuhaf adamın ne yapmak istediğini anlamamıştım. Başıma bir şeyler gelmesinden korkmuştum. Haklıydım da. Kim olsa benim yaptığımı yapardı. Fakat aklım da o balkonda kalmıştı. Bana ne gösterecekti? Neler dönüyordu orada? O evde? O odada? Sığınağında?

Uzun seneler boyunca Sedat'ın o gün bana ne göstermek istediğini düşündüm durdum. Zaman geçtikçe o gün yaptığım hareketin yanlış olduğunu düşünmeye başladım. Sedat'a en azından bunu ben yapmasaydım!

Dedemin evi satıldı. Dedemin evi yıkıldı. Dedemin evinin yerine dört katlı bir apartman yapıldı. Dedemin evi ve sokağı eski bir hayaldi. Bir tarihi.

Dedemin evini ve o evin güzelim bahçesini ve yaz akşamları o bahçede akşam oluşunu filan anlattığım bir öyküm bir dergide yayınlanınca telefonum çaldı. Telefonumun çalmasına alışkınım ama bu kez telefon biraz tuhaf çalmıştı. Açtım.

Hiçbir giriş yapmadan ve alo bile demeden bir ses bana şöyle seslendi: "Ulan Sedat, senin hayal dediğin şeyler hayal değil. Tarih dediğin şeyler tarih değil. Hiçbir şey kaybolmadı. Lütfen bir akşam bana gel..." dedi ve kapattı.

Ardından bütün aramalarım rağmen telefon bir daha açılmadı. Arayan o'ydu. Kalkıp gittim. Bu defa evde birileri bir şeylerle meşguldü. Sedat beni içeriye aldı ve "Odama geçelim odama..." dedi. Kabanımın bir cebinde elektrikli şok cihazı vardı. Herhangi bir durum olursa onu sakinleştirecektim. Odasına girdik. Perdeleri senelerdir açılmayan bu odaya derin bir küf kokusu sinmişti. Tam karşıma oturdu. Evin öbür odalarından harareti çalışma sesleri geliyordu.

Sedat gözlerimin içine bakarak ama gene tane tane "Japonlar yerimi belirlediler" dedi. "Yakında gelirler. Biz de buradan taşınıyoruz zaten. Ama görevimi de büyük oranda tamamlamıştım. Şimdi beni iyi dinle. Bu ülke yok ediliyor. Japonlar adım adım yok ediyorlar bu ülkeyi. Ama ben önlemimi aldım. Endişeye mahal yok. Geçen bir dergide bir hikâye yazmışsın. Okudum. Yanılıyorsun. Dedenin evi ve bahçesi ve tüm yaşananlar kaybolup gitmedi. Hepsi tutuluyor. Hepsi elimizde."

Ben ne diyeceğimi bilemez halde beklerken, sol elindeki kumandayı afilli bir şekilde karşısındaki televizyon ekranına tuttu ve görüntüler önümüzden hızla akmaya başladı. Aniden görüntüyü dondurdu. "Bu ne??!!" dedi. Alık alık bakıyordum. "Söyle bu ne?!" diye bağırdı.

"Dedemlerin evinin yerine yapılan apartman..." dedim.

Videoyu geri sardı. "Peki bu ne?"

Uzun süre sessiz kaldım.

"Dedemlerin evinini bahçesi..."

"Peki bu ne?"

“Peki bu ne?”

“Peki bu ne?”

Ekran da akan yeni sahnelere baktıkça ona cevap vermek yerine şaşkınlığa ve düşüncelere dalıyordum. Benim yavaşlığımdan rahatsız olup şimdi kendi sorup kendi cevaplamaya başladı:

“Peki bu ne? Apartmanın yapılış ân'ı! Peki bu ne? Dedenlerin evinin yıkılış ân'ı. Peki bu ne? Dedenlerin evinin yıkılmasından önceki son kayıt. Peki bu ne? Dedenin ölmeden önce hastaneye götürülürkenki son kayıt. Peki bu ne? Babaannenin ölmeden önceki son görüntüsü. Sofra bezi çırpıyor. Babaannen evinizde öldü. Peki bu ne? Kedinizin arabanın altında kaldığı ân. Peki bu ne? Kedinizin ölmeden önce doğurduğu yavruları. Peki bu ne? Kedinizin kayısı ağacına son tırmanışı... Peki bu ne? Dedenin amcaları son uğurlayışı... Yani onları geçirmek için son kez sokağa çıkıyor... Peki bu ne?! Sevdiğin kız vardı ya hani Selda, onun sokaktan son geçişi... Bir hafta sonra Almanya'da bir hücre evinde öldürülecek... Babası Almancıydı ya... Peki bu ne... Peki bu ne... Peki bu ne...”

Büyülenmişim. Nutkum tutulmuştu. Dilimi yutmuştum. Sesim içime kaçmıştı. Sedat, dedemlerin evinin tarihini gün gün, saat saat geriye alarak gösteriyordu. Hiçbir şeyi atlamamıştı. Babamın evden son çıkışı. Amcalarımın evden son çıkışları. Amcalarımın ve yengelerimin evin eşyalarını kapıya gelen satıcıya satış ânları. Satılamayacak kadar kötü olan eşyaların çöpe atıldığı ân. Evimize ilk greyder pençesinin değişti. Dedemin bahçesindeki ilk ağacın sökülüşü. İkincisinin sökülüşü. Görüntüler aktıkça gözlerime inanamıyorum, söyleyecek bir söz bulamıyorum, her seferinde “Peki bu ne?!” diyerek benden cevap bekleyen fakat artık beklemeyen adaşımın bakışları önünde ağlamaya, hatta hatta hıçkırmaya başlamışım.

Görüntüler uzun seneler öncesine kadar gidiyordu. Dedemin son arabasını satışı, dedemin son çocuğunu evlendirişi, dedemin teravihlere gidişi... Ben hıçkırırken Sedat elindeki kumandayı halıya fırlattı.

“Destek vermediniz!!” dedi. “Hiçbiriniz destek vermediniz... Japonlar gelmeden önce hepimiz her yandan bu ülkenin tarihini tutabilirdik. Bu ülkeyi kurtarabilirdik. Ama artık çok geç Sedat... Ben de yarın görev yerimi terk ediyorum. Bundan sonra yapılacak bir şey kalmadı dostum... En kısa zamanda gideceğim zaten... En kısa zamanda gideceğim...”

Başım dan geçenleri uzun süre hiç kimseye anlatmadım. Yaşadıklarımı sindirememiştim. Yaşadıklarımı inanamıyordum. Yaşadıklarımı yaşamamış gibiydim. Yaşadıklarımı yaşamamış olmayı temenni ediyordum. Yaşadıklarımın altında ezilmekteydim.

Epey bir zaman geçsin de ondan sonra belki bir şeyler paylaşabilirim,

diyordum. Ta ki bir akşam kapımı polisler çaldı. Sedat benle görüşmesinin hemen ardından kaybolmuş. Annesi son görüştüğü kişinin ben olduğumu söyleyince aynasızlar bizi bulmuşlar. Polislerden kumral olanı “Bize destek verecek misiniz?” deyince güldüm. “Destek vermek” ifadesi bana adaşımı anımsatmıştı. Bu arada benim bir şey söylememe gerek kalmadı. İçeriye heyecan içinde giren karım, “koşun koşun...” diyordu, “televizyona bakın!”

Polislerle birlikte bir de salona girdik ki... Bir haber: “Çılgın bir aktivist”, Kızılay meydanının ortasına, hem de bütün memur sendikaları ortak protesto yürüyüşü yaptıkları sırada -hangi binanın damına çıkmayı başardıysa artık- gösterinin tam da orta yerine paraşütle inmiş! Adı Sedat Kelkitli imiş! Zanlı ilk ifadesinde Japonya’nın dünyayı ele geçirmesine tek başına da olsa engel olacağını söylemiş! Bütün sendikalardan destek istemiş!

CAFER ÖZGÜL

Diş Meselesi

Arkadaşı, “şu kızı çok beğeniyorum” demese, Aytaç’ın dönüp bakacağı yoktu. Oysa neredeyse üç yıldır aynı dairede çalışıyor, aynı odada hiç oturmamış olsalar bile koridorlarda, yemekhanede sık sık karşılaşıyor, birbirlerine selam veriyor, bazen hâl hatır soruyorlardı. O gün öğleden sonra çay molasında, ilk defa inceledi kızı Aytaç. Bir kere hafif balık etiymi ki o zayıf kızlardan hoşlanırdı. Boyu kendisinden oldukça kısaydı ama Aytaç’ın 1.90’a yaklaşan boyu düşünülürse, kız aslında kısa değildi. Ortadan uzun boylu denilebilirdi ki bu şimdilik onu tombulluktan kurtarıyor ama birkaç yıl sonra, bariz tombullaşacağının işaretlerini veriyordu. “Bu kaçınılmaz”, dedi Aytaç kendi kendine.

Kolları gövdesine yakışmayacak kadar inceydi ama biçimli ve zarif elleri durumu biraz dengeliyordu. Tırnaklarını boyamadığı dikkatini çekti. Sağlıklı görünüşüne bakılırsa parlaticı sürdüğü söylenebilirdi. Açık kumral saçları oldukça inceydi ve yuvarlak yüzünün kenarından aşağı doğru akıyordu. Bu da yüzüne hafif ablak bir ifade veriyordu. Aytaç neredeyse kızda beğenilecek hiçbir şey bulamayacağını düşünüyordu ki küçük ve biçimli burnuna ve sağlıklı bir pembelikle parlayan dolgun dudaklarına haksızlık etmemeye karar verdi. Teni de çok açık bir pembeyi çağrıştıracak saydamlıktaydı.

Aytaç altı aydır Nesrin ile takılıyordu ki dairenin en güzel kıızıydı. Uzun boylu, kumral tenli ve sportif bir kızdı Nesrin. Dairenden çıkınca akşamları dans dersleri veriyordu. Neşeli ve aşırı sosyaldi. Yani Aytaç’ın bayıldığı bütün özelliklere sahipti. Çok koşmuştu peşinden. Aylarca uykusuz geceler geçirmiş, ev arkadaşının kafasını şişirmişti. Hatta kıza yaklaşmak için dans dersi bile almaya kalkmış, Nesrin onu yaşlı Erman Bey’e havale ederek mosmor etmişti. Türkiye’nin sayılı basketçilerinden biri ile yakın arkadaştı o sıralarda Nesrin. Kısacası durum Aytaç gibi sıradan bir taşra üniversitesinden mezun, sıradan bir devlet memurunu bunalıma sokacak kadar umutsuzdu.

Ama işte ne olduysa olmuş, altı ay önce bir akşam yanına gelerek onu

dans dersine bırakmasını rica etmişti. Nesrin'in arabası bakımdaydı. O saatte taksi bulması da çok zordu. Aytaç için arabası hayatında en değer verdiği şeydi. Her akşam en güvenli yere park eder, geceleri uyanınca yerinde mi diye bakar, her sabah içini dışını pırıl pırıl etmek için yarım saat erken kalkardı. Henüz kredi taksiti bile bitmemişti ama Nesrin'e feda oldu.

Kız önce arabanın temizliğini ve kokusunu beğendi. Sigara kokan arabalarda midesi bulanırdı. Arabası pis olan insanlara ise uyuz olurdu. Aytaç bu yorumları neye yoracağını bilemedi ama içine ılık ılık bir şeylerin akmasına da engel olamadı. O gece dans dersi bitene kadar dışarda bekledi. Kız çıktığında onu bekler bulunca şaşırdı, hatta beklemesine kızdı bile. Ancak kızarken sesindeki küçük bir tınlama umut denizlerine gark etti Aytaç'ı. O gece sabaha kadar arabası yapılmasın diye dualar etti... Şükür ki yapılmamıştı ve ertesi akşam yine yanında oturuyordu. Derse girerken "lütfen bekleme" diye tembih etti Nesrin. Aytaç "tamam ya beklemem" derken, "aslında sen ne dersin de, ben buradan bir milim kımıldamam" der gibiydi. Zaten durumu sezen Nesrin, derse başlamadan dışarı çıktı ve hâlâ beklediğini görünce kahve içmeye davet etti. Aytaç kahvesini yudumlarken kızın muntazam vücudunu ve kuğu gibi salınışını salondaki her aynadan ayrı ayrı seyretti...

Bir ay sonra umulmayan olmuştu işte. Dairedeki erkeklerin kıskanç bakışları arasında el ele -tabii daireye on beş metre kala ayrılıyorlardı- gelip gitmeye başlamışlardı işe. Aytaç artık dans dersinde kızı dışarda beklemiyor, kahve içerek de beklemiyor, bizzat kendisinden dans dersi alıyordu. Hatta yakında hocalık sertifikası alacak kadar ilerlemeyi bile umuyordu. Dans çıkışı bir yerlerde takılıyor, eğleniyorlardı. Aytaç mecburiyetten gittiği bekar meclisleri dışında ilk defa trendy mekânlara gidiyor, gazeteci, televizyoncu hatta manken tanıdıklar ediniyordu. Anlayacağınız her şey umulmadık derecede iyiydi.

Bu şartlar altında Aytaç'ın Züleyha gibi bir kızı bu kadar incelemesi bile zaman kaybı sayılabilirdi... O da öyle saydı zaten. Ve bir an evvel uzaklaşmak istedi yanından... İşte tam o sırada yanındaki kız arkadaşı kulağına bir şeyler fısıldadı Züleyha'nın. O da küçük bir kahkaha atıverdi. Daha doğrusu kahkahasını bastırmaya çalıştı ama gülüşüne engel olamadı. Aytaç önce kızın kendisine güldüğünü sanarak dikkat kesildi. Kızın dikkatinin başka yerde olduğunu anlayınca rahatladı. Tam dönecekti, bu kez gülüşüne takıldı. Züleyha küçük ve biçimli ağzını azıcık büzerek, kafasını hafif yana çevirip, kahkahasını içinde tutmaya çalışarak ama tutamayacağını anladığı için sağ elinin parmak uçlarıyla dudaklarını yarı yarıya kapatıp garip bir mahcubiyetle gülüyordu. Gülerken de ağzı hafif yana çekiyor, dudaklarının kenarında, özellikle sağ tarafında daha belirgin olmak üzere iki derin çizgi oluşuyordu.

Aslında yüzünü çirkinleştirmesi gereken bu kusur, niyeysen kızı çok yakışıyor gibi geldi Aytaç'a. Önce kendisi orada olduğu için mi gülmemeye çalıştı acaba diye düşündü. Sonra rahat tavırlarla sohbetine devam edişine bakınca, her şeyi kendisine yormanın saçmalığını anladı. Yeniden gitmeye hazırlanırken masalara çay servisi yapıldığını görünce, bir çay içip öyle kalkmaya karar verdi. Aytaç kendini o gün su içmediğine, bu saatte bir bardak çayın çok iyi gideceğine ikna etmeye çalışırken kız bir daha gülerse dudaklarının kenarındaki çizgiler belirir mi acaba diye de düşünüyordu. Sanki o gülmeyi ilk defa gören her erkeğin, bir daha gülmesini beklemesi çok doğaldı... Aytaç sonradan farkına vardığı bir yavaşlıkla çayını içmesine rağmen, Züleyha'nın yeniden güldüğünü göremedi. O da kalkıp odasına gitti. İşlerine daldığında kızı çoktan unutmuştu...

O gün Aytaç, Nesrin ile çıkmaya başladıklarından beri ilk defa sıkılıyordu. Arnavutköy'de bir balıkçıdaydılar. Ilık bir yaz günüydü. Masaları denize yakındı. Altı kişiydiler ve herkes çok neşeliydi. Onun arabası ile gelmişlerdi ve valeye teslim ettikten sonra tam içeri girmeden, valenin tekerleri cızırdatarak hızla arabayı kaldırdığını görmüştü. Bir an öndeki arabaya bindireceğinden korktuğunu hatırladı ama çocuk usta bir manevrayla açılmış, gidiyordu. Kafası ona mı takılmıştı acaba? Balıkçının çok eski bir müessese olduğu düşünülürse, arabasının başına bir şey gelmezdi herhalde. Geçen hafta müdürle takışmıştı fakat dünkü verdiği raporla buzları eritmişlerdi. O halde? Birden masadaki kahkahalar çalındı kulağına. O gün onlarla yemeğe gelen Nesrin'in bir arkadaşı, aşırı yüksek sesle konuşuyor, kendini bir stand upçı sanmış, durmadan espriler yapıyordu. Hafif çakırkeyif olan masadaki herkes, makaraları koyvermiş, gülüyordu. Önce etrafa baktı rahatsız olan var mı diye. Sonra herkesin kendi dünyasında olduğunu görünce, tek rahatsız olanın kendisi olduğuna karar verdi. Belki de sağ tarafındaki Tuğçe'nin, cırlak bir sesle gülmesi onu rahatsız etmişti. Kız her an kahkaha atmaya hazır, daha delikanlının esprisi ağzından çıkmadan gövdesini öne doğru atıyor ve âdeta masanın ortasına doğru patlayarak gülüyordu. "Patlayarak kelimesi biraz ağır mı oldu ne" derken, karşısında oturan Nesrin'in gülerken gerilen yanaklarına baktı. Ardından Nesrin, kendilerini güldüren delikanlıya iltifat etmek için başını omzuna yasladı. Kolunu hafifçe sıktı. Delikanlı da başını yarım döndürerek kabul etti bu iltifatı. Gördükleri Aytaç'ın iyice canını sıktı. Belki de bu gece her şey ona batıyordu, bilemedi...

Aytaç, denize doğru dönmüş kenardaki lambaların yansımalarını seyrederken, Züleyha'nın nasıl da küçük sesle gülüşünü düşündüğünü şaşırarak fark etti. İlk kahkahasına dikkat ettiğinden beri bir ay geçmiş, bu konuyu unuttuğunu sanmıştı ama işte Tuğçe'nin tiz sesinden midir nedir, birden

Züleyha gelmişti aklına. “Kız sanki içine içine gülüyor” dedi kendi kendine. Sonra masaya döndü, masadaki dört kadını tek tek inceledi, yoktu içine içine gülen. Tekrar Nesrin’e baktı. Ağzı hafif büyüktü Nesrin’in -ki çok beğenirdi- üst dudağı hafif inceydi. Bu gece karşıdan gelen ışıktan olsa gerek, gülerken dudakları epeyce ince görünüyor, dişleri aralarından öne fırlıyordu. Ön dişlerinin biraz iri olduğunu o gece fark etti. Hele kahkaha atarken fazlaca göze batıyordu. Belki de Züleyha da öyle içine içine gülmüyordu. O gün espriyi çok beğenmediği için azıcık gülmüştü. Ya da arkadaşına nezaketen gülmüştü. Ama dudaklarının kenarındaki derin çizgiler, ağzının hafif sağa çarpılması... Nesrin’in deniz börülcesi istemesi ile düşünce zinciri koptu... Kıza tabağı uzatırken, kendisi de masaya döndü. Sohbet katıldı...

Bir daha aynı sıkıntıya yakalanmadan gece tamamlandı. Nesrin’i evine bırakırken keyfi yerindeydi. Eve geldi. Çetin uyuyordu. Biraz televizyon seyretmek istedi. Kanepeye uzandı, çok yorgun olduğunu o zaman anladı. Hemen sonra uyuklamaya başladı. Uyumadan önce, “gülerken kızın bütün yüz coğrafyası değişiyor sanki” diye aklından geçirdiğini sonradan hatırladı. Bunu Nesrin için söylediğini sanıyordu. Başka ne olabilirdi ki?

Sabah soru tekrar aklına gelince sinirlendi. Niye bu konuya takılmıştı ki? “Elbette Nesrin’i düşüneneğim” dedi arabasını dairenin otoparkına bırakırken. Hatta biraz yüksek sesle söylemişti.

Otoparktan tam çıkmıştı ki Züleyha ile karşılaştı. Yürüyüş yönüne bakılırsa otobüsten inmiş, duraktan geliyordu. Üzerinde aşağı doğru genişleyen krem bir etekle, sarı üzerine küçük kırmızı çiçeklerin olduğu bir gömlek vardı. ‘Yaza yakışmış’ diye mırıldandı elinde olmadan. Kız onu duymuş gibi bakarak gülümsedi. ‘Günaydın’, dedi. Aytaç gayr-ı ihtiyari dudaklarına bakmıştı. Gülümserken de çok ama çok hafif bir sağa kayma vardı sanki ama, onu çok dikkatle bakanlar anlar ancak diye düşündü. Gülümserken dudağının sağ tarafında hafif bir kırışma da oluyordu, ‘hatta küçük bir gamze bile sayılabilir’ dedi kendi kendine. ‘Mütevazı bir gamze...’

Mecburen içeri birlikte girdiler. Çay ocağının önünden geçerken bir poğaça istedi kız. “Kahvaltı edemedim bugün.” diye açıkladı sonra. Aytaç, “Aslında ben de etmedim.” dedi, bir poğaça da o istedi. Sonra da ilk defa gidip kızın masasının önüne oturdu. Çantasını çekmecesine yerleştirirken Züleyha’nın şaşkınlığını gizlemeye çalıştığını görüyordu ama bu öyle tedirginlik gibi de değildi. ‘Küçük bir sürpriz gibi anladı’ diye düşündü Aytaç. “Ya tek başıma kahvaltı etmeyi hiç sevmem de...” dedi. “Aile kalabalık olunca...”

Züleyha bu açıklamadan tatmin oldu, onun varlığını kabullendi, masadan biraz uzaklaşarak küçük bir lastik toka ile saçlarını gevşekçe topladı. Yüzü açılınca teninin saydamlığı biraz daha ortaya çıktı. Uzun boynu, yüzü-

nün değirmiliğini dengeledi. Aytaç, daha önce ablak suratlı diye düşündüğü için kendisinden utandı. Belki de kıza acımasızlık etmişti. Hem eteğinin sıkıldığı beli de kalın değildi, balık etli ama dengeli bir vücudu vardı... Çaylar geldiğinde kız çantasından birer kâğıt mendil çıkardı, açıklama yapmadan poğaçalarının yanına koydu. Sonra yavaş yavaş çayını yudumladı. Aytaç oradayken poğaçasından bir tek ısırık bile almamıştı. Aytaç bunu yadırgamadı ama sonradan bunun üzerinde düşündü. Niye düşündüğünü de bilemedi. O gün nelerden bahsettiler hiç hatırlamıyordu ama kızın rahat bir edayla sohbetine iştirak ettiğini, ilk defa bu kadar uzun sohbet etmelerine rağmen kendini hiç rahatsız hissetmediğini iyi biliyordu. Çünkü bazı kadınlar böyle durumlarda ya rahatsızlıklarını gizlemeye çalışır ya da karşısındakinin güzüne sokarlardı. Ya da az tanıdıkları biriyle sohbe başlamanın sıkıntısını aşmak için bir konuya girmekte acele eder, sohbet iyi giderse gereksiz bir rahatlama edasına bürünür, iyi gitmezse ya içlerine kapanır ya da düzeltmek için daha çok çabalarlardı. Bunların hepsi yorardı Aytaç'ı. Ama o sabah odasına giderken aklına takılan hiçbir anormallik olmamasına şaşıtı. Sanki lise arkadaşısı ile sabah çayı içmişti. Ayrılırken kız gayet doğallıkla 'görüşürüz' demiş, masasını toplamaya başlamıştı. Çıkarken ardından bakmadığını tahmin etti, son anda dönerek kontrol etmeyi denemedi. Etmek istedi mi, emin değildi.

Nesrin o hafta izinliydi. Çalıştırdığı dans grubuyla turneye gitmişti. Aytaç o yokken özlediği bekar ortamlarına akmayı düşünüyordu. Ama o gece evden çıkmak gelmedi içinden. Televizyonda maç yayını da yoktu halbuki. Çetin sinirlendi ve "Kadına bağımlı olmuşsun sen oğlum." diyerek çıktı gitti. Aytaç o gün merak ettiği bir filmi internetten bularak izlemek için evde kalacağını söylemişti Çetin'e. Ama sonradan Nesrin'in aşırı sosyal hayatının onu biraz yordüğünü itiraf etti. Ne zaman mı? Çok sonra... O gece arabasını da kontrol etmediğini hatırlıyordu...

Bir süredir kızın küçük dilimlerle etini kesmesini, ince parmakları ile bıçağı tutuşunu incelediğini fark edince biraz utandı Aytaç. O gün ilk defa dairedekilerle öğlen yemeğine çıkmıştı. Yakındaki bir kebabçıya gitmişlerdi. Beş kişiydiler. Züleyha masanın sağ çaprazında oturuyordu. Aytaç oturduğu yerden kızın hafif yan profilini görüyor ama masaya döndüğünde ellerinin hareketini rahatça izleyebiliyordu. "Nesrin gidince bakıyorum bize yüz vermeye başladın..." dedi tahakkuktaki Sevinç abla. Neşeli ve kahrkahası dışına bir kadındı. Herkes güldü. Kulağına çalınan hafif sestten Züleyha'nın da güldüğünü duyabiliyordu. Ama dönüp kahrkahasının tonundan, ilk gördüğünden daha az olacağını tahmin ettiği çizgilerine bakamadı. O da ortamın neşesine katıldı. Sevinç abla ile atışmaya başladı. Hatta biraz fazla bile neşeliydi. Esprileriyle herkesi güldürdü. Züleyha'nın içine içine gülüşünü dinledi. Bir-

kaç defa aniden bir şeye uzanıyor gibi yaparak kızın hafif başını yana çevirip-şini ve ince parmakları ile dudağını kapatışını yakaladı. Sanki kız da onun bu dönüşü kendisi için yaptığını hissetmiş gibi başını azıcık ondan yana eğiyor ama gözlerini kaldırıp kendisine bakmıyordu. Yemek sırasında bir an, Züleyha'nın da kendi hareketlerini izlediği hissine kapıldı. Hatta iki kere kapıldı. Ama birinde dönüp bakmaya cesaret edemedi, diğerinde döndü ama kızın bakışını yakalayamadı...

Mesele kahvenin koltuğa dökülmesi değildi. Arabasının bu kadar kirlenmesi de değildi. Nesrin'in dikkatsizliğine de sinirlenmemiştir. Ama öyle anladı Nesrin, başka nasıl anlayabilirdi onu da bilmiyordu. İlk defa büyük bir kavga ettiler. Kız, "Amma kıymetli araban varmış." diyerek kapıyı çarptı indi. Aytaç lastikleri cızırdatarak gaza bastı -ki sonradan hasar var mı diye lastikleri incelemişti-, şehir içinde hız yaptı, kırmızı ışıktaki geçti. Gene de sakinleşemedi. Daha sonra uzun süre öfkesinin adını koyamadı. Çünkü garipti. Sevgilisinin köpek dişlerine öfkelenmek de ne oluyordu? Herkesin yaradılıştan gelen kusurları olabilirdi. Nesrin'in bunda ne suçu vardı ki?

Mesele şuydu. Nesrin döndükten sonra buluşmuşlar, arabaya binmişler, yemeğe gidiyorlardı. Kızın elinde hazır kahvelerden vardı. Nesrin turnede yaşadıkları olayları anlatıyordu. Her şey iyi geçmişti. Neşeliydi. Aytaç arabayı kullanırken sık sık sağ yanına dönerek onu dinliyordu. Birden kızın köpek dişinin irice ve öne doğru fırlak olduğunu fark etti. Üstelik kız güldüğünde daha da öne çıkıyordu. Bir süre sonra kızı dinleyemediğini ve her döndüğünde sadece köpek dişine baktığını fark etti. Bakmamaya çalıştıkça baktı. Normal aslında dedikçe gözüne battı. Durumu fark ettirmemek için dikkatini daha çok kıza vermeye çalışırken trafiği unuttu. Tam Nesrin elindeki kahveyi yan tarafa koymak üzereyken öndeki arabayı fark etti. Sert bir fren yapmasa, arkadan bindirecekti. Kahve Nesrin'in elinden fırladı, kapağı açıldı, Aytaç'ın oturduğu koltuğa döküldü. Arkadan bir adam var gücüyle kornaya basmaya başladı. Kahvenin bir kısmı bacağını yaktı ve Aytaç kıza avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı... Hatırladıkça hâlâ utanıyordu... "Bir koltuk için.", Nesrin öyle demişti... 'Sırf köpek dişi fırlak diye', Aytaç da öyle düşünüyordu. Durum her hâlükârda Aytaç için utanılacak bir şeydi. Hem de o gece sabaha kadar uyutmayacak kadar utanılacak...

Ertesi gün işe geldiğinde kızın gönlünü nasıl alacağını düşünüyordu... Özür elbette ama büyük bir buket çiçek, sevdiği bir biblo, yoksa boğazda bir yemek mi... Birden arabanın camında kendisini gördü. Tıraş olmamış, saç baş dağınık, berbat haldeydi. Acele üstünü başını düzeltirken arkadan Sevinç Abla'nın çingiraklı sesi geldi: "Oğlum bu ne hâl, evli olsan karın dışarı attı diyeceğim ama..." Bu işten kurtulmanın en kestirme yolu üzerine gitmekti.

“Yaa gece çocuk uyutmadı da.” diye söze girdi ve sesindeki rahatlığa kendisi de şaşır kaldı. Nasıl olmuştu da Nesrin’den dileyeceği özrün ve pişmanlıkla uykusuz geçirdiği gecenin ağırlığı bu kadar hızlı zihninden çıkmıştı?... Hatta dünkü utancın yükü nasıl bu kadar hızlı hafiflemişti. Şimdi kadını kapı önünde lafa tutmuş, iltifatlar ediyor, içeriye girmeyi geciktirmek için -bir gözü otobüs durağı tarafını kollayarak- hafifçe cilveleşiyordu.

“Günaydın!” Züleyha’nın sesiydi. Arkasına döndü, alnına düşen saçlarını geriye itişini seyrederken neşeyle “Günaydın!” dedi kıza, ki hiç bu tondan söylememişti. Bu kez çekincesiz gülümseyiverdi Züleyha. “Bugün neşelisin, ne güzel” dedi... Ağzı ondan başka kimsenin göremeyeceği şekilde hafif sağa kayarak, dudaklarının kenarındaki çizgiler bu kez ölçüsüz gülümsediği için küçük gamzelere doğru evrilerek ve yanakları azıcık daha pembeleşerek... Bir anda bu kadar şeyi algıladı mı, sonraları tekrar tekrar düşünerek mi yerli yerine oturttu bilemedi. Çünkü o anda başka bir heyecanla daha doğrusu iki heyecanla sarsılmıştı. Birincisi kız bugün neşelisin demişti, demek ona dikkat ediyor, dikkat etmekle kalmayıp ruh halini takip ediyor, bununla da kalmayıp iyi olmasına seviniyordu. İkincisi ise kızın köpek dişleri ufacık ve muntazamdı. Hatta diğer dişlerinin yanında dikkat bile çekmiyordu...

HÜSEYİN KARATAY

Bir Hoş Anın Öyküsü

Dönüp dolaşıp sanata gelmişti söyleşileri. Yeni öykücüler, yeni yayımlanmış şiirler üzerinde durdular. Şairin bir dizesini oldukça ilginç bulmuştu İsmail. “Çağımızda aranan artık güzellik değil etki.” diyordu şair.

Edebî sanatların evrelerine, evrilmesine ilişkin söz sahibi, daha çok Edebiyat Fakültesi Hocası oluyordu. Aralarında eleştirmendi, Hoca'nın unvanı. Kendisine saygınlık kazandıran unvandan gizli bir zevk alıyordu Hoca.

Eleştirmen Hoca, filozofik sözler etti: “Soyut, zor, felsefi, belirsiz” dedi. “An’lar durmadan değişir. Dizgin vurulmaz atlar gibidir an’lar. Ulaşılmaz. Hangi anı amaçlıyor öneri, belli değil. Düşünce yoğunluklu an mı, hayal yoğunluklu an mı? Keder anı mı, sevinç anı mı, öfke mi, kin mi, neşe mi, hoş mu, hoşnutsuzluk mu? Hem an kavramı bizim görecel sanımızdır. Evet göreceldir. Sonsuz mesafelerin belleğimizde bıraktığı izlerde olabilir an.”

Klasik ve post-modern öyküleri olan Ahmet, tereddütlü girdi konuşmaya. “Niçin denenmesin?” dedi. “Bir dene görelim” dedi, hoca. “Sözcüklerin gücü yetmez her soyuta. Hem yaşanılanın tıpkısı değil söz. Sözcükler, olgularla varlıklara takılan seslerdir. Varlıkların kendisi olamaz. İçimizdeki izlenimlerin gölgesi bile olamaz söz.”

Ahmet; “Kapımızı çalan hoş bir an denebilir.” dedi yine. Ve deneyecekti Ahmet.

Kendisi yaşamıştı o hoş an'ı. Kalbi sevinçle ürperten, göze mutluluk ısıltıları serpen, yere göğe altın tozları saçan nadir anlardandı o an. O anla kendisini sıkın her şey yok olmuş, o anla her güzellik kendisiyle olmuştu. Başının en tatlı döndüğü, gözünün en süslü gördüğü, yüreğinin en tatlı çarptığı, duygularının en coştığı, görüntülerin en çekici olduğu, seslerin en şiirli geldiği andı. Hoşluğun ipeksi yumuşaklığı yüreğine dolup hafifletmişti. Güzel olan, cazibeli olan, esritici olan hoş anın içindeydi; arzuladığıydı her şey. Derinliklerinden birden kaynayıp köpüren, yüreğini sevgiyle dolduran, ruhunu saran nadir anlardandı hoş an. Gülümsemesiydi hoşluğun. Kaygılar-

dan azade olmaydı. Hep güzellikler okşamadaydı gözü. Arı duru, ağırlıksız bir hava, latif mekân olmuştu her yan. Kara toprak göğeri gönlü bahar eylemişti. Duran, yürüyen, kanat vuran, her şey hoşluk veriyordu içe. Güller, çiçekler tüm hoş kokularını havaya yığmış an güzellik anı olmuştu. Güzellikten başka görünmüyordu göze. Baktıkça gönlü alan, içte çoğalan hoşluk; iyilik esintileri vermekteydi hep. Kederleri dağılıp gitmiş, gönlü nurlanmış, ortaya hoşluk kalmıştı. Bir evren olmuştu hoşluktan. Parlak ışıklarla kuşatılmışa dönmüştü yer gök. Bedenini, ruhunu saran her tür hoşluk önünde serilmekteydi. Meltemsi okşamayla yüreğindeki tasalar gitmiş, görüntülerin her biri eşsiz mücevherler gibi parlatılmışı âdeta. Her şeyin rengi sihirlenmekteydi. Gereksizi, eksiği olmayan her şeyiyle iyi olandı an. Laleler çeşitlendi, yerler zümrütlendi, dallar çiçeklendi, sesler nağmelendi. Haz veriyordu duran, yürüyen her şey. Süslü görüntüler derinliklerine coşku salmaktaydı. Ötekiler silinmişti belleğinden. Güzelliklerin gülşeninde, sonsuza dek kalabilirdi, o an ile. Derecelere vurulmaz ilahi güzelliği vardı anın. Dolu dolu apansız gelen anın coşkusunda, sevinç aydınlanmasının hoşluğuna gark olmuştu. Bir yüceliş anıydı o an. Hoş görüntü; tüm güzelliklerini toplayıp sanki şölen gülşeni eylemişti hayalini. Renk renk edalı güller, keskin kokulu karanfiller, mis kokulu hanımelleri, narin salıntılı mor salkımlar, zarif zambaklar ilahi sanattan birer örnek, sebebi, mantığı belli olmayan birer işaretti sanki. Mest eden esrik anın içinde düşünebiliyordu. Gördükleri hayatın kirlenmemiş yüzü mü, doğanın ayrı yüzü mü? Hoş bakışın bu kılığa bürünüp anlık yansıması mı? Güzel görme arzusu mu, ruhun aradığı mı? Kendisinden kaçma mı, kendisini bulma anı mı? Bilinçaltından başka âlemlerden süzülüp gelen füsunlu görünen gerçeğin işaretleri de olabilirdi. Hoş hayal mi, kendi gerçeğinden bir dem mi? Bu an kazanılan gelecekteki sonsuz hayat mıydı? Cennet hayatından bir an, cennetten hayale yansıyan mı? O âlemle bu âlem arasında bir kıyas olamaz mıydı? İlahi sırrı yansıtan bir ayna, bir izdüşüm, ufkumuza konulmuş gerçeğin ışıltılı anıydı belki. İçimizi mi gösteriyordu, bilinenin ötesine yükselişi mi? Hoş andakiler; ayın, yıldızların parıltılarıyla süslenip ilahi gerçeğe inandırma ile görevlendirilmişti sanki. Bazıları kendine özgü güzellikleriyle, taklit edilemez şekilleriyle, değişen ışıltılarıyla, adsız renkleriyle, aynı gayeyi üstlenmiş hissini veriyordu. Hoş özlemler uyandırıyorlardı hoşluk içinde. Özlemler, eğilimler hoş olana, güzel olana olsa gerek. Hoşluk içinde güzelliğin tutsağı olmuştu sanki kendisi. Başka hoş anlar girmekteydi anın hoşluğuna. An'a an doğuyordu. Genişlemişti, uzamıştı, zaman içinde kalmıştı an. Bilincine istiflenmiş dağ, orman, deniz, ova, ırmak, vadi seriliveriyordu ana. Anın içinde günler, geceler geçirmiş, mutlu zamanlar yaşayıp geçmiş, şiirli mekânlara ayak basmış, dolaşmış hissetmekteydi kendisini. Esrik

anlar içine mevsimler, yıllar, sızmaya başlamıştı. Dağ başlarını beyaz sarıklar bürüdü, yamaçlarında ceylanlar yürüdü, denizler mavi kadifeden örtüleriyle kâh ürperip kâh kabardı. Ormanlar zümrüt yeşili şallarına sarındı, ırmaklar denizlere kavuşmak için şarkılarla coştı, ovalar altınsı başaklarla bereketlendi, vadiler renk renk süslendi. Yamaçlarda kâküllü nergisler, kuytularda tılsımlı menekşeler, ruha şiir sızdıran kokulu kokusuz çiçekler, hoşluklarla dolu vadiyle genişlemişti gönlünde. Ruhuna hoş kokularca sızan güzellikler; doğanın uhrevi havası mıydı, doğadaki şiiriyetin ruhla hissedilir hali miydi? Yoksa güzelliğin manevi sergisi mi?

Yeşil zeminli vadi; her türden parlak çiçeklerle renkler içinde yüzmekteydi. Laleler, sümbüller, taze çimenler, mavi gök, manevi vuslat ilhamı veriyordu âdeta. Doğaya serpili güzellikler vadiye şenlik için toplanmışlardı sanki. Hepsı süslenmiş, kokular sürünmüş, hazırlanıp gelmişlerdi cennetsi mekâna. Başlarına lavantalar sürmüşler, üstlerine pırlantalar, inciler takmışlardı. Parıltılı, ürpertili, sürme gölgeli gözlerinde yansıtıyorlardı hoşluğu. Gönlü titreten salıntılılarıyla; sevgi esintileri salıp yumuşatıyorlardı hayatı.

Bülbül de kuşlar cümbüşünün başına geçmişti vadide. İnişli çıkışlı büyümlü sesiyle; hayat, inişliyle çıkışıyla kabullenildiğinde, hoş olacağını şakıyordu duyan duymayan kulaklara.

Hoş anın içinde hoş düşüncelere dalmışken; zaman anı içine aldı. Hoş biçimleriyle, okşayan renkleriyle, esrik cazibeleriyle, verdikleri hazlarıyla yıldızleyin kayıp gitti hoş an. Tozuyla toprağıyla, sapıyla samanıyla bozkıra döndü mekân. Toprak kararıp kurudu.

Hoş an da hoş anın gülşeni de fâni oldu. Yok oldu her var. Renkleriyle, cazibeleriyle, sesleriyle varlar fani olmuştu o anla.

Güzellikler kendisinin, kendisi güzelliklerin elini tutmuşken, menekşeler kokularını daha yayarken, kalbi yumuşayıp gözleri sevgi ışığına daha dönerken, sesler daha musikileşirken, an hoşluğa daha sarınırken, tüm güzellikler tadını daha vermişken, anın içinden çıkmıştı Ahmet. Doğrusu an Ahmet'in içinden çıkmıştı. Cennet sürgünü Adam Ata'ya dönmüştü Ahmet. Bilincinin katmanlarındaki ata mirası yitiğini izlemişti hoş anın içinde. Kalbi, gaiplerden fani olan hoş ana dönme özlemi duydu derinden derine. Tutkusunu bir süre atamadı üzerinden. Hoş anın görüntüleri gözlerinde, bülbül sesi kulağındaydı hâlâ.

Ve Ahmet yazdı. Yazdıklarını bir daha gözden geçirdi. Defalarca düzeltti. Defalarca süsledi. Yazılan, yaşanılanın buharı bile değildi sanki. Buhar denizdendi ama deniz değildi, gölge bedendendi ama beden değildi. Koku güldendi ama gül değildi. Yazının ne canı vardı ne de kokusu. Yaşadığı hoş an, orayla bu dünyanın bilmececi gibi dimağında kalacaktı.

Eleştirmen Hoca, kendi görüşüne uygun bulmamıştı yazılanları. “Grift” dedi. “Duygularımız mı fenomenleri öyleleştiriyor, fenomenler mi duygularımızı böyleleştiriyor karışık. Algılarımız asıllar değil.”

İsmail, biçemden çok içerik üzerinde durdu. “Gönülevi gülşen olan gülşeni görür.” deyip ekledi “Tozu toprağı değil cevheri görür. İnsan derinliğinin bir tür dinlenilmesi bu. Cennet hasretinin düşsel özlemi. Hayat da bir düşün değil mi? Görünmekte olan yok olacak, gizlenmekte olan var olacak.”

SADIK YALSIUZÇANLAR

Tahinli Pide Yeşil Tennure

İkibindokuz yılının onaltı aralığı. Konya'dan Aksaray'a Şeb-i Arus programı için gidiyoruz. Mutrib heyeti ve semâzenler için Müdürlük, bir otobüs kiralandı. Aksaray'da töreni düzenleyen vakfın görevlisi Suzan Hanım da bizimle. Konya'ya iki gün önce gelmişti. Türbeyi ziyaret ettik. Tiritçi Selim ustaya götürdük. Bayıldı. Konya diyor başka bir şey demiyor. Yaman Dede'nin Konya kelimesini iştince duyduğu heyecana benzer bir hal yaşıyor.

Türbede öyle bir kendinden geçti ki yıllardır ziyaretçilere eşlik ederim böylesini görmedim. Hücrelere girdi, mutfakta kaldı, gül bahçesinde dolaştı.

Selimiye'den sonra Yusuf Ağa Kitaplığı'na gittik.

Kirmanî'nin, Konevî'nin kitaplarını görünce, sayfadaki tozu parmağıyla gözüne sürme niyetine çekti.

Deli gibiydi.

Ertesi gün giysi ve çalgılarımızı aldık, eşyalarımızı denk ettik, otobüse yükledik yola çıktık.

Bir saat geçmişti ki sigara tiryakileri ayaklandı.

Kızören'de, bir tesiste durduk.

Kıymalı gözleme burcu burcu kokuyor.

İki yaşlı kadın, birisi açıyor diğeri pişiriyor. Suzan hanımda perhiz filan hak getire. Kokuya doğru seğırtince eşlik ettim.

"Kıymalı mı hanımlar?"

"Hepsinden var."

"Suzan Hanım ne dersiniz?"

"Kıymalı alın. Ama ben niyetliyim, akşama inşallah."

"Aaa siz niyetliyseniz, ben de yemeyeyim."

"Olur mu efendim, nafile oruç tutuyorum ben. Siz yiğin lütfen, darılırim. Ben de size çay getireyim bari."

Kadınların ikisinin de adı, Dursun. Birisi Kız Dursun, diğeri Gelin Dursun.

"Sen niye kız, sen niye gelin?"

Gülüyorlar.

Yazmalı, şalvarlı, çiçek desenli bluzlu.

“Biz amcakızlarıyız. O benden önce evlenmişti. Gelin Dursun dediler.”

“Hımm... Sen de Kız Dursun oldun.”

“Aynen öyle.”

“Sen evlenmedin mi?”

“Evlenmez olur muyum? Ben de kocaya vardım. Ama adımız öyle kaldı.”

Suzan Hanım buğusu üstünde çayı getirdi.

“Oldu mu şimdi, siz böyle oruçlu oruçlu...”

“Oldu oldu, hem de pek güzel oldu. Siz Allah aşkına rahat olun.”

Gelin Dursun soruyor:

“Yolculuk nereye?”

“Aksaray.”

“Hayırdır?”

“Onyedi aralık şeb-i arus için gidiyoruz.”

“Mevlana için mi?”

“Evet.”

“Ahh canım pirim...”

“Biliyor musun Mevlânâ'yı?”

“Kim bilmez.”

Suzan Hanım adı anılınca iç geçiriyor, gözleri nemleniyor.

Gelin Dursun,

“Şu dünya dağ gibidir” diyor, “ona ne dersen sana aynısını söyler.”

“Nasıl yani?”

“Hayırlı bir şey dersen, o da sana güzel söyler. Ağzından şer çıkarsa, sana şer olarak döner.”

“Mevlânâ'nın sözü mü bu?”

“Öyle biliyorum. Rahmetli babamdan duymuştum.”

“Baban ne iş yapardı?”

“Fırıncıydı.”

“Ne pişirirdi?”

“Her şey. Bi tahinli pide yapardı, aman Allahım.”

Suzan hanımın içi cızz etti,

“Tahinli pide mi?” Çok severim.”

“Siz de yapıyor musunuz?”

“Yok, burada ne gezer.”

Suzan hanımın gözü ışıldıyor.

“İftarda size mutlaka yedireceğim.”

“Bizim memlekette beni mi doyuracaksınız, ne ayıp!”

“Neden ayıp olsun. Hem oruçluya hizmet sevabından beni mahrum etmeyin.”

Tiryakiler yatışınca yola koyulduk.

Nerden sordum babasının işini. Tahinli pide. Kadıncağız niyetli üstelik. Ama Aksaray’a varır varmaz bir tahinli pideci buluruz...

Meğer tahinli pide cümlesi kafa sesi değilmiş.

Ağzımdan kaçiverince, otobüsün şoförü, “hocam, babamın bir arkadaşı Aksaray’da tahinli pide ustasıdır, gidince ben size alırım” demesin mi?

Allah Allah...

Neyse... Aksaray’a ulaştık. Ezan okunmak üzere. Suzan Hanım, “Eve gidelim.” dediyse de kimse itibar etmedi.

“Efendim kimseye eziyet vermeyelim.”

“Ne eziyeti, aa darılırım vallahi.”

“Hem tahinli pideciye gideceğiz ya.”

Şoförden rica ettik. Baba dostunun dükkânına götürdü.

Adamcağız üzüldü, “Yeğenim, burada pek tahinli pide bilen yok. O yüzden iki üç senedir o işi bıraktık, yapmıyoruz” demesin mi?

Çaresiz bir lokantaya oturduk. Suzan Hanım iftarını yaptı, biz de bir şeyler atıştırdık.

Otele eşyalarımızı bıraktık, Belediye Başkanıyla vakıf yöneticileri, Ağaçlı’da çaya bekliyorlarmış. Vardık. Hoş beş... Ertesi günkü programı konuşuyoruz.

Yaşlı bir adam yaklaştı masaya. Üstü başı perişan, saçı sakalı birbirine karışmış, yüzü kir pas içinde... Elindeki paketi Suzan Hanım’a uzattı. Kadıncağız ürktü.

“Bunu sana Hz. Pîr gönderdi kızım” dedi.

Herkes donup kalmıştı.

Başkan, adamı tanımıştı,

“Noldu Emrah Efendi, nedir o?”

“Tahinli pide” dedi adam.

“Gel gel otur” diye buyur etti.

Adam oturdu.

Başkan garsona çay diye işaret etti.

Suzan Hanım ağlıyordu.

İç cebimden cüzdanı çıkardım, masanın altında açtım, bir yüzlük alıp adama gizlice uzattım.

“Ben parayı ne yapacağım, istemiyorum efendi” dedi.

Çayını içti. İzin istedi.

“İki gün sonra Konya’ya gideceğiz, seni de Hz. Mevlânâ’ya götürelim”

dedim.

“Ben zaten her gün Pirimle görüşüyorum” dedi, “dün semâ yapacaktık. Bana, dur, sen yapma, yeşil tennuren yok, dedi.”

Suzan Hanım gözyaşlarını tutamıyordu.

“Pirime çok mahcup oldum. Bana bir yeşil tennure bulursanız çok sevinirim.” dedi.

İSMAİL SERT

Köprüden Sonra Hep Çıkış

Hep bu tarafta yaşadım. Bu karada, bu yakada, bu gözle, bu açıyla, bu kulakla, bu sesle, bu yankıyla... Şimdi, her zaman kıyısından geçtiğim köprü'nün başındayım. İlk defa geçeceğim. Köprüden ve karşı yakaya. İlk.

“Köprü'nün başındayım” yerine, “köprü'nün ayağındayım” da diyebileceğimi biliyorum. Köprüler üzerine başka bildiklerim de var. Köprü'nün başının ve sonunun olmadığını, köprü'nün başının aynı zamanda sonu olduğunu, sonunun aynı zamanda başı olduğunu biliyorum.

Sadece bu bilgilerin bile, bir köprü'nün ne kadar heyecan verici olduğunu göstermeye yeteceğini düşünüyorum. Aslında daha detaylı da anlatabilirim. Sizi ikna edemem. Ancak anlatabilirim. İlk defa benden duyduğunuzu söylerseniz, sevinirim. Birlikte de sevinebiliriz. Bugüne kadar bu konuda bir doktora tezi yazılmamışsa, buna da birlikte şaşırabiliriz.

Köprü'nün başında durdum, nefesleniyorum.

Ne halde olduğuma dair, kendime (evet, kendime) anlatacaklarım olmalı. Ancak olmuyor. Toparlayamıyorum.

Bir nefeste de geçebilirim köprüyü. Adımım uzar köprü olur. Ya da köprü kısalır, sığar adımıma. Köprü'nün başında aldığım nefes, köprü bittiğinde hala duruyor olur içimde. Başımı gökyüzüne çevirip salıveririm: “Ohh, dünya varmış.”

Ya da durduğum bu yerden geri dönebilirim. Geldiğim yollar aklımda.

Hayatımın bundan önce atılmış bütün adımlarının sonunda, köprü'nün başındayım.

Bütün mümkünler bana yakın, bana yapışık...

Bütün yarımalar tamam olacakmış, bütün eksikler gidecekmiş, bütün sö-kükler dikilecekmiş gibi bir duygu geliyor içime. Rahatlıyorum. Sonra birden kaybolacakmışım hissiyle doluyorum. Buna daha çok rahatlıyorum. (Aramızda kalsın.)

Kararsızım. Bekliyorum.

Köprü, ayaklarımın altından çekilecekmiş gibi görünse de çekilmiyor.

Köprüden korkmamalıyım. Köprülerden hiç kimse korkmamalı.

Hiç hesaplamadığım, kendimden beklemediğim bir anda, kendime de sürpriz yaparak ilk adımımı atıverdim. İşte oldu. İlk çocuk adımım... İkinci ve üçüncü adımlar...

Artık köprüdeyim.

Dünyanın bütün köprülerinin ayrı birer cumhuriyet olduğunu bildiğimden, köprüye kaydımı yaptırmak, geri dönüş yolunu kapatmak istiyorum.

Bütün bunları ilk defa yapıyor olmanın tedirginliği ile teoriden bilerek gelmenin rahatlığı bende buluşup birbirlerine karışıyorlar.

Görevlinin önündeyim. Kimlik belgemi alıyorum. İsim, soy isim yok. Tarih, sayı, numara yok. Köprü üzerinde çekilmiş fotoğraf ve altında bir yazı: 'köprü ahalisindendir'. O kadar.

Acilen köprünün dilini öğrenmek istiyorum. Köprünün gülüşlerini ve duruşlarını, gülüşlerini ve soruşlarını, gülüşlerini ve tekrarlayışlarını kapmak istiyorum.

Dünyanın dönüşü en güzel köprüden görünüyor. Seyretmek ve seyretmeye doymak istiyorum. Hafiflemek istiyorum. Köprüde olduğuma göre isteyebilirim.

Yürüyorum. Köprü zaten yürüme yeridir. Yavaş ya da hızlı. Orta yavaş ya da hızlı orta. Ritm size bırakılmıştır. Karışılmaz. Köprüde yürünür. Yürümeye itiraz edemez, duramazsınız.

Altından sular akar köprülerin. Hem de ne sular... Hep bu dille anlatılır. Köprülerin hafızalarında kayıtlıdır. Suların nereye vardığı bilinmese de aktığı bilinir.

(Öyle sorar sorar bakmayın. Tekrarlayıp durmayayım. Bildiklerimi teori-den biliyorum.)

Köprüde yürüyorum. Benimle birlikte düşüncelerim de yürüyor. Sizinle paylaşmamın bir sakıncası yok.

Her şeyden önce, köprü ustalarının baş tacı edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Çok kalfası olmalı köprü ustalarının. Onların da köyden, mezradan, yayladan, kasabadan, şehirden, boy boy çıraqları olmalı.

Analar çocuklarını köprü üstünde de doğurabilmeli. O çocukların doğum yerlerine 'köprü' yazılabilmeli. O çocukların pasaportlarının son kullanma tarihi hiç gelmemeli.

Çocuklar, "büyüyünce ne olacaksınız?" sorusuna, "köprü ustası...!" diye cevap verebilmeli.

Cevabın tonlamasından soruyu soran utanabilmeli.

Köprü mühendisliği bölümü açılmalı. İsteyen yükseğine devam etmeli. Öyle düşünüyorum.

Köprü yapmaya uygun taşlara dokunulmamalı. O taşların başka yapılar-da kullanılmasına izin verilmemeli. O taşlar uluslararası toplumun, devletle-rin, vakıfların, köprü yapma ve koruma derneklerinin, köprüleri açıktan ya da gizli gizli sevenlerin koruması altında olmalı.

Üniversite sınavlarında köprü sorularına yer verilmeli. O sorular açık uçlu olmalı. En açık uçlu olarak kalmalı.

Başrolünde köprünün oynadığı filmler olmalı. O filmler köprüde başla-yıp, köprüde bitmeli.

Büyük ödülü o filmlerden birinin alacağını herkes tahmin etmeli. Her-kesin tahmini doğru çıkmalı.

Kızlar, köprüden geçemeyen, karşısına köprü çıkarsa geçeceğine söz ve-remeyen erkeklerden diyar diyar kaçmalı.

İş başvurularında “kaç köprü geçmişi vardı?” sorusunun cevabı mut-laka aranmalı. Köprü yapımında çalışmışsa ona tam puan verilmeli.

Yürüyorum. Yağmur başladı. Islandığıma aldırıyor, adımlarımın hızını de-ğiştirmiyorum. Yağmurun sesini bastırmak üzere düşündüklerimi daha yüksek seslendirmeye başlıyorum.

Köprüler daha çok olmalı. Köprüler uç uca eklenmeli. Köprüden köprüye sözler gitmeli.

“Gözlerinde köprüler ışıyor” diye başlayan şiirler yazılmalı.

Bir mahkeme, bir yüksek mahkeme, daha da yüksek mahkeme ‘köprüleri atmak’ deyimini sözlüklerden çıkarmalı. Çıkarmakla kalmamalı. Keenlemeye-kün yapmalı. Baştan yok saymalı.

Bunalar, sıkılanlar, dolanlar, taşanlar, dengesini arayanlar, bulunca tanıyamayanlar kesinlikle köprülerden geçirilmeli. Doktorlar köprüden geç-meyi reçeteye yazabilmeli.

Köprünün bir başında başlayıp diğer başına ulaşmadan sona eren ha-yatlara şaşırmamalı.

Trafik her yerde tıkalı olsa da köprüde açık olmalı. ‘Köprüden önce son çıkış’ levhaları ne kadar da ayıp. Levhalar sabahı görmemeli. Hepsi bir gece-de kaldırılmalı.

Köprüden güzel geçme yarışmaları yapılmalı.

Yürüyorum. Yağmuru hissetmeden yürüyorum.

Öte yakadayım.

Göründüğü kadar uzak değilmiş. Bir köprü ne kadar uzun olabilir ki.

Döne döne dört bir yana bakıyorum.

Önceden hazır ettiğim sorularım var. Birini bulup sormalıyım. Birini bul-

malıyım.

Tam tersi oluyor. Yanıma gelenin sorusuyla irkiliyorum:

- Nerde kaldın?

Hayretten dilim tutuluyor. Dönüp arkama bakıyorum. Dönüp arkama bakışımın cevap yerine kabul edilmesini bekliyorum. Kabul edilmiyor.

- Nerde kaldın?

- Nerde mi kaldım?

SELVİGÜL KANDOĞMUŞ ŞAHİN

Horoz Mehmet Efendi'nin Rüyası

"Delilerden korkarız, çünkü bizi bize ifşa ederler."

Jacques Lacan

Yoğurma...

Derin bir nefes aldım ve seramik hamurunu yoğurmaya başladım. Tüm gücümle yoğurduğum kil avuçlarımın içinde, donuk koyu kahveden, ceviz yeşiline doğru tatlı bir koyuluğa evrilirken çamur kıvamından da sıyrılıyor parmaklarıma yapışmıyordu.

Tüm gücümle küçük ellerimle avuçladığım kili sıkıyor, eviriyor çeviriyor, hiçbir hava boşluğu kalmaması için var gücümle bastırıyor, hamuru hazır hale getirmeye çalışıyorum. Sonra kendi hamurumu düşünüyorum. Beni yoğuranları, beni yoğururken yıpratınları, benim içimde var olmaya başlayan kimlik ve kişiliğimi güçlü ve acımasız yumruklarıyla bastırınları.

Turan Hoca sesleniyor "hadi artık hızlanın" diye. Hocanın sesi çok uzaklardan gelir gibi avuçlarımın arasında soğuk dokunuşlu kile şekil verirken, evirip çevirirken camın kenarına konan kuşlara dalıyor gözlerim, sonra ateş kırmızısıyla coşmuş sardunyelerin parlak tonlarına kayıyor.

Ateş kırmızısı sardunyeler bana kırmızıyı, kırmızı; kan rengini, kan rengi de babamı hatırlatıyor. Sonra patlayıp yarılan karpuz, karpuzun dağılan sulu parçaları, etrafa saçılan siyah çekirdekleri, kan renginde tavelenmiş, yerlere yapışmış, camlara bulaşıp akmış koyu bir kızılık, sonra annemin süt beyazı bileklerinden, ellerine, oradan saç diplerine, yanaklarına boynuna yapış yapış akmış bir kızılık.

Babamın gök mavisi gözlerine kızıl damarlar yürüyor. Şimdi gözleri kıpkırmızı şimşek şimşek, pazardan aldığı o iri, o büyük Adana karpuzunu var gücüyle duvara doğru fırlatıyor. Annemin kafasını patlatır gibi, annemin bedenini savurur gibi fırlatıyor karpuzu. Donup kalıyoruz, Salih donup kalıyor. Elleri bileğimi sıkıyor, tırnakları bileğime geçmiş damarlarımı kesecek sanki benim o zaman damarlarımdan kırmızı kanlar akacak ve ben de karpuz gibi patlayacağım.

Duvarda patlayan karpuzun nar kırmızısına dönük sulu, pelte pelte dağılmış parçaları tüm odaya dağılıyor. Anneme bakıyorum annem de dağılmış, o da bir köşede pelte gibi yığılmış gözlerinden akan yaşlar, burnundan, saç diplerinden akan kızılığa karışmış. Dışarda ılık bir ilkbahar yağmuru var. Karpuzun sulu sepken akışı akan yağmur damlalarına karışıyor. Dışardaki yağmur, evimizdeki yıkıma, hüzne, acıya ağlıyor sanki. Sonra cama yapışmış sulu karpuzun akışı hızlanıyor. Yağmurun akışına karışan bir akışla yaşlar gözlerimden ılık, hüznü, derin, içli yaralarla akıyor durmaksızın... Salih, saman sarısı saçları darmadağın, koyu kahve gözleri irileşmiş, titreyerek sessiz iç çekerek ağlıyor. Neden sonra odanın köşesine sığınır, sakınır gibi yığılmış, dağılmış annemin yanına koşuyor onu ikimiz de sarıp sarmalıyoruz. Şimdi ılık bahar yağmuru eşliğinde birlikte ağlıyoruz, birbirimize kenetlenmiş hâlde...

Camın önünde gümrak bir canlılıkla açmış, ateş kırmızı sardunyalarından nasıl buralara geldim. Seramik okumak diyorum tam da bana göreymiş. Elime aldığım kili evirip çevirip, yoğururken sanki tüm acılarımdan kurtulur gibi oluyorum. Beni terapi eder gibi, uzaklaşıyorum babamdan, patlayan karpuzdan, annemin kızıla kesmiş hüznü gözlerinden, acılar yumağı olmuş hayatından.

Uzaklaşıyorum içime bir yumru gibi oturmuş ve çözülmek bilmeyen tüm acılı anılardan sonra hardal rengine evrilmiş kili avuçlarımın içinde evirip çevirip kendime dönüyorum. Avuçlarımda bir yangın var. Yangınla terleyen avuç içlerim kilin serinliğinde ferahlıyor. Yüreğim ferahlıyor sanki. Sonra düşünüyorum kendimi yoğurmam lazım aslında. Çünkü beni yoğuran, bana şekil veren, benim kıvamımı ayarlayan bir babam olmadı. Annem ah annem beni yoğururken, bazen suyu mu fazla kattı, bazen gözyaşına karılmış acılarını mı yükledi hamuruma bilmiyorum. Ama bir ayarsızlık, bir ölçüsüzlük her zaman vardı işte. İşte o yüzden tütüne başladım. İşte o yüzden, olur olmazla arkadaşlıklar yapıyordum. İşte o yüzden geç kalırdım eve. Salih aklıma gelir, Salih'in saman sarısı saçları, yumuşak kahve gözleri yumuk yumuk elleri aklıma düşer, annemin geçkin yüzünde, derin acılar çöreklenmiş nemli duman rengi gözleri bakar uzaklardan hemen koşardım eve.

"Ah kızım, ah be yavrum nerelerdesin böyle. Neden geç kalırsın ki. Bilmez misin seni beklerim, uyuyamam. Başımızda kimsemiz yok, bak baban da gelmez artık..." Bilirim, bilmez miyim hiç, camın kenarına oturup da çıkmaz sokağa kırmızı, pembe sardunyanın, akşam açmış olan mor akşamsefalarının gerisinden hep sokağın başını gözlediğini annemin. Bilirim elindeki inci tesbihi ile hani Şadiye Abla'nın hacdan getirdiği o tesbih ile "La havle vela kuvvete illa billah" çektiğini. Ben bile ezberledim. Bazen sesli çeker. Ba-

zen içinden, yüreğinden, ıgıl ıgıl yaşlar süzülür gözlerinden. Yaşıtlarına göre geçkin, acılarla yoğrulmuş hüznü çehresinden yavaş yavaş süzülür yaşlar ılık akan yaz yağmurları gibi. Bilirim, bilirim annemin acılarını, yokluklarını, yüreğine birikmiş onca kederi, şüpheyi, kaygıyı, derin yaralarının kanamasını bilirim. Kabuk bağlamış onca yarayı bir de ben deşip kanatırım. Eve geç gelirim, tütün sarıp içerim, serseri kız arkadaşlarımla gezerim Taksim’de, Beşiktaş’ta. Okul da yakın nasıl olsa. Seramik bölümü okuyorum ya. Kardiğim her kil hamurunu yoğururken acılarım akar çamurun kıvamına. Tam kıvama getiririm, içindeki hava kabarcıkları çıkmıştır. Şimdi tam kıvamındadır, hoca da beğenecektir, sıkı bir hamur olmuştur. İşte tam o vakit bir su damlacığı akar, bir gözyaşı damlacığı düşer karılmış, yoğrulmuş, sıkışmış kıvama gelmiş hamurun tam ortasına ve gevşer hamur. Kıvamı bozulur. Tıpkı benim hayatım gibi, benim hayallerim, benim düşlerim gibi...

Horoz Mehmet Efendi’yi yapacağım. Benim tez konum bu. Bu çalışmayı yaparsam geçiyorum. İstanbul’un Delileri ile ilgili bir projeden ben Horoz Mehmet Efendi’yi seçtim. Deli mi, veli mi belli değil. Bazen ben de öyle oluyorum. Deli miyim, veli miyim bilmiyorum. Gece yarısı geliyorum, çok uzaklardan, kendimi kaybetmeden gelmişim şükür. Şükür ki annem tesbih çekiyor. Şükür ki annem camın önünde ılık yaz yağmurlarıyla ağlıyor. Onun dualarının sırrıyla dönüyorum eve. Yoksa başka türlü olduğunu düşünemiyorum.

Üşüdüğüm, buz kestiğim, gözlerimden istemsiz yaşlar akarken gece yarısı öylece kalkıyorum yatağımdan. Oturuyorum ve ağlıyorum, patlayıp dağılan nar kırmızısı karpuz geliyor aklıma, annemin yerlere dağılmış, ağarmış saçları geliyor, Salih’in gözleri geliyor, uzun zamandır sarmadığım tütünü ellerim titreyerek sarıyorum. Ama tıkanıyorum, yok faydası bunun da. Biliyorum bunun da faydası yok, yanıp kavrulan yüreğime derman olmuyor.

“Adı Mehmet’tir. Türbesi, Unkapanı’ndadır. Aslen Horasanlıdır. Ahmed Yesevî Hazretleri’nin ileri gelen dervişlerindendir. Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul kuşatmasına katılmak için onun askerleri arasına girmiştir. O sırada aksakallı bir pir-i fânî olduğu söylenir. Sabahları çok erken kalkıp, askerleri horoz gibi ses çıkararak uyandırır, namaza yollarmış. Horoz gibi ses çıkardıktan sonra da:

“Kûmu yâ eyyühel gâfilûn.”

“Ey gaflet uykusunda uyuyanlar, kalkın” diye seslenirmiş...

Biçimlendirme...

Önce beni biçimlendirmeye çalışan her şeye isyan ederek başladım. Anneme, babama, okuldaki hocalarıma. Ama bitmiyordu işte beni biçimlendirenler çoktu, çevrem, arkadaşlarım, dostlarım, izlediğim filmler, bağımlı olduğum sosyal medya. Öylesine heveslilerdi ki beni biçimlendirmeye. Oysa

benim hamurumu yoğuran nasıl yoğurmuştu da böyle delik deşik, her yerden hava alan ve fırınlara girdiğinde darmadağınık olup patlayacak seramikler gibiydim. Darmadağınıktım...

Kendime, ruhuma biçim vermek için mi seçmiştim seramik bölümünü. Biliyorum cennetler de içimdeydi cehennemlerde, varlık da içimdeydi yokluk da. Ayrılık da içimdeydi vuslat da. Hepsi bende, içimde, derûnumda, sancılarında, acılarında, arayışlarımda.

Bir yola çıksaydım, yola bir revan olup, “*insanın için en uzun yoldur*” diyen şair gibi içimin dehlizlerine doğru bir gidebilseydim... Ah bir gidebilseydim...

Horoz Mehmet Efendi’ye saygı duyuyorum. Yüzünün çizgilerini nasıl yapsam ki hüznü, hem gülüyor hem ağlıyor gibi bir ifade olsa. Ben bunu beceremeyeceğim ama nasıl olacak bilmiyorum. Biçim vermek bana mı has ki ah biçimlendirmek, sûretler giydirmek... Ellerim yanıyor, parmak uçlarımdan başlayarak bir ateş basıyor tüm bedenimi.

Üzerinde boz bir şalvar var. Yakası eskimiş, eprimiş yer yer kürkleri dökmüş uzunluğu dizlerine kadar hâki yeşil uzun paltosu. O zamanlar ne giyerlerdi diye onca araştırdım. Solgun haki yeşil paltonun yakalarına döküyorum boyaları, fırçanın uçları şefkatle okşuyor Horoz Dede’nin pamuk yığını andıran sakallarını. Sonra kavuğuna, kavuğunun dolanarak toplanan, kıvrım kıvrım sarılmış sarığının üstündeki kumaş kıvrımlarını yol yol boyuyorum, koyu, açık gri, filiz yeşili ve beyaz tonlarında.

Turan Hoca’nın okuduğu beyitler tane tane akıyor:

“*Nazar etsen yer ü gök duzah ü cennet sende*

Arş ü kürsiyy ü melek sendedir elbet sende”

“Ya Rumeysa böyle işte, Şeyh Galip ne demiş?”

“Ne demiş hocam?” diye soruyorum, gözlerimi iri iri açıp biraz şaşkın biraz alaylı bakarak, hiçbir şey anlamadım çünkü. Ama o alaylı bakışı görmüyor. O bakışları içime doğru döndürmüşüm. İçime bakıyorum alaylı alaylı. O sadece saçlarımı elimle geriye doğru atarken şaşkın ve meraklı bakışlarımı, titreyen ama yine de kararlı sesimi duyuyor.

“Ne diyecek, ne diyecek” diyor sınıfa seslenirken, oysa herkes elindeki objeye dalmış. Herkes şekil verme derdinde.

Tam benim masamın önünde konuşuyor tane tane Turan Hoca; “söyle Rumeysa, şeytanı, yeri göğü, nasıl göreceğiz içimizde, cenneti cehennemi, Tanrıyı nasıl göreceğiz. Bak diyor, Şeyh Galip, sen bak yeter, bakman yeter...”

Bir an donup kalıyorum. Elimde şekil bulan Horoz Mehmet Efendi ile göz göze geliyoruz. “*Cennetin de içinde cehennemin de, bir bak*” der gibi, çağla yeşili gözleriyle yüreğime öylece bakıyor, gözlerimi deler gibi bakıyor Horoz Mehmet Efendi.

Kurutma...

Annem beni kendince sarıp sarmaladı biliyorum. Ama öyle sıkmadı, bozmadı, beni bunaltmadı. Bana şekil verdiğini de zannetmiyordu kendince ama işte bir korumaya da almıştı. En önemlisi zulme uğradığı babamın dayağından koruyordu. En önemlisi beni okutmak için neler yapıyordu neler neler... Başkalarının kirini, pisliğini, evini temizliyordu. “Sen oku, sen kurtul” deyip duruyordu kararlı, kendinden emin ve sesine en güçlü hali telkin şefkatli bir seslenişle. “Sen kurtul kızım. Bak bana, gör beni, gör hâlimi de sen kurtul yavrum” diyordu.

Benim içimdeki tüm hüznüleri örtülerle kurutur gibi gözyaşlarını içine akıtır, beni sarıp sarmalar, tüm kötülüklerden korur, tüm iyilik örtülerini sererdi sanki üzerime. Tam kurutmak olmazdı öyle, tam takır. Arada üstümü açar, ben karıştırdım insan içine. Ama ana yüreği işte hemen dolanırdı arkamdan, yüzünü görmesem, ellerini hissetmesem, bilirdim anamın koruyan, saklayan, esirgeyen örtüler gibi sarıp kuşatan duaları vardı...

Şimdi Horoz Mehmet Efendi'nin gösterişli endamına bakıyorum. Onu kuruturken dikkatli olmalıyım. Hafiften sarıyorum naylonla, sonra açıyorum. Tam anlamıyla hava akımına uğramamalı, her tarafı eşit kurumalı. Beyaz sakalları, çağla yeşili gözleriyle bana bakıyor Horoz Mehmet Efendi. Şimdi kalıp gitsem senin zamanına der gibi elimi boynuna atıyorum. Delilik nasıl bir şeydir ki... Oysa Horoz Mehmet Efendi'nin dimdik, insanın içine içine işleyen bakışları var. Bazen delip geçiyor bu bakışlar. Naylonu açıp kapatıyorum ara ara. Her bir yeri eşit kurumalı...

Sırlama...

Salih'in saman sarısı saçları bazen öptüğümde yediğim pişmaniyeler gibi dağılıyor. Öyle tatlı öyle sevimli ki. Annem de çok seviyor Salih'i. Annem artık tüm yaşadıklarından sonra biçimlenmiş acılarıyla, somuttan soyuta geçebilir. Gözyaşları yanaklarından yaz yağmurlarıyla akarken sırlanma durağını çoktan geçmiş diye düşünüyorum. Ya ben ne zaman sırlanacağım. Ateşlerde yanıp pişeceğim, bu hamlık nereye kadar Allah'ım. Annem, yanmış, pişmiş nice kızgın kavurucu fırınların ateşlerinde alazlanmış yüreciği ve dahi bedeni. Kaşının üzerinde üç tane dikiş var. Bu dikiş arada sızlıyor biliyorum. Daha çok karlı günlerde, soğuk ellerini, ayaklarını mosmor ettiği zamanlarda, bedeni bir türlü ısınmadığı zamanlarda bu üç dikiş sızlıyor. Babam annemi ilk o köyün buz gibi donduran soğuk gecesinde dövmüş. İçeri almamış, “çek git babanın evine” diye kapıyı yüzüne kapamış. Anneciğim dışarda geçirmiş o geceyi. Soğuktan tüm bedeni uyuşmuş, atkısına sarınıp, acıdan uğuna uğuna bembeyaz karlara kırmızı izler bırakarak hastaneye zor atmış kendini. Annem

avazı çıktığı kadar bağırarak istemiş o zaman, fırınlara girmiş, kor ateşten fırınlarda yanmış yüreciği ve taze bedeni. Islak tülbindini ağzına almış dişleriyle sıkmış sıkmış, iğne girmiş çıkmış şakağına girmiş çıkmış, vızır vızır üç dikiş atmış doktor uyuşturmadan.

Ben sırlanacağım zamanı mı bekliyorum. Bilmiyorum. Nerede benim fırınlarım, hayatın ortasında beni bekleyen beni pişirecek, olgunlaştıracak fırınlar, kıvılcımlar saçan ateşler nerede? Bilmiyorum. Ama yürüyorum işte. El yordamıyla. Bazı geceler sayıklamalarla uyanıp kendiliğimden abdest alıp secdelere kapanıyorum. Bildiğim, daha çok anamın bana öğrettiği duaları okuyorum.

Birazdan Horoz Mehmet Efendi'ye mat bir sırlama yapacağım. Ama ellerim titriyor. Niye bilmiyorum.

Sır fırınlamasına girecek şimdi elimde şekillenmiş Horoz Mehmet Efendi'nin küçük heykelciği. Oysa gözümde nasılda heybetli, geniş omuzlu, sımsıcak bir dedecik. Seviyorum ben bu Horasanlı dedeyi. Kim ne derse desin seviyorum işte. Atölyede fırının sıcaklığını ayarlayan hocanın mihmandarlığında Horoz Mehmet Efendi'nin son sırlanması için onu fırına yerleştiriyoruz. Yüksek dereceli fırında, dengeli bir şekilde bu işlem gerçekleşmeli.

Artık babam gelmiyor. Biz Salih'le aynı odada kalıyoruz. Annem kendi odasında şimdi kendini daha güvende hissediyor. Gözlerinde, yüzünde gezinen bir huzur bulutlanmasını, sakinliği, teslimiyeti görür gibi oluyorum. Unutuyoruz babamı.

Büfenin içine yerleştiriyorum Horoz Mehmet Efendi'yi. Ama Salih sanki benden daha çok seviyor. Tam önünde sergide yer alırken ki tanıtım yazısı var. Künyesi yazıyor dedemizin orada. Annem diyor ki, "bir cuma günü gidelim mübareği ziyarete." Hiç aklıma gelmemişti. "Niye olmasın anne diyorum." İçim bir tuhaf oluyor o zaman. Bütün gece elimle, ruhumla, bedenimle yoğunlaştığım, şekillendirdiğim ama hiçbir şekilde buna gücümün yetmediğini anladığım sevgili dedeyi düşünüyorum. Mutlaka Allah onu kim nasıl güzel yaratmıştır diyorum. Bizinkisi temsili bir form.

Cuma gecesi sabaha kadar döndüm durdum yatakta. Salih'in ılık nefesi, bir kuş gibi inip kalkan göğsü, sonra pencereden baktığımda tüllerin ötesinden yanıp sönen yıldızlar. Her şey sakin, durgun, ötelere bir zamana ait gibi akıp duran gece. Ben uyumuşum ki birisi sesleniyordu. Derinlerden gelen sesin sahibinin sadece kıyafetleri bizim Mehmet Efendi'ye benziyordu, uzaktan seslenişlerle, rüyamın içinde fragmanlar gibi akıyordu sahneler. Bir savaş meydanı mıydı, yoksa yaşadığım şehrin meydanı mıydı? Yoksa cehennem miydi, yoksa kıyamet mi kopmuştu. Bilmiyorum, arka arkaya akıp duran fragmanlar vardı. Ben bağırarak istiyordum bağırıyordum, sesim

çıkılmıyordu, bir fırın vardı kızgın, derin, yalım yalım ateşlerin odunları sarıp sarmalayıp yaktığı bir fırının tam dibindeydim. “Sırlanmalısın” diyordu birisi bana, uzaktan bir ses, tiz, içimi ürperten bir ses. “Hadi sırlanmak için ne duruyorsun gir içeri, at kendini fırına.”

Sonra önünde ve arkasında şimdiye kadar hiç görmediğim aydınlık bir bulutun içinde, yüzü ay gibi parlayan erlerin olduğu kadim, solgun elbiselelerinin içinde heybetli bir ordu yürüyordu. Sesleniyordu Horuz Dede, ama sanki bana bakıyor, gözlerimi deler gibi bakıyor, yüreğimi deler gibi sesi içime doğru akıyordu. Sonra gözlerimden sicim gibi yaşlar akıyordu, ellerim terliyordu. Alevler artık fırından yüzümü yalazlıyor, yüzüm pençe pençe kızarıyor. Gözlerim hep akıyordu. Horoz Dede hiç durmaksızın devamlı sesleniyordu:

“Kûmu yâ eyyühel gâfilûn.”

“Ey gaflet uykusunda uyuyanlar, kalkın...”

Ey gaflet uykusunda uyuyanlar, kalkın...”

ESRA ÖZDEMİR DEMİRCİ

Duvar

Köşedeki manavın yanı. Bir adres tarifi için oldukça kısa bir cümle. Ama senin için bu kadarı yeterli. Uzun uzadı anlatmaya gerek yok. Hep kısa kesmekten yanasındır. Hep az konuşmayı tercih edersin. İsrafa gelmez çünkü kelimeler; ne için, kim için kurulacaksa kurulsun, bir cümle yeterlidir. Anlamıyorsa suçlu karşıdakidir hep. Hiçbir zaman eksiği kendinde aramazsın. Hiçbir şartta sorgulanamaz davranışların. Hesap vermekten hoşlanmazsın.

Bir yara gibi oynarsın düşüncelerinle. Soydukça soyar, kanatır, kabuk bağlayışını izlersin sonra. Kendin gibi inatçı oluşlarına içerlersin. Canın yansa da ah bile demezsin gururundan. Zafer kazanmış komutan edasıyla bakarsın her defasında. Oysa sadece birkaç saat sonra yaranın üzerinde yeni bir kabuk belirecektir. Üstelik bu kez daha hırçın, daha inatçı, daha sert bir kabuk.

Kanatmak değil, iz bırakma ihtimali korkutur seni. Hiçbir şeyde izin kalsın istemezsin. Karda yürüyüp izini belli etmemektir işin. Bunu yıllarca gerekli bir kural gibi kabullenmişken şimdi ilk kez bir yaradan bu kadar korkmanın sebebi nedir? Yaranın büyüklüğü mü ya da derinliği mi? Verdiği acı mı yoksa? Acıya, dişlerini sıkabildiği sürece dayanır insan. Dişlerine güvenin tam. Ya iz bırakırsa?

Düşüncesi bile seni deli etmeye yeter. Akıllı ol, dersin yaraya. Oynadım ama bitti. Kanattımsa da geçti. Kabuğundan daha sert öfkem, daha hırçın sinirlerim. Dilersem defalarca oynarım seninle. Defalarca kanatırım. Herhangi bir yara olduğunu hatırlayıp iz bırakmayacaksın.

Bir daha kanatırsın, bir daha, bir daha. Kanattıkça kabuk bağlar yara; her defasında daha da güçlenerek, üste çıkarak varlığını ortaya koyar. Yara bandı da çözüm olmaz üstelik, ne zaman üzerini kapatmak istesen güçlü bir hamleyle karşı koyar buna. İlk defa bir yara yorar seni, ilk defa bir gücün peşinden sürüklenirsin.

Bir sabah kapının sesiyle uyanırsın. Anahtar deliğinden baktığında gördüğün şeye inanmak istemezsin önce. Elin istemsiz kapı koluna uzanır. Açtıkça kanayan, kanadıkça kabuk bağlayan, iyileşmeyen yarayı görürsün. Tam

karşında durmuş, senin gözlerinle sana bakmaktadır. Kendi kapını çalıyor-sundur rüyada. Yara olmuş, kendini kanatıyordur. Aklına gelir yine aynı haşın soru: Ya iz bırakırsan kendinde?

Yaradan kaçma isteği akla zarar. Kendine açılmak istesen kapı duvar.

Gitmekten daha zoru neyle karşılaşacağını bilememektir. Arabaya binmekten daha zoru onu nasıl kullandığını unutmak. Yola koyulmaktan zoru, geri dönme isteğidir. İnsan en çok kendiyle çelişen tuhaf bir varlığa dönüşür böyle zamanlarda. Böyle bir şey yaşamış mıydı daha önce? Nereden biliyordu? Elbette o uğursuz rüyadan. Ölseydim de sabahı görmeseydim, dediği gecedden. Delirseydim de hiçbir şeyi hatırlamasaydım dediği ve bir hamleyle karşı tarafa geçtiği o eşikten.

Bir eşikten atlamanın bu kadar zor olacağı aklına gelmezdi oysa. Bir eve girerken soluğunun kesileceğini düşünemezdi. Üstelik davet edilmişti. Beklenmeyen değildi. İstenmeyen hiç değil. Günlerce, belki yıllarca yolu gözlenendi. Eşikte durup adımları dinlenen. İçeri geçmekten daha zordu şimdi içeridekine dur demek. Eliyle kalbini yoklarken, sesinden çok sessizliğiyle karşılaşmaktan ürkmüştü.

Atıyordu aksine. Hiç olmadığı kadar düzenliydi ritmi. Hiç olmadığı kadar şaşkındı buna. Neydi istediği; durmuş olması mı? Onu buraya getiren kalbi değil miydi? Tam da şu an neden dursun?

Ben de seni bekliyordum, dedi. Geç kaldıysan da geldin işte. Şaşırdın ama değil mi? Bunu beklemiyordun. Şaşkındın, evet. Bu kadarı gelmezdi aklına. Bir kabuk dillenip konuşmaya başlamıştı seninle. Karşındaki koltuğa kurulmuş, bacak bacak üstüne atmış, tok sesiyle kendinden emin cümleler kuruyordu. Oydu işte. Yıllardır kanatıp durduğu yaranın inatçı kabuğu. Bir şeyler söylemeni bekliyordu, karşısında dut yemiş bülbüle dönmüş olmana içten içe sevinerek.

Kuruydu elleri, sertti bakışları. Kabuk değil mi, ne bekliyordun? Yumuşacık bir dokunuş mu? İçten bir gülüş. Duvar gibi duruyordu karşında. Yüzünde beton soğukluğu. Bir balyoz olmak istemiştin o an, sonra çabucak vazgeçmiştin bundan. Ne yapsan yap, onu kıramayacağını biliyordun.

Kabuk, yaranın görünen yüzü. Arkanda bıraktığını sandığın ama gittiğin her yere beraberinde götürdüğün o yaranın. Şimdi karşında, kollarını düğümlemiş halde bir şeyler söylemeni bekliyor. Hesap vermeni. Çaresizce gidiyor elin çantana. Telefonunu eline alıp yazıyorsun ekrana; kabuk tutmuş yara nasıl iyileşir?

Çatırdamaya başlıyor karşındaki. Önce düğümlenen kolları çözülüyor sonra üst üste atılmış bacakları. Uzun boynu gövdesine gömülüyor, sonra başı. Gözleri boşluğa doğru kayarken arkadaki bir şeyi işaret ediyor sana. Dönüp bakıyorsun, bir pencere. Hiçbir yere açılmayan, iki açık kanat. O an anlıyorsun: Görmek isteyene anahtar deliği koca bir penceredir. Görmek istemeyene pencere duvar kesilir.

MUSTAFA UÇURUM

Yemin Eşiği

Evin her şeyi bitti. Tam oturmalık hale geldi. Toprak bir yoldan ulaşılan evin her tarafı ağaçlıktı. Toprak yola da biraz taş döşediler. Köyün üstündeki taş ocağından çıkan kırmızı taşlardan getirip onları yola rast gele döşeyince bile yol ağaçların arasında çok gizemli bir hale geldi. Sanki bir masal evine gider gibi kıvrımlı bir yol.

Çevrede başka evin olmaması, kocaman bir tarlanın başındaki evi biraz da olsa efsunlu hale getirse de evi görenlerin aklına öyle çok da korku falan gelmiyordu. Hatta gölgeli yoldan süzüle süzüle eve ulaşmak ziyarette gelen herkesin hoşuna bile gitmeye başlamıştı.

Evin önünde kocaman bir ceviz ağacı, yanında dut, biraz ötede vişne, sağ köşede küçük bir yükselti, çiçeklerle dolu bir yükselti, biraz ötede kümes, tarlada akla gelen her türlü meyve ağacı, sebze...

Gelen giden eksik olmuyor. Evin hanımı çiçekli tepeye Arafat adını vermiş. "Ben burayı Arafat Dağı'na benzetiyorum. Gül koksun diye hep güllerle çiçeklerle süsledim." Bu sözleri duyan herkes çiçeklere daha bir özenle bakıyor.

Evin her şeyi tamam. Hiç eksiği yok gibi. Biraz dikkatli bakanlar evin eşiğinin olmadığını fark ediyor ama kimse de sormak istemiyor. Unutmuşlardır diye düşünen oluyor, eve düzayak girilsin diye böyle yapmışlardır herhalde diye aklına gelen oluyor ama kimse bir şey demiyor.

Şehirdeki bütün betonlar üstlerine geldi. Dar sokaklar, arabalar, asfalt kokusu üst üste geldi. Yüksek binaların her katı bir heyula gibi yıllarca çöktü üzerlerine. Sonra tarlanın en altına ev yapaım dediler. Evi yaptılar. Bir anda ışıkla doldu içleri. Neşelendi ömürlerinin baharı.

Eşiğini yapmadılar evin.

Herkes geldi evlerini görmeye. Hediye getirenler oldu. Piknik yapaım deyip poşet poşet yiyecek taşıdılar ışıık saçan eve. Herkes geldi, o gelmedi.

Gel dediler, bak göreceksin tam senlik bu ev... O kadar çağırdılar ki so-

nunda dayanamadı motoruna atladı geldi. Ürkekti adımları. Çekine çekine geldi. “İçeri girmem haa!” “Hele bir gel.” deyip evin yanına kadar gelmesini beklediler. Çekine çekine geldi. “Dışarda otururum ben.” dedi. “Bak.” deyip evin girişini gösterdiler. Eşik olmadığını gördü. Yüzü allak bullak oldu.

Hadi gel içeri dediler.

Bundan tam yirmi yıl önce öyle bir yemin etmişti ki... “Eşiğinizden adı-mımı atmam artık.” deyip gitmişti. Yirmi yıl kapının önünden selam verdi. Kapının önünde bayramlaştı, kapının önünden başsağlığı diledi, çocuklarının düğünlerine kapının önünden katıldı.

Baktı ki evin eşiği yok, yüzüne bir huzur geldi yerleşti. Önce biraz tereddüt eder gibi oldu ama eşiksiz ev hoşuna gitmişti. Adımı attı içeri, derin bir nefes aldı. Hemen elini öptüler. “Hoş geldin baba.” deyip baş köşeye oturtular.

Heceöykü'nün Yüz'ü

ALİ ULVİ TEMEL

Yüzüncü Sayı

1980'lere kadar dergilere çok sayıda şiir gönderildiği söylenirdi. Ülke-mizde yazmaya yeni başlayanların genelde şiirle başladığı bilinir. *Edebiyat* dergisinden biliyorum; Nuri Pakdil gençlerden, yazmaya yeni başlayanlardan düzyazı isterdi. Herkesin şiir getirdiğini, şiir yazılsa bile düzyazı da yazılabileceğini, yazılması gerektiğini ısrarla vurgulardı. 2015'te *Heceöykü* yazı kurulunda yer alınca gördüm ki *Hece*'ye şiir kadar öykü de yağıyordu. Alana öykü yığılmasının *Heceöykü* yayını zorunlu kıldığı anlaşıyor.

1990'lı yılların ortalarında *Adamöykü* yayımlanmaya başlar. Derginin ilk sayısı Kasım/Aralık 1995 tarihini taşımaktadır. Anlaşılacağı üzere iki aylık bir dergidir. İlk sayıda; öyküler ve öykü çevirileri, öykü ve öykücüler üzerine kuramsal yazılar, değerlendirme yazıları yer alır. Ayrıca bir öykücü ile konuşma ve "Öykücülüğümüzde Unutulmuş Değerler" üzerine bir soruşturma yapılmıştır. Öykü kitabı tanıtımı, "Öykü Dünyasından Haberler" bölümleri ile "Unutulmuş Öyküler" bölümünde Mahmut Özay'ın bir öyküsü yer almıştır. Derginin içeriği: yayımlandığı 10 yıl boyunca neredeyse hep ilk sayıya, bu örneğe benzer olmuştur. Derginin biçimsel görünümü de neredeyse aynı kalmıştır.

Hece dergisi 1997 yılında yayın hayatına atıldığında dergide; şiir, şiir kitapları üzerine yazılar, edebiyata ilişkin değerlendirme yazılarının yanında öykü ve çeviri öykülere, yine öykü ve öykücüler üzerine yazılara da rastlanmaktadır.

Heceöykü dergisinin ilk sayısı ise Şubat/Mart 2004'te yayımlanır. Bu dergi de *Hece* gibi Hüseyin Su yönetiminde yayımlanmaya başlamıştır. *Hece*'den ayrı bir öykü dergisinin yayımlanması *Hece*'ye bir öykü sağanağı olduğunu akla getiriyor. İlk sayıda; "Öykü Gündemi" bölümünde öykü dünyasına ilişkin haberlerin yer aldığını görüyoruz. Yine üç ayrı bölüm halinde öykülere ve öykü çevirilerine yer verildiği anlaşılmaktadır. Bu sayıda ve her sayıda Hasan Aycın'ın bir çizgisi de vardır. "Öykünün Kuramsal Bağlamı" dosyasında öykü

odaklı kuramsal yazılar yer almaktadır. Öyküye dair üç yazıya da “Yazılar” bölümünde yer verilmiştir. Derginin son bölümünde; “Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-I” yer almakta ardından “Öykü Kitapları” bölümünde üç öykü kitabını değerlendiren yazılar bulunmaktadır.

Heceöykü dergisi Hüseyin Su yönetiminde yayımlanan 64 sayıda bu biçimi ve içeriği büyük ölçüde korumuş, andığımız başlıklar altındaki ürünlere yer vermiştir. Derginin “Dosyalar”ı edebiyat dünyasına, öykü çevrelerine bir devinim kazandırmıştır. Filistin, Mısır, Cezayir, Suriye, Azerbaycan, İran, Pakistan, Afganistan, Kazak, Kırgız, Özbek, Tatar, Kırım Tatar, Gagavuz öykü dosyaları özgün dosyalar olmuştur. Bu dosyaların birçoğu kitaplaşarak *Hece Yayınları* arasında yayımlanmıştır.

Dergi sayfalarında bilinen usta öykücülerin; Rasim Özdenören’in, Necati Mert’in, Sadık Yalsızuçanlar’ın, Hüseyin Su’nun yanında, Nalan Barbarosoğlu’nun, Cemal Şakar’ın, Necip Tosun’un, M. İnan Karatepe’nin, Ö. Faruk Dönmez’in, Köksal Alver’in, İsmail Sert’in, Hasibe Çerko’nun, Yunus Develi’nin, Nazlı Karabıyıkoglu’nun, S. Kandoğmuş Şahin’in, Mehmet Harmancı’nın, Abdullah Harmancı’nın, Güray Süngü’nün, H. Acar Yıldız’ın, M. Koçak Kurt’un, Mehmet Kahraman’ın, Zeynep Hicret’in, Ayşe Bağcıvan’ın, Kamil Yıldız’ın, N. Altuğ Öksüz’ün, Esra Demirci’nin, Yılmaz Yılmaz’ın, İsmail Isparta’nın, Aykut Ertuğrul’un, Ali Işık’ın, Emine Batar’ın, Hale Sert’in... öykülerine yer verilmiştir. Böylece dergide hem bilinen, hem de yeni öykü yazmaya başlamış olanların, genç öykücülerin öyküleri yer bulmuştur. Bu dönemde bunlardan Hüseyin Su’nun, Necip Tosun’un, Cemal Şakar’ın, Necati Mert’in, M. İnan Karatepe’nin, Köksal Alver’in, Yunus Develi’nin, Dilek Aslaner’in, Mehmet Harmancı’nın, Güray Süngü’nün, M. Koçak Kurt’un, H. Acar Yıldız’ın, Emine Batar’ın, Ali Işık’ın öykü kitapları da *Hece Yayınları* arasında yerini almıştır.

Bu arada *Adamöykü* dergisi 2005 yılı Mayıs/Haziran ayında yayımlanan 58. sayısı ile yayınına nokta koymuştur.

Heceöykü Şubat/Mart 2015’te çıkan 67. sayısında Rasim Özdenören yönetiminde yayımlanmaya başlar. Bu sayıda derginin yeni başlıklarla ve yeni bir içerikle çıkmaya başladığını görüyoruz.

Dergi; “Fotoğraf/Öykü”yle açılıyor. “Öykü Üzerine” bölümünde R. Özdenören’in, N. Mert’in ve H. Bildirici’nin kuramsal yazıları ve Stefan Colibaba’nın “Kısa Hikâyenin Doğası” yazısının çevirisi yer alıyor.

“Öykücünün Gündemi”nde; Murat Yalçın ve M. İnan Karatepe’nin 5 soruya verdiği cevaplar bulunuyor.

“Öykü” başlığı altında; N. Mert’in, S. Yalsızuçanlar’ın, H. Çerko’nun, S. K. Şahin’in, H. A. Yıldız’ın, Y. Türk’ün, M. Kahraman’ın, M. Çelik’in, A. Güney’in, H. Altun’un, H. Sert’in, H. E. Akbulut’un öyküleri sıralanıyor.

“Çeviri Öyküler” başlığı altında; Kevin Brockmeier’in, Bozorg Alevi’nin, Leyla Baelbekki’nin öykülerinin çevirileri yer almaktadır.

“Dosya” bölümünde 2014 yılı öykü, öykücü, öykü kitapları değerlendirilmelerine yer verilmiştir.

“Soruşturma” bölümünde: 2014 yılında yayımlanan 5 öykü ya da 5 öykü kitabı beğenileri sorulur bazı yazarlara: K. Gündüzalp, E. Baran, A. Kara, Y. Türk, E. Demirci’ye.

Yine İsmail Isparta’yla, B. Demirci’yle, M. Kahraman’la, M. K. Kurt’la, M. Çelik’le, D. D. Şimşek’le ilk kitapları üzerine konuşulur.

“Anıt Öyküler”de H. Acar Yıldız, W. Faulkner’in ‘Emily İçin Bir Gül’ öyküsünü farklı bir pencereden değerlendirir.

“Mektup” başlığı altında K. Mansfield’in iki mektubunun çevirisi yer alır. Sonraki sayılarda bu bölümde V. Woolf’ün günlüklerinin çevirisine yer verilecektir.

“Yakın Plan”da Şaban Sağlık’ın *Hece Yayınları*’ndan çıkan *Hikâye/Anlatı/Yorum* kitabını değerlendiren M. Kahraman’ın bir yazısı ile yazarla kitabı üzerine bir söyleşiye yer verildiği görülmektedir.

“Öykü” bölümünde; B. Ok, S. Yurtsever, E. İşler, E. Akyüz, O. Alagöz, M. Doğan, E. Taş, İ. H. Fincan’ın öyküleri yer alır.

“Öykümüzün Sınır Taşları”nda Rıza Soylu; R. Özdenören’in *Hastalar ve Işıklar*, N. Meriç’in *Bozbulanık*, L. Erbil’in *Hallaç* öykü kitaplarını değerlendirir.

“Yazılar” bölümünde yine S. Gezeroğlu’nun, A. Kara’nın öykü üzerine yazıları yer alır.

“Yeni Kitaplar” bölümünde: Mustafa Kutlu’nun, Bünyamin Demirci’nin, Cemil Kavukçu’nun, M. Balbay Nalbant’ın son öykü kitapları üzerine yazılar bulunmaktadır.

Derginin sonraki sayılarında Hatice Bildirici’nin, filmi yapılmış öyküleri ve çekilen filmleri değerlendirdiği “Film Öykü” yazıları yine Dinçer Eşitgin’in “Cümlesi Parlayan Hikâyeler”de belli kelime ve kavramlardan yola çıkarak öyküleri değerlendirdiği yazıları farklı sayılar boyunca sürer.

Hale Sert’in “Naftalin Kokulu Kelimelere Hikâye” başlıklı denemeleri, Tuba Dere’nin “Kahramanıma Mektuplar” başlıklı roman kahramanı değerlendirmeleri, Mehmet Aycı’nın “Yaşadığım Gibi” başlıklı ilginç yaşam kesitlerini anlattığı tadımlık öyküleri, Abdullah Harmancı’nın “Son Okumalar” başlığı altındaki yeni öykü kitaplarını değerlendiren yazıları derginin farklı sayılarında yer bulur.

“Başka Dünyaların Öyküleri”nde başta gönül coğrafyamızdan, komşu ülkelerden olmak üzere öykü çevirilerine yer verilir.

Genç öykücülerin ilk öyküleri “*Heceöykü*”de İlkler” başlığı ile yayımlanır.

D. D. Korkut “*Heceöykü* Mektubu” başlığı altında; dergiye gelen, henüz yayımlanmaya değer bulunmayan öyküleri değerlendirmektedir.

Bu dönemin ilgi çeken sayılardan birkaçı da Cahit Zarifoğlu’nun ilk kez yayımlanan gençlik öyküleri olmuştur. Yine 70’li yıllardan İsmail Kılıoğlu’nun bir öyküsünün yayınlanmış olması da ilgi çekmiştir.

Bu dönem öyküsü yayımlananlar arasında 2000’li yılların öncesinden: Hüseyin Karatay, Ali Karaçalı, Cihan Aktaş, Alim Kahraman, Ethem Baran, Recep Seyhan, Bahtiyar Aslan, Mustafa Everdi, Kamil Yeşil, Hüseyin Akın ile sonraki yıllardan Y. Nadir Eraslan, Ahmet Sarı, Mesut Doğan, Mehmet Aycı, Mustafa Uçurum, Soner Oğuz, Eyüp Akyüz, Müzeyyen Çelik, R. Şükrü Güngör, Nâgihan Şahin, Hayrettin Orhanoğlu, Z. Sati Yalçın, Sema Bayar, A. Necip Erdoğan, Segâh Gümüş, Betül Ok, Tuba Dere ... gibi isimler sayılabilir.

Bu isimlerden *Hece Yayınları* arasında kitapları çıkarlar: Ali Karaçalı, Halime Toros, Ahmet Sarı, Mesut Doğan, Zeynep Hicret, Mehmet Kahraman, Emin Gürdamur, Safiye Gölbaşı, Ayşe Bağcıvan, Müzeyyen Çelik, Nâgihan Şahin, A. Necip Erdoğan...

Heceöykü’nün 68. sayısında ilk kez Yayın Kurulundaki isimler yayınlanır: A. U. Temel, D. Eşitgin, H. Sert, H. A. Yıldız, H. Bildirici. Sonraki sayılarda H. Sert ve H. A. Yıldız’ın yerine A. Karaçalı, E. Gürdamur, A. N. Erdoğan isimleri bu listeye eklenir.

Dergide yıllar içinde kapak biçiminde ve dergi içindeki yazı başlıklarında zaman zaman değişiklikler yapılır.

Heceöykü, öykü odaklı *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin ömründen daha uzun ömürlü, *Adamöykü* dergisinden sayı ve yıl olarak daha önde olmuş; alanın, öykü dünyasının öncüsü durumundadır.

Heceöykü’nün yayımlandığı sürelerde: *Düşler Öyküler*, *İmge Öyküler*, *Dünyanın Öyküsü*, *Eşik Cini*, *NotosÖykü*, *Fayton*, *Üçüncü Öyküler*, *PostÖykü*, *Öykülem*, *Askıda Öykü*, *Öykü Gazetesi*, *Sarıç* yayımlanmıştır. Bunların çoğu da şu anda yayınına son vermiş bulunuyor.

Geçen yıllarla birlikte insanlar daha çok konuşmaya, anlatmaya, yazmaya başladılar. İnsanların anlatacak çok şeyleri var. İletişim mecralarının çoğalması, yaygınlaşmasıyla insanların bireyselleşmesi arttı. İnsanlar artık yüz yüze konuşmak yerine iletişim mecralarında yazışmaya, paylaşmaya ve anlatmaya başladılar. İnsanların kolaylıkla yazacak mecra bulmaları yazarak anlatma isteklerini tetikledi. Öykü yazarlar çoğaldı, öykü odaklı dergiler yayımlanıyor. Peki metafizik gerilim taşıyan öyküler yazılıyor mu, yayınlanıyor mu?

İSA KOYUNCU

Heceöykü'nün Türk Öykü Dergiciliğindeki Yeri

Öykü söz konusu olduğunda edebiyat dergileri hayatî önem taşır. Çünkü öyküler kitaplaşmadan önce dergiler vasıtasıyla okurla buluşabilmekte, öykücü de bu süreçte varlığını dergilerde sürdürebilmektedir. Özellikleri gereği öykü, dergilerde yayımlanmaya en müsait türler arasındadır. Denilebilir ki öykü ve şiir gibi türler önce edebiyat dergilerinde görücüye çıkar, daha sonra iki kapak arasına girer. Kitap yayıncılığının günümüzdeki gibi olmadığı dönemler düşünüldüğünde, edebiyat dergilerinin önemi daha iyi kavranabilir. Bilindiği üzere Türk edebiyatındaki pek çok sanatçının öyküleri, şiirleri, denemeleri dergi sayfalarından toplanarak kitaplaştırılmıştır. Çoğu sanatçı hayattayken kitabını eline alamamıştır ama metinleri, dergiler sayesinde varlığını korumuş ve böylece okuruna ulaşmıştır. Örneğin; *Seçilmiş Hikâyeler* dergisi olmasaydı bugün beğenerek okuduğumuz pek çok öykücüyü tanıyamayabilirdik. Günümüzde bir yazarın öyküleri dosya hâline geldiğinde, yayımlandıkları dergilerin referans alınması, öykünün dergiyle arasındaki kuvvetli bağa işaret eder. Bu çerçevede özellikle şiir ve öykünün muhatabına ulaşmak için edebiyat dergilerine muhtaç olduğu söylenebilir. Eğer bu türler edebiyat dergilerinde yer bulamıyorlar ve kendilerine özel bir alan açamıyorlarsa o zaman *tür dergileri* gündeme gelmektedir.

Zengin bir birikimi bulunan edebiyat dergiciliğimizde, *tür dergileri* geniş yer tutar. *Tür dergilerinin* en başında şiir dergileri, ardından öykü dergileri gelir. Okurun ilgisini ve dikkatini o türe çekmek, ilgili türü canlandırarak edebiyat ortamında yükselmesini sağlamak veya gündemde tutmak *tür dergilerinin* çıkış gerekçesi olarak gösterilebilir. Mehmet Can Doğan, genelde edebiyat dergilerinin özelde *tür dergilerinin* çıkış sebeplerini şöyle açıklar: “Edebiyatın kültürle ilişkisi ve kültürel değerlerin edebiyat aracılığıyla temsil edilip aktarılması; diğer sanat dalları ile ilişkisinin berraklaştırılması; edebî verimlerin değerlendirilmesi; edebiyata dair sorunların tartışılması; yeni eserlerin, şair ve yazarların sunulması ve gündemde tutulması ‘edebiyat

dergisi'nin varlık gerekçeleri arasında sıralanabilir. Edebiyat dergileri içinden çıkan *tür dergilerinin* çıkmasında da belirlenen gerekçeler geçerlidir.¹ Bir edebiyat dergisi veya *tür dergisi* aynı zamanda, bunları yerine getirdiği ve okurunun beklentilerine karşılık verdiği müddetçe varlığını sürdürür. **Doğan**'ın işaret ettiği veya benzer gerekçelerle edebiyat tarihimizde çok sayıda öykü dergisi yayımlanmıştır. *Resimli Hikâye*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Öykü*, *Düşler Öyküleri*, *Üçüncü Öyküler*, *Adam Öykü*, *Heceöykü*, *İmge Öyküleri*, *Eşik Cini*, *Notos*, *Öykü Teknesi*, *Sarıç Öykü*, *14 Şubat Dünyanın Öyküsü*, *Öykülem* ve *Post Öykü* bunlara örnek gösterilebilir. Adı geçen dergilerden -*Seçilmiş Hikâyeler* ve *Adam Öykü* başta olmak üzere- çoğu, önemli işlevleri yerine getirerek yayın hayatına son vermiştir. *Heceöykü*, *Notos* ve *Post Öykü* ise günümüzde hâlen yayın hayatını sürdürmektedir. *Heceöykü*, edebiyat tarihimizdeki tüm öykü dergileri arasında, hem en uzun soluklu olmasıyla hem de "öykü dergisi" kimliğini muhafaza etmesiyle öne çıkmaktadır.

Nitelikli metinleri okurla buluşturarak yayımlandığı dönemden bugüne öyküye sürekli ivme kazandıran *Heceöykü*, edebiyatımızın en uzun soluklu öykü dergisidir.² *Heceöykü*'nün uzun soluklu olmasında; editöryal mutfağında deneyimli ve birikimli öykücülerin bulunması, sayfalarında genç öykücülere yer ayırması, odağında sürekli öykünün bulunması, belirli isimleri öne çıkarmayıp yeni öykücüler takdim etmesi ve yazar kadrosunu dar bir çevreyle sınırlandırmaması son derece etkili olmuştur. Derginin tüm sayılarını eline alan bir okurun; Türk öykücülüğünün tarihini detaylı ve bir bütün hâlinde görebilmesi, arka planı güçlü yazılar sayesinde öykü teorisi ile ilgili derinlikli bilgi edinebilmesi ve yeni öykücüler tanıması mümkündür. *Heceöykü*'nün Türk öykü dergiciliğindeki yerini ve Türk öykücülüğüne özgün katkılarını daha iyi anlayabilmek için, öncelikle tarihsel süreç içerisinde yayımlanan öykü dergilerine bakmanın faydalı olacağını düşünüyoruz.

***Heceöykü*'den Önceki Öykü Dergilerine Bakış**

Edebiyat tarihimizdeki ilk öykü dergisi 1927'de yayımlanan *Resimli Hikâye*'dir. 14 sayı yayımlandıktan sonra kapanan *Resimli Hikâye* gerek öykü türüne özgü ilk dergi olması gerekse kendinden sonraki öykü dergiciliğine

¹ Doğan, Mehmet Can (2008). *Türkiye'de Şiir Dergileri Şairler Mezarlığı*. Ankara: Hayal Yayınları. s. 8.

² Harmancı, *Adam Öykü*'nün en uzun soluklu öykü dergisi olduğunu belirtir: "Halihazırda edebiyat tarihimizin en uzun soluklu dergisinin bu çalışmanın konusu olan *Adam Öykü* dergisi olduğu söylenmelidir." bkz. Harmancı, Abdullah (2009). "Adam Öykü Dergisi Bibliyografyası". *Turkish Studies*, C. 4 S. 8. <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=1006> [Erişim Tarihi: 24. 06. 2020] Çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla doğru olan bu tespitin, bugün 100. sayıya ulaşan *Heceöykü* ile değiştiği kabul edilmelidir.

örnek teşkil etmesi bakımından oldukça kıymetlidir. *Resimli Hikâye*'nin kapanışından sonra çıkarılan; 1940 *Harp Hikâyeleri* (1939, 1 sayı), *Gündüz* dergisinin 35. sayı ile birlikte hikâye dergisine dönüşmüş hâli *Gündüz Hikâyeler* (1939, 6 sayı), haftalık hikâye ve çizgi roman dergisi *Resimli İz* (1945, 12 sayı) de öykü dergileri kapsamında değerlendirilebilir.

Salim Şengil'in *Seçilmiş Hikâyeler*'i öyküye özel bir alan açarak türün gelişimine öncülük etmesiyle öne çıkar. "1947-Temmuz 1957 tarihleri arasında birinci seride 47, ikinci/yeni seride 66 olmak üzere toplam 113 sayı neşredilen, başlangıçta yalnız hikâye türüne yer verse de yayımlandığı dönemin değişen sanat anlayışına duyarsız kalamayarak hikâyenin yanında diğer türlere de sayfalarını açan, özellikle toplumcu gerçekçi sanat anlayışını benimseyen 1950 kuşağı hikâyecilerinin kendilerini ifade edebilmelerine ve İkinci Yeni şiirinin gelişmesine imkân sağlayan *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*"³ hem öykücülüğümüz hem de öykü dergiciliğimiz açısından nirengi noktasıdır.

Unutulmamalıdır ki *Seçilmiş Hikâyeler* 37. sayısına kadar öykü dergisidir. Dergide 38-39. sayıdan itibaren şiire de yer verilmeye başlanır. Ancak genç imzaları okura takdim etmesi; Türk edebiyatına pek çok usta öykücü kazandırması, öyküye dair eleştiri ve tartışma ortamı oluşturması, günümüzde rastlayamayacağımız bir biçimde, yayımlandığı döneme göre öykücülere hayli yüksek miktarda telif ücreti ödemesi gibi özellikleri *Seçilmiş Hikâyeler*'i öykü dergiciliğimizdeki diğer dergilerden ayırır. Bunlar *Seçilmiş Hikâyeler*'i özgün ve özel bir dergi yapan niteliklerdir. Dergide; Memduh Şevket Esenbal, İlhan Tarus, Orhan Kemal, Nezihe Meriç, Bilge Karasu gibi öykücüler başta olmak üzere pek çok yazar/öykücü hakkında özel dosyalar hazırlanmıştır. Fakir Baykurt, Tarık Dursun K., Nezihe Meriç, Bilge Karasu, Vüs'at O. Bener, Onat Kutlar başta olmak üzere bugün severek okuduğumuz pek çok öykücü ile buluşmamız *Seçilmiş Hikâyeler* sayesinde. "1940'lardan 1960'lara uzanan bir dönemde edebiyatımızın geçirdiği değişimin önemli bir tanığı olarak tekrar tekrar dönerek okunmayı hak edecek nitelikte bir süreli yayın olarak edebiyat tarihindeki haklı yerini alan"⁴ *Seçilmiş Hikâyeler*, yayın hayatına veda ettikten sonra öykücülüğümüzde ağır bir boşluk hissedilir. Nitekim Fakir Baykurt *Öykü* dergisindeki bir yazısında "*Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin yerini dolduran olmadı, 'Öykü Dergisi'nin doldurmasını dilerim."⁵ diyerek derginin önemine vurgu yapar. 1970'lerden sonra daha belirginleşen bu boşluk çeşitli öykü dergileri ve edebiyat dergilerinin hikâye ekleriyle doldurulmaya çalışılsa da başarılı olunamaz.

³ Özlük, Nuran (2011). "Seçilmiş Hikâyeler Dergisinin Tanıtımı, Türk Edebiyatına Katkısı ve Sistematik İndeksi". *Turkish Studies*. 6(2). s. 725-818.

⁴ Kurt, Mustafa (2012). "Bir Dönemin Tanıklığı: Seçilmiş Hikâyeler Dergisi". *Mürekkebin İzinde: Edebiyat Üzerine Yazıları*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları. s. 219-228.

⁵ Baykurt, Fakir (1975). "Soruşturma". *Öykü*. S. 1. s. 7.

Seçilmiş Hikâyeler'in yayın hayatına devam ettiği 1951-1952 yıllarında *Resimli Romans* (1951-1952, 20 Sayı), *Haftalık Albüm* (1952-1954, 60 Sayı), *Resimli Hikâyeler* ve *Edebî Hikâyeler Mecmuası* (İnci dergisinin parasız hikâye eki) gibi dergi ve hikâye ekleri yayımlanır.⁶ Bunlar arasında sadece *Resimli Hikâyeler* müstakil bir hikâye dergisidir. Diğerlerinde hikâye ağırlıklı olsa da başka türler de yayımlanır. Ragıp Şevki Yeşim'in sahibi, Arif Bayraktar'ın yazı işleri müdürü olduğu *Resimli Hikâyeler* 1951'de yayımlanmaya başlar. On beş günde bir yayımlanan derginin tirajı yüksektir ve bazı sayıları birkaç defa basılmıştır. Ahmet Rasim, Halit Ziya, Ercüment Ekrem, Reşat Nuri, Peyami Safa gibi isimlerin yanı sıra genç hikâyeciler de okurla buluşturulmaya çalışılır. 27 sayı yayımlanabilen *Resimli Hikâyeler* de bir müddet sonra yayın hayatına veda ederek, öykü dergiciliğimizdeki yerini alır. 1969'da şiir ve hikâyeyi canlandırmak için *Şiir Hikâye* adlı bir dergi çıkarılsa da fazla uzun ömürlü olmaz.

Mustafa Balel, Sivas'ta edebiyat öğretmenliği yaparken "öyküye gereken önemi vermek ve bir öykü okulu yaratmak" amacıyla Nisan-Mayıs 1975'te *Öykü* adlı bir dergi çıkarır. Balel'in Sivas'tan yönettiği dergi İstanbul'da yayımlanır. *Öykü*'de; Fakir Baykurt, Osman Şahin, Cengiz Aytmatov gibi önemli isimler dosya konusu olmuştur. Öykü üzerine soruşturmalar düzenlenmiş, öykücülerle söyleşiler yapılmış ve dönemin edebiyat dergilerindeki öykü yayıncılığı değerlendirilmiştir. Fakir Baykurt, Burhan Günel, Fahrettin Demir, Duran Yılmaz ve Necati Güngör gibi isimler, dergiye öykü ve yazılarıyla katkı sağlamışlardır. Toplumcu anlayışı benimseyen dergi, ilk dört sayısıyla öykü türüne özgüdür, çünkü beşinci sayıdan sonra şiir ağırlıklı olmak üzere farklı edebî türler de yayımlanmıştır. İlk dört sayısındaki soruşturmaları ve önemli isimler üzerine dosya konularıyla öykü dergiciliğimize katkı sağlayan *Öykü*, yedinci sayıda yayın hayatına veda eder.

Yaba edebiyat dergisi Mart-Nisan 1984'te *Yaba Öykü* adıyla tekrar yayımlanmaya başlar. Cep boy olarak yayımlanan derginin sahibi Aydın Doğan, yazı kurulu danışmanı ise Talip Apaydın'dır. *Yaba Öykü*'de öyküye dair teorik tartışmalara, söyleşilere, dönemin öykücülüğünü mesele edinen yazılara ve soruşturmalara rastlan(a)maz. İlk sayısını baştan sona okuyan bir öykü okuyucusunun umduğunu bulmasına imkân olamayacağını ifade eden Hüseyin Su, şöyle bir tespit yapar: "Üçüncü sayıdan itibaren her sayısının ilk sayfasına Nâmık Kemâl'den E. M. Forster'a kadar birçok yazarın öykü ve romana ilişkin görüşlerinden alıntılar yapan *Yaba Öykü* dergisi elimizdeki on bir sayısıyla öykü dergiciliği'nin tarihini anlamıyor ve bilmiyor izlenimi vermektedir."⁷ Ne

⁶ Durmaz, Gül (2014). "Hikâye Dergiciliğinin Durgun Dönemi". *14 Şubat Dünyanın Öyküsü*. S. 6 (Aralık-Ocak 2014-15). s. 154-156.

⁷ Su, Hüseyin (2018). "Öykümüzün Yayın Serüveni". *Hece* (Türk Öykücülüğü Özel Sayısı. 3. baskı). S. 46/47. s. 643-669.

var ki *Yaba Öykü*'nün bir öykü dergisi olduğunu söylemek de mümkün değildir. Çünkü dergide öykü ve şiire eşit oranda, hatta bazı sayılarında öyküden çok şiire yer verilmiştir. Bu yönüyle genel anlamda edebiyat dergisi olduğu söylenebilir. Necati Mert, Talip Apaydın ve Burhan Günel dergiye düzenli olarak katkı sağlayan önemli isimlerdir. *Yaba Öykü*, Eylül-Ekim 1986 tarihli 12. sayısı ile son bulmuş ve daha sonra tekrar edebiyat dergisine dönüşmüştür.

Yaşasın Edebiyat (1987–1993, 4 Sayı) ve *Yazıt* adlı kültür sanat dergisinin öykü eki *Dekovil/Modern Öyküler* (1990-1992) *Yaba Öykü*'den sonraki diğer öykü dergileridir. Fasılalarla yayımlanabilen *Yaşasın Edebiyat* yayımlandığı dönemde öykünün karşılaştığı problemleri tartışarak yeniden gündeme getirmeyi amaçlamıştır. *Dekovil/Modern Öyküler* (1990-1992) ise “dört yıllık süreçte, günümüz edebiyatına Hasan Ali Toptaş, Cemil Kavukçu, Özcan Karabulut ve Faruk Duman gibi isimleri kazandırır.”⁸

Öykünün 80'ler boyunca dergiler tarafından âdeta sürgün edildiği ve dergilerle arasındaki bağın koptuğu belirtilir.⁹ Çünkü dergilerde çoğunlukla şiir yayımlanmakta, ardı ardına şiir dergileri çıkarılmakta, öykü ise kendine yer bulamamaktadır. Necati Mert, *Yaba Öykü*'deki bir yazısında 80'lerin sonuna yaklaşırken, bu dönemde öyküyü kendine dert edinenlerin ve genç öykücülerin artmasına karşılık bir mecra olmayışından, öykü üzerinde yeterince konuşulmadığından ve gerekli tartışma ortamının bulunmamasından şikâyet eder.¹⁰ O dönemde “öykü” alt başlığıyla çıkan *Yaba* dergisinin dönemin öyküsünün ve öykücülerinin ihtiyaçlarına cevap veremediği görülür. 90'lı yıllar boyunca irtifa kazanarak yükselişe geçen öykünün, 2000'li yıllar ve sonrasında ise zirve yaptığı dikkati çeker. Bunda en büyük pay sahibinin, öykü türüne has dergiler olduğunu özellikle vurgulamak gerekir. Sayıları artarak yayımlanmaya başlayan öykü dergileri; 70'li yıllarda dünyaya gelen ve 90'lı yıllarda ilk öykülerini yayımlamaya başlayan genç öykücüler için âdeta edebiyat ortamına açılan birer kapıdır.

90'lı yıllara gelindiğinde ise Türk öykücülüğü, beklenmedik bir biçimde farklı anlayışlara ve yönelimlere sahne olur. Öykü dergiciliğinin çeşitlenip, ilerleme kaydetmesiyle genç öykücüler metinlerini yayımlayabilecekleri dergiler bulabilmişlerdir. Bu dönemdeki çoğu genç öykücünün daha 2000'lere gelmeden ilk kitabı çıkmıştır. Gündüzalp'ın tespitlerine göre 90'lı yıllar boyunca toplam 217 ilk öykü kitabı yayımlanmıştır.¹¹ Bu dönemde, hem nitelik hem de nicelik olarak öykü yükselişe geçer ve diğer edebî türleri ge-

⁸ Durmaz, Gül (2012). *Türk Edebiyatında Hikâye Dergileri Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul: Mimam Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.

⁹ *Yaşasın Edebiyat* (1987). “Yaşasın Hikâye Yaşasın Edebiyat”. *Yaşasın Edebiyat*. S. 1. s. 6

¹⁰ bkz. Mert, Necati (1986). “Öykü Gençlerin Gündeminde”. *Yaba Öykü*. S. 12. s. 26-29.

¹¹ Gündüzalp, Kemal (2017). “90'lı Yıllarda İlk Öykü Kitapları”. *Heceöykü*, S. 81. s. 56.

“Heceöykü’nün yayın ilkelerini elbette öncelikle bir ‘öykü dergisi’ oluşunun gerekleri belirledi. İkinci belirleyici neden ise doğal olarak dergiyi yayımlayanların edebiyat anlayışları, taşıdıkları düşünsel, sanatsal hassasiyetleri ve Türk edebiyatının dününden yarımına tuttukları kuşatıcı ve kavrayıcı açıdır.”

ride bırakır. Öykünün 90’lı yıllarda yükselişe geçmesinde *Adam Öykü* dergisini özellikle hatırlamak gerekir.

“Öykü edebiyatımızın gereksinimleri-ne kendince bir karşılık vermek için”¹² yayın hayatına başlayan *Adam Öykü*, Semih Gümüş’ün genel yayın yönetmenliğinde ve Adam Yayınları bünyesinde yayımlanır. İlk sayının (Kasım-Aralık 1995) arka kapağında imzasız olarak yayımlanan yazıda “Ellilerde, altmışlarda, giderek yetmişlerde yazılmış ve yayımlanmış onca öykü, öykü kitabı varken ve öykü edebiyatımız dünya edebiyatı karşısında bir yerlere konmaya çalışılırken, nasıl oldu da birdenbire unutulmaya yüz tuttu öykü?”¹³ denilerek, öykünün 80’li yıllardan sonra itibarını iyice kaybettiği ve nitelikli bir öykü dergisine olan ihtiyacın gerekçeleri üzerinde durulur. 80’li yılların karanlık atmosferi, her ne kadar hayatı, edebiyatı, yayıncılığı ve dergiciliği derinden etkilese de

yazarın içindeki yaratıcı güce karşı konulamayacağı belirtilir.

1995-2005 yılları arasında yayımlanan *Adam Öykü* 58 sayısıyla amacına ulaşmış gibi görünmektedir. Türk edebiyatına yeni öykücüler kazandıran dergi, yayımlandığı dönemlerde Türk öykücülüğünün en çok ihtiyacı olan eleştiri ve teori ihtiyacını karşılamıştır. “10 yıllık yayın hayatı boyunca *Adam Öykü*’de 544 farklı yazardan öyküler, 48 farklı yazar ve eleştirmen ile söyleşiler, 40 farklı yazardan denemeler ve 105 farklı yazar, araştırmacı ve akademisyenden incelemeler, 23 adet de imzasız soruşturma ve deneme yazısı yer almıştır.”¹⁴ Yeni imzalar dışında derginin önemli ve özgün yönlerinden biri de gerek çeviri gerek telif olarak yayımlanan; öykü teorisi üzerine yazılar, makaleler ve öykü eleştirileridir.

Adam Öykü’den kısa bir müddet sonra Özcan Karabulut ve Adnan Özer *Düşler Öyküler* adını verdikleri bir öykü dergisi çıkarırlar. Üç aylık periyotlarla yayımlanan derginin ilk sayısı Nisan 1996 tarihini taşımaktadır. *Düşler Öykü-*

¹² İmzasız, “Niçin bir öykü dergisi”, *Adam Öykü*, S. 1 (Kasım-Aralık 1995). s. Arka Kapak

¹³ İmzasız, a.g.y.

¹⁴ Hakverdi, Sezer (2014). *Adam Öykü Dergisindeki Öykü Teorisi ile İlgili Yazıların İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.

ler toplam 9 sayı yayımlanabilmiştir. Her sayısında sırasıyla; Vüs'at O. Bener, Ferit Edgü, Leyla Erbil, Demir Özlü, Erendiz Atasü, Erhan Bener ve Erdal Öz gibi önceki kuşaktan önemli isimlerle söyleşiler gerçekleştirilmiş ve söyleşi yapılan öykücülerin kendi seçtikleri öykülere yer verilmiştir. Derginin sayfaları öykü teorisi ya da öykünün meseleleri üzerine inceleme-eleştiri yazılarından çok öyküye ayrılmıştır. Adnan Özer'e göre *Düşler Öyküler*'in edebiyat ortamına en büyük iki katkısı, *Adam Öykü*'yle birlikte ardılı öykü dergilerini etkilemesi ve *Ankara Öykü Günleri*'ni başlatmasıdır.¹⁵

Öykünün 90'lı yıllar boyunca itibar kazandığı belirgin bir biçimde dikkati çeker ki bu durum taşrada bile yeni arayışlara yol açar. 1998'de ilk kez Ankara ve İstanbul dışında bir öykü dergisi çıkarılır. Aylık *Düşün Sanat Yazın Seçkisi Fayton*'u çıkaran ekip, "Peki ama niçin bir öykü dergisi daha? Öncelikle neden olmasın?" diyerek *Fayton Öykü*'yü İzmit'te yayımlar. Derginin sahibi Murat Kurt, genel yayın yönetmenleri ise Tülin Er ve Kadir Yüksel'dir. Üç aylık periyotlarla yayımlanacak olan *Fayton Öykü*'nün ilk ve son sayısı 98 Kış tarihli'dir. Derginin asıl hedefleri; öykücülüğümüzü tartışmaya açmak ve Türk öykücülüğüne yeni imzalar kazandırmaktır. Fakat bu hedefler gerçekleşt(e)meden *Fayton Öykü*, yerini aynı ekibin çıkaracağı *Üçüncü Öyküler*'e bırakır. Her ne kadar tek sayı yayımlanabilmiş olsa da *Fayton Öykü*'nün taşradaki öykü dergiciliği açısından önemli bir ilk adım olduğu düşünülmektedir.

Fayton Öykü'nün kapanışından sonra aynı ekip, yoluna *Üçüncü Öyküler* ile devam eder. *Üçüncü Öyküler* taşrada yayımlanan ikinci ve uzun soluklu denilebilecek bir öykü dergisidir. Üç aylık periyotlarla yayımlanan derginin ilk sayısı "Yaz 98" tarihli'dir. Bu ilk sayı "Öykü Gündemde" başlıklı yazıyla açılır ve derginin yayın politikası şöyle ifade edilir: "Ustalarla gençleri buluşturmak, araştırmacı ve sorgulayıcı olmak, genç öykücülere, öykü üzerine düşünenlere sayfalarını ardına dek açmak, yeni atılımlara kapı aralamak..."¹⁶ Ölümünün 50. Yılı dolayısıyla ilk sayının dosya konusu Sabahattin Âli'dir. 1998-2001 yılları arasında 12 sayı yayımlanabilen *Üçüncü Öyküler*'de ilk sayıdan son sayıya kadar düzenli olarak Türk öykücülüğünün mihenk taşı olan; Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Orhan Kemal, Refik Halit Karay, Haldun Taner, Sait Faik, Oktay Akbal, Nezihe Meriç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Vüs'at O. Bener dosya konusu olmuştur.

1997'de bir öykü dergisi daha doğar. *Bir Bilet: Gidiş-Dönüş* adlı öykü dergisi Erkal Tülek yönetiminde Ankara'da yayın hayatına başlar. İlk sayısı Mart 1997 tarihini taşıyan *Bir Bilet: Gidiş-Dönüş* Aralık 1998 tarihli 13. sayısına kadar aylık olarak yayımlanır. 1999 yılına gelindiğinde 14 ve 15. sayılar bir-

¹⁵ Özer, Adnan (2005). "Düşler Öyküler Dergisi'nin Serüveni". *İmge Öyküler*. S. 1. s. 167.

¹⁶ "Öykü Gündemde". *Üçüncü Öyküler*, S.1 (Yaz 98). s. 2.

likte yayımlanır ve bu sayılardan itibaren iki aylık periyotlarla yayımlanmaya devam eder. 18. sayı (Ocak Şubat 2000) ile noktalanan dergi, kısa bir aradan sonra aynı yayın kadrosuyla *Öyküden Bir Bilet: Gidiş Dönüş* adıyla tekrar yayımlanır (Mayıs-Haziran 2000) ve birden (1) başlayarak yeniden numaralanır. 17. sayıda “Dergimiz yayın hayatını durdurma kararı aldı.” denilerek derginin kapandığı duyurulur. İlk seri de dâhil edildiğinde toplam 35 sayı yayımlanan *Bir Bilet: Gidiş-Dönüş*’ün sayfalarını ağırlıklı olarak öyküye ayırdığı ve siyah-beyaz fotoğraflara yer verdiği, buna karşılık öykünün teorik sorunları ile öykü eleştirisinden ise uzak durduğu görülmektedir. Öyküye hevesli gençlere fırsat sunan derginin, yeni öykücüler kazandırdığını söylemek de pek mümkün görünmemektedir.

Kül sanat ve edebiyat dergisinin sahibi Bilal Kolbükten, “eleştiri, şiir, öykü gibi türlerin az ilgi gördüğünü, bu türlerin daha ayrıntılı işlenmesi gerektiğini” gerekçe göstererek dergiyi kapatır ve tür dergiciliğine yönelir. Bu amaçla Mart Nisan 2003’te *Kül Öykü* adlı bir öykü dergisi çıkarır. Derginin 112 sayfalık ilk sayısı yoğun ilgi görür ve ikinci sayı 192 sayfa yayımlanır. Kimi zaman “İki aylık öykü seçkisi” kimi zaman da “Kül Öykü Kitabı” alt başlıklarıyla yayımlanan *Kül Öykü* iki seri olarak ele alınabilir. Önce Mart Nisan 2003’ten, Temmuz Ağustos 2004’e kadar dokuz sayı yayımlanır. Şubat Mart 2005’te ise “Sayı 1” şeklinde yeniden numaralanır ve Mart-Nisan 2006’ya dek iki aylık olarak yayımlanmaya devam eder.

Kül Öykü, toplam 18 sayı yayımlanmıştır.¹⁷ Derginin önemli dosya konuları şunlardır: “Öykü Dergileri/Öykü Dergiciliği” (Yıl 1, Sayı 2), “Çağdaş İran Öyküsü” (Yıl 3, Sayı 5), “Öykünün Yükselişi” (Yıl 3 Sayı 6). *Kül Öykü* özellikle ilk serideki dokuz sayısında sayfalarını çoğunlukla genç yazarlara ayırmış ve gençlerin nitelikli metinlerini yayımlama gayreti içerisinde olmuştur. Çok sayıda genç öykücünün ilk öyküleri *Kül Öykü* sayesinde okurla buluşmuştur. Dergiye çok büyük emek veren Mustafa Kurt “Şöhret olmak zengin olmak isteyenlerle yollarımızı baştan ayırdık. Anadolu’nun en ücra köşelerinde bile olsalar iyi metinler yazan her hikâyeciyi dergimize konuk ediyoruz. Israr edenlerle, umut verenlerle birebir konuşuyoruz. *Kül Öykü* varken hiç kimse şunu söylemeyecek: ‘Ben çok iyi şeyler yazdım, ama kimse beni görmedi. Hiçbir kapıdan giremedim.’”¹⁸ diyerek edebiyata inanan gençlerin sesi olduklarını belirtmiştir. Mustafa Kurt’un bu sözlerinden hareketle, aynı zamanda 2000’den sonraki dönemde metinler yerine isimlerin öne çıkarıldığı ve genç öykücülerin arayış içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Bu çerçevede *Kül Öykü*, gençlerin önünü açarak metinlerini yayımlama imkânı sunan, nitelikli

¹⁷ Kolbükten, Bilal (2010). “bazı dergilerin de hiçbir işlevi...”. *Üç Nokta*. S. 4 (2010 Güz). s. 24.

¹⁸ Balaban, Mert (2005). “Söyleşi: Mustafa Kurt/Külöykü Dergisi” *Aylak*. S. 1/2005-5. s. 51.

öykülere yer vermeye çalışan ve öykü yayıncılığını kavramış bir tür dergisi olarak değerlendirilebilir.

Bilal Kolbükten; *Kül, Kül Öykü, Kül Eleştiri, Sonsuzluk ve Bir Gün* dergilerinden gelen yayıncılık birikimiyle *Kül Öykü* dergisinin ardından Ocak 2007’de *Kül Öykü* gazetesini çıkarmıştır. Toplamda 25 sayı yayımlanabilen *Kül Öykü* gazetesini Türkiye’nin ve Türk öykü yayıncılığının ilk öykü gazetesidir. Yayın periyodu aylık olduğu için dergi özelliği taşıyan *Öykü Gazetesi* ise 2009’da kapanmıştır.

“Öykülerin yanında öykü eleştirilerinin de olduğu, öykü üzerine söyleşilerin yapıldığı, bugüne kadar ülkemizde pek bilinmeyen yazarlardan çevirilerin sunulduğu çok yönlü bir dergi” iddiasıyla çıkarılan *Eylül Öykü*’nün ilk sayısı Temmuz-Ağustos 2003 tarihini taşımaktadır. İki aylık olarak üç sayı yayımlanabilen derginin genel yayın yönetmeni Ahmet Sait Akçay, yazı işleri müdürü Serkan Işın’dır. İlk sayısında Rasim Özdenören, ikinci sayısında Semih Gümüş, üçüncü sayısında ise Hüseyin Su ile “Türk Öyküsünün Modernleşme Serüveni” üzerine söyleşiler yapılmıştır. İkinci sayısında “Müge İplikçi Öykücülüğü” ve “Özen Yula Öykücülüğü” adlı iki önemli dosya konusunun bulunduğunu belirtmek gerekir.

Görüldüğü üzere *Heceöykü*’ye gelinceye kadar çok sayıda öykü dergisi çıkarılmıştır. “1927-2010 yılları arasında yayımlanan hikâye dergileri, modern hikâyenin ve hikâye yazarının zaman içindeki tutumunu yansıtır. Hikâye dergilerinin hikâyeciliğimiz ve hikâye yazarının gerek yetiştirme gerekse arayışlarına dikkat çeken bu yaklaşımı, Türk hikâyeciliğinin gelişiminde, estetik kazanmasında ve kurumsallaşmasında belirleyici rol oynarken hikâye okuruna da türün gelişimini ve takibini yapma imkânı verir.”¹⁹ İstikrarlı olmayan bu öykü dergileri, ya genel formatta edebiyat dergisine dönüşmüşler ya da çeşitli sebeplerden ötürü kapanmışlardır.

Türk Öykü Dergiciliğinin Uzun Soluklu Dergisi: *Heceöykü*

Heceöykü’nün yayın hayatına başladığı yıllarda nitelikli öykü dergisi ihtiyacının olduğu sezilmektedir. *Adam Öykü* dergisi henüz kapanmamıştır ama son sayıları yayımlanmaktadır. *Heceöykü*’nün ilk sayısı yayımlandığında *Adam Öykü* 50. sayıya ulaşmıştır. O dönemdeki *Eylül Öykü* ve *Aylak* gibi öykü dergileri de fazla uzun ömürlü olamamışlardır. Genç öykücülerini önceleyen *Kül Öykü* ise fasılalarla yayımlanabilmektedir. *Adam Öykü* yayın hayatına veda ettikten sonra meydana gelen boşluğu *Heceöykü*’nün doldurduğu ve çıkış zamanının tam yerinde olduğu söylenebilir. Çünkü okurun ilgisi öy-

¹⁹ Durmaz, Gül (2012). “Edebiyatımıza Tür Dergiciliği ve Hikâye Dergileri”. *Dünyanın Öyküsü*. S.1. s. 172-175.

Sadece öykü yayımlamak değil, öykücülüğümüzün tarihçesini açıklığa kavuşturmak ve öykünün güncel meselelerini tartışmak Heceöykü'nün ilk çıkışından itibaren rotasını ve yayın programını belirleyici olmuştur.

küye kaymıştır ve öykü kitapları ardı ardına yayımlanmaktadır. Her ne kadar yayın politikası belirtilmese de *Heceöykü*, hem yayımlandığı dönem itibarıyla öykücülüğümüzde meydana gelen bu ani çıkışı hem de öykü gündemini sorgulamayı ve eleştirmeyi amaçlar görünmektedir. Öyküye daha geniş bir pencere aralayan derginin amacı, elbette sadece öykünün güncel problemleri değildir.

Hüseyin Su ve arkadaşları “Türk öykücülüğünün soy kütüğünü çıkarmalı bu dergi.” iddiasıyla yola koyulmuşlar ve 2004 yılında *Heceöykü*'nün yayımına başlamışlardır. Esasen *Heceöykü*'nün ilk yayımı da *Hece* ile beraber planlanmış, ancak *Hece* 1997 yılın-

da yayın hayatına başlamış, *Heceöykü* ise 2004 yılını beklemiştir. Hüseyin Su, derginin çıkış serüvenini şöyle dile getirmiştir: “Durup dururken doğmadı *Heceöykü* dergisi de; haydi bir de öykü dergisi çıkaralım diye başlamadık işe. Aslında *Heceöykü* dergisinin çıkışı da *Hece*'nin çıkışıyla birlikte başlar; yani dergi düşüncesi olarak her iki dergi birlikte doğdu fakat *Heceöykü*'nün yayına başlaması *Hece*'den yedi yıl sonra gerçekleşti. *Hece*'yi yalnızca bir dergi değil, bir kurum olarak düşündük 1997'de; Üç dergi, bir yayınevi, bir de kültürevinden oluşan bir kurum olarak...” Bu anlayışla yayımlanmaya başlayan *Heceöykü*'nün ilk sayısı Şubat- Mart 2004 tarihini taşımaktadır.

Öykü dergiciliğimizdeki çoğu dergiden farklı bir tavırla, *Heceöykü*'nün ilk sayısında; herhangi bir çıkış gerekçesi, yayımlanma amacı veya öyküye dair manifesto niteliğinde yazıya rastlan(a)maz. Sadece öykü yayımlamak değil, öykücülüğümüzün tarihçesini açıklığa kavuşturmak ve öykünün güncel meselelerini tartışmak *Heceöykü*'nün ilk çıkışından itibaren rotasını ve yayın programını belirleyici olmuştur. Nitekim dergide aralıksız hazırlanan dosyalar bunun bir göstergesidir. Hüseyin Su, Yazgıç'la *Heceöykü* üzerine gerçekleştirdiği söyleşide; dergilerin ilk çıkış yazılarındaki iddiaların beklentileri karşılayıp gülümsettiği gibi, veda yazılarının da çoğu zaman hüzne boğduğunu özellikle vurgulayarak “yayın sürecini” işaret eder: “Dergi de olsa, kitap da olsa bir yayın, yayınlanma nedenini, manifestosunu, amacını, ancak yayın süreci içinde ortaya koyduğu sanat, edebiyat, kültür ve düşünce varlığıyla ve yine de bu çerçevede belirginleştirdiği yazınsal ve düşünsel yayın

portresiyle açıklar ya da cevaplar.”²⁰ Derginin yayın ilkelerini ise yine aynı söyleşide şu cümlelerle dile getirir: “*Heceöykü*’nün yayın ilkelerini elbette öncelikle bir ‘öykü dergisi’ oluşunun gerekleri belirledi. İkinci belirleyici neden ise doğal olarak dergiyi yayımlayanların edebiyat anlayışları, taşıdıkları düşünsel, sanatsal hassasiyetleri ve Türk edebiyatının dününden yarınına tuttukları kuşatıcı ve kavrayıcı açıdır.”

Derginin sahibi Ömer Faruk Ergezen’dir. Hüseyin Su, *Heceöykü*’nün genel yayın yönetmenliğini 1. sayıdan itibaren büyük bir titizlik ve özveriyle 64. sayfaya kadar sürdürmüştür. Onun uzun yıllar yoğun mesai harcamayarak yürüttüğü bu görevi, 67. sayıda Rasim Özdenören devralmıştır. Dergiye ilk çıkışından itibaren gerek öyküleriyle gerekse yazılarıyla büyük katkılar sunan, başta Hüseyin Su olmak üzere Necati Mert, Cemal Şakar, Necip Tosun ve Ömer Lekesiz, öyküyü âdeta kendilerine dert edinmişlerdir. Dolayısıyla *Heceöykü*’nün yayın hayatına, güçlü yayın ekibi ve yazar kadrosuyla başlaması da istikrarlı olmasında etkili olmuştur. Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel, Hatice Bildirici, Hâle Sert, Handan Acar Yıldız, Emin Gürdamur, Ali Necip Erdoğan, Dinçer Eşitgin ise yayın kurulunda yer alarak dergiye emek veren diğer isimlerdir.

Heceöykü’nün yayın faaliyetlerine geçmeden, edebiyat dergisi *Hece*’nin öykü ile ilgili çalışmalarını hatırlamak yerinde olur. *Heceöykü* yayımlanmadan 3 yıl önce, *Hece* dergisi 46/47. (Ekim/Kasım 200) sayılarını Türk öykücülüğüne ayırır ve *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı* hazırlanır. Bu özel sayı *Heceöykü*’nün yayımı için önemli ve atlanmaması gereken bir ayrıntıdır. Öykücülüğümüzün temel meselelerinden öykü eleştirisine, öykü teorisinden önemli öykücülere ve onların eserlerine hatta öykümüzün yayın serüvenine kadar uzanan *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, hem Türk edebiyatı tarihindeki hem de edebiyat dergiciliğimizdeki en kapsamlı öykü özel sayısıdır. Bu bağlamda *Heceöykü*’nün henüz yayımlanmaya başlamadan evvel, Türk öykücülüğünü ve öykü dergiciliğinin tarihçesini özümsemiği rahatlıkla söylenebilir.

İlk sayısında Türk öykücülüğüne ilişkin bütüncül ve planlı bir çerçeve çizeceğinin işaretlerini veren *Heceöykü*, “öykü dergisi” oluşundan ödün vermeden yayımını sürdürür. İlk sayısındaki; “Öykü Gündemi”, “Öykü”, “Dosya” “Öyküler”, “Yazılar”, ve “Öykü Kitaplığı” başlıklı bölümlerle, 66. sayfaya kadar aynı formatta devam eder. Bazı sayılarda bunlara “Soruşturma” ve “Söyleşi” bölümleri de eklenmiştir. İlk sayının dosya konusu “Öykümüzün Kuramsal Bağlamı”dır. “Öykü Gündemi” başlıklı ilk bölümde Türk öykücülüğünde neler olup bittiği, öykü ile ilgili düzenlenen etkinlikler, vefat eden ve hastalık geçiren öykücüler, yeni yayımlanan kitaplar, dergilerdeki öykü yayıncılığı, öykücülüğümüzü

²⁰ “*Heceöykü* Dergisinin Yayın Yönetmeni, Öykücü Hüseyin Su ile *Heceöykü* Üzerine...”, *Kül Öykü Gazetesi*, Söyleşiyi yapan Suavi Kemal Yazgıç, 26. (akt. Durmaz, 2012, s. 416)

ilgilendiren olaylar ve durumlar gibi pek çok mesele irdelenmiştir. *Heceöykü*, daha 10. sayıya ulaşmadan öyküyü önemseydiğini kanıtlamıştır. Nitekim *Türkiye* gazetesindeki bir yazıda, öyküye hak ettiği değeri veren ve nitelikli metinler yayımlayan bir dergi olarak *Heceöykü* işaret edilmiştir:

“Hüseyin Su ve Ömer Lekesiz’in hazırladığı ‘Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü’ derginin en kayda değer sayfalarını oluşturuyor. *Heceöykü*, belki bir şeyi daha başarıyor; adına şiir denen ve gerçekte şiirle uzaktan yakından ilgisi olmayan ürünlerle, edebiyatın bütün alanlarını istila etmiş roman metinleri arasında kendine yol bulmaya çalışan öyküye hak ettiği değeri veriyor ve okurunun dikkatini gerçek edebiyata çeviriyor. Hece dergisi ile çıkılan bu ‘ciddiyet/sahihlik’ yolculuğunda *Heceöykü* de aynı kaygı ve hassasiyeti korumayı sürdürüyor; inadına ve başarılı olduğunu ispat ederek...”²¹

Hüseyin Su ve Ömer Lekesiz, Türk öykü tarihinde ciddî bir zihin aşınması, bilgi ve belge kaybıyla karşı karşıya olduğumuzu belirtmişler ve “her şeyi öğüten zamanın elinden mümkün olabilenleri kurtarmak”²² amacıyla hemen ilk sayıda “Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü’ne başlamışlardır. Yazarlarının da belirttiği üzere sözlük her sayıda bir forma hâlinde yayımlanmış, öykücüler ve öykü kitapları hakkında alfabetik sırayla ansiklopedik bilgiler verilmiştir. 1. sayıda başlayıp, 26. sayıda tamamlanan “Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü” ile Türk edebiyatında bir ilk gerçekleşmiştir.²³ Türk öykücülüğünün tarihçesi açısından hayli mühim olan “Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü” ünlü öykücülerle birlikte unutulmaya, kaybolmaya yüz tutmuş öykücülere ve onların eserlerine ilişkin bilgiler içeren ayrıntılı bir ansiklopedidir. Sözlük, 1890-2008 yılları arasında kitap yayımlamış 1202 öykücü ile bu öykücülerin 3173 kitabını ihtiva etmektedir.

Yayımlandığı süre boyunca yayın politikasında kayda değer bir değişim olmayan *Heceöykü*, 67. sayıdan sonra muhteva, kompozisyon ve kapak tasarımı açısından bazı değişimler geçirmiştir. Muhtevası ve kompozisyonu çeşitlenen derginin 67. sayıdan sonraki başlıca bölümleri şu şekildedir: “Öykü Üzerine”, “Öykücünün Gündemi”, “Öykü/Öyküler”, “Çeviri Öyküler”, “Dosya”, “Yakın Plan”, “Bakış”, “*Heceöykü* Mektubu”, “Yeni Kitaplar”. Genellikle “Öykü Gündemi” ile açılan dergi 67. sayıdan itibaren kimi zaman Rasim Özdenören’in yazılarıyla, kimi zaman da fotoğraf öykülerle açılmaktadır. “Öykü Üzerine” adlı bölümde yazarın öyküye kişisel bakışını yansıtan denemeler, öyküyü ve

²¹ Ünlü, Özcan (2005). “*Heceöykü*”. *Türkiye*. 12. 09. 2005. <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/yazarlar/ozcan-unlu/260663.aspx>

²² Su, Hüseyin ve Lekesiz, Ömer (2004). “Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-1”. *Heceöykü*. S. 1. s. 147.

²³ Daha geniş bilgi için bkz. Harmancı, Abdullah (2011). “Edebiyatımızda Bir İlk: Öykücüler Sözlüğü Hüseyin Su-Ömer Lekesiz’in ‘Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü’ Üzerine Bir İnceleme”. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*. C.4. S. 4.

sorunlarını merkeze alan eleştirel denemeler, öykü teorisine yönelik hem telif hem çeviri metinler yayımlanmaktadır. “Öykücünün Gündemi” başlığı altında bir öykücünün mutfağına dair, masasında ne(ler) bulunduğu ve gündemine yönelik sorularla, bu sorulara ilgili öykücü tarafından verilen cevaplar yer almaktadır. “Yakın Plan”da yeni bir kitap yayımlayan yazarın söz konusu kitabı masaya yatırılarak değerlendirilmekte ve yazarla yapılan söyleşi yayımlanmaktadır. “Bakış” başlıklı bölümde kimi zaman belirli öykücülerin ve eserlerinin mercek altına alındığı inceleme yazıları ile öykü tahlillerine, kimi zaman da öykü üzerine eleştiri yazılarına yer verilmektedir.

Heceöykü’nün dosya konuları, Türk öykücülüğünün tarihçesi ve modern öykü teorisi açısından hayli kuşatıcı özelliğe sahiptir. Dergide, 75. sayıya kadar aksatılmaksızın geniş kapsamlı dosyalar hazırlanmıştır. 75. sayıdan sonra ise belli aralıklarla dosyalar hazırlanmaya devam edilmiş, dosya yerine yine çağdaş Türk öyküsünün merkezde olduğu soruşturma ve oturumlar düzenlenmiştir. İlk 24 sayıya yoğunlukla, öykü teorisi ve Türk öykücülüğünün tarihçesi üzerine dosyalar yapılmıştır. 25. sayıdan itibaren, Türkiye öykücülüğünün sınırları aşarak, Osmanlı coğrafyasının ve Türk dünyası öykücülüğünün zengin birikimi mercek altına alınmaya başlanmıştır. Öykücülüğümüzde öne çıkan temalar ve yönelimlerin yanı sıra önemli öykücüler de derinlemesine ele alınarak dosya konusu edinilmiştir. *Heceöykü*’nün dosyalarını aşağıdaki başlıklar altında tasnif etmek mümkündür:

Türk Dünyası Öykücülüğünün Ele Alındığı Dosya Konuları

Türk öykücülüğünü bir bütün olarak gören *Heceöykü*’nün 39. sayısında “Çağdaş Kırgız Öyküsü-1” ile başlayan Türk dünyası öykücülüğünü tanıtmaya yönelik dosya konuları şöyle devam etmiştir: “Çağdaş Azerbaycan Öyküsü-1 (Sayı 45)”, “Çağdaş Azerbaycan Öyküsü-2 (Sayı 46)”, “Çağdaş Türkmen Öyküsü-1 (Sayı 49)”, “Çağdaş Türkmen Öyküsü-2 (Sayı 50)”, “Çağdaş Kazakistan Öyküsü-1 (Sayı 52)”, “Çağdaş Tatar Öyküsü-1 (Sayı 54)”, “Çağdaş Kırgız Öyküsü-2 (Sayı 57)”, “Çağdaş Kazakistan Öyküsü-2 (Sayı 61)”, “Çağdaş Gagavuz Öyküsü (Sayı 63)”, “Çağdaş Kırım Tatar Öyküsü-2 (Sayı 64)”, “Çağdaş Özbek Öyküsü (Sayı 65)”. Bu dosya konuları okurun, Türk öykücülüğünü daha geniş bir bakış açısıyla görebilmesine imkân sağlayacak niteliktedir.

Osmanlı Coğrafyası Öykücülüğünün Ele Alındığı Dosya Konuları

Heceöykü’de Hüsyenin Su’nun tabiriyle “Osmanlı coğrafyasının öykü birikimini değerlendiren ve Türk okuyucusuna tanıtan” dosyalar da hazırlanır. Bu dosyalar şöyle sıralanabilir: “Çağdaş Filistin Öyküsü (Sayı 25)”, “Çağdaş Suriye Öyküsü (Sayı 27)”, “Çağdaş Mısır Öyküsü (Sayı 31)”, “Çağdaş İran Öyküsü (Sayı 33)”, “Çağdaş Cezayir Öyküsü (Sayı 35)”, “Çağdaş Afganistan Öyküsü (Sayı 37)”, “Çağdaş Kürt Öykücülüğü (Sayı 42)”, “Çağdaş Pakistan Öyküsü (Sayı 59)”.

Öykü Teorisine ve Türk Öykücülüğündeki Teorik Meselelere Dair Dosya Konuları

Bu başlık altındaki dosyalarda; zaman, mekân, karakter, anlatıcı gibi öyküyü oluşturan unsurların yanı sıra modern öykücülüğümüzün dil, anlatım, yapı, tema, izlek gibi teorik ve teknik meseleleri de konu edinilmiştir. “Öykünün Kuramsal Bağlamı (Sayı 1)”, “Türk Öykücülüğünde Mekân-1 (Sayı 17)”, “Türk Öykücülüğünde Mekân-2 (Sayı 18)”, “Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek) Öykü-1 (Sayı 19)”, “Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek) Öykü-2 (Sayı 20)”, “Öykümüzde Biçimsel Yenilikçi Arayışlar (Sayı 21)”, “Öyküde Karakter Yaratmak-1 (Sayı 22)”, “Öyküde Karakter Yaratmak-2 (Sayı 23)”, “Öyküde Postmodern Anlatım (Sayı 24)”, “Öyküde Bilinçakışı Tekniği (Sayı 26)”, “Öykü Dili (Sayı 29)”, “Türk Halk Hikâyeciliği (Sayı 32)”, “Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye (Sayı 34)”, “Öyküde Bakış Açısı (Sayı 47)”, “Tarih ve Öykü (Sayı 74)”, “Kahramanınızla Aranız Nasıl? (Sayı 78)” adlı dosyalarda teorik temeli sağlam makale ve inceleme yazılarının yanı sıra ilgili dosya konusu üzerine yazarın kişisel düşüncelerini aktardığı denemeler de yer almıştır. Bu dosyalara; “Hikâye mi Öykü mü? (Soruşturma, Sayı 70)”, “Öykü Ne Değildir? (Soruşturma, Sayı 71)” ve “Öykünün Doğduğu An (Sayı 80, Soruşturma)” başlıklı soruşturmalar dâhil edildiğinde, derginin öykü teorisi üzerine fazlaca eğilerek öykücülüğümüzün sorunlarını göz ardı etmediği daha iyi anlaşılabilir. Kısa kısa öykü konulu dosyalar, hem günümüzde tercih edilen kısa öykü formunu etkilemiş hem de bu konuya yeni bakış açıları getirmiştir.

Öykücülüğümüzün Tarihçesine Dair Dosya Konuları

Heceöykü bu başlıktaki dosya konularıyla, hem öykücülüğümüzün tarihçesini özümsemiş hem de kendi döneminin dışına çıkarak Türk öykücülüğünün tarihsel perspektiften bir portresini çizmiştir. “Öykümüzün Tarihsel Bağlamı (Sayı 2)”, “Öykümüzün Modernleşme Süreci: Hikâyeden Öyküye (Sayı 3)”, “70’li Yıllarda Türk Öyküsü (Sayı 7)”, “1980 Sonrası Türk Öykücülüğü (Sayı 9)”, “Dünden Bugüne Türk Öyküsü (Sayı 28)”, “Öyküde 90 Kuşağı-1 (Sayı 81)”, “Öyküde 90 Kuşağı-2 (Sayı 82)”. **Hemen her yılın ilk sayısında bir önceki yılın öykü birikiminin değerlendirildiği, öykü kitaplarının sayım ve dökümünün yapıldığı;** “2011’in Öykü Birikimi (Sayı 48)”, “2014’te Öykü (Sayı 67)”, “2016 Yılında Öykü (Sayı 79)”, “2017 Yılında Öykü” (Sayı 85), “2018 Yılında Öykü” (Sayı 91) gibi dosya konuları ise hem öykücülüğümüzün durduğu noktayı görebilmek hem de edebiyat tarihi çalışmalarına katkı sunmak açısından önem arz etmektedir.

Öykücülüğümüzdeki Çeşitli Tema ve Yönelimlere Dair Dosya Konuları

Türk öykücülüğü başlangıcından günümüze çok değişik temalara, akımlara ve yönelimlere sahne olmuştur. Değişimin ve modernleşmenin Türk öykücülüğüne yansımalarını, *Heceöykü*'nün şu dosyalarıyla gözlemlemek mümkündür. “Öykümüzde Toplumcu Gerçekçilik (Sayı 2)”, “Varoluşçu/Bunalım Öyküsü (Sayı 6)”, “Türk Öykücülüğünde Metafizik İzlek (Sayı 11)”, “Türk Öykücülüğünde Sosyal Değişme (Sayı 12)”, “Türk Öykücülüğünde Batılılaşma Yabancılaşma (Sayı 13)”, “Türk Öykücülüğünde Aşk (Sayı 14)”, “Türk Öykücülüğünde Ölüm (Sayı 15)”, “Türk Öykücülüğünde Çocukluk (Sayı 16)”, “Öyküde Melankoli ve Melodram (Sayı 30)”, “Türk Öykücülüğünde Rüya (Sayı 36)”, “Öykü ve Mizah (Sayı 38)”, “Taşranın Öyküsü Öykünün Taşrası-1 (Sayı 40)”, “Taşranın Öyküsü Öykünün Taşrası-2 (sayı 41)”, “Fantastik Öykü-1 (sayı 43)”, “Fantastik Öykü-2 (sayı 44)”, “Cezaevi Öyküleri (sayı 51)”, “Öyküde Eril Bakış (sayı 60)”, “Savaş ve Savaşım (Sayı 72)”, “Edebiyatta ve Hikâyede Lirizm (Oturum, Sayı 73)”, “Edebiyatta Evrensellik ve Yerlilik, Sayı 75)”.

Öykücülüğümüzdeki Önemli Şahsiyetlere, Eserlere ve Çağdaş Öykücülere Dair Dosya Konuları

Bu başlık altında değerlendirilebilecek dosyalar şöyle sıralanabilir. “Türk Öykücülüğünde Ada’lar (Sayı 5)”, “Kadın Öykücüler (Sayı 8)”, “A. H. Tanpınar, R. Özdenören, Y. Balku, T. Yücel, S. Ağaoğlu, S. Faik, G. Engin Öyküsü (Sayı 10)”, “Niçin Öykü Yazıyorlar? (Sayı 53)”, “Genç Öykü-1 (Sayı 55)”, “Günümüz Türk Öyküsünde Kadının Sesi (Sayı 56)”, “Genç Öykü-2 (Sayı 58)”, “Tek Kitapla Öykücü (Sayı 62)”, “Öyküde Başucu Kitapları (Sayı 66)”, “Gölgede Kalanlar (Sayı 68)”, “Öykü Yazan Şairler (Sayı 69)”, “Sevim Burak (Sayı 87)”, “Öyküde İlk Kitaplar-1 (Sayı 88)”, “Öyküde İlk Kitaplar-2 (Sayı 89)”, “Sait Faik’in En Sevdiğim Öyküsü (Sayı 95)”. *Heceöykü*'de, öykücülüğümüzde iz bırakmış, gerek kendi kuşağını gerekse sonrasını derinden etkileyen öykücüler ve başucu niteliğindeki öykü kitapları ihmal edilmemiştir. Genç öykücüler ve öykü kitapları da *Heceöykü*'nün odağında olmuş, hemen her yıl genç öykü dosyası ya da soruşturması yapılmıştır.

Dosyalar genel olarak incelendiğinde, *Heceöykü*'de kendinden önceki ve kendi dönemindeki dergilerden farklı konuların gün yüzüne çıkarıldığı görülür. Özellikle Türk dünyası öykücülüğü ile Osmanlı coğrafyası öykücülüğünün ayrıntılı bir biçimde okurla buluşturulması ve bunların tanıtılması öykü dergiciliğimizde bir ilktir. Modern Doğu öykücülüğünü merkeze alan bu yaklaşım, *Heceöykü*'nün diğer öykü dergilerinden farkını ortaya koymaktadır. Çünkü *Heceöykü*'ye gelinceye kadar genellikle Batı öykücülüğü öne çıkarılmıştır. Okur, sadece *Heceöykü* dosyalarıyla bile Türk öykücülüğünü aş-

rak, Doğu öykücülüğünü bir bütün olarak görebilme imkânı elde edebilmektedir. Daha önceki edebiyat veya öykü dergilerinde dosya konusu olmamış; “Cezaevi Öyküleri”, “Savaş ve Savaşım”, “Tek Kitapla Öykücü”, “Öyküde Başucu Kitapları”, “Öykü Yazarın Şairler” gibi dosyalarda ise öykücülüğümüzün kenarda kalmış meselelerine el atılmış ve unutulmaya yüz tutmuş öykücülerle birlikte önemli öykü kitapları hatırlanmıştır. Derginin dosyalarında kadın da önemli bir yer tutar. Merkezinde daima öykünün olduğu birer başvuru kaynağı niteliğindeki *Heceöykü* dosyalarının; tarih, coğrafya, kültür ve inanç gibi disiplinlerarası yaklaşımla hazırlandığını ayrıca vurgulamak gerekir. Hem dosyalar içerisinde hem de dosyalar dışında, öykü üzerine farklı türlerde ve nitelikli metinler yayımlanmıştır.

Heceöykü’de yayımlanan yazılar farklı kategori veya başlıklar altında değerlendirilebilir. Dergideki bu türden metinler; öykü teorisine odaklı makaleler ve denemeler, öykünün tematik ve yapısal özelliklerini açımlayan akademik nitelikte yazılar, yazarın öyküye kişisel bakış açısını yansıtan denemeler, öykü ve/veya öykücüler üzerine eleştiriler, öykü tahlilleri; kitap incelemeleri, eleştirileri ve tanıtımları gibi başlıklar altında toplanabilir. Bu yazılardan çok sayıda kitap doğmuştur. Örneğin; Necip Tosun’un *Modern Öykü Kuramı* (2011), *Öykümüzün Kırk Kapısı* (2013) ve *Doğu’nun Hikâye Kuramı* (2014) adlı kitaplarındaki yazıların büyük kısmı *Heceöykü*’de yayımlanmıştır. Yine Şaban Sağlık’ın *Hikâye Anlatı/Yorum* (2014) ve Handan Acar Yıldız’ın *Karanlıkta Patlama* (2020) adlı kitaplarındaki yazılar önce *Heceöykü*’de yayımlanmış, daha sonra toplu hâlde okurla buluşmuştur.

Edebiyat dergisinin önemli işlevlerinden birinin edebiyat dünyasına yeni isimler kazandırmak olduğu sık sık dile getirilmektedir. Bu çerçevede *Heceöykü*’nün genç öykücülerini son derece önemseydiği ve sayfalarını sürekli açık tutarak onlara değer verdiği gözlemlenmektedir. Farklı kuşaklardan usta öykücülerin yanı sıra her sayıda mutlaka genç öykücülere yer verilmektedir. Gençlere verilen önem, dergide şöyle ifade edilir: “Gençlerin yazdıklarına dergi sayfalarını her zaman açık tutmakla birlikte, zaman zaman *Hece* ve *Heceöykü*’de onlara topluca söz vermeyi tercih ediyoruz.”²⁴ *Heceöykü*, Türk öykücülüğüne; Güray Süngü, Mehmet Harmancı, Köksal Alver, Merve Koçak Kurt, Handan Acar Yıldız, Emine Batar, Hâle Sert, Emin Gürdamur, Esra Demirci, Safiye Gölbaşı, Mehmet Kahraman, Zeynep Hicret, Ayşe Bağcıvan, Betül Ok, Soner Oğuz gibi imzaları kazandırmıştır. Bu isimlerin pek çoğunun ilk öykü kitabı *Hece* Yayınları tarafından yayımlanmıştır. *Heceöykü*’de metni yayımlanan çok sayıda genç öykücü ise, öykülerini kitaplaştırmayı beklemektedir.

²⁴ İmzasız (2013) “Genç Öykü”. *Heceöykü*. S. 58. s. 74.

Heceöykü'nün Türk edebiyatına kazandırdığı öykücüler ve öykü kitapları geniş yankılar uyandırmıştır. Bu yankıları farklı öykü dergilerinde duymak mümkündür. Kadir Yüksel, *Sarnıç Öykü*'deki bir yazısında şu tespitleri yapar: “Sağ düşünceye sahip edebiyatın önemli bir çıkışı var, bunu da görmek gerekli. Özellikle *Heceöykü* dergisinin önderliğiyle diyelim sağ düşünceye sahip öykücülerin ardı ardına öykü kitaplarının yayımlandığını söyleyebiliriz. Edinebildiklerim içinde ilgi çekici, güzel öyküler okuduğumu söyleyebilirim.”²⁵ Derginin 86. sayısı ile birlikte “*Heceöykü*’de İlkler” adlı bir bölüm eklenmiş ve bundan sonraki sayılarda ilk öyküsünü yayımlayan gençlerin metinleri bu bölümde sunulmuştur. Genç öykü dosyaları, ilk kitap dosyaları ve soruşturmalar da göz önünde bulundurulduğunda, *Heceöykü*'nün genç öykücülerin metinlerini yayımlamada geri durmadığı ve onları edebiyat ortamına sunmada başarılı olduğu görülür. İlk öyküsü *Heceöykü*'de yayımlanmış olan veya ilk öykülerini yayımlamayı sürdüren öykücülerin, başka dergilerde de görünüyormaları, derginin takdim ettiği genç yazarlarda isabetli davranıldığına delildir. *Heceöykü*'de yazan genç öykücülerin çoğu *Dergâh*, *Karabatak*, *Post Öykü*, *Muhayyel*, *Türk Dili*, *Yedi İklim*, *Mahalle Mektebi* gibi dergilerde de öykülerini yayımlamaktadırlar. Dolayısıyla dergi, yeni öykücü konusunda tesadüfilikten uzaktır.

Farklı kuşaklardan öykücüler, yayımlandığı süre boyunca *Heceöykü*'de buluşmuşlardır. Mihriban İnan Karatepe, Naime Erkovan, Güzide Ertürk, Haysibe Çerko, Aslı Erdoğan, Selvigül Kandoğmuş Şahin, Sadık Yalsızuçanlar, Ethem Baran, Seyit Göktepe, Semrin Şahin, Aykut Ertuğrul, Müzeyyen Çelik, Münire Daniş, Jaklin Çelik, Abdullah Harmancı, Recep Şükrü Güngör, Özlem Narin Yılmaz, Ayşe Uçkan, Ömer Faruk Dönmez, Ayşe Kara, Yıldırım Türk, Senem Gezeroğlu, Tuba Dere, Doğukan İşler, İsmail Isparta başta olmak üzere günümüz öykücülüğünün pek çok ismi hem öyküleriyle hem de yazılarıyla *Heceöykü*'de görünmüşlerdir. Mustafa Kutlu, Rasim Özdenören, Necati Mert, Ali Ulvi Temel, Ali Haydar Haksal, Hüseyin Su gibi deneyimli öykücülerin yanı sıra Cemal Şakar, Necip Tosun, Cihan Aktaş, Yıldız Ramazanoğlu, Murat Yalçın, Müge İplikçi, Nalan Barbarosoğlu gibi önceki kuşaklardan isimler derginin sayfalarında genç öykücülerle bir araya gelmişlerdir. Bu minvalde derginin, farklı kuşaklar arasında köprü kurduğu ve yazar kadrosunu belirli isimlerle sınırlandırmadığı görülmektedir.

Yayımlanan öyküler, çeviriler ve yazılar dışında, *Heceöykü*'nün sayfalarında belki de en dikkat çekici olan “fotoğraf öykü”ler ve “film öyküler”dir. Selçuk Azmanoğlu, Ahmet İhsan Cihan, Zeynep Hicret, Abdülhamit Yıldız ve

²⁵ Yüksel, Kadir (2013) “2012’de Öykü”. *Sarnıç Öykü*. S. 5. s. 76.

Rabia Boran fotoğraf öyküleriyle derginin içeriğini zenginleştirmektedirler. Özellikle “Film Öykü” başlıklı incelemeleriyle ön plana çıkan Hatice Bildirici’nin dergiye renk kattığını özellikle vurgulamak gerekir. Film öykü başlıklı bu inceleme yazıları edebiyat-sinema, öykü-film ilişkisi bakımından ayrıca dikkate değerdir.

Çeviriye de yeterince önem verilen *Heceöykü*’de, dünya edebiyatlarından pek çok önemli öykücünün metinleri dilimize kazandırılmıştır. Dergide hem Doğu hem de Batı öykücülüğünden pek çok yazarın öyküleri ve teorik metni tercüme edilmiştir. Bu isimlerden başlıcaları şöyle sıralanabilir: Henri Troyat, Guy de Maupassant, Virginia Woolf, Mark Twain, Ernest Hemingway, Wolfgang Borchert, Katherine Arnold, Necib Mahfuz, Gassân Kenefânî, Mustafa Mestûr, Reiner Maria Rilke, Mahmud Ebû Esad.

Sonuç Yerine

Heceöykü’den sonra; *İmge Öyküler*, (2005-2006, 7 sayı), *Aylak* (2004-2006, 8 sayı), *Eşik Cini* (2006-2008), *Öykü Teknesi*, *Sarnıç Öykü* (2012-2015, 23 sayı), *Dünyanın Öyküsü* (2012-2013, 9 sayı), *14 Şubat Dünyanın Öyküsü* (2014-2016, 16 Sayı) ve *Berhava Öykü* (2015-2016, 4 sayı) adlı öykü dergileri yayımlanmıştır. Söz konusu dergilerden; *İmge Öyküler*, *Eşik Cini*, *Sarnıç Öykü*, *Dünyanın Öyküsü* ve *14 Şubat Dünyanın Öyküsü* öykü dergiciliğine ve Türk öyküsüne katkı sunmakla birlikte fazla uzun ömürlü olamamışlardır. Bunlara, bir müddet *Akatalpa* şiir ve eleştiri dergisinin eki olarak yayımlanan *Akatalpa Öykü* (2009-2010, 11 sayı) ve *Öykü Gazetesi* (Ekim 2016-Mayıs 2019, 32 sayı) ile *Askıda Öykü* (2015-2016, 5 sayı) ve *Galaperaöykü* fanzinleri de dahil edilebilir. *Öykü Gazetesi* Mart 2020’de “1. Sayı” şeklinde yeniden numaralanarak *Edisyon Öykü Gazetesi* adıyla tekrar yayımlanmaya başlamıştır.

Notos, *Lacivert*, *Post Öykü* ve *Melûşa Öykü* günümüzde *Heceöykü* ile birlikte yayın hayatına devam eden diğer öykü dergileridir. Semih Gümüş’ün genel yayın yönetmenliğini yürüttüğü, dünya edebiyatlarından nitelikli çevirilerle öne çıkan *Notos* 81. sayıya ulaşmıştır. İlk 12 sayısıyla öykü dergisi olan *Notos*’un 13. sayısında “öykü dergisi olma niteliğini korurken, daha çok edebiyat dergisi olacağı” duyurulmuştur. İki aylık öykü ve şiir dergisi *Lacivert*’in, son olarak 94. sayısı yayımlanmıştır. Aykut Ertuğrul’un genel yayın yönetmenliğini yürüttüğü *Post Öykü* dergisi 35. (Temmuz- Ağustos 2020) sayıya ulaşmıştır. Günümüzde yayın hayatını sürdüren ve 9. sayıya ulaşan *Melûşa Öykü* ise *Kurşun Kalem* edebiyat dergisinden doğan bir öykü dergisidir. Adını Kıbrıs’ın Mesarya ovasında bulunan Melûşa köyünden alan *Melûşa Öykü*’de, sadece bu köyde çekilen fotoğraflardan hareketle yazılan öyküler yayımlanmaktadır.

Elinizdeki ile birlikte toplam 100. sayıya ulaşan *Heceöykü*, Türk öykü der-

giciliğinin en uzun soluklu “öykü dergisi” olmayı başarmıştır. *Heceöykü*’nün bir öykü dergisi olduğunu özellikle belirtmek gerekir. Çünkü öykücülüğümüzün yayın serüvenindeki dergilerinin çoğu, her ne kadar öykü dergisi olarak yayın hayatına başlasalar da tür dergiciliğinin zor olması, diğer türlere duyarsız kalınmaması, maliyet ve dağıtım sorunları gibi gerekçelerle edebiyat dergisine dönüşmüşler veya kapanmışlardır. 2000’li yıllardan önceki dergiler için bu gerekçeler ve olumsuzluklar geçerli olsa da 2000’den sonraki öykü dergileri için büsbütün geçerli değildir. Bu konuda Mustafa Kurt’un şu tespiti yerindedir: “Öykü söz konusu olduğunda dergiciliğin zorluklarından çok avantajlarından söz edilebilir; çünkü öykü son yıllarda ilgi çeken bir tür.”²⁶ İlk sayısından beri bu bilinçle hareket ederek öyküde ısrarcı olan *Heceöykü*, yayın ilkelerinden ödün vermemiş ve hiçbir zaman öykü dergisi kimliğini kaybetmemiştir.

Yaklaşık 16 yıllık yayın hayatı boyunca istikrarını koruyan *Heceöykü*’nün Türk öykücülüğünde etkin rol oynadığı görülmektedir. Başvuru kaynağı niteliğinde oylumlu dosya konuları yapılması, öykü teorisi üzerine hem nitelik hem nicelik açısından kayda değer yazılar yayımlanması; öykücülüğümüzün yayın serüvenindeki tartışmaları ve güncel sorunları farklı boyutlarıyla sorgulaması, edebiyatımıza yeni öykücüler kazandırdığı gibi farklı kuşaktan öykücülerle gençler arasında bir köprü olması; Türk öykücülüğünü bir bütün olarak görüp soy kütüğünü çıkarması ve geleneği göz ardı etmeden, yenilikçi bir bakış açısıyla öykü okurlarına nitelikli metinler sunması derginin önemli işlevleri yerine getirdiğini kanıtlamaktadır. Tüm bunlar ayrıca *Heceöykü*’nün amacına ulaştığına da işaret eder. Öyküyü her zaman gündeminde tutan *Heceöykü*, hâlâ tür dergiciliği anlayışına uygun bir biçimde, istikametini kaybetmeden yayın hayatını sürdürmektedir.

---

²⁶ Balaban, ags.

SEMA BAYAR

Heceöykü'nün Ocağında Pişenler

Bir tür dergisi olarak *Heceöykü* yayın hayatına girdiği ilk günden bu yana nice edebiyatçıyı okuru ile buluşturmuş, Hece Yayınları da benzer şekilde literatüre pek çok yeni eser kazandırmıştır. 100. sayımızda *Heceöykü* ailesi olarak, *Heceöykü* dergisinin ve Hece Yayınlarının Türk öyküsüne kazandırdığı öykücüler ve öykü kitapları bağlamında bir yazı hazırlayalım istedik. İlk sayılardan itibaren dergimizin sayfalarını renklendiren bütün isimlere edebiyata ve öyküye verdikleri değer için teşekkür ediyoruz.

Heceöykü'nün uzun yürüyüşünde ona eşlik eden her isme tek tek değinmek kabil olmasa da elimizden geldiğince öykü kitaplarıyla edebiyat dünyasında kendi yolunu açmış usta isimlerden, ilk kitap heyecanıyla sesini duyuran edebiyatçılarımıza kadar pek çok yazarımızı anma gayretini gösterdik. *Heceöykü* yüklediği misyonla yazın dünyasında önemli bir alan açmış, öykü yazarları için hangi perdeden yükselirse yükselsin seslerini duyurabildikleri bir mecra olmuştur. Zira yazmak ilk bakışta tek kişilik bir eylem olarak görünse de çoğu zaman yazar ile metin arasına birtakım sesler dâhil olur ve yazma eylemini kısaca alır. Bunlardan önemli bir kısmı yazarın, kalemini kuşatan birinci halkada kırması gereken zincirlerin sesidir. Bu halka her yazar için değişmekle birlikte asıl itibarıyla yazarın kendine ait bagajlarını ifade eder. İkinci halka ise daha geniştir ve bütün bir edebiyat dünyasını içine alır. Okurun, editörlerin, edebiyat eleştirmenlerinin sesi yazarın aşması gereken ikinci zincir halkasını oluşturur. Sınırlayan, sınıflandıran, yontan ve yönlendiren seslere kulak tıkamak çoğu yazar için oldukça zordur. İster istemez övgülerin de yergilerin de sesi metinle arasında yankılanacak, güncel eğilimler bütün albenisiyle kendine çağıracaktır. Edebiyat dergileri açısından bakıldığında editörlerin sesini omuz başlarında hisseden yazar zaman zaman kendi sesini bastırma tehlikesiyle dahi karşı karşıya kalabilir. *Heceöykü* bu bağlamda sınırları zorlayan, her sese ve renge kapılarını açan, bir yandan mektep görevini ifa ederken diğer yandan yer verdiği isimlerle edebiyat havzasına can suyu taşıyan bir dergidir.

Bu açıdan Hece Yayınları ile *Heceöykü* dergisinin yürüyüşü öykü türü özelinde ahenkli bir yürüyüşe zemin hazırlamıştır. Bu uzun yürüyüş hep sürsün... Nice sayılara *Heceöykü*...

Zamanı Kuşanmak: Necati Mert'in Öykü Evreni

İlk yıllardan itibaren *Heceöykü* ile özdeşleşmiş isimlerdendir Necati Mert. 1972 yılında *Yansıma* dergisinde yayımlanan “Mustafa'nın Karesi” öyküsü Necati Mert'in öykü evreninin merkezinde yer alır. Yazarın *Gramafon-Radyolar-Teypler* ve *Minnacık Bir Uçurum* eserlerindeki öyküleri de kanatları altına alarak Hece Yayınlarından çıkan aynı isimli kitap 1972 yılından başlayarak 90'lı yılların başına kadar Mert'in *Yansıma* ve *Yaba-Öykü* başta olmak üzere çeşitli öykü dergilerinde yer almış eserlerini bir arada okuma imkânı sunar. Yazar bütün bir yaşamını kuşatan duvarlara çarpa çarpa, kimi zaman yüzleşerek, kimi zaman sorgulayarak ama her defasında kelimelerden bir dünya örerek okura seslenir. Yine Hece Yayınları kanalıyla okura ulaşan *Zamansız*'da yer alan öykülerin ekserisi *Heceöykü*'de yayımlanmıştır. Mert, öykülerinin merkezine yaşadığı ve âdeta üzerine kuşanarak özdeşleştiği Adapazarı'nı koyar. Şehir onun öykülerini döktüğü kalıp, hayatı kavrama noktasında temel dayanak, siyasi dönüşümler karşısında birlikte sancılar çektiği kadim dosttur. Öykülerinde, gençliği siyasi hareketlerin içinde geçmiş, orta yaşlarda durulmuş, ileri yaşlarda ise bütün bir hayatı ile yüzleşme yoluna girmiş karakterin sesi gezinir. Zamanın burgaçlarında yitip gitmiş meslekler, idealleri uğruna bedel ödemiş gençler, taşra sıkıntısı ve bütün açmazlarıyla taşra bürokrasisi öykülerinin başat konuları arasında yer alır.

Öykü Irmağı: Hüseyin Su

Uzun bir süre *Heceöykü*'nün editörlüğünü de yapan önemli öykücülerden Hüseyin Su, ilk kitabı *Tüneller*'den sonra 1988'de Hece Yayınlarından çıkan *Gülşefdeli Yemeni* (1998) eseriyle öykü okuruna seslenir. Kaybedilen manevi değerlerin, yeni nesil ile ortak bir paradigma geliştiremeyen eski kuşağın, yıkıma ve karmaşaya sebep olan yeni adı altında dayatılan şeylerin birey ve toplum üzerindeki etkilerini öyküsüne taşır. Yoksulluk, emek, ideoloji, dava adamlığı ekseninde meselesi olan, okurun zihnine çengellerle tutunan öyküler yazar. *Ana Üşümesi* ile birlikte Hüseyin Su'nun dili daha serinkanlı bir anlatıma geçmiş, çocuksu saflık ve çocuk masumiyeti ile aileyi merkeze alan öykülere ağırlık vermiştir. *Aşkın Hâller*'inde bu defa kadın erkek üzerinden yine aile teması işlenerek aile içindeki çözülme ve bu çözülmemin nedenleri irdelenir. Hüseyin Su öykülerinde seksen sonrası dönemde edebiyatımızda yaygınlık kazanan temel meseleler işlenir. Aile ocağı, idealize edilerek bi-

reyin modern hayatın açmazları karşısında en önemli sığınağı olarak işaretiler edilir. Öykü karakterleri psikolojik çözümlemelere tabi tutulur, öykü dili dışa dönüktür, ötekinin hikâyesi yazılır fakat ötekiden kasıt okur için zaman zaman aynadaki surettir. Biçimsel açıdan geleneğe yaslanan Hüseyin Su, modern öykünün olanaklarına kapı aralayarak bilinç akışı, iç monolog gibi teknikleri de özenli bir şekilde kullanır.

Çocukça Bir Bakış: Mihriban İnan Karatepe

Mihriban İnan Karatepe'nin öyküleri ilk sayısından itibaren *Heceöykü*'de yer almış, ardından bu öyküler 2008'de *Hacıyatmaz*, 2012'de *Aramızda*, 2015'te ise *Her Şey Çok Güzel* kitaplarıyla bir araya gelerek âdeta ete kemiğe bürünmüştür. Yazarın ilk kitabı *Kadife Durağı* ise 2014'te Hece Yayınlarından yeniden basılır. Öyküleri çoğunlukla anne çocuk ilişkisini merkeze alır. Bir diğer başat konu ölüm olgusudur. Ölüm üzerinden yüzleşme temasını işleyen yazar bir yandan da diğer kadın yazarlar gibi içinde yaşadığı dönemin sorunlarına değinir, Müslüman kadının modern dünya ile karşılaşmasını ve yaşadığı sıkıntılarını ele alır. Fakat o, aile içi ilişkileri kadın ve çocuk üzerinden işlediği ve çocukların duygu durumlarına derinlemesine kazılar yaptığı öykülerle kendi kuşağından ayrılarak edebiyat dünyasında kendine ait bir patika açar. Bu patika henüz işlenmemiş bakir topraklara yol almasını ve kendinden sonra benzer temalar üzerinde kalem oynatacak öykücülere yol göstermesini sağlar. Kahramanları, iddiasız ve bütün insanı durumları, zıtlıkları bir arada yaşayan sahici kişilerdir. Karatepe, bu toprakların insanını öyküsüne katık eder. Şiirsel ve kurguyu ön plana çıkaran öyküleriyle biçimsel risk almadan kendi üslubunu oluşturan yazar, birden fazla olay örgüsünü iç içe geçirerek, okurun dikkatini sürekli olarak diri tutmasını sağlar. *Hacıyatmaz* ile de TYB "hikâye" ödülünü almıştır.

Öykünün İzini Sürmek: Necip Tosun

Yazdığı öykülerle birlikte ve öykü üzerine verdiği eserlerle de edebiyat dünyasında önemli bir yeri olan Necip Tosun'un *Otuzüçüncü Peron* kitabıyla 2005 TYB "hikâye", *Ansızın Hayat* ile de 2014 Ömer Seyfettin Öykü Ödülü'nü aldı. *Otuzüçüncü Peron*'da kabaaran deli dalgalar gibi önüne çekilen bentleri yıkan toplumsal değişimin ardından kaybedilen şeylerin acı tortusunun izini sürer yazar. Her öykü görünmez iplerle birbirine bağlıdır, ortak bir kadere ve kedere vurgu yapar. Hece Yayınlarından 2014 yılında çıkan *Ansızın Hayat*, Necip Tosun'un çarpıcı öykülerinin bir araya toplandığı, tematik olarak akrabalık taşıyan; yüzleşme, muhasebe, içe dönüş gibi duyguların hâkim olduğu öykü kitabıdır. Tosun, kitapta bireyin gruplar, ideolojiler ve kalabalıklar arasında bastırılan sesine kulak kesilir. Hayatı ıskalayan, hayatın taşrasında

kalan tipleri ustalıkla öykü evrenine taşır. Kitapta yer alan öyküler, her şey olup bittikten sonra insanda kalan parçaların trajik anlatısıdır. 1980 sonrası büyük anlatıların çöküşü, bireyin ön plana çıkışı edebiyatta da kendini göstermiştir. Ansızın Hayat bu açıdan bir dönem muhasebesi olma özelliği taşır.

Sular Tutuştuğunda: Cemal Şakar

Heceöykü'nün usta isimlerinden Cemal Şakar'ın *Sular Tutuştuğunda* kitabı, yazarın sanat anlayışına uygun öykülerden oluşur. Şakar, sanatın amaçsız olamayacağı görüşündedir. Buna göre edebiyat da ancak yönelimiyle ve hizmet ettiği anlam alanıyla değer kazanacak veya kazanamayacaktır. *Sular Tutuştuğunda* kitabında Şakar, bu tutumun yansıması olarak mesaj vermekten imtina etmez. Kuramsal denemeleriyle de bilinen yazarın öykülerinde de kendini gösteren “düşünce”, güncelin sularından gezinir. Bir yandan Mavi Marmara, terör sorunu, Arakan, Irak'ın işgali gibi güncel, toplumsal ve vicdani meseleler öykülerinde yer bulurken diğer yandan kahramanların iç dünyalarına doğru derinleşen öyküler kurgunun ayaklarını sağlam bir zemine oturtur. Şakar öykülerinde insanlığın kadim meselelerini modern biçimlerle yeniden kurgular. Bunu yaparken edebiyatın postmodern imkânlarından yararlanır. Sosyal medya davranışları üzerine eğilirken, savaş çocuklarına dikkat kesilirken ya da gazete haberlerine odaklanırken onun bir derdi olduğu, öykünün bu derdin dile getirilmesinde bir araç olduğu anlaşılır.

Kamçının Sesi: Ali Karaçalı Öyküsü

Basım yılı 1982 olan Kamçı Ali Karaçalı'nın ilk ve tek kitabı olmasına karşın edebiyat dünyasında yer etmiş başarılı bir yapıttır. Hece Yayınlarından 2015'te tekrar basılan kitapta sembolik öyküler yer alır. Kitaba ismini veren “Kamçı” öyküsü aynı zamanda yazarın öykü atmosferini de sezdirir. Kelimelere hâkim bir yazarın sesi vardır *Kamçı*'da, Karaçalı zıt kavramları kullanarak anlatımı güçlendirir, zincir ve kamçı gibi kelimelerin sadece gerçek ve mecaz anlamlarından istifade etmekle kalmaz âdeti her nesnenin sesini, rengini, dokusunu öyküsüne katık eder, onları imgelere dönüştürür. Bu da titiz bir dil işçiliğinin göstergesidir. Fazlalıklarından arınmış anlatımlarında yalnızlık duygusu ön plana çıkar. Öykülerde her ses, her nesne, her canlı birer imgeye dönüşür. Atların kişnemesi, ranzaların gıcirtısı yahut sadece bir A sesi... Her biri okurun zihnini harekete geçirir. Bütün bu seslerin ardındaki asıl ses ise ilahi hikmetin sesidir.

Kıyıya Vuran İnciler: Ramazan Dikmen Öyküleri

Genç yaşta kaybettiğimiz öykücü Ramazan Dikmen'in *Kıyıya Vuranlar* ve *Afife Abla'nın İncileri* eserleri 2006 yılında Hece Yayınları tarafından

tek kitapta toplanarak *Muhayyer* adıyla basıldı. İncelikli ve derin öykülerin yazarı Dikmen, öykülerinde insanı yaşadığı topraklara yabancılaştırmadan, zamandan, mekândan ve bilhassa toplumdan koparmadan öykülerine taşır. Öykü karakterleri çeşitlilik gösterir ve her biri hayatın içinden seçilmiştir. Sosyal ve siyasi çalkantılarla birlikte aşk öykülerin başat konularıdır. Hayal kırıklıkları, toplumsal yergi, yitik değerler, özlemle anılan çocukluk, ölüm ve yüzleşme öykülerinde titizlikle işlenen temalar arasında yer alır. Pürüzsüz dili anlatıma ahenk ve akıcılık katar. Yarattığı atmosfer ve öykü karakterleriyle uyum içinde akan dili rafine ve samimidir. Öyküde olay ve kurgunun ardından meselenin özünde dile dayandığını fark eden bir kalemdir Dikmen. Bilinç akışı ve iç monolog tekniklerinden yararlanan Dikmen, kimi öykülerde ise sahnelemeyi tercih eder.

Oyundan Çıkan Çocukların Hikâyesi: Yunus Develi Öyküleri

İlk sayıdan itibaren *Heceöykü*'nün edebiyat yolcuğunda iştirak eden isimlerden biri de Yunus Develi'dir. *Gece Dansları* (2004), *Kümercin* (2010) ve *Frenk Havaları* (2012) Hece Yayınlarından çıkarak öykü severlerle buluşmuştur. Develi öykülerinin leitmotivi "iyi çocuklardır." Birbiriyle kol kola yürüyen, kesişen hatta zaman zaman birbirinin içinden geçen öykülerde toplumda kendine yer edinememiş, hayata tırnaklarını geçirememiş, herhangi bir şey elde edememiş hassas insanların yaşamlarından kesitler işlenir, zira "akıllı uslu adamlardan bir şey çıkmaz." Hayat bir oyundur ve bu iyi çocuklar bir türlü oyunu kuralına göre oynamayı beceremezler. Nihayetinde "Kule"lerine çekilmeyi yeğleyerek dışlanmışlığa razı olurlar. Develi, öykülerinde ayrıca farklı yazarların eserleriyle metinler arası ilişkiler kurar. *Kümercin*'deki öyküler bu eğilimdedir. *Frenk Havaları*'nda ise bütün öyküler baştan sona tek bir kadere bağlanır.

Çoraklaşan Hayatların Bildirisi: Ali Ulvi Temel Öyküleri

Heceöykü'nün önemli isimlerinden Ali Ulvi Temel'in ilk öykü kitabı *Uzun Yürüyüşte*'den (1978) sonra yazı hayatına uzunca bir ara verir. Meselesi olan öyküler yazan, kalemini toplumun dinamikleri ile harmanlayan, değişim izini süren Ali Ulvi Temel tam 35 yıl sonra ilk kitabı da içine alan *Bildiri Öyküleri*'ni yayımlar. 2013'te okurla buluşan eser biryandan bu uzun zaman aralığında yaşanan değişimi ele alırken diğer yandan da yazarın bu değişime bakışını, eleştirilerini gözler önüne serer. Öyküler doğal hayata, tabiata methiyelerini sunar, bunu karşısında modern insanın fıtrattan uzaklaşmasını ve yaratılışı ile girdiği çatışmada yaşadığı kayıpları ele alır. Varoluş, iktisat, geçmiş ve gelecek... Kısaca hayatın her veçhesini öykülerine katık eden Temel, *Bildiri Öyküleri*'nde eksiltili, merak uyandırıcı ve imgesel bir anlatımı tercih eder.

Kitabın birinci bölümü insanın uzun yürüyüşünü simgelerken ikinci kısımda-ki küçürek öyküler bu yürüyüşte kaybedilen değerlere vurgu yapar. Öyküye uzunca bir ara vermesine karşın Ali Ulvi Temel sözü en saf hâline getiren, bütün fazlalıklarından yontulmuş, katmanlı öyküleriyle bu türün başarılı örneklerini vermiştir.

Halime Toros: Garip Kalan Öyküler

Yazın hayatına uzunca ara veren isimlerden biri de Halime Toros'tur. İlk iki öykü kitabı *Tanımsız* ve *Sahurla Gelen Erkekler*'den sonra öykü yolculuğu *Heceöykü* ile kesişen Toros 2015 yılında *Garip Hikâyeler* kitabını yayımlar. Halime Toros'un katmanlı öykü dili, kurgusundaki yoğunluk, iç içe geçen düş ile gerçek aylak okurun zihninde bir karmaşa yaratırken tonalite zenginliği ile okurun duygu dünyasına girmeyi başarır. İlk öykülerinde, kadın erkek ilişkilerini, insanın toplumsal değişim karşısındaki konumunu, kuşak çatışmalarını ele alınmış, zamanla öykü karakterleri flulaşarak dili daha masalsı ve soyut bir anlatıma evrilmiş fakat bu sisin ardında iyilik kötülük çatışması gibi kadim meselelere kapı aralanmıştır.

Hasibe Çerko: İnsana Ayna Tutmak

Us Lekes'inde filozofların dünyasına ustalıkla bir giriş yapan Çerko, hayat ve ölüm gibi evrensel temaları işler. Farabi'den Eflatun'a, Sokrates'ten Nietzsche'ye felsefe tarihinin satır başı isimlerinin hayatlarına ve ölüm anlarına, hatta ölüm sonrası evrelerine uzanan öykülerde dil titizliği ve serinkanlı anlatım hâkimdir. Filozofların ölümlü hayatlarından ölümsüz anlamlar ve yorumlar devşiren yazar, felsefeyle edebiyat arasında kurduğu köprüde hakikati ve erdemi savunurken yalnızlaşan filozofların destansı ve dokunaklı büstlerini kondurur âdetâ. Felsefe ve edebiyat arasındaki ilişkiye hem içerik hem biçimsel açıdan güzel bir örnek ortaya koyar. Hasibe Çerko, *Diana'nın Kanlı Kavakları*'nda insanları ve nesneleri merkeze oturtur. Aidiyet, yersizlik, sürgün ve yabancılaşma olgularını işleyen yazar, kadın olmanın hallerini anlatırken mitolojinin ve masalların kapısını çalar. Bununla birlikte âşık perilerden romantik ağaçlara varıncaya kadar her bir imge insanlık hâllerini anlatır. Yoğun sembolizm ve imgesel göndermeler içeren öyküler, okura anlamın kolayca elde edilemeyeceği gizemli bir yolculuk sunar. Dış dünya bütün unsurlarıyla aslında insanın içini, iç dünyasını anlatmak için kullanılır. Hasibe Çerko'nun *Leyla* kitabında öyküler yine insanın içine doğru ruhsal gezintilerden oluşur. Şiirsel dilin egemen olduğu öykülerde, hayatın ve insanın çevresindeki varlıklar gizemli dil sayesinde sanatın insana doğru derinleşen yolculuğuna kanat olur.

İnatçı Bir Kazı: Handan Acar Yıldız Öyküleri

Handan Acar Yıldız öykülerinin ekserisini *Heceöykü*'de neşretmiş yazarlardandır. İlk kitabı *Cam Koridor*'dan sonra Hece yayınlarından çıkan *Ağır Boşluk* (2014) ve *İnatçı Leke* (2015) ile edebiyat dünyasında kendine ait bir yolun taşlarını döşemiştir. *İnatçı Leke* ile TYB "hikâye" ödülünü alan Yıldız, felsefi ağırlığı olan, çağrışımlar kanalıyla okurun zihnini harekete geçiren, kurgusal açıdan titizlikle işlenmiş, bilinç akışını etkili bir şekilde kullanan öyküler yazar. Öykü karakterlerindeki çeşitlilik etkileyicidir, yalnız ve kırgın fakat teslim olmamış insanların hikâyelerini, içinde yaşadıkları topluma bakışlarını öyküye taşır. İnsanın iç sıkıntısını, zihninde ve kalbinde cereyan eden çelişkileri, karakterleri üzerinde derinlikli kazılar yaparak kalemine yansıtır.

Memleket Kokusu: Mehmet Kahraman Öyküleri

Mehmet Kahraman, *Minareden Düşen Ezan*, *Işıklar Açık Kalsın* ve *Babamı Öldüren Şeyler* adlı öykü kitaplarının ardından *Aldatma Ustası*'yla da okuru Hece Yayınlarından selamlar. Kahraman'ın öykü serüveni bu dört kitapta açık bir şekilde gözlemlenir. Başlangıçtan itibaren koruduğu akıcı dili koruyan Kahraman, son kitabında sosyal meselelere göz kırparak yazın serüvenine yeni bir boyut kazandırır. Güncel meseleleri öyküye taşırken kimi zaman ironinin sınırlarını zorlayan Kahraman, kadın erkek arasında ortaya çıkan iletişim problemlerine cesaretle yaklaşır. Kahraman halkın içinden sıradan insanların çarpıcı hikâyelerini yazmaya devam eder. İnsana dair, yaşama dair felsefi açmazları irdeler. Mehmet Kahraman *Işıklar Açık Kalsın*'la 2016 TYB ve ESKADER "hikâye" ödülleri de sahibidir.

Gömlek Değiştiren Karakter: Güray Süngü Öyküleri

Hece Yayınlarından çıkan *Deli Gömleği* Güray Süngü'nün ilk öykü kitabı. İlk öyküleriyle yine *Heceöykü* çatısında tanıştığımız Güray Süngü, romandan öyküye geçen ender yazarlardan. *Deli Gömleği*'nde yer alan öyküler yazarın üç romandan sonra sürükleyici bir anlatımla öyküde de kendine bir alan açtığını gösterir. Sözcükler kanalıyla duyuları harekete geçirmeyi hedefleyen yazar, soyut olanı somutlaştırmayı ve bu yolla okurda gerçekçi bir etki yaratmayı başarır. Boşluklar, hayatın içinden kesitler mercek altındadır. Öyküleri bütünlüklü olarak ele alındığında ise arka plandaki romancıyı görmek mümkün. Zira her bir öykü bir bütünün parçaları, aynı karakterin giydiği farklı gömlekler şeklinde karşımıza çıkar. Kişilik bölünmeleri öyküleri besler. Üst kurmacayı etkili bir şekilde kullanan yazarın öykü karakterleri de nevi şahsına münhasır. Süngü huzursuzluğun öykülerini bunun pek de farkında olmayan karakterleri kanalıyla anlatır. Hayat akıp giderken aylak, keyifsiz ve boş vermiş insan hâlleri göze çarpar.

Şehrin İnsanları: Köksal Alver Öyküsü

Köksal Alver'in ilk öykü kitabıdır *Saklı Yara*. Hece Yayınlarından 2004 yılında çıkan kitapta birbirine omuz veren öyküler yer alır. Sosyolojik bakış açısının kendini hissettirdiği öykülerde şehir ön plandadır, insanı biçimlendiren, hayat görüşünü belirleyen, zaman zaman sıkıştıran, zaman zaman eşsiz dostluklar bahşeden öykünün döküldüğü kalıptır şehir. Mekân Alver öykülerinin tetikleyici unsurudur. *Saklı Yara* rafine bir anlatıma sahiptir. Günlük hayattan enstantanelerin resmedildiği, insan hayatına yön veren dostlukların gündeme getirildiği öykülerde mekân olarak İstanbul ön plandadır. Toplumsal algılar, içine düşülen yanlışlar irdelenir, bunların karşısında bireyin çaresizliği ve kısırlılığı başat konudur. İktidarın, müfredatın, bürokrasinin gerçekleri ile memleketin gerçekleri arasındaki çatışma kimi zaman ironinin imkânlarından faydalanılarak, kimi zaman ise eleştirel tarzda işlenir.

Düşüncenin Kapısında: Ahmet Sarı

Ahmet Sarı çevirileri ve şairliğinin yanında 2013'te Hece Yayınlarından çıkan *Merhamet Dilercesine Gökyüzüne Bakmak*'la öykücü kimliğinin de altını çizmiş oldu. Bu kitabı 2015 yılında çıkan *Başlangıcı Olmayan Bir Şeyin Sonu* izledi. İlk kitabında sıradan olanın içindeki sıra dışısını ortaya çıkaran, düşündürdüren, dip dalgalarda gezinen Kafkaesk öyküler yazan Sarı ikinci kitabının merkezine 28 Şubat sürecinin ve sonrasında yaşanan değişimleri koyar. Küçük öyküye ağırlık verdiği ve şiirselliği öncelediği *Başlangıcı Olmayan Bir Şeyin Sonu*'nda yozlaşma, toplumsal eleştiri başat konular arasındadır.

Minimal Öyküler: Mehmet Harmancı

Minimal öykülerin henüz yaygınlık kazanmadığı dönemde bu türün örneklerini veren Mehmet Harmancı, *Muhtemel Menkıbeler*'de anlatmak istediği konuyu en kısa ve veciz şekliyle okura iletmeyi hedefler. Hikmetle ördüğü, imalarla güçlendirdiği anlatım dili büyümlü gerçekçilik ve gerçeküstücülüğün de imkânlarını kullanır. Öyküleri mesaj odaklıdır ve azdan çok edecek dikkatli okuru talep eder. Metinler uzun bir hikâyenin içinden titizlikle seçilmiş küçük fakat etkileyici sahnelerdir. Anlatım tarzı gösteri sanatında kullanılan trailerlere benzetilebilir. Okurda yarattığı boşluk hissi aslında bilinçli bir tercihtir.

Göğe Bakan Kalem: Zeynep Hicret

Öykülerini *Heceöykü*'den tanıdığımız Zeynep Hicret, ilk kitabı *Kırmızının Çağrısı*'ndan (2013) sonra 2016'da yine Hece Yayınlarından çıkan *Çolak Hatat*'la öykü yürüyüşüne devam etti. Hicret, öykülerinde perdeleri sıkı sıkıya

çekili evlerin başköşesine misafir eder okuru. İçeriden ses verir. Geçmiş zamanın izini süren Hicret, yerli olanı işler. Kapı önlerinde oya işleyen kadınlar, top peşinde koşturan çocuklar onun öykülerinde ses bulur. İstanbul bütün veçheleriyle öykülerinde yer bulur. Hicret, mizahın ve ironinin olanaklarını kullanarak modern insanın açmazlarını öyküsüne taşır. Hicret'in kalemi göğşe dönüktür, öykülerde fitrata, ilahi olana özlem duygusu satır aralarında verilir.

Gölgeler Uzadığında: Emine Batar Öyküleri

Hece Yayınlarından çıkan *Uzayan Gölgeler* Emine Batar'ın ilk öykü kitabı. Kitaptaki öykülerin ekserisi *Heceöykü*'de yayımlanmıştır. Gözlem gücü yüksek bir yazardır Batar, insanın insanla temasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkan sürtüşmeleri, hemen herkeste bir şekilde karşılığı olan günlük hayatı öykülerine taşır. Hikâyenin ön planda olduğu, kurgunun ve dilin onu takip ettiği öyküler yazar. Lafı dolandırmayan, okuru yormayan sade bir dili tercih eder. Kadın karakterleri ön plandadır. Çocuk anlatıcısının ağırlığı da dikkat çeker öykülerde. Emine Batar insana dair derin kazılardan, kurguyu dille gerçekleştiren riskli alanlardan kaçınır, toplumsal olana yöneltir kalemini ve öyküleri zaman zaman mesaj ağırlıklı anlatıma evrilir.

Mavi Rüyaların Öyküsü: Merve Koçak Kurt Öyküleri

2014 Şubat'ında okurla buluşan *Ellerin Mavi Kelebek* Merve Koçak Kurt'un ilk öykü kitabı. Bu ilk kitabı 2017'de çıkan *Oysa Rüyaydı* izledi. Hece Yayınlarından çıkan her iki kitap da Kurt'un öyküye mesai harcadığının göstergesi. Zira biçimsel denemeler, anlatımı çeşitlendiren söz oyunları, yazarın dikkatini zorlayan parantezler öykülerin belirgin özellikleri arasında. Olayın bir sis perdesi ardına saklandığı, dil işçiliklerinin ve zaman zaman şiirsel anlatımın ön plana çıktığı öykülerde renklerden mavinin, içeceklerden kahvenin ve bilhassa rüyaların izini sürmek mümkün. Ayrıca öykülerin ekserisinde yazma eylemi kahramanların belirleyici bir özelliği olarak karşımıza çıkar ve her yazı, ilahi yazgı ile dolaylı olarak ilişkilendirilir.

Şiirsel Öyküler: Emin Gürdamur

Heceöykü'nün değerli isimlerinden Emin Gürdamur'un ilk kitabı *Atları Uçuruma Sürmek*, onun kendi okurunu belirlemesi noktasında karakteristik bir çıkış kitabı olarak önem taşır. Lirik, şiirsel dile yaslanan ama kurgunun da hakkını veren öykülerde çıkmazlık, boşluk, zamansızlık gibi alegorik tavırlar dikkat çeker. Öykülerdeki kişilerin ekseri isimsiz olması, isimli olanların da herkesi içine almaya müsait soyut tavırlarla örülmesi yazarın kendine has yaklaşımının ürünü olarak öne çıkar. Gürdamur *Atları Uçuruma Sürmek*'te ha-

yatın içinden seçtiği sıradan insanların sıradan hikâyelerini, her insanı, her duyguyu biricikleştirerek anlatır. Üslupta ortaya koyduğu titizlik, kahramanların bilinçli biricikleştirilmesine hizmet eder. *Atlari Uçuruma Sürmek*, 2017 ESKADER “hikâye” Hikâye Kitabı Ödülü’nü de almıştır.

ÖYKÜ’NÜN NABZI HECE’DE ATMAYA DEVAM EDİYOR

Ömer Faruk Dönmez *Heceöykü*’nün ilk sayılarından itibaren okurun aşına olduğu öykücülerden. *Heceöykü*’de yer alan öykülerini *Hep Aynı Hikâye* adıyla kitaplaştıran Dönmez, ironinin anlatıda de ne tür olanaklar sunduğunu kanıtlar nitelikte öyküler kaleme alır. *Hep Aynı Hikâye* hayata tutunamamış, tek ele gelir yanı tuhaflıkları olan karakterin hayatlarından kesitler sunar. Çeviri ve şiirlerinin ardından öyküleriyle de dergilerde yer alan **Yüksel Peker**’in ilk öykü kitabı *Geçmiş Zaman Deyip Geçme* de Hece Yayınlarının literütere kazandırdığı kitaplardan. Peker, imgenin gücünden de yararlanarak ördüğü öykülerinde göç olgusuna onlarca pencereden bakarken kendine yabancılaşmayı ve gurbet duygusunun insanı sürüklediği açmazları işler. Dergilerden öykülerine aşına olduğumuz **Ali Işık** ise ilk kitabı *Bekleme Salonu*’nu 2014’te yayımlar. Kelimelerle geliştirdiği duygudaşlık ve tasvirlerle yarattığı öykü atmosferleriyle Işık, okuru Alice’in sihirli kapısından geçirerek başak dünyalara başka hayatlara buyur eder.

Türk öyküsü son dönemde ivme kazanmış pek çok isim türün başarılı örneklerini vermiştir. Son yıllarda Hece Yayınlarından çıkan öykü kitapları öykü dünyasında yeniliğin, çeşitliliğin ve çok sesliliğinin temel dinamiklerinden biri hâline gelir. 2015’te ilk kitabı *Kıyı*’da **Esra Demirci** kırılğan insanların hassas dünyalarına eğilir. Çağrışımlardan beslenen anlatım diliyle küçük olaylar etrafında bilinçaltı kazılar yaparak halka halka hikâyesini örer. **Mesut Doğan** *Mecsupların Görevleri* (2016) ile şiirden sonra öyküde de kendi sesine alan açar. Eski zaman insanların âdeta miras bıraktığı fakat modernizmin yok saydığı meczuplar Doğan öykülerinde yeniden ses bulur. Karakter öyküsü yazan Doğan’ın öykü kişileri nevi şahsına münhasırdır. 2017 yılında Hece Yayınlarından çıkan kitaplar öykü havzasına su taşımış, edebiyat dünyasına yeni renkler ve sesler kazandırmıştır. 2017’de ilk kitabı *Serazat*’ı çıkaran **Safiye Gölbaşı**, 2020’de *Seyircisiz* isimli ikinci kitabıyla okurlarıyla buluşur. Mecazın izini süren, hayalin ve hayal âleminin asıl sahibi çocukluğun izlerini takip eden yazar, kurguyu ön plana çıkardığı öyküleriyle de dikkat çeker. Bu toprağın ruhunu öykülerine taşıyan, güncel yazın eğilimlerine göz kırpmayan Gölbaşı, öykü evrenini hem genişletme hem de derinleştirme başarısı gösterir. Kelimelerin katmanlarını açan böylelikle anlamı ziyadeleştiren Gölbaşı, dil üzerinde titizlikle durur. İkinci öykü kitabı *Omzumda Biri* Hece Yayınların-

dan çıkan **Müzeyyen Çelik** de 2017'nin renkleri arasına katılır. Tema ve üslup açısından çeşitlilik arz eden kitap çok sesli bir dile sahiptir. 2018 yılında ise okuru **Nagihan Şahin**'in *Dokuzdolambaç*'ı karşılar. Kitapta ilk kitaplarda her zaman karşılaşmadığımız yazarın özgün sesinin izi sürülebilir. Şahin, andan seslenerek insanın içinde ve dışında olup bitenleri bir potada eritmeyi başarır. Öykülerini *Heceöykü*'de yayımlayan **Soner Oğuz** da 2018'le birlikte ilk kitap heyecanını yaşayan yazarlardan. Toplumsal değişme, bireyin hem kendine hem içinde yaşadığı coğrafyaya yabancılaşması, değerlerin aşınması gibi konular *Eksik bir Seremoni*'de işlenen temalar arasındadır. Dili her öyküde öykünün atmosferine göre şekillenen Oğuz'un kelimelerle kurduğu sıkı bağ hemen hissedilir. 2018'in beklenen kitaplarından biri de **Yunus Nadir Eraslan** imzalı *Çırak*. Sahici bir dile yaslanan, gerçek hayatla örtüşen hikâyeler yazan Eraslan, bu topraklarda bildik bir şehirde bildik bir mahallede yaşayan insanların hayatlarından kesitler sunar. Öykülerinde simgeselliğe başvurmadan, örtmeden, perdelemekten samimi bir anlatımı tercih eder. **Ayşe Bağcıvan**'ın uzun öyküsü *Alim*, 2019'da Hece Yayınlarından çıkan öykü kitapları arasında. Kitap, Bahar ve Ali'nin hikâyesini merkeze alırken gerçekle hayalin içi çe geçmiş görüntüsünü resmeder. Yine 2019'un öykü kitaplarından olan *Çocukça Bir Direniş*, öykülerini *Heceöykü*'den tanıdığımız **Hale Sert**'in ilk kitabı. Sert, yaşamın doğal akışı içinden çekip aldığı küçük kesitlere mercek tutarak, güncel meselelere temas ederek ördüğü öykülerde insanın yaralarına dokunmayı başarır. Öykü dergilerinden aşına olduğumuz **Betül Ok**'un ilk öykü kitabı *Olmayan Şeyler Yüzünden* de 2019'un öykü kitapları arasında yerini alır. Olmayan şeylerin, yarım kalan hikâyelerin, kırıntılıkların üzerine eğilen Ok, gerçeklik etkisi yüksek öyküler yazan bir kalem. **Tuba Dere** *Heceöykü*'de yayımladığı *Kahramanıma Mektuplar*'ı 2019 sonunda kitaplaştırdı. Mektup/Öykü türünde çıkan kitap roman kahramanlarıyla mektuplar yazan bir kadının dilinden mektup yazılan her kahramanla birlikte farklı bir öyküye de kapı aralamakta. *Afrika'nın Yapayalnız Lalesi*'nde anın izini süren, küçük olaylar üzerinden büyük farkındalıklar yaratmayı hedefleyen öyküleriyle **Engin Elman** da Hece Yayınlarının öykü literatürüne kazandırdığı isimlerden. Son dönemde beklenen kitapların biri de **Ali Necip Erdoğan**'ın *Diğer Şeyler*'i. Ali Necip Erdoğan'ın ilk öykü kitabı *Diğer Şeyler*, öykü ile felsefenin sınırlarında gezinir. Kelimelerden, imgelerden, alegorilerden kurduğu öyküleri, bir yandan düşüncenin topraklarına doğru genişletir bir yandan insana doğru derinleştirir. Zaman, kader, irade gibi insanoğlunun kadim ve evrensel meselelerini modern kurguyla yeniden hayata buyur eden Ali Necip Erdoğan, okuru hikmetle düşünmeye davet eder. Kitapta alegorik öykülerin yanı sıra modern trajik öyküler de yer alır. İnsanın kritik kırılma anlarına odaklanan

yazar, bu anlarda ayan beyan ortaya çıkan farkındalıkları didaktik dilden kaçınarak öyküleştirebilir. Durum ve olay öyküsünün klişe tanımlarını her iki köşeden bilinçli şekilde ihlal eden Erdoğan, sahneleme yöntemiyle modern öykünün ana eksenine eklemlenir.

Türk edebiyatında öykü türünün yükseliş yaşadığı günlere şahitlik etmekle kalmayıp öykücülerin emeklerine de kapı açan Hece Yayınları ve *Heceöykü* dergisi önemli pek çok yazarın ilk eserlerini okuyucuyla buluşturdu. Dünyanın her yerinde dergiler birer mekteptir. *Heceöykü* de bir tür dergisi olarak pek çok gence ilham vermiş, kendi yazarlarını yetiştirmiş, olgunlaştırmış, etkileşim içine sokmak suretiyle yazın hayatına kavuşturmuştur. Bu hayatı dokunuşa katkı veren, alan açan, imkân sağlayan herkese Türk edebiyatı adına teşekkürlerimizle...

SAFİYE GÖLBAŞI

Öykü İçin Yol Haritası: *Heceöykü* Dosyaları

Heceöykü dergisi yayın hayatına 2004 senesinde başladı. On altı yıldır da kesintisiz olarak okuyucusuyla buluşuyor. Öyküyle dopdolu bu doksan dokuz sayıya baktığımızda, her sayıda edebiyata ve öyküye ilişkin dinamik bir akışın olduğunu, kuvvetli bir nabzın attığını görüyoruz. *Heceöykü*, sayfa-larında farklı yaş, kuşak, üslup, dil, kültür ve anlayıştan yüzlerce öykücüyü ağırladı. Yayımladığı öykülerle, bir öykü dergisi olmasının yanı sıra, yeni yazarlar yetiştirip okurlarının öykü tecrübesini zenginleştiren bir öykü ocağı olduğunu da yıllar içinde kanıtladı.

Heceöykü, bu on altı yıl süresince öyküyü, birbirinden farklı bölüm ve diziler aracılığıyla her yönden mercek altına aldı. Böylece öyküye dair bir yol haritası çizmiş oldu. Bilhassa, ilk sayıdan itibaren özenle ve etraflıca hazırlanmış dosyalar, Türk öykücülüğü için ciddi bir kaynak niteliğinde. Derginin bünyesinde şimdiye dek tam yetmiş beş dosya başlığı açılmış. *Heceöykü*'nün 100. sayısı sebebiyle kaleme aldığımız bu yazıda şimdi bu dosyalara yakından bakalım.

Evvela dosyaları bazı başlıklar altında tasnif edelim: Öykü teorisiyle ilgili dosyalar, öykünün tarihi seyriyle ilgili dosyalar, öykülerde işlenen çeşitli temalarla ilgili dosyalar, öyküyü etkileyen farklı akım ve yönelimlerle ilgili dosyalar, öykücülerle ilgili dosyalar, Türk dünyasının öyküsüyle ilgili dosyalar, Ortadoğu yahut yakın coğrafyanın öyküsüyle ilgili dosyalar.

Heceöykü'nün, öykünün teknik/teorik yanına bakan dosyaları hayli bilgilendiricidir. “Öykünün Kuramsal Bağlamı”, “Türk Öykücülüğünde Mekân”, “Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek) Öykü”, “Öykümüzde Biçimsel Yenilikçi Arayışlar”, “Öyküde Karakter Yaratmak”, “Öyküde Postmodern Anlatım”, “Öyküde Bilinç Akışı Tekniği”, “Öykü Dili”, “Türk Halk Hikâyeciliği”, “Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye”, “Öyküde Bakış Açısı”, “Öyküde Eril Bakış”, “Günümüz Türk Öyküsünde Kadının Sesi”, “Hikâye mi Öykü mü? (Soruşturma)”, “Öykü Ne Değildir? (Soruşturma)”, “Tarih ve Öykü”, “Öykü Eleştirisi”, “Kahrama-

nınızla Aranız Nasıl?”, “Öykünün Doğduğu An (Soruşturma)” isimli dosyaları bu başlık altında toplayabiliriz.

Heceöykü kuşak öykücülüğüyle, öykümüzün tarih içinde gösterdiği değişimle yakından ilgilenmiş, öykünün toplumsal olaylara gösterdiği tepkiye ayna tutmuştur. “Öykümüzün Tarihsel Bağlamı”, “Öykümüzün Modernleşme Süreci Hikâyeden Öyküye”, “70’li Yıllarda Türk Öyküsü”, “1980 Sonrası Türk Öykücülüğü”, “Dünden Bugüne Türk Öyküsü”, “2011’in Öykü Birikimi”, “2014’te Öykü”, “2016 Yılında Öykü”, “Öyküde 90 Kuşağı”, “2017 Yılında Öykü”, “2018 Yılında Öykü”, “2019’da Öykü Değerlendirmesi (Soruşturma)” isimli dosyalar bu bağlamda incelenebilir.

Heceöykü toplumsal olaylar kadar bazı fikri yönelimlerin öyküdeki temsili de yakından takip etmiştir. “Öykümüzde Toplumcu Gerçekçilik”, “Varoluşçu/Bunalım Öyküsü”, “Türk Öykücülüğünde Metafizik İzlek”, “Türk Öykücülüğünde Sosyal Değişme”, “Türk Öykücülüğünde Batılılaşma Yabancılaşma”, “Taşranın Öyküsü Öykünün Taşrası”, “Fantastik Öykü”, “Cezaevi Öyküleri”, “Edebiyatta Evrensellik ve Yerlilik” bu minvalde isimleri zikredilecek dosyalardır.

Heceöykü’nün tematik dosyaları ise okuma zevki veren, okurunu nitelikli öykü kitaplarından seçme öykülerle keyifli bir edebiyat yolculuğuna çıkaran dosyalardır. “Türk Öykücülüğünde Aşk”, “Türk Öykücülüğünde Ölüm”, “Türk Öykücülüğünde Çocukluk”, “Öyküde Melankoli ve Melodram”, “Türk Öykücülüğünde Rüya”, “Öykü ve Mizah”, “Savaş ve Savaşım”, “Edebiyatta ve Hikâyede Lirikizm (Oturum)” isimli dosyalar bu neviden dosyalardır.

Heceöykü, yüzünü sık sık öykünün öznesi olan yazarlara çevirmiş, gölgede kalmış, ayrıksı kabul edilmiş öykü yazarlarıyla ayrıca ilgilenmiştir. Aynı zamanda genç yazarlara yahut henüz ilk kitabını yayımlatmış yazarların heyecanına ve değerlendirmelerine de kapısını hep açık tutmuştur. “Türk Öykücülüğünde Ada’lar”, “Kadın Öykücüler”, “Ahmet Hamdi Tanpınar, Rasim Özdenören, Yücel Balku, Tahsin Yücel, Samet Ağaoğlu, Sait Faik, Gülseren Engin Öyküsü”, “Niçin Öykü Yazıyorlar?”, “Genç Öykü”, “Tek Kitapla Öykücü”, “Öyküde Başucu Kitapları”, “Gölgede Kalanlar”, “Öykü Yazan Şairler”, “Sevim Burak”, “Öyküde İlk Kitaplar” dosyaları bu kapsamda okunabilir.

Heceöykü dosyalarına baktığımız zaman bilhassa dikkat çeken ve daha evvel başka bir kaynakta karşılaşmadığımız bir içerikle de karşılaşırız. O da Türk dünyası ve Ortadoğu coğrafyası öykücülüğüyle ilgili dosyalardır. Bu dosyalarda evvela o ülkelerin genel olarak edebiyatıyla özel olarak öyküsüyle ilgili bilgilendirici yazılara yer verilmiş, akabinde o ülkeyi temsil ettiği düşünülen yazarlarla söyleşiler yapılmış daha sonra da bir öykü seçkisi sunulmuştur. Bu çalışmaların bazıları yıllar içinde yine Hece Yayınları tarafından kitaplaştırılmıştır. “Çağdaş Kırgız Öyküsü”, “Çağdaş Azerbaycan Öyküsü”, “Çağdaş Türk-

men Öyküsü”, “Çağdaş Kazakistan Öyküsü-”, “Çağdaş Tatar Öyküsü”, “Çağdaş Gagauz Öyküsü”, “Çağdaş Kırım Tatar Öyküsü”, “Çağdaş Özbek Öyküsü”. “Çağdaş Filistin Öyküsü”, “Çağdaş Suriye Öyküsü”, “Çağdaş Mısır Öyküsü”, “Çağdaş İran Öyküsü”, “Çağdaş Cezayir Öyküsü”, “Çağdaş Afganistan Öyküsü”, “Çağdaş Kürt Öykücülüğü”, “Çağdaş Pakistan Öyküsü” dosyaları bu minvalde sayılabilir.

Tüm bu dosyalar her şeyden önce, hem öykünün kuramsal yapısıyla ilgilenen bu alanda eserler vermiş hem hali hazırda öykü yazan birbirinden kıymetli ve yetkin, çok sayıda yazarın emeği, özverisi, dikkati ve özeniyle hazırlanmıştır. Bununla birlikte zaman içinde farklı isimlerin katkılarıyla zenginleşen bu dosyalar bazı karakteristik özellikler göstermişlerdir. Şöyle ki ilk sayıdan itibaren dosya kapsamında ele alınan konunun kuramsal tanımı yapılmış, tarihi seyrine ve dünyadaki karşılığına bakılmış, Türk öykücülüğündeki yeri bazen bir yazarın topluca öykü serüveni bazen tek bir öyküsü baz alınarak açılmıştır. Örneğin iki sayıya ayrılarak yayımlanan “Öyküde Sözcük Ekonomisi Kısa Kısa (Küçürek) Öykü” dosyasında, dosyaya katkı veren yazarlar tarafından, evvela küçürek öykünün tarihine göz atılmış; öykücülerin günümüzde küçürek öyküyü tercih etme nedenleri üzerinde durulmuş; ardından küçürek ya da kısa kısa öykü çılgın metaforuyla yorumlanmış; neye küçürek öykü denip neye denemeyeceği ve onun hangi özellikleri taşıdığı tartışılmıştır. Bunları takiben örneklerle küçürek öykünün kullanım şekil ve imkânları anlatılmış; şiirle ilişkisi irdelenmiş; boşluk ile irtibatı, boşluğa işaret etmesine değinilmiş; devamında Ferit Edgü’nün küçürek öykücülüğü incelenmiştir. Devam sayısında ise küçürek öykünün kuramsal temelleri ve teknik özellikleri anlatılmış, ardından örnekler verilmiş; daha sonra Julio Cortazar’ın kısa öykülerine bakılmış; son olarak da öyküyle küçürek öyküyü kıyaslayan bir yazıya yer verilmiştir. Böylece küçürek öykünün hem teorik hem pratik yanı irdelenmiş, Türk öykücülüğündeki karşılığının tespit edilmesinin yanı sıra dünya edebiyatındaki yerine de bakılmıştır.

Yine iki sayı boyunca devam etmiş olan “Öyküde Karakter Yaratmak” dosyasında; öyküde karakterin işlevi anlatılmış; unutulmaz öykü karakterleri sıralanmış; akabinde karakterin öykü için anlamı irdelenmiş; tip ve karakter ayrımı yapılmış; dönemlerin oluşturduğu karakterler anlatılmış; ötekileştirilen kadın karakterler ve kadın yazarlara değinilmiş; yazar, karakter ve anlatıcı ilişkisine bakılmış; bir öykü karakteri olarak “küçük adamın” öyküsünü yazanlar örneklerle beraber verilmiş; yine bir öykü karakteri olarak “dava adamı” ve onun öyküleri konu edilmiş; son kerte de öykü karakteri olarak işçilerin ruh hâlleri incelenmiştir.

“Türk Halk Hikâyeciliği” dosyasında ise halk hikâyelerindeki tahkiye ve kurgu yapısına bakılmış; bu hikâyelerde aşk ve melodramın işlenişi incelen-

miş; sözlü halk hikâyelerinden örnekler verilmiş; halk hikâyeciliğinin teknik özelliklerine bakılmış; bu hikâyelerin bugün yeniden yazılırken uğradıkları değişimler açıklanmış; halk hikâyelerinde geleneksel ve dini hayatın izleri taranmış; son olarak da bugünün öyküsüne halk hikâyesinin katkısı ve etkisi var mı yok mu tartışılmıştır.

“80 Sonrası Türk Öykücülüğü” dosyası teferruatlı dosyalardan biridir. Dosya 1980 ve 2000 yılları arasında yayımlanmış öykü kitaplarının sayısal dökümüyle başlar. Bu kadar kısa bir zaman aralığında doğru bir okuma yapıp yapılamayacağı tartışılır. Seksenlerin siyasi ve ekonomik atmosferi içinde reklam endüstrisinin varlığının, öyküye etkisine bakılır; seksen sonrası öykücülerin neden daha içe dönük daha bireyci öykülere yöneldiği anlatılır. *Emek Öyküleri Antolojisi* incelenip günümüzde böyle bir antolojinin niçin yapılamayacağı açıklanır. Seksen sonrası malum ve mevcut siyasi atmosferden ötürü öykücülerin yöneldikleri yeni anlatım teknikleri ele alınır. Gerçeklikleri kırılmış öykücülerin fantastiğe, üst kurmacaya, metinlerarasılığa, yani postmodern tekniklere, çocukluğa, masallara, şiire yönelmelerine, fantastik kurguyla gerçeği inşa çabalarına tek tek örneklerle bakılır. Bu dönemde yine bir kaçış ya da bir imkân arayışı olarak masal öğelerinin çağdaş Türk öyküsüne yeniden girdiği söylenir.

Heceöykü, dosyaları aracılığıyla öyküyle ilgili teorik meseleleri de anlattırıcı hâle getirmiştir. Örneğin “Öyküde Bakış Açısı” dosyasında yazarın ve anlatıcının değişmesi ile ortaya çıkan anlatıcı sesin tanımı yapılmış; bakış açısının öykünün gücüne katkısı anlatılmış; farklı anlatıcı seslerden örnekler verilmiş; 1. 2. ve 3. şahıs anlatım imkânları tek tek ele alınmış; öyküyü anlatan kadar görenin de kim olduğunun önemi üzerine bir yazıya yer verilmiştir. Keza “Öyküde Bilinç Akışı Tekniği” dosyasında bilinç akışının ne olduğuna, dünyadaki tarihi seyrine, çıkış sebeplerine ve şimdiki durumuna bakılmış; öykümüzde bilinç akışı ve iç monolog tarzında yazılan öykülerden örnekler verilmiş; bu tekniği kullanan yazarların eserlerinden alıntılar yapılmış; geleneksel metinlerde bilinç akışına paralel bir anlatım tekniği olarak bilinç dışı, bilinç üstü anlatım imkânları incelenmiş; son olarak psikanaliz ile bilinç akışı tekniği karşılaştırılmıştır. Yine “Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye” dosyasında, betimlemenin ne olduğuna, dünyada görüntünün, fotoğrafın, göstermenin neye karşılık geldiğine bakılmış; ardından Türk öykücülerden betimleme yapma şekillerine göre örnekler verilmiş; tasvirin öyküdeki konumu ve kullanım alanına değinilmiş; tasvirin tarihi süreci ele alınmıştır. Akabinde duyum ve algı bağlamında tasvir ve imge kavramları, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Hasan Ali Toptaş’ın öykülerinden birer paragraflık bir karşılaştırmayla açıklanmış; edebiyatın, fotoğraf ve sinemayla ilişkisinin gelişmesi ile kelimenin yerini görüntüye bıraktığı değerlendirilmiştir.

Heceöykü bünyesinde ayrıca, siyasi ve fikri yönelimlerin öyküye yansımaları konusunda da irdeleyici dosyalar hazırlanmıştır. Örneğin “Öykümüzde Toplumcu Gerçekçilik” dosyasında, kavramın tanımlanması yapıldıktan sonra Türk öykücülüğünde bu alandaki ilk örnekleri veren Sadri Ertem’e değinilmiş; sonrasında toplumcu gerçekçilik akımının etkin olduğu 1930- 1980 yılları arasında bu minvalde eser vermiş isimler listelenmiş ve öyküleri teknik ve içerik olarak incelenmiştir. Köy edebiyatı, köy enstitülü yazarlar, işçi edebiyatı, gecekondu ve alt-orta sınıf kavramları öyküdeki izleriyle açıklanmış; bugün bu akımın geçerliğini neden kaybettiği sorusuna cevap aranmış; Türk öykücülüğü gerçekçilik kavramı çerçevesinde incelenmiştir. Sadri Ertem, Orhan Kemal, Sebahattin Ali, Samim Kocagöz, Necati Cumalı’nın öykücülüğü de birer müstakil yazıyla bu başlık altında ele alınmıştır. Yine “Varoluşçu Bunalım Öyküsü” dosyasında 50 kuşağı kapsamlı bir şekilde irdelenmiş; bu kuşaktan olan öykücü Adan Özyalçiner kendi kuşağını anlatmıştır. Ayrıca 50 kuşağının öykü serüvenine toplu bir bakışa yer verildikten sonra Ferit Edgü, Orhan Duru, Demir Özlü ve Leyla Erbil varoluşçu bunalım öykücülüğünün birer temsilcisi olarak kitapları ve öykü anlayışları çerçevesinde ayrı ayrı incelenmiştir.

Heceöykü’nün tematik konuları işleyen dosyalarının ayrı bir okuma zevki verdiğini söylemiştik. Örneğin “Türk Öykücülüğünde Çocukluk” isimli dosyada çocukluğun büyümlü atmosferinin öyküye yansımalarına ve konusu çocukluk olan aynı zamanda kahramanı çocuk olan öykülere bakılmış; çocukluğu kaybolan değerlere bir atıf, ideal olanın yaşantılandığı bir devir olarak ele alan öyküler incelenmiş; yaradılışın özü bakımından, bir tür hafıza olarak çocukluğa dönüşe değinilmiş; göç ve kentleşme ile yaşanan gelişmelerden etkilenen çocukluk, kadın öykücülerin kötü yazgılı çocuk kahramanları örnekler eşliğinde anlatılmış; öykülerde çocukluğun bir kaçış bir sığınak olarak işlev gördüğü değerlendirilmiş; çocuk gözü ve çocuk bakış açısının öyküdeki izi aranmıştır. Yine bu tematik minvalde iki sayı olarak yayımlanan “Türk Öykücülüğünde Mekân” dosyasında ise önce mekân kavramına ardından farklı öykücülerin öykülerinde kullandıkları mekânlara bakılmış; doğduğu yerli ve doğduğu “yerci” olan öykücülere, mekânların doğurduğu öykücülere öznel bir bakış denemesi yapılmış; öyküye ruh katan mekânlar olarak kahveler, pastaneler, meyhaneler irdelenerek mekânın öyküyü biçimlendirmesine bakılmış; bir kavram olarak şehre dönüp onun öyküdeki izi sürülmüş; hapishaneler öncelikle bir mekân olarak incelenip akabinde öykülerde hapishanenin hangi yönüyle işlendiği ve yazarların hapislik tecrübesi takip edilmiş; Türk öykücülüğünde bir mekân olarak hastanelerin nasıl işlendiğine bakılmış; Bilge Karasu, Murathan Mungan ve Sevgi Soysal’ın öykülerinde bir mekân olarak kiliseyi nasıl kullandıkları örneklendirilmiş; Fatih semtinin hikâyesini

anlatan öyküler değerlendirilmiştir. Devam sayısında bu sefer Türk öykücülüğünde köy ve köyün sosyal gerçekliği değerlendirilmiş; *Gül Yetiştiren Adam* özelinde bir sığınma mekânı olarak ev ele alınmış; öyküde mekân olarak tarihten bugüne köy, kasaba ve büyükşehirle örneklerle bakılmış; otel kelimesi, otelin bir mekân olarak ifade ettiği anlam irdelenip; İslami mekânların öyküye konu edilmeleri işlenmiştir.

Heceöykü, etraflarında hep bir tartışmanın döndüğü, nihai ve ortak bir sözün söylenemediği alanlarda da nitelikli dosyalar açmıştır. Bu bağlamda “Günümüz Türk Öyküsünde Kadının Sesi” ve “Öyküde Eril Bakış” dosyaları ilgiye şayandır. “Günümüz Türk Öyküsünde Kadının Sesi” isimli dosya, erkek yazarların öykülerinde, büyürken zihinlerine kazınmış anne ve büyükanne-lerine ait seslerin izini süren bir yazıyla başlar. Bir nevi her erkek yazarın arkasında bir kadının sesi olduğu vurgulanır. Ardından Batı’da kadın yazarın kendi adını kitabının üstünde görebilmek için verdiği mücadele anlatılır. Akabinde Mark Twain’in *Adem ve Havva’nın Güncesi* öyküsü kadın gözünden dünyanın, eşyanın algılanışı ve resmedilişi üzerine bir tahlile konu olur. Sözlü hikâye geleneğinde ev içlerinde kadınların, hikâyenin konusuna göre renk değiştiren sesleri üzerine bir yazıya yer verildikten sonra örneklerle kadın öykücülerin kadınları nasıl anlattığına bakılır. Günümüz kadın öykücülerin kullandıkları postmodern anlatım teknikleri incelenir. Dünyadan ve Türkiye’den kadın öykücülerin eserlerindeki fantastik unsurlar irdelenir. Cihan Aktaş, Fatma Barbarosoğlu, Sibel Eraslan ve Yıldız Ramazanoğlu’nun öykülerinin beslenme kaynaklarına ve konu seçimlerine bakılır. Son olarak Mihriban İnan Karatepe’nin öykülerinde kadın kimliği işlenir. “Öyküde Eril Bakış” isimli dosyada ise Türkçe fiillerin kullanımında eril dilin izleri sürülür, eril bakış eleştirel bir gözle incelenir; kadın öykücülerin öykülerinde erillik, ergenlik, özgürlük izlerinin tarih içinde değişen seyri tutulur; öykümüzün başlangıç dönemleri metinlerinde yer alan erkeklik resimleri, erikliğe denk gelen unsurlar örneklerle anlatılır; eril sesin, erkeği muhatap alan yazının, erkeği anlatan kadını dışarıda bırakan hikâyelerin, kadını edilgen bir kalıp içinde çizen öykülerin izi sürülerek bunlara örnekler verilir; eril bakış açısının her anlamda olumsuzluk bildirmediği mesela ondan da bir duyarlılık devşirilebileceği söylenir; geleneksel anlatılardan mesnevilerde yer alan eril bakışın tarihi ve toplumsal sebepleri irdelenir; Ahmet Mithat Efendi’nin *Felsefe-i Zenan* adlı kitabı, edebiyatımızda dünyaya kadınların gözünden bakmaya ve gördüklerini yorumlamaya çalışan bir ilk örnek olarak mercek altına alınır.

Bazen bir konu anlatılırken bir eser ya da bir yazar odağa alınıp detaylıca incelenir. Örneğin “Cezaevi Öyküleri” dosyasında Erdal Öz’ün *Güvercin*, *Kurt ve Sığırcıklar* isimli üç ayrı öyküsü tahlil edilir. Yine “Öykümüzde Bi-

çimsel Yenilikçi Arayışlar” dosyasında Bilge Karasu’nun, Leyla Erbil’in, Tomris Uyar’ın öyküleri dikkatle ve farklı yönlerden incelenir. Keza “Türk Öykücülüğünde Metafizik İzlek” dosyasında Rasim Özdenören’in öykülerine bakılır.

Heceöykü öykü adına bir değer üretmiş öykücülerle velev ki gölgede kalmış dahi olsalar özellikle ilgilenmiş, onları anlatmaya ve tanıtmaya gayret göstermiştir. Bu minvalde iki önemli dosyanın adı zikredilebilir. İlki “Türk Öykücülüğünde ‘Ada’lar” ki dergi bu dosya için şöyle bir açıklama yapmıştır: “Bu yazarlar, Türk öykücülüğünde, bir siyasi kurgunun ya da o siyasi kurgunun dayattığı edebî akımın içinde yer almayan, siyasal kamplaşmaların dışında duran, öncelikle kendi sanatsal çabalarıyla var olan ve tam da bu nedenlerle iki köklü yazınsal (Sol ve Müslüman) iktidarın ‘önemli öykücüler listesinde’ yer almayanlar, ada öykücüler tanımlaması içinde yer alırlar.” Bu dosyada Kenan Hulusi Koray, Samet Ağaoğlu, İlhan Tarus, Sabahattin Kudret Aksal’ın öykücülüğü birer müstakil yazıyla incelenmiştir. İkinci dosya ise “Gölgede Kalanlar” dosyası. Dergi bu dosya için de şöyle bir açıklama yapmıştır: “Edebiyat dünyasında kimi yazarlar oldukça nitelikli eserler ortaya koymalarına rağmen hep geri planda kalmış, edebiyat iktidarından tasvip görmemiş, çoğunlukla görmezlikten gelinmiştir. Kimi yazarlar da başka türlerde öne çıkmış, başarılı oldukları öykücülükleri gölgede kalmıştır. Bu dosyada her iki durumu da yansıtan öykücülüğümüzdeki kimi örnekleri ele aldık.” Bu bağlamda değerlendirilen yazarlardan bazıları şunlar: Ayhan Bozırat, Kamuran Şipal, Muzaffer Hacıhasanoğlu.

Heceöykü açtığı her dosyada, merkezine daima öyküyü ve öykücülüğü alarak, okuruna nitelikli yazılar sunmuştur. Örneğin “Türk Öykücülüğünde Sosyal Değişme” isimli dosyada toplumsal değişimin izlenmesi ve analiz edilmesinde öyküye bakılmış; Türkiye’nin modernleşme sürecinin izlenmesi için öykünün ne açıdan müsait bir zemin sunduğu açıklanmış; değişen dünyayla beraber yabancılaşan insanın serüveni öyküler ve öykücüler üzerinden yorumlanmış; kentleşme, gelenek ve modernleşme kavramlarının aileye yansımaları öyküler üzerinden izlenmiş; köy, kent ve sanayileşmenin öykülere yansımalarına bakılmış; siyasi kırılmaların edebiyata ve öyküye yansımaları, bilhassa 80 kuşağının yön değiştirmesindeki toplumsal nedenler irdelenmiştir.

Yine ilgi çekici bir dosya olan “Türk Öykücülüğünde Rüya” dosyasında rüyanın bir dil ve içerik olarak edebiyatta yer almasının tarihi süreci örneklerle anlatılmış; ardından rüya dilini kullanan öykü yazarlardan örnekler verilmiş; akabinde Türk öykücülüğünde rüyanın işlenişi ve örnekleri paylaşılmış; rüya dilinin neye hizmet ettiği, neyi mümkün ve kolay kıldığı tartışılmış; Yusuf kıssası üzerinden rüya gerçeği incelenmiş; halk hikâyelerinde rüya unsuru mercek altına alınmış ve masallarda rüya unsuru irdelenmiştir.

“Sait Faik’in En Sevdiğim Öyküsü” ilgi çekici bir başka dosyadır. Dergi, dosyayı şöyle sunar: “Edebiyat ortamlarında söz döner dolaşır bir şekilde Sait Faik’e gelir. Herkes başka bir öyküsüne meftundur, sevdiği öyküden dem vurur. Sohbetlerde kalmasın kayda geçsin istedik. İşte kim, Sait Faik’in hangi öyküsünü neden seviyor?” Dosya boyunca on dört kıymetli yazar bu soruya cevap verir.

Heceöykü, soruşturmalara ve oturumlara da ayrıca önem vermiştir. Öykü ve öykücüyle ilgili pratik bilgiye hızlıca ulaşma, farklı fikir ve bakış açılarından haberdar olma ve bunları bir arada sunma metodu olarak öykücülere çeşitli sorular sorulmuştur. Örneğin: Öykülerinde kullandıkları mekânlar ya da mekânın onlar için anlamı, kısa öykünün imkânları ve zorluklarının neler olduğu, unutamadıkları öykü karakterleri, Türk öykücülüğünde postmodern anlatımın sonuçlarını nasıl değerlendirdikleri yahut hikâye mi öykü mü tartışmasında neler söylemek istedikleri, neye öykü denip neye denmeyeceği, öykülerinin nasıl doğduğu, başucu öykü kitaplarının hangileri olduğu, gibi sorularla mikrofon öykücülere uzatılmış, birbirinden hayli farklı, ilgi çekici, düşündürücü cevaplar alınmıştır.

Heceöykü genç öykücülere de her zaman kıymet vermiş, yer açmıştır. “Genç Öykü” isimli dosya üç sayı boyunca devam etmiş, toplam otuz yedi genç öykücüye şu sorular sorulmuştur: “1. Genelde edebiyatın özelde öykünün sizdeki karşılığı nedir? Öykü sizin için bilinçli bir tercih mi? Öyleyse neden öykü yazmayı seçtiniz? 2. Sizde bir öykü nasıl doğuyor yazma aşamasında neler yaşanıyor? 3. Bir yazar için okuma ve yazma birbirinden ayrılmayacağına göre öykünün ustalarından okurken ve yazarken neler öğreniyorsunuz? 4. Genç öykücünün gözünden günümüz edebiyat ve öykü ortamı nasıl görünüyor? Yazma ve yayımlatma aşamasında karşılaştığı güçlükler ve imkânlar neler?” Bu dosyanın üçüncü sayısında ise henüz kitapları yayımlanmamış genç öykücülerden on ikisinin öyküleri yayımlanmış, dergi, bu durumu şöyle izah etmiştir; “Bu dosyada liseli, üniversiteli ve çeşitli mesleklerde çalışan on beş ve otuz yaş aralığında on iki öykü yazarı var. Bazılarının yazı deneyimi olmakla birlikte, hemen hepsi de ilk kez *Heceöykü* dergisinin bu dosyasında bir araya geldi. Bu dosyada yer alan arkadaşlarımızın öykülerini *Heceöykü*’nün bundan sonraki sayılarında da yayımlamaya devam edeceğiz. Kalemlerinin ucuna, yazdıkları sayfaya ışık tutuyoruz. Bu yazarların da kendilerinden önceki öykücülerle birlikte Türk öykücülüğüne önemli katkılarının olacağını umuyoruz.” Ayrıca iki sayı olarak yayımlanan “Öyküde İlk Kitaplar” dosyasında da ilk öykü kitaplarını henüz yayımlatmış toplam sekiz öykücüye yer verilmiştir. Bu öykücülerin ilk kitaplarıyla ilgili birer söyleşiyi yine bu kitaplarla ilgili birer inceleme yazısı takip etmiş son olarak da öykücülerden birer öykü ile dosyalar zenginleştirilmiştir.

Heceöykü'nün, bir öykü dergisi olmasının yanı sıra yeni yazarlar yetiştiren, okurun öykü tecrübesini zenginleştirip derinleştiren, öykünün her alanına ışık tutan bir öykü ocağı olduğunu yazımızın başında belirtmiştik. Bu ocağın daha uzun yıllar aynı heves, tutku ve verimlilikle tütmesini, öykü dünyasında yol almak isteyen okur ve yazarlara eksiksiz bir yol haritası çizmeye devam etmesini gönülden dileriz.

Sayılar Göre Dosya Konuları

- Sayı: (Şubat- Mart 2004) Öykünün Kuramsal Bağlamı
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2004) Öykümüzün Tarihsel Bağlamı
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2004) Öykümüzün Modernleşme Süreci Hikâyeden Öyküye
 Sayı: (Ağustos- Eylül 2004) Öykümüzde Toplumcu Gerçekçilik
 Sayı: (Ekim-Kasım 2004) Türk Öykücülüğünde "Ada"lar
 Sayı: (Aralık 2004-Ocak 2005) Varoluşçu/Bunalım Öyküsü
 Sayı: (Şubat-Mart 2005) 70'li Yıllarda Türk Öyküsü
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2005) Kadın Öykücüler
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2005) 1980 Sonrası Türk Öykücülüğü
 Sayı: (Ağustos- Eylül 2005) Ahmet Hamdi Tanpınar, Rasim Özdenören, Yücel Balku, Tahsin Yücel, Samet Ağaoğlu, Sait Faik, Gülseren Engin Öyküsü
 Sayı: (Ekim-Kasım 2005) Türk Öykücülüğünde Metafizik İzlek
 Sayı: (Aralık 2005-Ocak 2006) Türk Öykücülüğünde Sosyal Değişme
 Sayı: (Şubat- Mart 2006) Türk Öykücülüğünde Batılılaşma Yabancılaşma
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2006) Türk Öykücülüğünde Aşk
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2006) Türk Öykücülüğünde Ölüm
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2006) Türk Öykücülüğünde Çocukluk
 Sayı: (Ekim-Kasım 2006) Türk Öykücülüğünde Mekân-1
 Sayı: (Aralık 2006-Ocak 2007) Türk Öykücülüğünde Mekân-2
 Sayı: (Şubat- Mart 2007) Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek)
 Öykü-1
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2007) Öyküde Sözcük Ekonomisi: Kısa Kısa (Küçürek)
 Öykü-2
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2007) Öykümüzde Biçimsel Yenilikçi Arayışlar
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2007) Öyküde Karakter Yaratmak-1
 Sayı: (Ekim- Kasım 2007) Öyküde Karakter Yaratmak-1
 Sayı: (Aralık- 2007-Ocak 2008) Öyküde Postmodern Anlatım
 Sayı: (Şubat-Mart 2008) Çağdaş Filistin Öyküsü
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2008) Öyküde Bilinç Akışı Tekniği
 Sayı: (Haziran- Temmuz 2008) Çağdaş Suriye Öyküsü

- Sayı: (Ağustos-Eylül 2008) Dünden Bugüne Türk Öyküsü
 Sayı: (Ekim-Kasım 2008) Öykü Dili
 Sayı: (Aralık 2008-Ocak 2009) Öyküde Melankoli ve Melodram
 Sayı: (Şubat-Mart 2009) Çağdaş Mısır Öyküsü
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2009) Türk Halk Hikâyeciliği
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2009) Çağdaş İran Öyküsü
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2009) Öyküde Tasvirici Anlatımdan İmgeye
 Sayı: (Ekim-Kasım 2009) Çağdaş Cezayir Öyküsü
 Sayı: (Aralık 2009- Ocak 2010) Türk Öykücülüğünde Rüya
 Sayı: (Şubat-Mart 2010) Çağdaş Afganistan Öyküsü
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2010) Öykü ve Mizah
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2010) Çağdaş Kırgız Öyküsü-1
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2010) Taşranın Öyküsü Öykünün Taşrası-1
 Sayı: (Ekim-Kasım 2010) Taşranın Öyküsü Öykünün Taşrası-2
 Sayı: (Aralık 2010-Ocak 2011) Çağdaş Kürt Öykücülüğü
 Sayı: (Şubat-Mart 2011) Fantastik Öykü-1
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2011) Fantastik Öykü-2
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2011) Çağdaş Azerbaycan Öyküsü-1
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2011) Çağdaş Azerbaycan Öyküsü-2
 Sayı: (Ekim-Kasım 2011) Öyküde Bakış Açısı
 Sayı: (Aralık 2011-Ocak 2012) 2011'in Öykü Birikimi
 Sayı: (Şubat-Mart 2012) Çağdaş Türkmen Öyküsü-1
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2012) Çağdaş Türkmen Öyküsü-2
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2012) Cezaevi Öyküleri
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2012) Çağdaş Kazakistan Öyküsü-1
 Sayı: (Ekim-Kasım 2012) Niçin Öykü Yazıyorlar?
 Sayı: (Aralık 2012-Ocak 2013) Çağdaş Tatar Öyküsü-1
 Sayı: (Şubat-Mart 2013) Genç Öykü-1
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2013) Günümüz Türk Öyküsünde Kadının Sesi
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2013) Çağdaş Kırgız Öyküsü-2
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2013) Genç Öykü-2
 Sayı: (Ekim-Kasım 2013) Çağdaş Pakistan Öyküsü
 Sayı: (Aralık 2013-Ocak 2014) Öyküde Eril Bakış
 Sayı: (Şubat-Mart 2014) Çağdaş Kazakistan Öyküsü-2
 Sayı: (Nisan-Mayıs 2014) Tek Kitapla Öykücü
 Sayı: (Haziran-Temmuz 2014) Çağdaş Gagauz Öyküsü
 Sayı: (Ağustos-Eylül 2014) Çağdaş Kırım Tatar Öyküsü-2/Genç Öykü 3
 Sayı: (Ekim-Kasım 2014) Çağdaş Özbek Öyküsü
 Sayı: (Aralık 2014-Ocak 2015) Öyküde Başucu Kitapları

- Sayı: (Şubat-Mart 2015) 2014'te Öykü
Sayı: (Nisan-Mayıs 2015) Gölgede Kalanlar
Sayı: (Haziran-Temmuz 2015) Öykü Yazan Şairler
Sayı: (Ağustos-Eylül 2015) Soruşturma: Hikâye mi Öykü mü?
Sayı: (Ekim-Kasım 2015) Soruşturma: Öykü Ne Değildir?
Sayı: (Aralık 2015-Ocak 2016) Savaş ve Savaşım
Sayı: (Şubat-Mart 2016) Oturum: Edebiyatta ve Hikâyede Lirikizm
Sayı: (Nisan-Mayıs 2016) Tarih ve Öykü
Sayı: (Haziran-Temmuz 2016) Edebiyatta Evrensellik ve Yerlilik
Sayı: (Ağustos-Eylül 2016) Oturum: Öykü Eleştirisi
Sayı: (Ekim-Kasım 2016)-
Sayı: (Aralık 2016- Ocak 2017) Kahramanınızla Aranız Nasıl?
Sayı: (Şubat-Mart 2017) 2016 Yılında Öykü
Sayı: (Nisan-Mayıs 2017) Soruşturma: Öykünün Doğduğu An
Sayı: (Haziran-Temmuz 2017) Öyküde 90 Kuşağı-1
Sayı: (Ağustos-Eylül 2017) Öyküde 90 Kuşağı-2
Sayı: (Ekim-Kasım 2017)-
Sayı: (Aralık 2017-Ocak 2018)-
Sayı: (Şubat-Mart 2018) 2017 Yılında Öykü
Sayı: (Nisan-Mayıs 2018)-
Sayı: (Haziran-Temmuz 2018) Sevim Burak
Sayı: (Ağustos-Eylül 2018) Öyküde İlk Kitaplar-1
Sayı: (Ekim-Kasım 2018) Öyküde İlk Kitaplar-2
Sayı: (Aralık 2018-Ocak 2019)-
Sayı: (Şubat-Mart 2019) 2018'de öykü
Sayı: (Nisan-Mayıs 2019)-
Sayı: (Haziran-Temmuz 2019)-
Sayı: (Ağustos-Eylül 2019)-
Sayı: (Ekim-Kasım 2019) Sait Faik'in En Sevdiğim Öyküsü
Sayı: (Aralık 2019-Ocak 2020)-
Sayı: (Şubat-Mart 2020) Soruşturma: 2019 Öykü Değerlendirmesi
Sayı: (Nisan-Mayıs 2020)-
Sayı: (Haziran-Temmuz 2020)-

¹ Heceöykü Dergisi, 19 ve 20. Sayıları Şubat-Mart 2007

² _____, 22 ve 23. Sayıları Ağustos-Eylül 2007

³ _____, 32. Sayı Nisan-Mayıs 2009

⁴ _____, 9. Sayı Haziran-Temmuz 2005

⁵ _____, 47. Sayı Ekim- Kasım 2011

⁶ _____, 26. Sayı Nisan-Mayıs 2008

- 7 —————, 34. Sayı Ağustos-Eylül 2009
8 —————, 4. Sayı Ağustos-Eylül 2004
9 —————, 6. Sayı Aralık 2004-Ocak 2005
10 —————, 16. Sayı Ağustos-Eylül 2006
11 —————, 17 ve 18. Sayılar Ekim- Kasım 2006 Aralık 2006-Ocak 2007
12 —————, 56. Sayı Nisan-Mayıs 2013
13 —————, 60. Sayı Aralık 2013-Ocak 2014
14 —————, 51. Sayı Haziran-Temmuz 2012
15 —————, 21. Sayı Haziran-Temmuz 2007
16 —————, 11. Sayı Ekim-Kasım 2005
17 —————, 5. Sayı Ekim-Kasım 2004
18 —————, 68. Sayı Nisan-Mayıs 2015
19 —————, 12. Sayı Aralık 2005-Ocak 2006
20 —————, 36. Sayı Aralık 2009-Ocak 2010
21 —————, 95. Sayı Ekim-Kasım 2019
22 —————, 17 ve 18. Sayılar Ekim-Kasım 2006 Aralık 2006-Ocak 2007
23 —————, 19 ve 20. Sayılar Şubat-Mart, Nisan-Mayıs 2007
24 —————, 22 ve 23. Sayılar Ağustos-Eylül, Ekim-Kasım 2007
25 —————, 24. Sayı Aralık 2007-Ocak 2008
26 —————, 70. Sayı Ağustos-Eylül 2015
27 —————, 71. Sayı Ekim-Kasım 2015
28 —————, 80. Sayı Nisan-Mayıs 2017
29 —————, 66. Sayı Aralık 2014-Ocak 2015
30 —————, 55. Sayı Şubat-Mart 2013, 58. Sayı Ağustos-Eylül 2013, 64. Sayı Ağustos-Eylül
2014
31 —————, 88 ve 89. Sayılar Ağustos-Eylül, Ekim-Kasım 2018

2004 yılından bu yana *Heceöykü* iki ayda bir, ayın birinde raflardaki yerini aldı. Kendisini tanıdığımız ya da tanımadığımız binlerce okuruna dokundu. Onların muhayyilelerinde yer buldu, düşünce dünyalarını zenginleştirdi, ufuklarını açtı, öykü yazmaya yönlendirdi, öykünün ustalarını okumaya davet etti; iyi öyküyü kötü öyküden ayırmanın, edebî zevki korumanın, kalemin ucunu sivirtmenin inceliklerini öğretti, bir okul oldu.

Biz geride kalan 99 sayının bıraktığı izleri yazarlarımız ve editörlerimize şu soruyu sorarak öğrendik:

“*Heceöykü* sizin için ne ifade ediyor?”

ALİ ULVİ TEMEL

Heceöykü dergisi, Hüseyin Su'nun yönetiminde, onun özverili çabası ve Ömer Faruk Ergezen'in kararlı duruşuyla 2004 yılında yola çıkmış, bugün 100. sayıya ulaşmıştır. Bu olgu, Türk edebiyatı ve Türk öykücülüğü adına unutulmayacak bir etkinliktir. *Heceöykü*, bu sayıyla *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinin 113 sayılık toplamına en yakın duran öykü dergisi olmuştur. *Heceöykü*, yayımlanma süreleri dikkate alınırca *Seçilmiş Hikâyeler*'in 10 yıllık ömrünü geçmiştir.

Heceöykü başından bu yana genç öykücülere yer açan özelliğiyle dikkat çekmektedir. Ayrıca dergide öyküleri yer alan genç öykücülerden öne çıkanlar ve öykücülüklerini sürdürme kararlılığı içinde olanların ilk kitapları da *Hece Yayınları*'nda yayınlanmıştır.

Heceöykü Dosya'larıyla gündemi yakaladığı gibi öykü alanını oylumlandırmış, zenginleştirmiştir.

Yerli öykücüler ağırlıklı olmakla birlikte çeviri öykülere de dergi sayfalarında her zaman yer verilmiştir. Çeviri öykülerde de gönül coğrafyamızdan öykücülere, komşu ülke öykücülerine daha çok yer verildiği görülmektedir.

Heceöykü 2015 yılından itibaren Rasim Özdenören'in yönetiminde hem biçimsel değişiklikler yaparak hem de içeriğini yeni bölümlerle çeşitlendirerek yeni bir ivme kazanmıştır.

Heceöykü yerli bir ses, yerli bir soluk olmuştur. *Heceöykü* tahkiyeye, söylemeye, söyleşmeye devam etmektedir.

CİHAN AKTAŞ

Öykü giderek daha çok sevilen, hayatımızda yer tutan bir edebî tür, ancak hâlâ yer yer romana bir giriş olarak değerlendirildiği oluyor. *Heceöykü*, öykünün apayrı bir tür olarak kendine haslığına çekiyor dikkatleri. Öyküler, öykü üzerine yazılar okuyor, yeni öykücülerle tanışıyoruz; öykünün şimdiki zamanı ve geleceği üzerine düşünüyoruz sayfalarında. Özellikle işte şu tür bir öyküyle sınırlandırılmadığı için kapsayıcı bir yanı var, yazarları cesaretlendiriyor bu da. Genel Yayın Yönetmeni bir öykü ustası Rasim Özdenören. Önyazılar yazıyor dergiye, yayın kurulunda kıymetli öykücüler var. Öykünün ulaşılmaz bir metin olmadığına inandırıyor çeşitli başlıkları, hayata bir öykücü gözüyle bakmanın yollarını gösteriyor. Öykü yazabilmek daha kolay görüldüğü için daha çok öykü kitabı çıkıyor, bu elbette iyi, ancak bazen okunmaya değer bir yazarın eserinin bir süreliğine de olsa görünmez olmasına yol açabiliyor kabarık listeler.

Heceöykü, görülmeden geçilmemesi gerekenin de altını çiziyor.

YILDIZ RAMAZANOĞLU

Heceöykü

Hece dergisi 90'lı yıllarda takip ettiğim en önemli edebiyat dergilerinden biridir. Güncel edebiyatı takip etmek için nasıl vazgeçilmezse, yayınladığı özel sayılar da o kadar kıymetli. Ahmet Haşim, Nurettin Topçu, Rasim Özdenören, Akif İnan gibi nice sayılar kıymetli yazarlar hakkında derli toplu bir müktesebat ortaya koydu. Bunu yaparken Nazım Hikmet gibi bu toprakların yetiştirdiği kimi şair ve yazarların dışlanmaması ve haklarını teslim eden sayıların yapılması ise kutuplaşmış edebi kamu için paha biçilmez bir örneklik teşkil ediyor. Sadece Türkiye'yle sınırlı kalmayan ve İslam dünyasının önemli yazarlarına da hakkıyla eğilen Muhammed İkbal, Aliya İzzetbegoviç gibi özel sayılar ise ufkumuzun ruhumuzun genişliğinin bir yansıması olarak bana çok iyi geldi. Müslüman dünya ile kopan koparılan bağlarımızın edebiyat yoluyla onarılması, zamanı kavrayan güncellenmiş köprülerin kurulması hiçbir başka disiplin içinde sağlayamadığımız büyük bir kazanım. Marx sayısı ise zamanın daralan sığlaşan düşünce ikliminde çok tartışılan kimilerinin gettocu zihniyetle küçümsemeye kalkıştıkları büyük bir açılım oldu. Gezi, Medeniyet, Batı Medeniyeti, Eleştiri, Deneme gibi nice özel sayılar da benim için unutulmazdır. Kıymetli birer hazine olarak düşünce ve edebiyat birikimimize eklendiler.

Heceöykü ise bana göre bir keşif hikâyesi. Modern zamanda içimizde birikmiş kayda değer hikâyelerimizin dağınık halde ortaya çıkışının, gelişmek için zemin arayışının büyük bir ferasetle fark edilmesi. *Heceöykü* hikâyenin altyapısını kurarak işe başladı. İkinci sayıda Türk Öyküsünün Tarihsel Bağlamı'nı ele alan kapsamlı dosya, hepimiz için derli toplu bir alt yapıya kapı aralamıştır. Birçok özel sayıyla Dünya ve Türk öyküsüne eğilme fırsatı bulduk. Bu sayıların yeni baskıları yapılip belli başlı bütün kütüphanelerde gençlerin istifadesine sunulmalıdır. Geniş arşivin evlerde muhafazası hiç kolay değil, hatta maddi olarak gençlerin edinmesi ve saklaması mümkün de değil. Oysa bu sayılar hangi altyapıya yaslanarak yazacağımıza dair önemli ipuçları içe-

riyor. Dergi hikâyeye özel bir dikkat ve ihtimam göstererek hikâye yazmak isteyenleri yüreklendirdiği gibi, daha iyi yazılması için de öncülük etti. Çünkü zamanın insanı hercü merc eden kesintisiz hızı, karşılaştığımız uyaranların sayısı, tazyiki bizi hakikatten uzaklaştırıyor ve bu savrulma olan biteni durup yavaşlayarak yazarak anlamaya çalışmamızı zorunlu kılıyor. Gündelik yaşam döngüsü yazmamıza izin vermez. Böyle özel dergilerin insanı disipline eden özendiren ve hikâyeye odaklanmayı sağlayan yönü var. Dünyada roman revaçta olsa da Türkiye’de hikâyenin yükseleceğini fark etmek, bu kıvılcımı çoğaltmak için ayrı bir dergi çıkarmak ileri görüşlülüktür. Şiirlerin denemelerin eleştiri, sanat ve sinema yazılarının arasına serpiştirilmiş hikâyelerin olduğu edebiyat dergilerinden sonra hikâyenin baş rolde olduğu bir derginin çıkması iyi oldu. Dergiyi elime aldığımda peş peşe sıralanmış birçok hikâye okuma imkanı olması, dünya hikâyesinden de en az birkaç örnek bulabileceğimi bilmek, bir kitap üzerine serbestçe konuşulan oturumların dinlendiriciliği yola çıkarken elimdeki sayıyı çantama atmama yol açıyor. Ayrı bir hikâye dergisi ihtiyaca denk gelmeseydi yüzüncü sayıya ulaşmak mümkün olmazdı. Ankara’nın korunaklı, sessiz sedasız derinleşen yapısına uygun bir dergi. İstanbul’un her şey bir anda ve aynı yerde olmalı hissiyle çıkamazdı sanırım. Çünkü burada zihinler daha dağınık ve parçalı. Ben hâlâ Ankara’nın sakin, yavaşça acele eden, gösteriden uzak ruh haline inanıyorum ve bunun tezahürü olarak görüyorum bu başarıyı.

CEMAL ŞAKAR

Yolculuk Hep Güzeldir

Hani derler ya, “yolculuk varmaktan güzeldir” diye, benim için *Heceöykü* vardığım bir menzil gibi. Varınca, önünüzde bitmez bir yolculuğun daha sizi beklediğini görürsünüz.

Menzil, siz yürüdükçe geride kalan bir şey değil, kendinize kattığınız ve onunla yürümeye devam ettiğiniz bir şey.

Hep böyle olur, bir kuşak yola çıkar. Yürüdükçe yorulanlar olur. Yıllar geçer geriye bir avuç yoldaş kalır. Aslında o kuşak da geriye kalacak bir avuç yoldaş için yola çıkmıştır. Sonuna kadar yürümeye cehdeden bir avuç yoldaş geriye dönüp baktığında ne kadar da eksildiklerini görmez, yol boyu onlara katılan daha genç kuşaklarla ne kadar da dallanıp zenginleştiklerini görür. Bu, yürüyüşün bereketidir.

Böylesi bir bereketlenme olmasa bozkırın ortasında yalnız bir ardıc gibi kalakalırsınız. Ne gölgenizde serinleyen olur ne de etrafa saçtığınız bir tohum. Yürüdükçe bereketlenen bir yoldaysanız attığınız her adım sonra gelecekler için bir tohum, bir işaretir.

Yürümek, yol açmaktır. Ancak yolu, genç kuşaklar açar. Çünkü genç kuşaklar hep bir yolun başlangıcındadır. Kendinden önceki işaretleri okuyup değerlendirerek denenmemiş patikalara sapar ve orasını bir yola dönüştürür. Aksi halde kendinden önce açılmış yolda yürüyenler sadece yolu açanların takipçisi olurlar.

Özellikle dergiler yola çıkış için en uygun başlangıçlardır. *Hece* ve *Heceöykü*’yle yirmi yıla yakın bir süre yürüdüm. Benim için çok bereketli bir yolculuktu. Onunla birlikte yaş aldık ve bir menzile vardık. Kuşak olarak ya da kuşağa mensup kimileri kendilerine mahsus yollar açtılar. Yapabileceğimizi yaptık. Bundan sonra bizim ve bizden önceki kuşakların yeni bir yol açma, yeni bir hamle yapma, yeni bir öncü çıkış yapma mecali kalmadı. Dediğim gibi her hamle, her yenilik yola çıkışla birlikte başlar, yürüdükçe yolu genişletip güzelleştirirsiniz. Siz yürüdükçe açtığınız yol biraz daha görünür olur ve

kimilerinin açtığı yol giderek bir anayola dönüşür. Eğer açtığınız yolda kimi patikalar, çıkış noktaları bıraktıysanız yapabileceğinizi yapmışsınızdır. Çünkü kimileri açtığı yolu şahsına münhasır kılar, oradan yürümek sadece o yolu çoğaltmak olur. Yapılması gereken, sonradan gelecekler için çıkış noktalarını işaretlemektir. Sonraki kuşaklar da bu çıkış noktalarından kendilerine has yollar açarlar.

Hece ve *Heceöykü*'ye bakanlar bizim kuşağın ya da içimizden kimilerinin bıraktığı çıkış noktalarını açıkça görür. Zaten dergiler edebiyat tarihinin en güzel haritaları değil midir?

Benim için *Hece* ve *Heceöykü* vardığım bir menzil gibi demiştim, şimdi, sonraki kuşaklardan kimlerin bu çıkış noktalarından, bu patikalardan yol açacağını izliyorum.

HASİBE ÇERKO

*Heceöykü'*yle Yollarımız

Benim için *Heceöykü* evvela umuttur ve yoldur. Yazı serüvenimde tatlı telaşlarla kaleme aldığım metinlerdeki zayıf ve eksik yanları bana bütün çıplaklığı içerisinde yansıtan aynadır.

Değerli olana erişebilme arzusunun, tatlı çıraklık telaşlarımın, eskizlerimin şahidi, olgunlaşmayı, gelişmeyi fısıldayan biricik sırdaş demeliyim.

Zira mükemmel manada sanatı tecrübe etmemin, belli bir düzen ve intizamla yazınsal denemeler yaparak sanatın temel ilkelerini özümlememin en geniş ve en özgür mecrası *Heceöykü* olmuştur.

Burada, hep gönlümce çalışma becerisini kazanmamın olanaklarıyla dolu bir öykü atmosferinde yürüdüğümünden bir an olsun şüphe etmedim. Öngöremediğim biçimin apaçık hale gelmesi için uğraş verdiğim öykülerimde *Heceöykü'nün* güleç yüzlü, görünmez bir seyirci gibi, bir ruh gibi etrafımdaki boşluğu çevrelediğini hissetmişimdir. O, çok hoş bir yol arkadaşıdır, her bir öyküde bana cömertçe özünü açan.

Yazı eyleminde o özle çoğalıp bütünleşme duygusu sarar beni. Bilirim, dilsel arayışımı gölgelemez bu manevi şekil. Lisanın şerefini gözetir, derin bir saygı besler farklı arayışlara. Kişiliği incitmez. Erdemle kucak açar, teşvik eder, onurlandırır, cesaretlendirir, samimiyet aşılar, gençliği sevdirebilir. Yeniliklerin yolunu açar. Bu atmosfer altında bir yazar bir başka yazara karşı ancak kendisi istediği için sevgi veya öfke besleyebilir.

Böyle bir dergi çevresinde bağlılıkların tecellileri yazınsal karakteristiğe duyulan hayranlıkla açığa çıkar, kelimelerin biçimlendirdiği sesler ve resimler çerçevesinde gelişir, serpilir ve olgunlaşır. Zorbalığın, maddi ya da manevi baskının, özellikle de statükonun barınmadığı bir öykü düzlemidir.

Söylemek isterim ki, Rasim Özdenören'in ileriye gören dehasıyla birlikte son derece hakşinas bir duruş sergilemesi, edebiyat sanat eserlerini bir dostla konuşur gibi sevgiyle okuyup değerlendirmesi, edebiyatla uzak ve yakın herkesi kucaklayacak kadar zengin eleştiri geleneğine sahip oluşu, ne-

zaketi, bilgelikle yoğrulmuş derin tecrübesi büyük bir üretkenlik ve zenginlik katmıştır bu öze, *Heceöykü*'nün ruhuna.

Ve elbette Rasim Özdenören'in şefkat yüklü varlığıyla yollarımızın keşişmesinin tarifsiz mutluluğudur benim için bu öz. Sonra "Leyla"nın ve "Kristal Kentler" in ilk filizlerinin kokusunu bana armağan eden uzamla inanılmaz, garip ilişki...

Bitmez tükenmez tutkuları, korkuları, umutsuzluğu, giderek daha olgunlukla karşılayabildiğim karanlık yolları ve huzuru, sonsuz ışığ ı sözcüklerle paylaşmaktan daima zevk duyacağım burada. Çünkü dergide öykülerini, kitap eleştirilerini yayınlayan yazarların hepsi dostane bir teyakkuz halinde birbirlerini okurlar. Uykuya yenik düşmeden okurlar. Hep bir büyü arayarak, yakalanmış halde dikkat kesilerek, birbirlerini anlamaya çalışarak. Sevgiyle, daima sevgiyle...

ABDULLAH HARMANCI

Eksilmek Kader Büyümek İrade

Ben hep şöyle düşünürüm: Mustafa Kutlu *Dergâh*'ın ilk sayısını hazırlarken 43 yaşındaydı. Sayılar yükseldikçe editörün yaşı da yükseldi. *Dergâh*'ın 100. sayısını hazırlarken 51 yaşındaydı. Sınırsız ruhumuzun böyle sınırlı kayıtlarla ölçülmesi, adlandırılması -ölçülebilmesi ve adlandırılabilmesi- ne ilginç! Hüseyin Su *Heceöykü*'nün ilk sayısını hazırlarken 52 yaşındaydı. Her sayıyla birlikte ömründen bir sayının eksilmesi ona neler hissettirdi acaba? Bendeniz *Heceöykü*'nün ilk sayısında küçürek öykülerimle yer almıştım. Otuz yaşında idim. Şimdi bu yazıyı yazdığım sırada 46 yaşındayım ve kendi yazarlık tarihçem neredeyse *Heceöykü*'nün yayın hayatıyla paraleldir. Öykülerimiz, hakkımızda yazılanlar, başkaları ile ilgili yazılarımız, söyleşilerimiz, söyleştiklerimiz... *Heceöykü* yazı/n hayatımın kroniğidir.

Hece'nin 1997 tarihli ilk sayısını –mavi kapağını hâlâ erinçle hatırlarım- elime aldığımda 23 yaşında idim. Edebiyata yeni yeni ısınmaktayız. *Dergâh*'ta ilk öykülerimiz çıkıyor. Bir senelik öğretmenim. Bir kitapçıda dergiler rafında gördüğüm *Hece*'yi ruhuma dahil etmek ister gibi heyecanla karıştırmaktayım. Ruhum çalkanıyor. Çalkalanıyor. Derken derginin 100. sayısı, 200. sayısı, 300. sayısı... Sayılar artıyor, biz eksiliyoruz... Eksilmek bir kader. Ama eksilirken büyüyoruz da. Dışımızdaki hayata bir şeyler kattığımızı düşünerek. Her yeni sayıyla birlikte bir öykü veya bir yazı daha artarak... Eksilirken büyümenin, “ol”manın bir yolu bu. Dergi çıkarmak. Dergide yazmak. “Dergici” “ol”mak.

Heceöykü'nün ilginç bir konumu olageldi dünden bugüne: Çağdaş edebiyatımızın 1960'lı senelerle birlikte girdiği ideolojik bağnazlık açmazını aşmaya çalıştı. Bir anlamda Nuri Pakdil'in *Edebiyat* dergisinde sürekli vurguladığı ama uygulayamadığı “ülke edebiyatçılarının diyalog halinde olmalarının gerekliliği” meselesi hem *Hece*'de hem de *Heceöykü*'de vurgulanmaktan öte uygulanmaya kondu. Bir anlamda şöyle denebilir: *Edebiyat* vurguladı, *Hece* uyguladı. *Hece*'nin ve *Heceöykü*'nün gerek ürünlerini yayınladığı isim-

lere gerekse hakkında eleştiri yazısı yazılan yazarlara bakıldığında, bu dergilerin ülke edebiyatını ideolojik bir tarafsızlığa saplanmadan izledikleri görülecektir. Bu tavır eleştirilere de konu oldu. *Hece* ve *Heceöykü* hakkında söyleyebileceğim en önemli vurgu bu. Öte yandan *Heceöykü*'nün dosyaları, öykücülüğümüze kazandırdığı yeni isimler, derginin aynı zamanda öykü kitapları yayınlayarak ilerlemesi, bütün bunlar, Türk öykü tarihi için ne denli önemli ve değerli olduğunu gösteriyor. Hali hazırda yayınlanmakta olan en eski öykü dergisi olması da *Heceöykü*'nün başka bir özelliği...

Ezcümle: *Heceöykü* dergisinin 200. sayısındaki değerlendirme dosyasında görüşmek ümidiyle...

MEHMET AYCI

Yüz

Kış meyvesi, bahar meyvesi, yaz meyvesi, güz meyvesi... Yazı meyvesi. Yılda 6 meyve veriyor. Yazının tohum olduğunu düşünüp o tohumu ekenler, yeşerince sulayanlar, fidanken bakanlar, onu ağaç yapanlar sağ olsun. Yeşerdiği andan itibaren meyve vermişti zaten. Her dalı başka tatta, başka güzellikte, başka rayihada meyvelerle dolu. Birde bismillah ya Hak dedi, üçte üçleri, yedide yedileri, kırkta kırkları, doksan dokuzda esmayı hatırlattı. Yüz oldu, yaşlanmadı. Nasıl bir ağaçsa bu, meyve verdikçe tazeleniyor, gençleşiyor. Uslu da durmuyor. Bakıyorsunuz bir tarafı tomurmuş, yaprak çıkacak sanıyorsunuz, sürgün veriyor, al sana koca bir dal. Şimdiden tek başına bahçeyi kapladı. Gölgesi de bir serin, bir tatlı, sormayın.

ALİ AYÇİL

Heceöykü'nün 100. sayıya varmış olması sadece Türkiye'de hikâyeciliğin etki alanını genişlettiği anlamına gelmiyor. Bu aynı zamanda *Heceöykü*'nün bu yükselişteki önemli rolüne de işaret ediyor. Dergi, 2000'li yıllardan sonra pek çok bireyde biriken ve artık ciddi bir biçimde kendini dışarıya salmak isteyen iç sese/seslere aracılık etti. Bu seslerden dünyanın, ülkemizin, mahallemizin, evimizin ve özeninin son fotoğraflarını çıkardı, bir anlamda "ÖyküTürkiye"nin fotoğrafçısı oldu. *Heceöykü*'nün ruha, eşyaya, varoluşa, aleladeliliğin edebi güzelliğine tanıklığının nice sayılar devam etmesini diliyorum. Dergiye emeği geçenleri ve ürünleriyle destek veren kalemleri de bu vesileyle tebrik ediyorum.

SADIK YALSIUZUÇANLAR

Heceöykü'nün Öykü Dağarımıza Katkısı

Heceöykü, dalya dedi. Nice yıllara...

Tematik dergi, dergi tarihimizde enderdir. Öykü söz konusu olunca, *Seçilmiş Hikâyeler*'i anmak gerekir. Bundokuzyüzkırlı yılların son çeyreği ile ellili yılların ilk çeyreğinde yine dalya demiş bir dergimizdi. Salim Şengil'in yönetiminde, Ankara mahreçli dergilerdendi. Sonradan modern öykücülüğümüzde seçkin bir yer edinen pek çok yazarın yolu buradan geçti. *Seçilmiş Hikâyeler* hemen bütün nüshalarını edinip gözden geçirdiğimde bunu fark ettim. *Varlık*, tematik değildi ama öykü birikimimize katkı veren birçok yazar için bir tür mektep oldu. Tematik dergi denilince şiir vadisinde birçok örneğini görüyorduk ama öyküde bu şiire nisbetle azdı. *Heceöykü*, Hece ailesinin oldukça ilgi gören bir üyesi olarak edebî kamuya dâhil olduğunda sevinmiştim.

Hece, harf, hece, kelime ve cümle'nin gramatikal imkânlarını fark etmiş genç, orta kuşak ve deneyimli yazarların buluştuğu bir yazınsal ortam olmaya devam ediyor. *Heceöykü*'de, örneğin "ilkler" bölümü de var, (Bunu, "ilk ürün" veya "ilk yayın" olarak da okuyabiliriz.) sekizinci kitabını yayımlayan bir öykücü de... Yıl içinde yayımlanan öykü kitaplarıyla ilgili değerlendirmelerin yanı sıra, yeni kitabını neşreden yazarlarla yapılan söyleşiler de yer alıyor. Bu, öykü ortamımızın birikimini yansıtmanın yanı sıra bu ortama yeni üyelerin eklenmesini de tetikleyebiliyor. Özellikle yeni yazan ve yayımlayan genç yetenekler açısından *Heceöykü* özendirici işlevini sürdürüyor.

Heceöykü'nün dikkate değer bir tutumu, yayımlanan kitaplarla ilgili (ilk kitap da olabiliyor bu, ikinci, üçüncü de...) tartışma oturumlarında beliriyor. İlk öykü kitabını yayımlamış bir yazar için bunun son derece besleyici ve geliştirici bir işlevi olacaktır.

Bugün öykü ortamımızda kendine özgü yeri olan birçok yazar, *Heceöykü* mektebinden "yetişti". Bunun ne denli değerli olduğunu, manevî ve entelektüel hayatımızın en kıymetli desteği olan edebiyatımız açısından nasıl bir etkinlik ifade ettiğini belirtmeye gerek var mı?

Yayımcılıkta (özellikle süreli olanında) süreklilik esastır. İstikrarlı ve daimî bir yayım faaliyeti yazar-ürün-okur arasında dolaşan enerjiyi zenginleştirir. *Heceöykü* bu bakımdan da övgüyü hak ediyor. Bir yandan öyküsel dilin ve tematik dağarın zenginleşmesini, yeni üyelerin bu birikime eklenmesini sağlıyor; diğer yandan öykü hafızamızın nadide parçalarının yeniden okunmasına önayak oluyor. *Heceöykü*'ye nice nice öykü dolu yıllar diliyorum.

MEHMET NARLI

Benim İçin *Hecey*

Bir dergi, editörleri, yayın yönetmeni, mutfağında çalıőanlar için ne ifade eder bilmiyorum. Ama őundan eminim bir derginin özellikle bir türe hasretilmiő bir derginin anlamı sadece atıf yaptığım emektarların değeriendir-meleriyle ortaya çıkamaz. Elbette onların tutumları, titizlikleri, ufukları, statükocu veya yenilikçi tavırları okur/yazar/izler katında derginin ne anlama geldiğii konusunda bir etkiye sahiptir. Ama bir derginin anlamını, çıktığı dile, ortama, kendini bir şekilde ayakta tutan okur/yazara kattığı değer belirler. Bu açıdan bakıldığında *Hecey* dergisinin birinci sayıdan doksan dokuzuncu sayıya kadar bu katkıları yaptığına inanıyorum. Hecey, kuram, y ve y tarihi bağlamalarında bir çok usta ycnn yeni yclerle buluştuğu bir edebi ortam oldu; ynn sürekli gündemde olduğu bir atmosfer oluşturdu. İyi metnin, iyi eleőtirinin ve yayımlanmış kitapların mutlaka yankı bulunduğunu göstererek özellikle geç ycler için güvenli bir alan oluşturdu. 100. sayı kutlu olsun. İnşallah 1000’li sayılara ulaősin.

İSMAİL SERT

Heceöykü benim için, harıl harıl öykü okumaktan, ufak ufak öykü yazmaya geçişi ifade ediyor. *Heceöykü* bana o kadar yakın doğdu ve durdu ki; varlığıyla, sessizce beni yönlendirdi ve cesaretlendirdi. Yazdıklarımı ne sebeple olursa olsun, kendimden dışarı çıkarmam da zor geçtiğim bir aşama oldu. Bu zor açılan kapının, bana yüksek gelen eşiğini, Hüseyin Su sayesinde atladım. İlk öyküm *Heceöykü*'de yayımlandı.

Son durumum şöyle: *Heceöykü*'yü ne zaman, nerede görsem gönlüm akar, elim uzanır. Korkuyorum bir gün, bir kitabevinin rafından alıp, kasaya filan uğramadan çıkıp gideceğim ve bunu kimselere izah edemeyeceğim.

CAFER ÖZGÜL

Heceöykü, *Hece* derginin bünyesinden doğduğu anda, bir kurumsallığı ve sürekliliğı temsil ediyordu benim için. Onun her zaman orada olduğunu, günü gelince raflardaki yerini alacağını bilmek, hani 'gitmesek de gelmesek de o köy bizim köyümüzdür' tadındaydı. Yalnız daha kuruluşundan bu kurumsal kimliğe talip olmak, arayışı değil de güvenilirliği, heyecanı değil de rasyonaliteyi tercih etmeyi de beraberinde getirdi sanki. Güçlü başladı, gençliğin yalpalamalarını ve tereddütlerini yaşamadan sürdürdü yayın hayatını. Bu da onu serüvenci değil, güvenilir yaptı açıkçası...

Ben kendi payıma onu, ailenin her zaman başımızda olan, adresi belli bir büyüğü gibi görüyorum. Ancak ben onun, zaman zaman zaman karabatak gibi ortadan kaybolan, bulduğumuzda ise serüvenlerini heyecanla dinlediğimiz hani o Türk filmlerinin haylaz dayısına da benzemesini istiyorum. Öyle olunca biraz daha heyecanlanıyorum diyebilirim...

Nice yüzüncü sayılara...

ERTAN ÖRGEN

Heceöykü İçin

Edebiyat öncü düşüncelerle estetiğin imkânlarını zorlayarak bir zemin kurarsa vazifesini ifa eder. Düşünce ve estetik üretmek bizde yazarların şairlerin boynunun borcudur. Çünkü geleneğimizde düşünce, sanatın içinde var olagelmıştır. Her çağda, her kuşakta zengin bir edebiyat yaratabilen geleneğimiz yüz yılı aşkın süredir dergilerde can bulmuştur. *Heceöykü* dergisi yüzüncü sayısına ulaşırken bu zemin ve geleneğin bir parçası olmayı başarmıştır. *Seçilmiş Hikâyeler*'den sonra en uzun soluklu öykü dergisidir. Öykü sanatı üzerine çıkardığı teknik ve tematik özel dosyaları, yeni imzaların ürünleri ile *Heceöykü* bir kültür atmosferi kurmayı başarmıştır. Öykü kitaplarının tanıtılması kadar onlarla ilgili özel toplantılar düzenleyerek metinleri tartışmak gibi ayrıcalıklı bir yöntemi de geliştirmiştir.

Bu başarıda emeği olan bütün editörlere, kalemlere Türk edebiyatı elbette mutena bir yer verecektir.

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ

2004'ten beri çok emek verilen bir dergi oldu *Heceöykü*. Dosyalarıyla bir öykü ansiklopedisine dönüştü. Yayımlanan ürünler de günümüz öyküsünün nabzını takip edebileceğimiz uzun soluklu bir diyagram gibi.

Heceöykü, ortaya koyduğu birikimle okurları kadar akademisyenlere de yazarlara da çok şey vaat ediyor. Daha nice 100 sayılara diyor ve emeği ge-çen herkese bir kere daha teşekkür ediyorum.

MUSTAFA UÇURUM

Öykünün Kalbinin Attığı Dergi: *Heceöykü*

Hece dergisi ile tanışıklığım çok eskilere dayanır. Yani derginin ilk sayısına kadar... Sivas'ta öğrenci iken okumaya başlamıştım dergiyi. Sonra askerde Ankara'da iken her hafta sonu soluğu *Hece*'de alırdım. Oranın ortamı, sohbeti, samimiyeti bana her şeyi unuttururdu.

Öykü yazdığımı ve henüz hiçbir yerde yayımlatmadığımı söyleyince, *Hece*'ye gönder öykülerini dediklerini duyunca neden olmasın dedim. İlk öyküm "Esmerliğime Bakma" *Hece*'de çıktı 2001'de. Sonra "Toprak Rengi Hayat" ve diğerleri geldi aynı yıl.

Hece'nin öykü ağırlığı ilk sayıdan kendini hissettiren bir denge unsuruydu. Öyküler de yakışıyordu *Hece*'ye. Sonra çıkageldi *Heceöykü*. Aslında *Heceöykü*'nün çıkışı Türk edebiyatında bir milattır. Bugün öykünün sesinin gür çıkması, öykünün yükselen grafiği, günümüz öyküsü kavramının hayatımızda yer etmeye başlaması derginin öyküye sınırsız sarılması ile paralel bir gelişme gösterir. İlk sayıda "Öykünün Kuramsal Bağlamı" gibi bir konuyu kapağına taşıyarak aslında "öykü" ve "kuram" kavramlarının zihinlere yerleşmesine de zemin hazırladı *Heceöykü*.

Dergi, öykü üzerine düşünülmesi gerektiğini edebiyat gündemimize getiren bir ciddiyetle sarıldı tüm meselelere. Öykü oturumları, dergide ağırlanan öykücüler, dosya konuları aslında öyküye kafa yorulması gerektiğini de göstermiş oldu.

Şiirin ardında kalan, edebiyat dendiğinde akla ilk şiirlerin geldiği günlerden öykünün merkezde olduğu bir ortamı *Heceöykü*'nün varlığına borçluyuz. Mektep dergi geleneğinden gelen ehil ellerde sürekli yükselen ve yenilenen bir heyecanla genç öyküye de ev sahipliği yapan dergi, öykü üzerine yer alan yazılarıyla da bir atölye görevini de üstlenmiş oldu. *Heceöykü*'de yazmaya başlayan ve öykünün ağırlığını yüklenen isimlerle her yeni sayıda bir adım daha ileriye giden içtenliğini hiç terk etmedi *Heceöykü*.

Edebiyat dergisi geleneğinin *Heceöykü*'de devam etmesi, bir öykü ev-

reninin edebiyatımızı kuşattığını da bizlere gösteriyor. Sadece yaşadığımız coğrafyanın değil bir dünya haritasının sınırlarında dünya öyküsüne de ev sahipliğı yapan dergi, çizgisini muhafaza ederek dünya öyküsünü de sayfalarına taşımayı ihmal etmedi. “Çağdaş Kırgız, Pakistan, Azerbaycan...” öyküsü dosyaları ile öykünün ortak sesinde buluşmamızı sağladı.

Bugün bir derginin 100. sayıya ulaşması her türlü takdiri hak eden bir emeğın mahsulüdür. Başarılarla dolu ve iz bırakan işlere imza atan *Heceöykü*, Türk öykücülüğünün yüz akıyla temsil edilmesindeki en büyük paya sahip. İlk sayısından bu yana, günümüz öyküsüne giriş kapısıdır *Heceöykü*.

Başta Hece çatısındaki tüm yayıncılık faaliyetlerine sınırsız destek veren Ömer Faruk Ergezen’i, öykücülüğümüzün ağabeyi Rasim Özdenören’i, öykülere gönlüyle hayat veren Ali Karaçalı’yı ve emeğı geçen herkesi canı gönülden kutluyorum. Nice 100 sayılarda buluşmak dileğıyle.

HANDAN ACAR YILDIZ

Hece, 2011 yılından itibaren öykülerimi yayımlama, 2014 yılında ise kitaplaştırma imkânı bulduğum bir kurumdu. Kişisel karşılığının yanı sıra *Hece*'nin toplumsal karşılığıyla önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum. Bugün derginin sayfalarını çevirdiğinizde hem tecrübeli hem de yeni yazarları yan yana görebiliyorsunuz. Bu yan yanalık, farklı kuşakların perspektifini birlikte okuyabilmeyi mümkün kılmaktadır.

Ben ise, sosyolojik karşılığı olan bu kuruma kalemim adına minnettarım. *Ağır Boşluk* ile edebiyat bir yaşam şekli olarak hayatımda yerini aldı. *Hece*, her zaman yazarına sahip çıkar. Aidiyet hissini korur. Dergi ve yayınevi birlikteliği yazı hayatına yeni adım atan isimler nezdinde güven duygusu oluşturmaktadır. Bu güven duygusunu ben de yaşamıştım. Aidiyet hissiyle birlikte elbette.

Öte yandan, İstanbul'da doğup büyümüş biri olarak Ankara'yı sekiz yıl boyunca benim açımdan katlanılır kılan *Hece* ve orada edindiğim dostlukları. *Hece* benim için tek kelimeyle başlangıç, başlamak demek. Çok kelimeyle umut demek... Ümit demek... Sohbet, dostluk demek... Varlığının devamlılığını, dünyanın son gününe kadar dilerim.

MEHMET KAHRAMAN

Benim İçin *Heceöykü*

Heceöykü'nün çok özel bir yeri vardır bende. Bunun için birkaç neden sayabilirim, ancak iki husus var ki onlar çok önemli. Birincisi, ilk öykümün yayımlandığı dergidir *Heceöykü*; ikincisi, kendimi bulduğum yerdir. Yazan insan için dergilerin yeri ayrıdır. Dergiler bazen bir okul, bazen de bir aile olabilirler. Bunu şimdi daha iyi anlıyorum. Özellikle büyük dergilerin etrafında oluşan ailevi özellikler dönemine büyük katkı yapmışlardır. *Büyük Doğu*, *Diriliş*, *Edebiyat*, *Mavera* gibi dergiler sadece dergi değil ayrıca okul olmuşlardır. Oradan çıkan yazarlar bugünün edebiyat dünyasına önemli katkılar yapmışlardır. *Heceöykü* benim gözümde böylesi değerli bir yere sahiptir.

Heceöykü benim için hem bir okul hem bir aile olmuştur. Öyküde karar kılışım, yazı sürecimin keşfi gibi kendimi bulma diyebileceğim bu keşif zamanı *Heceöykü* ile gerçekleşmiştir. 2008 yılı başından itibaren öykü göndermeye başladığı dergide ilk öyküm 2009 yılında yayımlandı. O süre içinde her ay kitapçıya gidip dergide ismimi görme hayali ve düşüncesi tarifi imkânsız bir duygudur. O duyguyu ancak 2009 yılında yaşayabildim.

Yazı her ne kadar yalnızlığı gerektirse de bir kültür ortamı içinde olmak yazmaya yeni başlayan biri için muazzam bir birikim sağlar. Kendi başınıza el yordamıyla bulacağınız şeyleri o ortamda doğal yollarla edinirsiniz. Küçük bilgi kırıntıları hayati bir deneyime imkân sunar. Uzun bir zamana yayılacak acemilik dönemi belki birkaç küçük dokunuşla kendiliğinden yoluna girebilir. Usta çırak ilişkisi diyebileceğimiz bilgi ve deneyim paylaşımı bunun için çok faydalı olur.

Ben bu deneyimi *Heceöykü* içinde yaşadım. Dergi bürosundan uzakta olmama rağmen bazen telefonla selam veriyor, hal hatır sorarak o iklimi solumaya çalışıyordum; yılda birkaç kez de yüz yüze görüşmek için büroya gidiyordum. İlk öyküsü yayımlanmış biri olarak orada olmanın heyecanını anlatamam. Hüseyin Su'nun ilk öykülerim için yaptığı yorumlar, yazma cesareti vermesi ve yazmaya teşvik etmesi benim için önemli adımlardı. O zaman

kabul edilmek, onaylanmak gibi bu gidiş gelişler bana çok şey kazandırmıştır.

Edebiyatın en önemli kazanımı nedir diye sorsalar hiç düşünmeden dostluklar derdim. Yazmak, yayımlatmak bireysel heyecanlar barındırır, ancak edebî dostluklar hem coşku hem sinerji verir. *Heceöykü*'de tanıştığım ustalar, ağabeyler bugün hâlâ en büyük kazanımımdır. Necip Tosun, Cemal Şakar, İbrahim Demirci, Ali Karaçalı ve daha pek çok isim sadece edebiyat dostluğu değil gerçek anlamda da dostluğa dönüşmüştür.

İlklerin hayatımızda her zaman önemli bir yeri vardır. Aradan ne kadar zaman geçerse geçsin onları unutmayız. *Heceöykü* benim için böylesi bir yerdir. İlk öykümün yayımlanması, ilk edebî dostluklar, yazarlarla tanışmalar... burada gerçekleşmiştir.

HATİCE BİLDİRİCİ

Bu soruya cevap verirken korumam gereken mesafede duramayacağımın idrakindeyim. Yaklaşık altı yıldır; yeni öykülerini özellikle de dosyalarını merakla beklediğim, vakti gelince rafta yerini aldığından emin olarak gidip aradığım, bulunca ayak üstü ilk önce içinde kendi yazıma bakıverdiğim bir dergi değil artık *Heceöykü*. Uzaktan bakamayacak kadar hayatımın içinde. Oradaki üç ana klasörden biri hatta. Ait, sahip ve üzerinde bir harf hatası varsa okuruna ve ekibe karşı mesul hissettiğim; o ekiple beraber daha iyi nasıl bir dosya hazırlarız, öyküler nasıl sıralanmalı, bu sayıda kapak nasıl olmalı, şuraya bir görsel mi koymalı gibi sorularla didinip durduğumuz, gelen ilk öyküleri yayın kurulunun diğer üyeleri kadar hakkıyla okuyamıyor muyum diye endişelendiğim, kendisi hatırına dostlarla buluşup özelde öykü, kitap felsefe, yazar genelde insan olma bilgisi edindiğim, bazen yazımın önünde engel bazen yazımı açan bir ide'dir *Heceöykü*.

2014'ün Ağustos'unda bize emanet edildi edilmesine de sonra vaz mı geçildi bir türlü bilemediğim, belki bir yanımla bilmemekte direndiğim, Hüseyin Su'nun bir baba gibi bana açtığı onlarca kapıdan biridir *Heceöykü*. Bu dilemma ile "şimdi bırakıp gidelim mi" demekten artık vazgeçtiğim ve edebiyat tarihinin bir köşesinde yer almanın kıvancıyla, ol mahi gibi her geçen gün daha derinlerine daldığım öykülerimden biridir *Heceöykü*.

ESRA ÖZDEMİR DEMİRCİ

Yazdığım ilk öykü “Su” ile *Heceöykü*’nün 34. sayısında yer aldım. Dolayısıyla öykü serüvenimin başlangıcıdır *Heceöykü*. O günden bu yana -ki 11 yıl olmuş- öykülerim bu derginin sayfalarında şekillendi ve bugüne kadar geldi. Şu an 100. sayıya ulaşmanın güzelliğine içeriden biri olarak bakıyor olmak mutluluk verici. *Heceöykü*, sadece bir öykü dergisi olarak yayımlanan ve uzun süredir yoluna devam eden nadide dergilerden. Benim için *Heceöykü*, çatısı öykü olan güçlü ve büyük bir ailedir. Zamanla beraber isimler değişse de aile sıcaklığını hep muhafaza etti. Bu ailenin bir üyesi olarak çalışmak kendinize olan güveninizi artırdığı gibi, kendinizi disipline etmeniz noktasında da olumlu bir etkiye sahip. Birçok çalışmada, dosya hazırlığında zevkle bulundum. Dilerim ömrü, aile üyeleriyle beraber uzun olsun. Nice sayılara, nice öykülere...

EMİN GÜRDAMUR

Temelde bireysel bir eylem olan yazmak, nereden beslendiğinden, nereye aktığından bağımsız olarak bir bakıma yazarın kendi sınırlarının farkına varması, kendi bilinci tarafından kullanılmasıdır. Bu sebeple öyküleri ve öykücülerini çoğu zaman yalnız, kendi hâlinde akan ırmaklara benzetirim. Bu ırmakların debisini, tadını, sıcaklığını çoğu zaman yazar bile belirleyemez. Ama yazarın belirleyebildiği bir şey vardır. Akacağı yatak. Her ırmak gibi yazarın da doğup büyüdüğü, dünyayla tanıştığı, gelişip serpildiği bir yatağı olur. Zaman zaman coşkuyla çağıldasa, uzaklara sıçrasa da bu gerçek değişmez.

Heceöykü'de ilk öyküm Haziran 2015 tarihinde yayımlandı. Henüz öykü, yazar, ırmak ve dergiler arasında böyle metaforik ilişkiler kuracak durumda değildim. Ayrıca tanımadığınız bir editöre veya yayın kuruluna öykü göndermenin, o gönderiye ilâştireceğiniz selam notunu sabahlara kadar düşünmenin, bir sonraki sayının kapağında tedirgin gözlerle kendi adınızı aramanın, öykünüz yayımlandığında sevincinizi paylaşacak kimse bulamamanın, taşranın herhangi bir yerinde boşluğa bakıp gizlice gülümsemenin, işte oldu, demenin, oldu ama bir sonraki sayıya ne yazıp göndereyim endişesi altında ezilmenin, baştan sona bir tedrisat olduğunu bilecek durumda da değildim. *Heceöykü*'ye gönderdiğim öyküler birkaç yıl aralıksız yayımlandı. Üslup açısından olsun, muhteva bakımından olsun en ufak bir şartla, yönlendirmeyle, koşullandırmayla karşılaşmadım. Sanırım ara sıra başka dergilere de öykü göndermiş olmama karşın ille de *Heceöykü*'ye devam etmemin asıl sebebi buydu. Muhtemelen her yazarın hayatında başka bir karşılığı vardır *Heceöykü*'nün ama benim yazarlık hayatımdaki en belirgin ve birincil karşılığı kalemime açtığı özgür alandı. O özgür alan sayesinde her sayıda kendimi ölçtüm, biçtim, tarttım, yonttum, akranlarımla kıyasladım, ustalarla hizaladım, okur denen hülyaya arz ettim.

Kaderin cilvesine akıl sır ermez. Ermesi de gerekmez. Son birkaç yıldır *Heceöykü*'nün mutfağında, yayın kurulunda, bir zamanlar öykü gönderdiğim mail kutusunun başında uzaklardan gelen öyküleri okuyup değerlendiren harika bir ekiple birlikte çalışıyorum. Kenarına mütereddit cümleler ilâştırılmış o ilk öyküleri okurken yine boşluğa bakıp o hiç tanımadığım yazara, yatağını arayan ırmağa tebessüm ediyorum.

YUNUS NADİR ERASLAN

Nice Yüzüncü Sayılara...

Daha ilk sayısıyla hafızamda yer etti ve her sayı ayrı bir heyecanla okudum *Heceöykü*'yü. İlk karşılaşmalar unutulmaz. Aradan on altı yıl gibi uzun bir zaman geçse de *Heceöykü*'yle ilk karşılaşma ânı da hafızamda tazeliğini hep korudu.

Çubuk'ta yaşadığım yıllardı. Okumaktan yorulduğum zamanlar Yaşar Ölmez ağabeyin küçük kırtasiye dükkânına giderdim. Orada demli çay eşliğinde edebiyattan siyasete değin upuzun doyumsuz bir sohbete koyulurdum. Pakdil ustadan Zarifoğlu'na, Sezai Karakoç'tan Necip Fazıl Kısakürek'e, Hüseyin Su'dan Atasoy Müftüoğlu'na değin uzanan geniş anılar koridorunda gezdirir dururdu beni. Bir gittiğimde elinde *Heceöykü* vardı Yaşar ağabeyin. *Hece*'nin kardeşi demişti. Kütüphanemde *Adam Öykü*'lerin yanına koymuştum *Heceöykü*'yü. 2005'te *Adam Öykü*'nün yayın hayatına son verilince uzunca bir süre tek tür dergisi olarak devam etti *Heceöykü*.

Şimdi geriye dönüp baktığımda birçok değerli ismin ürünlerini okuyucuyla buluşturdu. Öyküye dair kapsamlı dosyalar hazırladı. Türk ve dünya öyküsünün nabzını tutmaya çalıştı. Bu bağlamda Türk edebiyatına kazandırdığı yazarlarla ülkemizde öykü türünün yükselişinde *Heceöykü*'nün payının büyük olduğunu düşünüyorum.

Bendeniz *Heceöykü*'ye 2015'ten sonra katıldım. Gündemi has edebiyat olan bir arkadaş grubunun içinde buldum kendimi. Rasim Özdenören ustanın öyküden romana, tiyatrodan sinemaya, hukuktan felsefeye, tasavvuftan ilahiyata değin uzanan engin sohbetlerinden çok istifade ettim. *Heceöykü*'nün oturumlarına katıldım. Aynı eser hakkında farklı yorumları dinlemekten duyduğum hazzı anlatamam. Doğallıkla her oturum, her toplantı benim için apayrı bir zenginlik kaynağıydı.

Her sayısını bambaşka bir heyecanla okuduğum *Heceöykü*'nün yüzüncü sayısını tüm içtenliğimle tebrik eder nice sayılara ulaşması temennisiyle uzun bir ömür dilerim.

MÜZEYYEN ÇELİK

Hece dergisi ile üniversite yıllarımda tanıştım. Derginin sıkı takipçilerindim. Gerçekten ileride bu ailenin bir üyesi olacağım hiç aklıma gelmezdi. Belki hayal etmişimdir ama benim için gerçekten çok ütöpikti. Daha sonra şiirden öyküye evrilen yazma serüvenimde *Heceöykü* ile yollarım kesişti. Elbette bu çok çabuk gerçekleşen bir olay değildi. Çok çok çalışıp güzel öyküler yazdım ve karşlarına öyle çıktım. *Hece*'de kim varsa öykülerimi okuttum. Bu iş çoğunlukla çalışmak, ısrar ve aynı zamanda kararlı olmaktan geçiyor. *Heceöykü*'de yayımlanan ilk öykümü gördüğümde mutluluktan kendimi kaybettim diyebilirim. Sonra hep daha çok okudum daha çok yazdım ve kendimi hep bu ailenin bir üyesi hissettim. Bu şekilde de devam ediyor.

Gerçekten yazarına hem sahip çıkan hem de yazarının özgürlük alanına saygı duyan bir ortamda olmak benim için çok özeldi. Çünkü edebiyat öncelikle özgür düşünce ortamında gelişebilen bir sanat dalı. Çeşitli sebeplerle yazar nerede, nasıl yazacağına dair kısıtlanırsa bundan yine en çok edebiyat zarar görür.

Heceöykü'müz şükür ki 100. sayısına ulaştı. Çok mutluyuz. Daha nice sayılar diliyorum. Benim gibi daha nice hevesli edebiyatçıyı Türk edebiyatına kazandırdığı için de ayrıca büyük bir iş yapıyor *Heceöykü*. Dergiler hür tefekkürün kaleleridir, der Cemil Meriç. Benim hür tefekkürümün kalesi de *Heceöykü*. Bu aileden olduğum için çok mutluyum. Bizleri bir araya toplayan, emek veren yayınevi sahiplerine, editörlerimize, dağıtım, dizgi, baskı, grafik anlamında emek veren bütün arkadaşlarıma ve elbette *Heceöykü* yazarlarına sevgilerimi gönderiyorum.

SAFİYE GÖLBAŞI

Heceöykü: Aşınam, Aşıyanım

2004 yılının ilk üç ayını Almanya’da geçirmiş, Antalya’yı iyiden iyiye özlemiştim. Döndüğümüzde bahar gelmişti, gökyüzü, ağaçlar, deniz, insanlar her şey bana fevkalade görünüyordu. Serмест bir vuslat iklimindeydim. Eve sığamıyorduk, kardeşlerimle beraber üç ay ayrı kaldığımız şehri geziyor geziyorduk. Bu arada onlarca öykü yazıp biriktirmiştim. Artık kafeste tutamıyordum onları, uçmak istiyorlardı. Hangi göğе bırakmalıydım? Bir yandan bunu düşünüyor, bunun için de ayrıca heyecanlanıyordum.

Antalya’da, 100. Yıl Caddesi’nin hemen başında iki katlı büyük bir kitapçı vardı. Şehrin en çok özediğim yerlerinden biri de burasıydı. O serмест vuslat günlerinde büsbütün büyümüştü gözümde kitapçı. *Heceöykü*’yü ilkin orada gördüm işte. “Demek ki *Hece*,” dedim ağabeyime, “öykü için müstakil bir dergi çıkarmış. Harika!” *Heceöykü*’nün bordo renkli ilk sayısı, *Hece*’nin, *Türk Öykücülüğü Özel Sayısı* ile yan yana duruyordu. “Birisini al” dedi ağabeyim. “İkisini de alacağım.” dedim. Kararlılığımıza güldü, ikisini de aldık, paralarını ağabeyim ödedi. Kucağımda dergilerim eve geldik. Öykü kuşlarım *Heceöykü*’yü görünce kıpırdandılar sıkıştıkları dosyanın içinden. “İşte” dediler “yuvamız burası, bizi buraya uçur.” “Tamam,” dedim “sizi oraya uçuracağım.” Demesi kolay, yapamadım. Aradaki mesafeyi göze alamadım, öykü kuşlarımın nefesi *Heceöykü*’ye ulaşmaya yetmez diye korktum. Onları başka semalara uçurdum. İyi ki de uçurmuşum. Kondukları yerlerde rızıklandılar. Yine de akıllarının hep *Heceöykü*’de olduğunu biliyordum. Ben de bir maşuku izler gibi uzaktan izliyordum *Heceöykü*’yü, ta ki hayat beni ansızın Ankara’ya getirene dek. Bu sefer öykü kuşlarıma itiraz etmedim. Benden önce Konur Sokağa uçtular, peşlerinden gittim, bir kış mevsimiydi, günlerden elbette cumartesi. Artık yuvalarındaydı öykülerim.

İşte böyle oluyor. *Heceöykü*’yü düşündüğüm zaman aklıma onun gibi ağırbaşlı, sorumluluk sahibi, öykü yolunda yürüyenlere özveriyle rehberlik yapan bir öykü dergisini tanımlamaktan uzak; romantik, şairane sözcükler

geliyor. Kuş yuvası gibi, aidiyet gibi, bir ağacın altı gibi, hep sevilen bir şarkı gibi, bir dostun yanı gibi. Sonra diyorum ki tam olarak bunları çağrıőtırmalı aslında bir öykü dergisi; böyle canlı, böyle yaşayan bir şey olmalı, böyle tesir etmeli muhatabına, onunla böyle konuőmalı, onu böyle konuőturmalı.

Ne mutlu bize ki birbirimizi bulduk. Öykü kuőlarına güzel yuvalar kurduk. Sevgili *Heceöykü*, aşınam, aşıyanım, dilerim nice sayılara, nice yüzlere ulaşasın...

ALİ NECİP ERDOĞAN

2004 yılı baharında bir kitapevinin dergileri sergilediği raflarda kırmızı zemin üzerinde gri bir ters üçgenle tasarımlanmış *Heceöykü* dergisini gördüm. Dosya konusu “öykünün kuramsal bağlamı”ydı. Büyük bir heyecanla aldım dergiyi. Çalışmak zorunda olduğum için hem düzenli okuyamıyor hem de uzun zamandır yazamıyordum. Hiç değilse bu ilk sayıdan itibaren dergiyi takip edebilir, okuma ve yazma arzumu diri tutabilirdim. Hece dergisini de ara sıra alıyor ama şöyle bir bakıp bırakıyordum. Aynı gruba ait *Heceöykü* dergisi beni daha çok heyecanlandırmıştı ve ilk sayısı elimdeydi ve ben ona okuma azmimi kamçılayacak bir can simidi gibi tutunabilirdim, öyle de yaptım. Önceliğim öykülerdi. Dosya konularından çok istifade ettim. Öykü üzerine yazılan yazıları altını çizerek okudum. Söyleşileri büyük bir dikkatle içmeye, yazarları tanımaya ve referans gösterilen kitaplara ulaşip okumaya başladım. Bu arada Hece dergisini de düzenli takip etmeye başladım. Adeta *Heceöykü* dergisiyle birlikte bir okula kayıt yaptırmış gibiydim ve hem derslerimi aksatmıyor hem de ek okumalar yapıyordum. İçimde birikenler dışarı çıkmak için çırpınıyorlardı. Onları gelişigüzel dışarı çıkarmaya yani yazmaya başladım. Kaldığım yerden devam ediyor gibiydim. İlk yazdıklarımı bir şeye benzetemedim ama olsundu, bir yazı birikimine dolayısıyla da kendimi görmeye ihtiyacım vardı. Ta ki vakti gelip yazdıklarımı ehil bir gözün dikkatine sunana kadar. *Heceöykü*’nün en önemli yazarlarından birine yazdıklarımı gösterme cüretinde bulundum ve işte beklediğim an geldi: bu öykü olmuş Ali, bunu *Heceöykü*’ye gönder yayımlansın.

2016 yılında ilk öyküm yayımlandı ve ben artık Hece Yayınlarına her cumartesi giden, o çok etkileyici sohbetlere katılan biriydim. İsimlerini bildiğim yazılarını okuduğum yazarlarla ve efsane öykücü Rasim Özdenören’le sohbet edebiliyordum. Kısa bir süre sonra yayın kuruluna davet edilerek çok sevdiğim bu ailenin bir üyesi hâline gelmiştim. *Heceöykü*’nün Türk Edebiyatında önemli bir yeri olduğunu ve genç yazarlara kucak açtığını yaşayarak görüyör ve bunu çok önemsiyorum.

HALE SERT

Heceöykü benim için ne ifade ediyor? İstanbul'dan taşınma kararını vermiş yeniden Ankara'ya yerleşmenin arifesinde cevaplıyorum bu soruyu.

İstanbul'dan dönüp baktığımda iyi ki halen yerinde duruyor dediğim bir kale Hece. Dahası öyküye ilk adım attığım yolu, devamını getirdiğim sokakları çevreleyen Ankara'nın en anlamlı semti *Heceöykü*.

Tarihi çok net hatırlamıyorum ama 2007 olmalı, dergiye ilk kez Mehmet Harmancı ve Esmâ Ürkmez ile gitmiştik, Harmancı beni İbrahim Demirci'ye takdim etmişti. İbrahim Bey'in ciddi, sessiz ama insana güven veren duruşunu unutmam mümkün değil. Doktora sürecimde araştırmalarımda ihtiyaç duyacağım kaynaklar konusunda her türlü desteği verebileceğini söylemişti.

Heceöykü'de ilk eleştirel metnim "*Âdem'in Aynası Havva*"ya Psikanalitik Bir Bakış" ismiyle derginin 51. Sayısında (Haziran 2012'de) yayımlandı. Dergiye bir edebiyat mahfili bağlamında daha sık gitmeye başlamam ise 2014'e denk geliyor. Dergide Hece yayınevinden öykü kitabı çıkan yazarlarla yapılan toplantılara katılıyorduk. Necip Tosun'la ilk tanışıklığımız da o yıllara rastlar. Öykü yazmaya devam etmem konusundaki teşviki çok kıymetlidir. *Heceöykü*'de yayımlanan ilk öyküm ise 66. sayıda yayımlanan "X-Ray" isimli öykümdü.

2015-2017 yılları arasında *Heceöykü*'nün yayın kurulunda olma şansına da eriştim. Hatice Bildirici, Handan Acar Yıldız, Ali Ulvi Temel, Dinçer Eşitgin, Ali Karaçalı ile birlikte dergide toplanıyor, dosya konularını tartışıyor, öyküye ve genel olarak edebiyata ilişkin sohbet ediyorduk. Toplantılarımıza Rasim Özdenören de katılıyordu çoğu kez. Rasim Bey'in kendi yazarlığının inşasıyla ilgili anılarını, anekdotlarını dinleyebildim. Bu süreç Türk edebiyatına, Türk ve dünya öyküsüne dair çokça öğrendiğim bir dönemdi.

2012'den 2016'ya kadar Ankara'dayken, sonrasında İstanbul'da yaşadığım süreçte dergiye öykülerimle, öykü kitapları üzerine yazdığım yazılarla, yazarlarla yaptığım söyleşilerle katkı vermeye çalışıyorum. Bu sayede güncel edebiyattan, güncel öyküden kopmuyor, yeni yazarları takip etmiş ve değerlendirmiş oluyorum.

Hece Yayınları ve *Heceöykü*'nün kendine has, bağımsız, saygın yapısının Ankara'dayken farkındaydım elbette, İstanbul'da yayınevinin bu duruşu farklı çevrelerin dergiyi nasıl algıladığını yakından görmemle zihnimde daha da oturdu. Hece'nin Türkiye'de edebiyat alanındaki ideolojik ayrışmaların üzerine çıkabilmiş; kendine, yazarlarına, farklı görüşten yazarlara alan açabilmiş bir mecra oluşu uzaktan baktığımda iyice netleşti. Hece Yayınları'nın Türk edebiyatındaki gizli, açık kamplaşmaların aşılmasında ciddi bir emeği var, kaldı ki bunu yüksek sesle yapmıyor.

Heceöykü Ankara'da sabit, sakin, mukim bir edebiyat mecrası. Durduğu yerde duruyor, hep daim kalsın fakat halihazırda hiç de durağan değil. Hece Yayınları, *Heceöykü* kendi hanesinde filizlendirdiği yeni öykücüleri, eleştirmenleri Türkiye'nin merkezinden Anadolu'ya, İstanbul'a taşıyor. Günümüz öykücülerinin yazı geçmişi birazcık kazındığında *Heceöykü* adı bir şekilde karşımıza çıkacaktır.

Yazarlar, öykücüler, edebiyatçılar bir yere ait olmayı çok tercih etmezler tekil, biricik ve farklı olmayı dilerler. Üzerinde "*Heceöykü*" yazan bir rozetim olsaydı, Ankara'ya yerleştiğimde ilk iş onu yakama takıp gitmek isterdim Dergi'ye.

SERCAN CEYLAN

Geçmişte olduğu kadar bugün de genç yazarların esinlenme, olgunlaşma, üretim düzeylerinde faydalı etkilere ihtiyacı var. Benimle birlikte diğer genç yazarlar, kitapların yanında gazete ve dergilerden de etkileniyor. Çünkü postmodern ya da dijital çağda bile yazar ve kurmaca metninlerin gazete ve dergilerdeki görünümünün, hem doğrudan yazarı hem de kültürel veya entelektüel ortamı, okur algısını değiştirdiğini, dönüştürdüğünü anlıyorum. Bence *Heceöykü* dergisi günümüzde de duyumsanan bu dönüşümlerin misyonundan esintiler taşıyor. Okur ve kurmaca metinleri, kurmacaya dair kuramsal eleştiri ve incelemeleri sayfalarında buluşturduğu gibi öykücüyü de öyküyle, özellikle kendi öykücülüğüyle karşı karşıya getiriyor.

Heceöykü vurgusuyla, derginin 100. sayısında bile *öykü* türünü hâlâ ciddiye aldığını görüyorum. Çünkü öykü, 20. yüzyıl Batılı roman eleştirileri ve roman kuramlarında çoğunlukla ihmal edilen bir tür. Sanayi Devrimi ve Kapitalistleşmeyle bağlanan ideolojik bir tarihi var, bize de 19. yüzyılda ithal edilmiş. Dolayısıyla hâlâ Doğu'nun hikâyelerini, ondan da fazla hikâyeciliğini, Ömer Seyfettinlerin Sait Faiklerin öykü türünü diriltten geleneksel ve modern seslerini arıyoruz. *Heceöykü'deki* metinler ve kendi izlenimlerim şunu gösteriyor; dergide çağa yönelindiği gibi geleneğe, Türk öyküsünü yaşatacak derinlikli birikime açılan kapılar var, genişliyor bunların varlığı, her kesim gittikçe daha rahat sığıyor içlerine. Dolayısıyla ideolojik reflekslerle politik kutuplaşmalar için geniş, gri alanlar yaratıyor. Bu alanlara ihtiyacımız var. Özellikle ideolojilerin işlevini yitirdiği bir çağda, yazar ve okurlar özgün ve özgür seslerden etkilenmek istiyor. Öykülerim ve öyküye/romana değinen eleştiri/inceleme yazılarımla birkaç yıldır bu etkilerin içindeyim ben de. Batı'nın marjinal metinlerini, yerli fakat ayrıksı herhangi bir yazarı, özgün bir konuyu, özgün ve özgür bir sesle dile getirme olanağına sahibim.

Diyebilirim ki *Heceöykü* bende kurmaca bağlamında çok biçimli bir yol ve arayış tutkusu olarak başlamıştı. Şimdi öykünün, romanın, kurmacanın karanlıklarında, derinliklerinde gezinti ya da soluklanma. Parçalanan insan ve edebiyat devinimlerine dik duran bir ayna. Öykücülüğüm ve yazarlığım-

dan izler, savlar taşıyor. Ve bu ayna ustalara, ustaca bakışlara yakın. Ustalıkli eserlere yaslandığı kadar ustalıkli eserlerin telaşında. Görüyorum ki derginin 100. sayısında gittikçe büyüyen sesi, kültür ve edebiyat ortamının derinliklerinde dolaşmaya devam ediyor. Benim ya da pek çok yazar ve okur için *Heceöykü*, yeni hesaplaşmalar ve hazlar için cevaplar ya da sorularla dolu. Emil Cioran, *İnsanın Taşra'sında* “kitaplar olmazsa hazlar kurur” diyordu, belki dergiler olmasaydı edebiyatın kendisi kururdu.

SONER OĞUZ

Edebiyatın gelecekteki niteliği, seyri ve istikameti hakkında fikir sahibi olmak isteyenler evvela dergilere bakmalıdır.

“Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihardır.”

Rahmetli Cemil Meriç’in; ülkesini, edebiyatını, dilini, kültürünü dert edinen onca derginin düsturu olmuş bu sözlerini hatırlayalım istedim. Zira buradan bakınca dergi çıkarmak, bir sorumluluğu yüklenmek, vazifeye talip olarak türlü meşakkati göze almak, elini taşın altına koymaktır da.

Gerek ekonomik koşullar gerekse nitelikli okur sayısının azlığı gibi nedenlerle birçok derginin henüz birkaç sayı çıktıktan sonra bizler için bir hatıraya dönüştüğünü görerek üzülmüyoruz çoğu zaman. Mevcut edebiyat ortamında yüzüncü sayıya ulaşabilmek çok az dergiye nasip oluyor maalesef. *Heceöykü* bugün 100. kez okurlarını selamlarken edebiyatımızdaki yerini bir kez daha perçinlemiş oluyor.

Bugün sayfalarını açtığı onca öykücünden biri olmakla gururlandığım *Heceöykü*’nün 100. sayısının heyecanını aynı zamanda bir okur olarak paylaşıyorum. Daha ilk sayılarından beri üniversite yurtlarında bana yarenlik eden *Heceöykü*, 64. sayısında ilk hikâyeme kapılarını, sayfaları açmıştı. Bu anlamda dostluğumuz farklı bir boyuta taşınmış oluyordu. Bana ve birçok arkadaşımıza yazma konusunda rehberlik de ederek bir anlamda mektep vazifesi görmeyi de ihmal etmedi.

Ustalarla gençleri bir arada okumamızı sağladığı için, yer verdiği güzellikler için, öyküye ve kurmacaya dair öğrettikleri, dilimize edebiyatımıza hizmetleri için tüm emekçilerine teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

Nice 100 sayımız olsun.

ENGİN ELMAN

Heceöykü ile Yüz'leşmek

“Sizin için *Heceöykü*?” sorusunu gördüğümde *Heceöykü* ile ilk karşılaş-
tığım zamanı anımsamaya çalıştım. Tozlanmış belleğin kuytularında o ilk
anla yüzleşmek... Erzurum'da bir sahafta kitapların içinde kaybolmuş, büyük
bir merakla önüme hangi kitabın çıkacağını kestiremeden kitapları karış-
tırıp duruyordum. Kitap ve rutubet kokusu içerisinde bu belirsiz durumun
yarattığı heyecanı kitap tutkunları bilirler. Rafların en alt kısmında dergilerin
olduğu ve muhtemelen hiç kimsenin elini sürmediği bölüme doğru eğildim.
Üç beş dergiden sonra elime *Heceöykü* isimli bir dergi ilişti. Tabureye oturup
okumaya başladım. Hemen kaynaştık. Avare okuma uğraşım, edilgenliğini
bir kenara bırakmış, biraz silkinip üzerindeki miskinliği atmış, (gözlerimi dik-
katle kısararak) yazıları-öyküleri okumaya başladım. Derginin sayfalarını tek
tek okumakla kaç saat orada oturup kaldığımı bilmiyorum. Ayağa kalktığı-
mda ciddi bir baş dönmesiyle raflara tutunduğumu anımsıyorum. Sonra diğer
sayılarına ulaşma çabalarım başladı. Zamanla sıkı bir *Heceöykü* dergisi okuru
olmak kaçınılmaz hale geldi. Bunun birinci sebebi öykü okumayı seviyor-
dum. İkinci sebebi ise öyküye ziyadesiyle bir ilgim-muhabbetim vardı. Gizli
gizli öyküler yazıyordum kendimce. Bir de dergide öyküyle ilgili doyurucu
kuramsal metinlerin zenginliğini atlamak istemem. Dergide öykü disiplini
hakkında epey bilgilendirici, aydınlatıcı yazılar okudum. Farkında olmadan
öyküsel belleğin oluşma ve beslenme eylemi içerisindeymişiz.

Ankara'ya üniversite eğitimi için gelince yollarımız kesişti. Bir derginin
yönetildiği yer ve yayın kadrosunun birçoğunun yaşadığı şehre gelmiştim.
Garip bir çekingenliğim vardı. Hâlâ da var. Bir türlü cesaret edip derginin
yönetildiği binadan içeri giremiyordum. Kocatepe Camisi'nden çıkıp Olgun-
lar'a doğru o hafifletici yokuştan inerken ilk sağdan girip derginin yönetil-
diği binanın önünden kaç defa geçmişimdir kendime soruyorum şimdi. Bir
gün dayanamayıp kendimi binanın içinde buldum. Derginin olduğu büro çok
sakindi. İçerideki ağabey sağ olsun sıcak karşılamış ve ilgilenmişti. Özel Sa-

yıları almak istiyordum. Öğrenci olduğum için yarı yarıya indirim yapılmıőtı. Cebimdeki öğrenim kredisi bursumun hepsini hiç düşünmeden masaya bırakmış on üç tane özel sayı almıştım. Derginin reklamlarının olduğu beyaz poşetler küçük olduğu için, siyah büyük bir poşete bırakılan dergileri sırtlamış öğrenci evinin yolunu tutmuőtum. Bu özel sayılar, üniversite hayatımın sonuna kadar kendilerini bana okuttular. Zihinsel ve derinlikli okuma eylemine eşlik ettiler.

Bugün dönüp bakınca kaderin kendi adıma çok iyi tecelli ettiğini görüyorum. Nitelikli bir derginin yazıya ilgisi olan insanları bir mektep gibi disipline ettiğine, eğittiğine bizatihi şahit oldum. Çay, simit, peynir, zeytinle yoğrulan edebî muhabbetlerin; insanı yazıya hazırladığını, bir bakıma yazının kozasının orada örüldüğünü söyleyebilirim. Uzun yıllar ürettikleriyle bir derginin memleket adına ciddi bir yazı yükünü ve kültürel verimini tek başına sırtladığını da inkâr edemeyiz. Her düşünceden insana kapılarını açık tutması memleketin haritasını temsil ettiğini de gözler önüne seriyor. Özellikle öyküye ilgisi olan gençlerin derginin mutfağında çok şey öğrendiğini biliyorum. Benim için *Heceöykü* bir yazma vesilesi olmanın ötesinde ciddi ve derinlikli bir okuma eylemini de içine alıyor. Nice yüzlü sayılar görmesini temenni ediyorum.

EYÜP TEKİN

Heceöykü Bir Şenliktir, Ama...

Öykü dergiciliğinde 100. sayıya gelen kaç tane dergi vardır? Benim açımdan bu özellik oldukça değerli. Özgün ve yetkin öykülerin yanında, ilk öykülerini yayımlamış öykücülerini görürüm. Her elime geçirdiğimde Türk öyküsünde yeni konular ve yöntemler bulurum. Mülakatlarda yazarların başka yönlerini öğrenirim. Toplantılarda yeni eserlerin hücrelerinden vücutlarına kadar her yerine nüfuz edecek konuşmalar okuyarak notlarımı genişletirim. Eleştiri ve teori yazıları ile alandaki bilgilerimi pekiştiririm. İki ay böyle böyle geçer. Şenlik, on yedi yıldır devam eder.

Türk öykücülüğü alanında günceli yakalamaya gayret eden, yeni öykü ve öykücülerin sahada yerini almasını sağlayan, teoride daha çok eleştiri üreten *Heceöykü*'nün yeni medya çağında bu şekilde kalması mümkün mü?

Hayır.

Şenliğin devam etmesi için yeni bir anlayış ve politika gereklidir.

İşlek bir internet sitesi kurulmalı ve siteye özel belirlenen zaman dilimlerinde yayımlanacak yazılar olmalıdır.

Heceöykü akıllı telefon uygulaması geliştirilmeli ve yayınlanmalıdır. Uygulamada derginin cüzi bir miktarla satışı yapılmalıdır. Ayrıca derginin bütün arşivi yine belirli bir ücret karşılığında açılmalıdır.

Podcast yayınları başlamalıdır. Hem gençlere ulaşmak hem de sözlü kültüre katkıda bulunmak için olmalıdır.

Açılan Youtube kanalı işlek hâle getirilmelidir. Dizi programlar, belgeseller, canlı yayınlar *Heceöykü*'nün yeni medya çağındaki kalıcılığını artıracaktır.

Önerilerimi ve düşüncelerimi daha yeni boyutlarda anlatmak mümkündür. Ancak zamanımız görüntü ve hızın gönderinde dalgalanıyor. Dalgalar ise şenliğin devamı için bizi zorluyor. Daha nice yüz sayılar çıkması için.

YASAMİN GHOLAMRAHMANİ

Tahrır

Tüm zamanlarda dünyanın dört bir yanındaki insanların, hayvanların, eşyaların, bitkilerin, dakikaların, saniyelerin, duyguların velhasılıkelam tek bir toz parçacığında tutun dağlar denizlere kadar her şeyin bir öyküsü vardır. Mamafih bütün bunların pek azı bir esere yansıma şansına erişir. Bir kıssa ancak yaratıcı bir kalemin ona şahit olması yahut onu düşünce âleminde kurgulaması neticesinde ölümsüzleşme şansına erişir.

Farsçadan çevirdiğim öykülerle orada olmaktan onur duyduğum, adında öykü sözcüğünü barındıran *Heceöykü* gibi bir dergi dünyanın neresinde yayımlanmış olursa olsun söz konusu öykülerin buluşma noktası olabilme kabiliyetine sahiptir. Böylelikle Türk edebiyatı ve dünya edebiyatlarından birçok öykü bu derginin çatısı altında yer alarak okurların beğenisine sunulabilmektedir. Tam da bu noktada akla Goethe'nin "Dünya Edebiyatı" (Weltliteratur) kavramı geliyor.

Farklı zihinler tarafından farklı iklimlerde ve farklı dillerde kaleme alınmış anlatıların bu uzun soluklu dergide yer alması hiç kuşkusuz *Heceöykü*'nün paha biçilmez kıymetlerinden birisidir. Yıllar yıllar sonra *Heceöykü*'nün nice yüzüncü sayılarına şahit olmak dileğiyle...

Dilin lezzeti yoksa insan ne diye bir şey anlatır!

Mustafa Şahin'le Gömleği Yalnız Üzerine

Konuşan: İsmail Sert

Yazının hep içinde biri olarak ilk kitap biraz geç geldi. Hatta epey geç geldi. Herkesin ortak görüşü bu. Geç kalışının anlatabileceğin bir hikâyesi var mı?

Geç kaldım evet. Kayda değer bir hikâyesi yok bu gecikmemin. Keşke olsaydı, süsleyerek, ekleyerek anlatırdım şimdi. Gecikmem evvela hayatla ve iş tutma biçimimle ilgili. Yani kendime geç kalmamla bağlantılı. Tembelliğimi hayata fatura etmek istemiyorum ama vakit daralıncaya kadar acelem yoktu. Acelem yoktu da öyle geniş geniş yaşadım mı, yok hayır öyle de olmadı. Hep telaşlı ve sıkıştım. Bugüne kadar zaman sorununu aşamadım. Her yere, her zaman geciktim.

Yazının, metnin, öykünün, cümlelerin her zaman yanında, içinde, kıyısında yaşadım. Hatta başka yerde hiç olmadım ama yazdıklarımın kitaplaşması gerektiğine uzun yıllar ikna olamadım. Öykülerimin zamana mukavemetleri konusunda da tereddütlerim vardı. Şimdi de emin olduğumdan değil, iyi birkaç insan “iyi olur” dedi, ben de “tamam” dedim.

Kitap, bir bütünlüğü gerektiriyor. Ben o bütünlüğü bir türlü yakalayamıyordum. İç dünyamda sık sık kendimden uzaklaşıyor, kendime dönmekte zorlanıyordum. Tabii o beklediğim bütünlüğü hiçbir zaman yakalayamayacağımı, öyle bir şey olmayacağını gösterdi bana hayat. Hâl böyle olunca, ilk öykülerim bana göre değil ama çoğu kişiye göre hayli gecikmeli olarak kitaplaştı. Dediğim gibi, buna da bir başıma karar vermedim. Dergilerde kalan bu öyküleri unutmayan birkaç arkadaşın ısrarıyla, bir arkadaşın da on iki öykünün yer aldığı dosyayı derleyip bana vermesi ve “bu bir kitap” demesiyle kitaplaştı. Daha önceki yıllarda da bunu yapan arkadaşlar olmuştu. Onlara karşı mahcubum ama işte o zamanlar gönlüme yatmamıştı.

Bu gecikmemi daha geriye götürebilirim. Şöyle: Gençlik trenini kaçırınca

ve akranlarımdan geride kaldığımı fark edince, kitap fikrinden hicap duyar hale geldim. Vakit saat işte. *Gömleği Yalnız*'daki öykülerin bazısı otuz, bazısı yirmi beş, bazısı yirmi sene bekledi. Yazmakta değil ama kitaplaştırmada geciktim galiba. Sahi geciktim mi, ondan da emin değilim. Siz “geciktiniz, herkesin ortak görüşü bu” deyince ben de kabullendim. Kafa kâğıdım evet eski tamam ama ne diyeyim, yağmur yağdı böyle oldu. Bir de izninizle başka bir şey söyleyeyim bu bahiste. Metinlerden kopmam kolay olmadı, kolay olmuyor benim için. Onlardan ayrılamıyorum, vedalaşamıyorum, sonlandıramıyorum. Hayatta arkasına bakanların fazla yol alamadığını gördüm ama elimde değil, ben hep arkama bakarım. Kitaplaşırlarsa onlarla konuşamam, onlara dokunamam, onlardan koparım diye mi yoksa başka kaygılarla mı bilemiyorum ama ben metinden ayrılamıyordum. Nitekim korktuğum oldu. Kitabı, kitap olarak okuyamadım.

Kitapta şiir keşfedenler de çok oldu. Bazıları, sizin şiir gibi okunması için şiir formunda yazdıklarınız. Bazılarını ise tam gizlemişsiniz metnin içine. Onları da fark etti okuyucular. Çok okumanın dışında şiirle ilişkiniz?

Teşekkür ederim. İltifat gibi bu. Edebiyatın cümle kapısı şiir olsa gerek. Soyutlama şiirle öğreniliyor. Türkü ya da ağıt yakanın, şarkı söyleyenin muradı şiir. Musiki belki şiirin içinde, ötesinde, üstündedir ama sanırım bir ressam da şairin ardı sıra gittiği şeyin peşindedir. Kelimeyle iş gören için taşın kabasını atma, yontma ancak şiirle mümkün. Keza, dilin lezzeti yoksa insan ne diye bir şey anlatır. Hele insana, hayata, dünyaya dair her şeyin her çocuk tarafından bilindiği, her davranışın şifreleriyle çözüldüğü, şaşılacak bir şeyin kalmadığı bu zamanda. Ben çok bilinçle yazmadım ama “bu metnin-

lerde şiiriyet var” diyen olursa sevinirim. Şunu da söyleyeyim, böyle fiyakalı fikirlerim yok aslında, olsa bile böyle derli toplu ifade edemem ama söyleşi olunca kendimden büyük laflar etmem sanki şart oluyor. Esasen edebi türlerin birbirinden keskin hatlarla ayrıldığını düşünmüyorum. Keskin hatlara ayırmanın sadece uzmanların işini kolayladığını, edebiyatın kendisini, öyküyse öyküyü, romansa romanı yoksullaştırdığını sanıyorum. İnsanın hassalarını, melekelerini unsurlarına ne kadar ayırabilirsek edebiyatı da o kadar şubelere ayırabiliriz. Net ya da brüt ayrımlar bana doğru değil. Evet, okuma, öğrenme, duyma ve hissetme hikâyemde şiirin epey yeri var.

Eski dilimizin eski şiirimizle birlikte, iç içe yaşadığı, yaşandığı bir evde büyüdüm. Büyüklerimizin dilinde, ezberinde her hâle uygun mısralar, beyitler, dörtlükler vardı. Anadolu’da o canım şiirlerin, hangi yollardan geçerek bizimki gibi köylere ulaştığını bugün dahi anlayamıyorum. Şimdi otobanlardan, duble yollardan şiir yahut şarkı gitmiyor. Büyüklerimiz taşı tam gediğine koyarlardı ve yerli yerince şiir söylerlerdi. Daha sonra, çok sonra o mısraların, o beyitlerin Yunus gibi, Eşrefoğlu gibi, Niyazî Mısırî gibi suyu kaynağından içmiş ulu zatların olduğunu öğrenecektim. Dillerindeki yüzlerce beyit, dünya kadar kıssa ve menkıbe, deyim gibi, atasözü gibi günlük meramlarının birer parçasıydı. Hazin olan bunları önce kaybetmek, sevindirici olansa tekrar bulmak. Okumuşluk malum herkesi önce kendine yabancılaştırıyor. Beni de oturduğum yerde ağız tadıma yabancılaştırdı ve ben de kıymettar olanın uzakta olduğu zehabına kapıldım. Gençken ben de elimdeki avucumdakinin pek de bir şey olmadığını düşündüm. Şükür ki, hareket noktamı hatırlayamayacak kadar uzaklaşmadım. Belli bir yaşa gelip kendimi dinlemeye başlayınca ağız tadımın fazla da değişmediğini, değişmeyeceğini, kendimden fazla da uzaklaşamayacağımı fark ettim.

Anlatıcılığı kimseye emanet etmemişsiniz. Hep siz anlatıyorsunuz. Ve anlattıklarınız hep sizden önde gidiyor.

Aldım kabul ettim bu esastan eleştiriyi. Bunu kendimle konuşacağım. Sözü emanet etmeyişi kimselelere güvenmeyişienden değil, elimden bu geldiğinden, kendimle çok konuştuğumdan, zor toparlandığımdan, rüyalarımı hatırlayamadığımdan, bir de söze fazlaca düşkün oluşumdan. Başka sebepleri de var elbette. Yetişememeyi, tutamamayı, tuttuğumu zannettiğimin elimden kaçmasını her zaman yaşadım, yaşıyorum. Biraz erken fark ettim sözümün kâr etmediğini yâre ama ne yapacaksın işte. Keşke susabilsem dedim her zaman, hemen her söz aldığımda peşinden pişmanlık geldi ama olmuyor işte. Bakın bu bile oldu.

Anlatacaklarınızı zor zapt ediyormuşsunuz gibi bir hava var öykülerinizde.

“Anlattıklarımı zor zapt ettiğim” doğrudur. Onları anlatmaya pek hevesli

değilim ve anlatınca esasen kendimi iyi hissetmiyorum. Anlattım, oh ne güzel anlattım demiyorum, anlatınca anlatamadığımı, zaten anlatılamayacağını, bir de eksildiğimi hissediyorum. “Zor zapt etmem” metnin benden hızlı olduğundan değil, hayata yetişemediğimden, yorgunluktan. Adını koyacağım bir tipi, karakteri ya da bir öykü kişisini ya orada tutamazsam diye endişeleniyorum. Ya öykünün olmadık bir yerinde benden kaçarsa! Ayrıca gerçek hayat bütün kurgu ve tasarımları boşa çıkaracak kadar fena.

Peki kitap yayınlanınca, bir başka yerden bakıp “bu hikâyeleri ‘fena’ olan gerçek hayattan kurtardığıma iyi oldu.” demediniz mi?

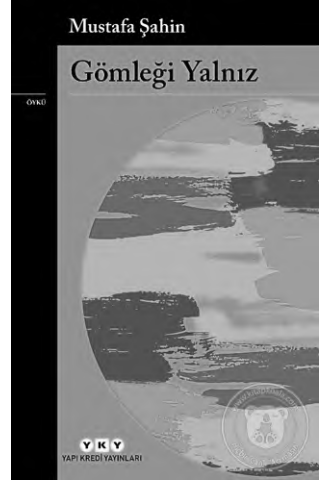
Kitap yayınlanınca sadece elime aldım ama açıp okuyamadım. Çok beklemekten bir hâl olan bu öykülerin, “artık senden kurtulduk” dediklerini hissettim. Onlar adına iyi oldu ama benim endişelerim azalmadı, arttı. Onlara hikâye mi öykü mü diyeceğimi bile bilemiyorum. Bir şeyi tahkiye etmediğime göre öykü olmalılar sanıyorum. “Fena” hayattan kurtardım mı onları bilmiyorum. Sadece derlendiler ve benden ayrıldılar. Ayrılık iyi değil aslında. Hayat bize nasıl davranıyorsa metinlere de öyle davranıyor. Hoyrat, kaba, özensiz olabiliyor. Neyse, bu öykülerin zapta geçmeleri, bir kapakları olması, isimlenmeleri iyi mi oldu. İyi oldu.

Gömleği Yalnız geniş bir yelpazede, çok yankı buldu. Üzerine yazılanları okuduğunuzda ne düşündünüz? Buna bağlı olarak sormuş olayım: Yazmak ve yayınlamak konusunda kitaptan önce durduğunuz yerde misiniz?

İyi ve yol gösterici eleştiriler oldu. Yazılanlar iyi yazılardı. Farklı edebi muhitlerden ses çıkması da bana iyi geldi. Büyük laftan korkarım ama bu edebiyat âleminin döngüsü hakkında biraz bilgim var. Şiş karnını içine çekerek endam aynasında gerdan kıran bir iki müteveli dışında duyduklarım ve duymadıklarım bana iyi geldi. Hepsine müteşekkirim. Onlar sayesinde kitap bir ayda bitiverdi ve ikinci baskı yapıldı.

Her eleştiri tabii ki, başım gözüm üstüne. Sadece yazılanlar değil, yazılmadan söylenenler de en az o kadar kıymetli. Onları özenle kaydettim ve kendimde muhafaza edeceğim. Bu öykülerin yazıldığı dönemler hayli geride kaldığından örseleyici eleştirilerin olacağını düşünüyordum ama öyle olmadı.

Kitap öncesiyle aynı yerde miyim? Galiba. Şimdilik sadece bir öykü kitabım yayınlandı. Nasip olursa yeni bir öykü kitabının hazırlığı içindeyim. Ve başka kitaplar... Yazarken acele edilebilir ama yayınlamakta acele etmemeli.

ALİ KARAÇALI

Günler

1996

Çarşamba, 4 Aralık 1996

Gelip dayanıyor aynı noktaya: soyutlama. Gerçekliğin zihindeki izdüşümleri. Gerçeklikten kalan tortular. Yankı, yansı biçiminde bilince düşürülen izlekler. Burada bile bir soyutlama. Hayata, yaşantıya dair somut resimler çizmek, hatta fotoğraflar çekmek istiyorum. En fazla illüstrasyonlar: Gerçekliğin parçalanmış, yeniden kurgulanmış ve değiştirilmiş biçimleri. Ama olmuyor. Özgürlüksüzlüğe gelip dayanıyor sonunda. Dışsal koşullandırma ve dayatma ile içsel sıkıdenetim (sansür) ve dayatma soyutlamayı, imayı, gerçekliğin tersyüz edilmesini, kendi bağlamından koparılmasını getiriyor. Bu koşullandırma ve dayatmaları kıramadığımız sürece gerçek sanatsal yaratıya, saydamlığa, tutarlı bir bağlama da oturtamayacağız yazdıklarımızı. Eğip büküyoruz. Bir yönüyle bu yaratıcılığı, düş gücünü, çok anlamlılığı da besliyor kuşkusuz ama açık, anlaşılır, somut, bir anlamsal bağlama oturan şeyler de çıkmıyor burdan. Sanırım biraz daha cüret...

Sabah aynı vakitte uyandım. Çok uyuduğum zamanların sabahından daha kötü değildi durumum. Yine aynı telâş, aynı tempo. Önce mutfak. Çay suyunun altı yanacak. Demliğe çay konulacak. Salona girip radyatör açılacak, yemek masasının örtüsü bir ucunda kaldırılıp kahvaltı tepsisi sofraya getirilecek, zeytinin yağı donduğundan zeytin kabı radyatörün üstünde çözölmeye bırakılacak. Bardaklar, çatalar, kaşıklar, şekerlik ve ekmek sepeti aynı düzen içerisinde masaya yerleştirilecek. Salonun perdeleri çekilecek. Banyoda tıraş, abdest, -çay suyu kaynamıştır- demliğe su çekilecek, çaydanlığa su ilave edilip ocağın altı kısılacak. Hep aynı tempo, aynı düzen, aynı zaman dilimi.

İşyerine varıncaya dek her günkü akışı izlemesine karşın, ondan sonraki süreç, aynı düzeni izlemedi. Uykusuzluğun kırıncılığını hissetmeye başladım. Gazeteden birkaç köşe yazısını zorlanarak okudum. Gözlerimin yumulup başımın yana kaymasına ve gövdemin yerçekimine uyarak boşanmasına engel olamadım ve uzandım. Bir buçuk saat kadar uyudum. Sert zeminden kalkarken belim-

de ağırı hissettim ve zorlanarak, dikkatlice doğruldum. Kırgınlığı hâlâ atamamıştım. Sallanıp duruyorum. Kelleci'nin söyleyişiyle "sekir ve hamur hali"m devam ediyordu. Odadan çıktım. Elime ve yüzüme su serptim. Çıkıp dolaştım. Okumak içimden gelmiyordu. Yazmak da. Akşam yazdıklarına bakmak, düzeltmeye, yeni ilaveler ve çıkartmalar yapmaya, aynı imgeler çevresinde yeni bir şeyler kurgulamaya çalışmak istedim ya içimden gelmedi. Çıkıp orda burada vakit öldürdüm.

Salı, 24 Aralık

Tam yirmi gün geçmiş son yazdığım günlüğün üzerinden. Az zaman değil. Telaşlı, koşturmalı, gerektiğinde değerlendirilememiş uzun bir zaman dilimi. Dergiyle ilgili toplantılar, görüşmeler, konuşmalar. Dizgiydi, tashihti, ondan şu yazı, bundan şiir, ötekinden denemeydi derken durup bakınca yirmi gün geçmiş oluyor. İlk sayı hazır sayılır. Sayfa düzeni ve baskı kaldı. O da istenirse, birkaç günlük çalışma nihayet.

Yunus'un öyküsü içimde uğuldayıp duruyor. Bir öyküyü, bir romanı okurken zihnim, belleğim ve bilincim sürekli parçalanıyor, bölünüyor. Her öyküde bir parça Yunus'u görüyorum. Okuduğum öykü ve Yunus'un öyküsü birbirine karışıyor. Bir sözcük, bir cümle, bir im, bir gösterge beni alıp götürüyor geçmişime. Hastane odalarına, köyümüze, anneme, babama, kardeşlerime, kardeşimin gün gün tükenen bedenine, büyüyen gözlerine, soluk soluğa kalan nefesine, dinmeyen öksürüğüne, hayallerine, düşlerine, bize bir andaç olarak bırakıp gittiği Mehmet Ali'ye.

Bu öyküyü yazmalıyım. Boynumun borcu olsun. İçimin dinmeyen sızısını. Sonra kaçıp gidiyorum buralardan, uzaklaşıyorum. Dokunsan yanacakmış gibi ellerim.

1997

Pazartesi, 20 Ocak

Bugün, yarın derken tam bir ay olmuş nerdeyse.

Bir hareketin, somut bir karşılığı ve toplumsal açınımları olan bir eylemin içinde olmanın getirdiği sorumlulukla kimi şeyleri kayda geçirmemin gerektiğini düşünüyorum. Kişiler giriyor hayatımıza, değişik ilişkiler, tavırlar, işler ve edimler. Bazen bir şeyler yapıyor olmanın manevî hazzı, bazen tedirginlik, bazen kırgınlık ve üzüncü gelip buluyor bizi. Kayda geçirmeliyim bazı şeyleri diye düşünüyorum. Söz uçuyor çünkü, bellek her şeyi olduğu gibi taşıyor geleceğe. Eksiltiyor, değiştiriyor, indirgiyor ya da bir başka düzleme taşıyarak aslını kaybettiriyor. Her hâlükârda yazılan kalıyor gelecek zamana.

HECE. Uzun zamandır üzerine titrediğimiz, aylarca peşinden koştuğumuz, günler, geceler boyu emek verdiğimiz dergimiz nihayet somut bir varlık olarak elimizde. Bir hafta oldu çalkalı nerdeyse. Coşkulu ama tedirgin, sevinçli ama şöyle olsaydı düşüncesi de peşinden gelip duruyor mütemadiyen.

Genel kanaat: İyi. Ömer Lekesiz'in deyişiyle "Dağ fare doğurmadı, dağ kaya doğurdu." Onca titizliğe rağmen dizgi yanlışları var. Dizgiden ve baskıdan, kimi yerde de bizim düzenlememizden kaynaklanan kimi hatalar. Olmasa iyi olurdu elbet. Her güzelde bir kusur diyelim. Ne var ki, kimi eksikliklere takılıp karalar bağlamanın da bir anlamı yok. Bu tavır olumsuz bir havanın esmesini de getiriyor yedeğinde.

Ali Göçer'in bir isim hakkındaki uyarıcı yaklaşımını da dikkate almamız gerekiyor. İzlemeliyiz.

Sanırım en büyük sınavı kulağımıza gelen dedikodulara karşı vereceğiz. Tanrım bizi koru; kaprisli edebiyatçı, sanatçı tavırlarından. Biraz öfkeli bir ifade belki: Şeytan en çok şairlerin ve yazarların benlik ağacının gölgesinde barınıyor sanıyorum.

Gazetelerden, dergilerden, televizyon ekranlarından, günlük insan ilişkilerinden kirlere bulanmış bulanık resimler akıyor beynimize. Müdahil olmamız, engel olmamız, tepki göstermemiz, insanî sorumluluğumuzun gereği olarak karşı durmamız, hiçbir şey yapamıyorsak sövmemiz (buğz) gereken durumlar karşısında ne yapıyoruz? Hiç. Her şey bilgimiz dâhilinde ve görmedim diyemeyeceğimiz bir açıklıkta tezahür ediyor; görüyoruz ve hiçbir şey yapamıyoruz.

Çarşamba, 22 Ocak

İki gündür ağzını bıçak açmıyordu. Ne derin yaralanmadır bu, bunu biliyor, hissediyor ve hiçbir şey yapamıyor olmanın tedirginliği ile dönüp duruyordum çevresinde. Bir de kendine kapanışı ve buzdan duvarlar örüşü yok mu; kendisine de kendini kapayışı. İnsanın elini ayağını dolaştırıyor. Camdan bir durum. Üflesem kırılıp dökülecek sanki. Akşam, açılmak istenmeyen kapıyı zorladık ve girdik içeri. Hiç konuşmadık. Bilmiyormuş gibi yaptık. Oyundan hoşnuttuk. Hem biliyor hem bilmiyorduk. İftarı onlarla yaptık. Oradan buradan, havadan sudan, dergiden, yazılardan, yazarlardan, arkadaşlardan konuştuk. Komik işler söyledik. Şubat sayısında yer alacak yazıları ve yazarları belirledik. Konuşmama orucunu bozduk. İletişimsizliği, suskuyu, kendine kapanışı çözdük. Yani, önemli bir işlev gördük. Biraz olsun içine gömüldükleri derin, soğuk, karanlık kuyulardan dışarı çıkardık. İyi de oldu. Biz de iki gündür yaşadığımız boğuntudan biraz olsun kurtulduk.

Gündüz mahkemedeidik. Hırsızlık olayıyla ilgili. Evimize hırsız girmişti. Tutanaklar tutulmuştu, bir sonuç alınacağını beklemiyorduk. Günlerden sonra bir gün aradılar ve hırsızların yakalandığını söylediler. Bir başka hırsızlıklarında biri kimliğini düşürmüş ve sorgulamada bizim evi de söylemişler.

İlk kez girdiğimiz adliye binası gerçekten Kafka'nın Bay K'sının mahkeme salonlarını, iç içe girmiş labirentlerde, dehlizlerde kaybolan mahkumları, sorgulamaları hatırlatıyor insana. Kocaman beton bloklar. İnsanın ruhunu

kemiren yapılar. Boğuluyormuş gibi oluyor insan. Güvensiz, ciddiyetsiz sorgulamalar. Âdeta bir komedi. Suçlunun -hırsız- pervasızlığı, mağdurun âdeta suçlanan konumuna düşürülüşü. Bir yığın ayrıntı falan.

İbrahim Demirci bugünkü köşesinde “değın” ve “denli” sözcüklerinin yanlış kullanımlarına ilişkin yazısında Ali Karaçalı’nın öyküsünü anıyor. *Hece*’deki “Sükûtun Derin Sularında” adlı öyküyü. Birkaç cümle alıntılıyor. İnsan ne de olsa hoşlanıyor anılmaktan.

Dün geceydi. Yorucu ve yılğın bir günün, zihni belli bir konunun dar alanından kurtaramamanın sıkıntısı, boğuntusu henüz üzerimizdeydi. Yaşamda her şey üstümüze üstümüze geliyordu. Belki böyle değildi ama biz böyle hissediyorduk. Gönlümüz tam bir ‘kabz’ hâli içinde olduğundan dünyanın gâilesi bize fazla dokunuyor, bunları aşmamız gerekirken aşamıyor, bunların altında kalıyorduk belki de. Taraf olduklarımız vardı. Karşı olduklarımız vardı. Karşı olduklarımız kadar, hatta onlardan daha çok taraf olduklarımız bizleri incitiyor, zihnimizi bulandırıyor, bizi hayat karşısında yenik ve savunmasız bırakıyordu. Bu hep böyleydi belki de biz bunu fazla önemsiyorduk. Olsun, önemsiyorduk işte. Üzülyorduk. Bütün bu olup bitenler bulanık resimler gibi bilincimizi bulandırıp duruyordu, gelip geçiyordu. Görüntüler ufkumuzu karartıyordu. Işık görünmüyordu. Ne yana dönsen soğuktu, karanlıktı, hüzüdü, acıydı, çekememezlikti, kindi, gururdu, çocukluğumun masallarındaki seslendikçe karanlıkta büyüyen kara goncolozlar gibi okşadıkça semizleşen nefisti, nefsin azgınlıklarıydı. Bireylerden topluma uzanan bir çamur deryasının, kanın, kinin, aldatmanın, yalanın, kırgınlıkların, akıl sapmasının, anlam yitiminin, cinnetin her bir şeyi teslim alışının oluşturduğu bellek ve bilinç yarılması bizi sanki teslim alıyordu, almıştı.

Birden “Cadı Kazanı” dedim.

Cuma, 24 Aralık

Hüseyin Su ile Rasim Özdenören abiye uğradık. Dergiyi sunduk. Çok memnun oldu. Yüzü ve gözleri ışıdı.

Cumartesi, 25 Ocak

Kemal Sayar’ın *Otoyol Uykusu*’ndan birkaç öykü okudum. Nitelikli, içsel serüvenlerden yola çıkan incelikli öyküler. Duru ve lirik bir anlatımı var; şairane, kolay yazılmış intibasını veriyor. Hayatın yüzeyselliklerine, insan ilişkilerinin sıradanlığına atıflar yapan, hayatın ötesindeki ya da hayatın içindeki hayatın görülmeyen akışını, zenginliğini kurcalayan, ölüme, ölüm ötesine, hayatın anlamına göndermeler yapan öyküler.

Bazen okuduklarından hiçbir şey kalmıyor insanın zihninde. Bir metnin sonuna geldiğinde başlangıcını unuttuğın oluyor. Küçük bir öyküde de olabiliyor bu, uzun bir romanda da. Hiç belli olmuyor. Tamamıyla insanın içinde bulunduğu zihinsel yaşantıyla ilintili sanıyorum.

Ahmet İnam'ın güzel bir yazısı vardı bugünkü *Yeni Şafak*'ın "Düşünce" sayfasında. Sevgideki terörü vurguluyordu. Sevgi ilişkilerindeki zorbalığı, şiddeti, acımasızlığı, içten içe yürütülen savaşı. Ne kadar haklıydı. O biraz daha özgün, biraz daha doğrudan vurguluyordu, o kadar.

Pazar, 26 Ocak

Defteri önüme alıp, günün tarihini düşürünce durdum. Duvar saatinin tik tak'larını ayırmayı verdim. Tik tak tik tak ya da cık cık cık ya da çıt çıt çıt... niha-yetinde tınısal, sessel bir yansıma sözcüğü bu. Bu biteviyelik nasıl ifade edilir başka? Bir de üst kattan gelen anlaşılmaz televizyon sesi, düşünülen ya da bir yerlere çarpılan bir eşyanın sesi. Ya da bir ayak tıkırtısı. Sürtünen bir nesne de olabilir? Velhasıl her şey olabilir. İnsan durup dinleyince ne çok sesler duyuyor. Üst katların, alt katların, yan dairelerin, sokağın, caddenin, daha ötelerdeki caddelerin ve sokakların, hatta daha ileri götürelim; başka şehirdeki cadde-lerin, sokakların, evlerin, insanların seslerini de duyabiliyorsunuz içinize dön-düğünüzde; gözlerinizi kendi içinize çevirdiğinizde; iç içe sıralanan aynalar gibi. Bak, bir de görüntü girdi işin içine farkında olmadan. Biraz daha çevirsek içimize gözümüzü kim bilir daha neler neler görünür. Burada öncümüz Nuri Pakdil'i anıyorum. İçimden o geçiyor. Bir sükûnet delisi, aşığı, karasevdalısı ve gürültü düşmanı. İnsan kendisiyle kaldığında, nasıl büyüyerek, azmanlaşarak, terör estirerek üstüne üstüne geliyor gürültü, patırtı, mekaniğin çıldırtan gı-cırtısı. Beyin cidarlarını nasıl eziyor, acıtıyor, zonklatıyor. Durup kendinize var-dığınızda, evinizin nasıl bir yığın seslerle, gürültülerle, haykırışlarla kuşatıldı-ğını, ablukaya alındığını görüyorsunuz. İnsanın kuşatılmışlığının, kendi özüne yabancılaşmışlığının hiç de nedensiz olmadığını görüyorsunuz. Nihayet bunu yapanlar da insanlar değil mi? İnsanlar böyle bir sonuç için yapmadı belki ama yapılanların sonucu böyle bir gayri insaniliği doğurdu.

Evden çıkmadım gündüz. Akşam *İktibas*'ın iftarına katıldım. Durmuş Korkmaz da vardı. Mutlu oldum. İnsan kimi dostları görünce koşulsuz ve ne-densiz mutlu oluyor. Koşulsuz ve nedensiz mi gerçekten? Belki de tersi. Ye-mekten sonra aşağıya, çay salonuna indik üçümüz. Üçüncümüz Âtîf bedir'di. İftar öğretmenevindeydi. Konuştuk. Çay içtik. Bir de sütlü nescafe. Yemek sa-lonunda Arif Ay'la karşılaştık, selamlaştık, gülüştük.

Nihayetinde yitiğimiz olan insaniliği bulmak için çaba göstermiyor muyuz yeryüzünde? Öyleyse nedir bunca gurur, bunca benlik davası, bunca küskünlük-ler, kırgınlıklar, kırılğanlıklar, kıskançlıklar, yok saymalar, yadsımlar vs. vs. vs...

Pazartesi, 27 Ocak

Başarılı ve verimli insanların sırrı şu olsa gerek: onlar gündelik hayatın, gü-nübürlük ilişkilerin, ilgilerin tuzağına düşmüyorlar. Sıradan insani ilişkilerin insa-nın verimliliğine engel olduğunu, çok önemli çalışmalara ve verimliliklere ay-

rılacak zamanların heba olup gideceğini biliyorlar ve en önemlisi insanların ne diyeceklerine aldırmadan gerekliliğine inandıkları yoldan yürüyorlar; tavır alıyolar ve sanıyorum bu onları yaralamıyor. Çünkü, kendi yaptıklarının çok daha önemli ve elzem olduğuna kâmil manada iman ediyorlar. Ötekilerse, günübirlilik ilişkiler ağının çemberinden çıkamıyorlar. Erteliyorlar ve ertelenen zaman hiçbir zaman gelmiyor. Çünkü her dakika, her saniye bir kez yaşanıyor hayatta.

GEÇEN GÜN ÖMÜRDENDİR'i anıyoruz burada.

On sayfa *Kur'an*. Biraz Turan Koç'un *Din Dili*. Gazeteler.

Oruç biraz da psikoloji. Bünyeyi etkilemesi açısından. Dergi. Faruk Koca'lar. Eve oldukça geç döndük: 23:00 civarı. Handiyse erken evde olmak ve çalışmak istiyordum. Başta yazdıklarım bu durumla ilintili biraz. Genelleştirildiğinde bu çıkıyor ortaya.

Dergideyken genç bir delikanlı uğradı. Adı Selahaddin Yusuf. *Yeni Şafak*'tan Gökhan Özcan göndermiş. Arka sayfa yazarlarından.

Faruk'la dergiye ilişkin yapılması gerekenlerle ilgili konuştuk. İnsanın üzerinde bir ton ağırlık. Zamanı yiyip yutan, tüketen obur bir iş. Kısırlığa da yol açıyor. Okumaya ve yazmaya ne zaman vakit ayıracağım.

Otoyol Uykusu'na ilişkin bir sayfalık da olsa kısa bir değerlendirme, bir tanıtma yazmalıyım diyorum ya bir türlü ne diyeceğimi, nerden başlayacağımı toparlayamadım. Temalar, izlekler, duyarlıklar, yaklaşımlar üzerinde mi durmalıyım, biçem ve biçim, söylem üzerinde mi ya da hepsine ilişkin mi? Böyle bir ayrımı da nereden çıkarıyorsam.

Salı, 28 Ocak

Verimsiz bir gün oldu. Sabah Cemil (Çiftçi) Cela abi geldi. Öğle sonrasına dek birlikte olduk. Faruk Koca geldi. Hüseyin Su'ya uğradık. Amaç hasıl olmadı. Yine derin bir kuyudaydı. Sesi kısılmıştı. Yüzünde uykusuzluğun, koygun düşünce ve duyguların azabı apaçık yansıyor. Tek sözcükle yanıt veriyor, söylediği hiçbir söz irade beyanı olmuyordu. Karşılaşmanın huzursuzluğuyla sanki ateş üstünde oturuyormuşçasına tedirgin, endişeli duruyordu. Çıktık. Yaşam bazen öylece bir noktada kilitleniyor. Zaman da açmıyor bazen kilitleri. Karanlığın yoğunlaşmasını körüklüyor sanki. Akşam 21.00 arabasıyla Cemil abiyi yolcu ettik Maraş'a. Döndükten sonra Faruk Koca aradı. Selçuk dönmüş Rusya'dan. Birlikte bize geldiler. Gece geç vakitlere kadar sohbet...

Cumartesi, 1 Şubat

Şubat gelivermiş. Hemencecik. Dur hele demeye varmadan. Bu gece kar yağdı. İyi ki yağdı. Günlerdir âdeta kanı donduran keskin ayaz biraz olsun yumuşadı. Öyle hissettim. Ne güzel, ılık, yumuşak, berrak bir duygu karın yağmasını izlemek. Yerleri dolduran beyazlığın üzerinde gıcır gıcır yürümek. Evet, kesinlikle temiz, arı bir duygu bu. Öyle işte.

Hüseyin Su ve Faruk'la birlikte sitelere gittik. Büro için masa ve sandalye baktık. Sonra Büro. Necip Tosun, Ömer Lekesiz ve diğer arkadaşlar (Ali Çınar, Murat Aslan) vardı. Bir ara söz Arif Ay'a geldi. Öfkelendim. Kim kimi kolluyor, gözetiyor, şaşıyorum doğrusu. Sureti haktan görünerek, adlandırmak istemediğim ilişkileri sürdüren, bildikleri halde bilmiyormuş gibi davranan ve sizden bir söz, bir tavır, bir ima bekleyen insanları gördükçe kendimi tutmakta zorlanıyorum.

Bulunmaz bursa kumaşı ya da Hint kumaşı kimileri... Bulunmaz Bursa kumaşlarına ihtiyacımızın olduğuna kim karar veriyor.

Dün gece. Faruk'la birlikte gittik. Ne olursa olsun bir yarayı deşmek gerektiğine inanıyorduk. Sanırım iyi de oldu. İyice dolmuştu yara. Deştik. Kan aktı.

Çarşamba, 26 Şubat

Yine dar bir vakte kalmanın sıkıntısı ve telaşı içindeyim. Hayatımızın güncelin kuşatılmışlığı içinde sıkışıp kalmasına bir türlü çare bulamıyoruz. Hep dar vakitlere kalıyor asıl yapmamız gerekenler. Bir Şubat'tan bu yana: bayram oldu; derginin şubat sayısının hazırlığı oldu; tekrar oldu, sıkıntı oldu; sıkışma oldu; içten içte kırılğanlıklar, güceniklikler, gönüllennmeler oldu. Maraş'a gittik bayramda; sorun oldu. Döndük. Dergi çıktı. Düzelti sıkıntısı oldu; şu oldu bu oldu; olan oldu yani.

Güneşli bir gün. Dairedeyim. Odamda. Odam sıcak. Yalnızım. Pencereden dışarı baktığımda bahçedeki ağaçları görüyorum. Ağaçların arasından Gazi hastanesinin ve onun gerisinden bütün bir ufkumu dolduran pırıl pırıl mavi gökyüzünü. Gözlerimi aşağıya çevirdiğimde Konya yolundan geçen arabaların hızlı geçişlerini. Sonra korna seslerini ve homurtularını. Biraz daha dikkatli dinleyince bahçeden gelen kuş seslerini...

Bakıyorum: Serçeler dallardan yere iniyorlar. Yeşillenmiş çimlerin üstüne. Bir alakarga yüksek bir ağacın sık dalları arasında hoplayarak geziyor. Arada sesler çıkarıyor. Serçeler yeniden vişne ağacının dallarına uçuyorlar. Kıvıl kıvıl bir yaşama sıcaklığı taşıyor dışarıda. Pencere önündeki saksı çiçeklerinin yapraklarını güneşin ışıklarına, köklerini kalorifer ısısına vermenin dinginliğiyle mutlular sanki. Hayat kendi türküsünü söylüyor. Her şeye inat. Hiçbir şey tabiattaki bu dingin sükûneti bozmuyor, bozamıyor. Her şey kendi mecrasında akıp duruyor ve her şeye karşın bu devran dönüyor. Kulaklarımı içime çevirsem ve dünyayı, dışarıdan gelen sesleri kapatsam duyargalarım, daha değişik sesler mi duyacağım? Kim bilir.

Cuma, 28 Şubat

Yoğun günlere giriyoruz. Arkadaşlar Ankara'ya geliyorlar. Bu akşamdan başlıyor. Toplantı yarın. İki gün sürecek olan yoğun görüşme trafiği. Ardından derginin hazırlık çalışmaları. Dizgi, sayfa düzeni, tashih, baskı, gelenler gidenler, oluşması mukadder kırılğanlıklar, alınganlıklar, güceniklikler...

MEHMET AYCI

Dutlar Yetince...

Zaafım var, bayılıyorum dut mevsimine, nerde bir dut ağacı görsem içim ısınıyor, sarılasım geliyor, dünyanın bütün pınarları, bütün kuyuları başına dut fidanı dikmek için bir seferberlik başlatalım, omzumda dut fidanıyla ben Torosların yol iz olmayan pınar başlarına terleyerek yol alayım, Allah'ım, ne kadar heyecan verici, karatavukların, küçük kuşların, tilkilerin, ayıların, yoldan geçen insanların o duttan yediğini düşünmek, al sana kapanmayan sevap defteri, sevap olduğu için de değil, içimden geldiği için, çocukken evimizle bitişik bir beyaz dut ağacı vardı, boyu evimizin iki katıydı, damın başına çıkar, öyle çıkardık dut ağacına, bir de evimizin önünde mor dut vardı, evimiz camiye ve mezarlığa bitişik sayılır, cami avlusunda, kökü mezarlıkta başka bir mor dut daha vardı, tadı farklıydı, yaylada, Ayı Oluğu denilen pınarın başında bir piç bir morumsu dut ağacı vardı, lezzeti başka hiçbir dutta olmayan, rayihası kendine özgü bir ağaçtı, yaprağı da ayrı güzel kokardı, ağaca çıkar, ellerim yapış yapış dut yerdim, dutun parayla satıldığını Ankara'ya geldikten sonra gördüm, bizim oralarda dut senin bahçende de olsa herkese açık bir meyveydi, birinin dut ağacına çıkar yerdin, elmaya çıksan, cevizini çırpсан hoş karşılanmazdı, dut öyle değildi, onun olduğu kadar senindi, senin olduğu kadar kurdun kuşundu, tilkinin ayınındı, temiz bir bez, bir çarşaf getirirler, dalları silkelerdin, ağaca çıkmanın kefareti ev sahibine, konu komşuya ödemiş olurdun, dua da alırdın, lafı karıştırdım, dutun parayla satılması da kıyamet alameti olsa gerek, şaşırmıştım, ilaç istemez, gübre istemez, narin mi narindir, olgunu en hafif esintide tıp tıp dibine dökülür, karıncalar bayram eder, dibinde, üzerine basılmamışsa, gölgede kuruyanların da lezzetine doyum olmaz, kara duta pek güvenme, onun kurusu lezzetli olmaz pek, mor dutun da, bazen başında da kurur, baldan tatlıdır o kurular, hele yarısını kuş yemiş, kuşun yediği tarafı kurumaya yüz tutmuş olan var ya, cennet nimeti mübarek, gel de şükretme Allah'a, hangi kul böyle bir tatlıyı yapabilir, ilaç yok, hiçbir kimyasal katkı yok, GDO yok, yok oğlu yok, aslında var oğlu var,

dut ağacı fazlaysa çırparsın, pekmezini kaynatırsın, olmadı kurutursun, kışın cebine doldurursun, al sana şekerlemenin âlâsı, Mustafa Kutlu hikâyelerine benziyor bu yazı ama olsun, dut dünyayı güzelleştirmez de ne yapar, hem mevsimin de habercisi, Kemal Tahir'in kalıp cümlesiyle söylersek ne denilmiştir, dut yaprağını açtı yaz döktü kış denilmiştir, ipek Bursa'nın olsun, böceği de, işimiz olmaz, işimiz taamla, yıllarca lojmanda oturdum, bahçesinde bir yavru ağzı dut, yanlış okumadınız rengi yavru ağzı, bir mor dut, bir beyaz ama sulu kar rengi küçük beyaz dut, bir beyaz parmak dut, iki tane de bodur kara dut, etti mi altı, her yıl onlardan gece olsa bile işten gelirken birer ikişer dallara uzanıp tadardım, lojmandan taşındım, Haziran geldi ya, içim gidiyor, malum Kovid salgını var, pek çıkmıyoruz, araba kullanmayı bilmem, bizim Köroğlu'na dedim, beni bu hafta dut yemeye götüreceksin, eski dostlarımı ziyaret edeceğim, gövdelerine sarılıp hasret gidereceğim, dalların eğip uç yapraklardan öpeceğim, dikenlere dua edeceğim, başında benden rahatsız olan kuşlara sakın olun, zararsızım kardeşler diyeceğim, daha lezzetli olsun diye üçünü dördünü birden ağızma atacacağım yavru ağzı dutun, şimdiden sabırsızlandım, aklıma geldi, Türkiye bir dut ülkesi, şöyle dört başı mamur, okuyanın ağızında mor dut tadı bırakan bir Dut Kitabı hazırlansa ne iyi olur, niye editörlerin, yayıncıların aklına gelmez böyle şeyler, dutlu maniler, türküler, şiirler, öyküler tadımlık olarak bulunur kitapta, dut pekmezinden dut kurusuna, dutla ilgili söz varlığından dut çeşitlerine ne güzel kitap olurdu, yayıncı milletin yüzüne vurup onları dut yemiş bülbüle çevirmeye gerek yok, aklıma gelmişti, muziplik işte, yine aklıma geldi, Gonca Özmen'in bir Dutluk şiiri var, Türk Edebiyatının en erotik şiirlerinden biri, gel de "Kara dut parmak gibi" türküsünün ezgisini hatırlama, hatırı kalmasın, hatırladık gitti, dağıtmayayım, dut merhametin meyvesidir, cömertliğin meyvesidir, dünyanın neresinde bir dut ağacı varsa orada rahmet vardır, bereket vardır, Anadolu toprağı niye bu kadar bereketli sanıyorsunuz erenler, bir de anket yapalım yazarlar arasında dut ağacına çıktınız mı, çıkanlar kesin iyi yazarlardır, dut yemeyen yazara yazar mı denir Türkiye'de, önce memleketini tanıması lazım, başa döneyim, kardeşler, bir dut ağacı dikin, unutun sonra, o sizi unutmayacaktır, kuşların insanlara nasıl teşekkür ettiğini görmek istiyorsanız dut ağacının başında onların hallerine bakın, iyisi mi ben yarın Köroğlu'nu razı edeyim, beni dut yemeye götürsün, siz bu yazıyı okurken dut mevsimi geçmiş olabilir, bana haber verin, bir avuç dut kurusu borcum var, ağızınız tatlansın...

EMİN GÜRDAMUR

Trendekiler

Bugün Sezin’le aramıza yeni sırlar alacağız. Mütevazı bir tören olacak. Geçmişte alayıvala ile aramıza aldığımız sırların çoğu öldü. Doğrusunu söylemek gerekirse aramızda artık sırdan çok kaldırılmayı bekleyen cenazeler var. Sezin bunu pek umursamıyor. Sığınarak aşındırdığım heykelin ellerine bakıyorum. Sezin’in elleri de bunu umursamıyor. Trendeki yolcular zaten hiçbir şeyi umursamazlar. Zavallı yolcular, bir insanın helvadan yaptığı tanrısını yerken neler hissettiğini hiçbir zaman bilemeyecekler. Ben bunu Sezin’i yerken öğrendim. İnsanın gerçekten inandığı leziz bir putu, hâlâ ona inanmaya devam ederken yemesinden daha müthiş ne olabilir? Aslında ağlamak istiyorum.

Bütün bezginliğime, yılgınlığıma rağmen sormadan edemiyorum. Bir tren dolusu insan her sabah nereye gider? Bunca kadın, bunca erkek, bunca ayak, bunca göz. Her gün gitmeye değer nasıl bir yer bulmuş olmalılar ki yaz demeden, kış demeden, üşenmeden, aksatmadan bu demirden tabuta istiflenir. Bir Allah’ın günü vazgeçmez, bir sabah uykusuna sarılıp kalmaz. Nasıl? Ben bile bazı günler Sezin’in ellerini kendi hâline bırakıyorum. Onlar yokmuş gibi davranıyorum. Yere bakıyorum, tavana bakıyorum, cama bakıyorum. Onun ellerine bakmadığımda, onun elleri dışındaki dünyanın fazlasıyla sınırlı, fazlasıyla zevksiz olduğunu görüyorum. Yine de ara sıra göze alıyorum bu zevksizliği. Heykeller bazen kendi başlarına bırakılmak isterler. Ama yolcular treni bırakmıyorlar. Her sabah neredeyse dünkünün aynısı bir yüz ifadesiyle gelip yerlerine oturuyorlar.

Vagonun arka sıralarında dört yıldır durmadan tartışan iki gencin bağıışı, Sezin’in elleriyle arama giriyor. Tam dört yıldır telefonlarını birbirine göstererek tartışıyorlar. Sadakat savaşıları. Yanlarına giderek onlara da bir sır vermek geçiyor içimden. Henüz yeterince tatmin edilmemiş sivilceli yüzlerine doğru eğilerek erkeğin boynunda, kızın alnında kabarık duran hayat dolu iri damarları yerlerinden sökmek, birbirine düğümlemek, boş yere konuşma-

yın arkadaşlar, birbirinizi yemeye başlayın, demek. Ayağınıza kadar gelmiş bir ziyafeti, sizden önce milyon kere üzerinden geçilmiş lakırdılarla bekletmiş oluyorsunuz ki bunu hangi ölümlüye soracak olsanız size cevap vermeye tenezzül etmeden yüzünüze tükürür. Ama ben yüzünüze tükürmem. Şimdi hemen tartışmayı keserek susun, derim. Diyemem de, demeyi hayal ederim. Susarak kapıları kapatın. Işıkları söndürün. Aranıza sözler yerine imalar, susmalar, dalgınlıklar girdiğinde göreceksiniz ne muazzam lezzetlerle dolacak kursağınız. Daha fazla beklemeyin. Hemen şimdi susmaya ve ima etmeye başlayın. Susmak bütün savaşırlara ruh katar. İma çürümüş cesetlerden bile kan fışkırtır. Bana soracak olursanız ellerden başlamak en iyisidir. Tabii herkesin tercihiine saygı duymalı. Yeter ki şu gevezeliğe bir son verip birbirinizi yemeye başlayın ve vagondaki yolcuları usanç verici gürültüden kurtarın.

Gençlerin yanına gitme hevesim, pencerede akıp duran bozkır tarafından etkisiz hâle getiriliyor. Az önce gençlerin sesi, Sezin'in elleriyle arama girmişti. Şimdiyse bozkır bir testere gibi gençlerle arama giriyor. Eğer bugün benim için önemli bir gün olmasaydı, bu kesintisiz araya girmelerden bir söylev devşirebilirdim. Ama yoruludum. İnsan yoruluyor. İşe gidip gelmekten, araçları müşterilere ulaştırdıktan sonra şehirlerarası otobüslerin rahatsız koltuklarında geri dönmekten daha çok kendi sözlerinden yoruluyor. Gerçi konuşsam da sussam da Sezin beni dinlemiyor. Onun beni dinleyen yüzünü eskittim. Hızlı gidip yavaş dönenlerin aşkına, insanın eskitmediği ne var şu dünyada? Artık duvara, serçe parmağıma ya da penceredeki yağmur tanesine bakıp uzun uzun konuşamıyorum. Sezin'in çıplak omuzları Sezin'in yüzüyle arama giriyor. Böylece Sezin'in omuzları Sezin'den habersizce döngüyü tamamlamış oluyor. Hangi döngüyü?

Tren kışa doğru muhakkak büyük bir tehlike atlatır. Gürültülü birkaç saniye boyunca demir tekerleklerle raylar arasından bir boğa sürüsünün metalik feryadı işitilir. Sonra bir çınlama. Tırnaklarını duvarlara, pencerelere geçiren, vagondan vagona süzölüp nihayet yolcuları değilse bile yolcuların gözlerini dört bir yana savurarak uzaklaşan, geldiği yere giden, karanlık, anlaşılmaz, saçma sapan bir çınlama. Sezin hiçbir çınlamayı umursamaz. Yani dün geceye kadar umursamadığını sanırdım. Dediğine göre, her yıl tekrar eden o büyük sarsıntıdan hemen önce, uzun tünelin çıkışından takriben beş dakika sonra, hafif bir gıcirtı duyulacak. İşte o an yerlerimizden fırlayıp yüzlerimizi pencereye dayarsak, savrulmamak için sımsıkı birbirimize tutunmayı başarırız, birkaç saniye bile olsa gözümüzü kırpmadan dışarı bakabilirsek başımıza gelen şeyleri öğrenebilirmişiz. Sezin bunları söylemeseydi ben hiçbir zaman başımıza gelen şeyleri öğrenmek istemeyecektim. Ama söylemiş bulundu bir kere. Ne öğreneceğiz Sezin? Bunu ben de bilmiyorum. İnsan,

başına gelenleri bir tren sarsıntısında bozkıra bakarak nasıl öğrenebilir ki? Öğrenebilir. Kupkuru topraklarda, belki uzakta bir ağaçtan başka tek bir hayat emaresi barındırmayan şu ıssızlıkta mı? Evet.

Trenin en dalgın yolcusu Sezin, rakamların beyaz yakalı kürek mahkumu Sezin, gözlükleri ikide bir saçından alnına kayan, rakamlarla boğuşurken kolyesinin ucundaki minik kelebeğe uzun uzun oynayan, aslında kelebeği defalarca öldüren, kelebeğin ölüsünü de öldürmeye çalışan Sezin, başını kaldırıp bir kez olsun bana ya da Metin'e ya da diğer yolculara bakmayan Sezin, bütün bunları gözlemleyip nasıl aklında tutmuş diye merak etmiyor değilim. Hele tünelin çıkışından sonraki beş dakikayı nasıl hesaplamış? İnanılır gibi değil.

Bence onun dalgınlığı çalışılmış, kenarları zımparalanmış bir gayretin ürünü. Gözleri yalandan pür dikkat geziniyor sayfalarda. Sezin'in bütün dalgınlığı bana. Sırf beni görmemek, benimle göz göze gelmemek için Metin'i, yolcuları, pencereyi, plastik dudaklarıyla fısıf fısıf dedikodu yapan kadınları ve arka sırada tartışıp duran gençleri görmüyor. Sayfalarda mahsus kovalıyor rakamları. O meşhur avcı hikâyesi geliyor aklıma. "Hangi meşhur avcı hikâyesi?" diyerek yüzünü yüzüme yaklaştırıyor Metin. "Bütün avcı hikâyeleri geliyor aklıma işte!" diyerek geçiştiriyorum Metin'i. Sezin de beni geçiştiriyor. Sahiden rakamların peşinden koşmuş olsaydı bir gün olsun biri yere düşerdi. Neticede şuncacık bir sayfa. Korkuluksuz bir balkon. Hiçbiri yere düşmüyor. Görünmez iplerle Sezin'e bağlı rakamlar. Muhtemelen sayfaları muhasebe müdürüne teslim ederken de zorluk çekiyordur. Öümcek ağlarıyla orasına burasına tutunuyordur rakamlar. Yerleri, sıraları, amaçları birbirine dolanıyordur. Acaba Sezin unutmuş olabilir mi dün geceki anlaşılmamızı? Şayet ayağa kalkmayı unutursa ben o sarsıntı anında savrulup yaralanır mıyım? Metin bizim birbirimize sarılmamıza ne der? Raylar uzadıkça uzuyor. Tünele daha epey var. Canım sıkılmaya başlıyor. İnsanın canı bir şey beklerken sıkılıyor. Bir şey beklemeyen sıkılmayı akıl edemiyor insanın canı.

Gecenin Sezin'i başka, gündüzün Sezin'i başka. Hava kararınca dilinin bağı çözülüyor. Gece kondunun birinde, duvarları badanalı sefil bir odada perdenin dibinde oturuyoruz mesela. Uzun beyaz saçları ortadan iki ayrılmış bir ihtiyar, elindeki çakıyla bileğini dürtüp duruyor. Kapının çalmasıyla koltuğunda hafifçe yekiniyor ve el bileklerinden akan kanı hayalinde hızlıca temizliyor. Ama kalkıp kapıyı açmıyor. Sezin'e, "Neden kapıya bakmıyor?" diye soruyorum. "Çünkü biliyor," diyor, "nasıl olsa kapı açılmayınca misafir çantasındaki anahtar çıkarır, elindeki paketleri dizine yığarak kilidi çevirir, kapıyı omzuyla iter, içeriye uğramadan mutfığa geçer, biraz söylenir, dağınıklıktan yakınıp, kayıp bardakların yerini sorar, pencereden sokağa bakar, odaları ha-

valandırır, seleyi çamaşır makinesine boşaltır, lavaboyu siler, koridor halısını düzeltir, eğer zamanı kalırsa buraya babasının yanına gelerek ışıkları yakar, yığılırcasına karşısındaki koltuğa oturur, ihtiyarın yiyerek bitirdiği, köküne ulaştığı, neredeyse kanattığı tırnaklarına acıyarak uzun uzun bakar, baba der, artık bitsin yalvarırım, bir cevap alamayınca da biraz kırgın, çokça yorgun çıkıp gider.” Sezin’in söyledikleri tıpatıp gerçekleşiyor. Kapının çarpmasıyla adam koltuğun kenarına sıkıştırdığı çakıyı yeniden kavlıyor. Çakının ucunu sağa sola çevirerek gözlerinin önüne kadar kaldırıp “Sen bir korkaksın, sen bir korkaksın,” diye mırıldanıyor. Ben adama bakarken Sezin perdeyi hafifçe aralayıp genç kadının gidişini seyrediyor. “Umudu var, babası onu affedecek,” diyor. Gündüzün Sezin’i asla böyle şeyler söylemez, bir kadının arkasından bakmaz. Sadece önündeki kâğıtlara, kâğıtlardaki rakamlara, muhtemelen defalarca yakalayıp serbest bıraktığı şeylere bakar. Hasta mısın Sezin? Hayır değilim. Gözlerin kızarmış da. Uykusuzluktan.

Oyalanmak için saçma sapan da olsa bazı adımlar atmak istiyorum. Arka koltuklarda insanlar ya uyukluyor ya dalgın. Gençler susmuş. Hayret. Birbirini sadakatsizlikle itham eden iki insan neden tartışmaya son verir ki? Dört yıl aynı trenin, aynı vagonun, aynı koltuğun içinde aynı meseleleri tartıştıktan sonra ansızın susmak da neyin nesi? Tam onlara öfkelendiğim için gözlerimin karardığını zannedecektim ki uzun tünele girdiğimizin ayırına varıyorum. Çıkıştan takriben beş dakika sonra acaba ne olacak? Evet. Her şeyi anlama çok az kaldı. Sezin’e bakıyorum. Karanlıkta göz göze geliyoruz Sezin’le. Nihayet onunla trende bakışıyoruz. Tünelden çıkıyor tren. Vagona, ikindinin uslanmış aydınlığı doluyor. Az önce Sezin’le değil de öldürmeye doymadığı kelebeğiyle göz göze geldiğimi anlıyorum. Sezin hâlâ rakamlarla boğuşuyor. Belki seviyor. Hâlbuki salıvereceksin rakamları Sezin. Bütün dalgınlıklar boşa gidecek. Yeniden başa döneceksin. İki parmağının arasında ustaca çevirdiğin kalemi kendi hâline bıraksan belki bütün tren rahatlayacak. Ama bırakmıyorsun. Kalemi de rakamları da gözden çıkaramıyorsun. Galiba sana da böyle bir azap yazılmış. Göz ucuyla Metin’e bakıyorum, ev dekorasyon kataloğunda yeni bir ayrıntı keşfetmiş, sevinçle onu seyrediyor.

Gıcırta artıyor. Zaman geldi. Sezin kâğıtları yere fırlatıyor. Onun hareketinden cesaret alıyorum. Hızla kalkıyorum yerimden. Pencerenin önünde birbirimize sarılıyoruz. Daha önce gıcırtaının bu kadar güçlü olduğunu fark etmemiştim. Sanki tren raylardan çıkmış, çakıl taşlarının üzerinde yol alıyor. Sezin’le birbirimize sarılıp pencereden bakmak üzere anlaştığımız hâlde sadece birbirimize sarılıyoruz. Bedeninin sıcaklığını, korkudan zangır zangır çarpan kalbini hissediyorum. Bir gözüm pencereye kayıyor. Belli belirsiz ışıklar. Yaklaşıp uzaklaşan gölgeler. Camı tekmeleyen ayaklar. Başlık fenerlerin-

den fıskıran, kılıç gibi uzayan, havada kesişen ışık huzmeleri. Terli yüzlerden kesintisiz süzülen damlalar. Diskler çıldırmış, etrafa kıvılcım saçıyor. Levyeler kararlı inip kalkıyor. Treni sökmeye çalışan örgütlü kaos yavaş yavaş dinliyor. Gölgeler seyreliyor. Kıvılcımlar, levyeler, insanlar geride kalıyor. Gürültü tamamen kesildiğinde sarsıntı da son buluyor ve tren yeniden raylara geri dönüp sakince yoluna devam ediyor. Her şey normale dönüyor ama biz Sezin’le pencerenin önünde birbirimize sarılmış vaziyette kalakalıyoruz. Sezin indiriyor kollarını. Ben de yapmam gerekeni hemencecik anlıyorum. Sezin’in yüzü kızarıyor. Nedense dönüp Metin’e bakıyorum. Metin bir cevap bekliyor bizden. Aslında gözleriyle ayırmaya çalışıyor ikimizi. Metin’in gözlerine direnecek gücümüz yok, ayrılıyor. Sezin, etrafa saçılmış kâğıtları eğilip toplarken yüzüne düşen saçlarını geri itiyor. Bu harekete tutunuyor sanırım. Panikleyince böyle şeyler yapar. Saçını, dudaklarını ya da göğüslerini geri iter. Şimdilik saçlarıyla yetiniyor. Ben de usulca yerime geçiyorum. Metin gövdesiyle bana dönüyor. Metin bana yiyecekmiş gibi bakıyor. Aslında tam da öyle bakmıyor. Gözlerinden bir çift el uzatmış, avuçlarına bir cevap bırakmamı istiyor. Dileniyor bunun için âdeta yalvarıyor. Ne diyebilirim ki Metin? Bütün avcı hikâyeleri birbirine benzer işte. Başını hafifçe sallıyor Metin. Hayır, demek istiyor. Dudaklarında bir iğrenme ifadesi. Bütün avcı hikâyeleri birbirine benzemez mi diye sormayı hayal ediyorum. Cevap vermiyor Metin. Gözlerimi kapatıyorum. Metin’i görmesem iyi olacak. Sanırım Metin gözleriyle beni yiyecek.

Yerimde kalamam artık. Acaba gemiler batarken ne düşünür? Yerimi terk etmeliyim. Koltuk başlıklarına tutunarak, tartışan gençlerin yanına atıyorum kendimi. Karşılarındaki boş koltuğa oturuyorum. Her an sarsıntı yeniden başlayacakmış gibi korkuyorum. Daha oturur oturmaz, “Beyefendi siz de mi korkuyorsunuz?” diye soruyor kız. Erkek, onu ebeveynlerin çocuklara yaptığı gibi uyarıyor. Sonra yine ebeveynlerin böyle durumlarda takındığı saçma tebessümle benden özür diliyor. Sıkılarak, “Biraz meraklıdır da” diyor. Metin’in cevap bekleyen çehresinden uzaklaştığım için rahatlıyorum. İçime az da olsa aydınlık doluyor. İstedikleri kadar saçmalasın gençler. Hepsini dinleyebilir, bütün sorularına tahammül edebilirim. Ayrıca birbirini yemelerine de gerek yok bence. Bir trende bir kadınla bir erkeğin birbirini yemesi yeterli. Biz Sezin’le sadece bu trendekiler adına değil başka trenlerdeki yolcular adına da hatta bizden sonrakiler, bizden çok çok sonrakiler adına da yedik birbirimizi. Yine yeriz. Yiyecek bir şey kalmadı diye mızımızlanmayız. Yüz yüze bakan iki insanın arasında yenmeye değer bir şeyler hep kalır. Yeter ki kimse trene saldırmasın, treni sökmesin. Sezin’le uluorta sarılıp kalmayalım. Metin bana öyle bakmasın. Ben böyle pırıl pırıl, ateşli gençlere bakayım. Metin gibi

değilim, insanlara onları yiyecekmiş gibi bakmam.

Böyle diyorum ancak bakışlarımı gençlerin boyunlarında ve alınlarında koparılmayı bekleyen damarlarda gezinmekten alamıyorum. Dağlar geliyor aklıma. Bir ağacın kökü başka bir ağacın köküne pekâlâ dğğümlenebilir. Dağlarda bazı küçük heyelanlar, utanç verici gerçekleri ortaya çıkarırdı. Toprak kayar, o başına buyruk devasa ağaçların anadan üryan köklerini başka ağaçların kökleriyle sarmaş dolaş bulurduk. Ormanları götürü usulü kesen babamın bu manzara karşısında alnı buruşurdu. Benimse içim kıpır kıpır olurdu. Şimdi olmuyor. Kendime verdiğim yanıtları altın gibi ısıarak test etmiş olsaydım başıma bunlar gelmezdi. İnsanları yargılamayı hiç sevmem. Ama bütün hayatım insanları yargılamakla geçti. Şüpheye düştüğüm, kararsız kaldığım her konuda kendimi işime gelen yanıtlara hızlıca ikna edebildim böylece. Düşünmek başka neye yarar ki? Eğilip ön tarafa bakıyorum. Sezin çoktan sayfaları kahverengi çantasının üzerine yığarak sevgili rakamlarına sığmış. Metin ta oradan dönmüş beni seyrediyor. Ne kadar da aptalım. Öne bakmakla hata ettim. Belki de Metin yıllardır beni seyrediyordur. Evde, işte, trende, uykuda. O ağaçların köküne bakarken. İçim kıpır kıpır olduğunda. Göğüs kafesim kendinden büyük bir karanlık ağırlıyor. Kabzasında Sezin'in imzası bulunan gizli silahıma davranmak istiyorum. Gel ey güzel dalgınlık.

Eskiden içimi kara bulutlar kapladığında koşup en yakın kayanın dibine sinnerdim, orada tufanın geçmesini bekler, beklerken de kum fırtınasına doğru haykırır, bütün iddialarımdan vazgeçtiğimi ilan ederdim. Böylece kasvet tanrısının elinden hafif sıyrıklarla kurtulurdum. Bir gün Sezin'le iş yerinin penceresinden göğ'e bakıyorduk. Araç götürme sırası bende olduğu hâlde güya patron öyle istediği için anahtarları başkasına uzatmıştı Sezin. Başkalarından böyle kurtulurduk. Hava kapalıydı. İçimizde, konuşmamız gereken şeylerin bulantısı dalgalanıyordu. Sırlarımızdan biri önceki gün kaçmış, numarasız bir telefonda bizi arayarak herkese rezil etmekle tehdit etmişti. Bulutlara bakarak, "İnsan bu göğün altında hiçbir savaşı kazanamaz," dedim. "Öyle mi?" diye sordu Sezin. "Mecaz değil," dedim, "gerçekten, şu bulutlara baksana." Bulutlar kara, korkunç öbekler hâlinde hareket ediyordu. Kaçan sırrımızla ilgili konuşmak istiyor ama konuşamıyorduk. Ne onun ne de benim takatim vardı. Birkaç dakika geçmemişti ki perde yırtıldı. Güneş, bulut perdesini bir ucundan eritmeyi başardı. O azıcık ışık, karabasan gibi şehrin tepesine çöreklenen bulutların fiyakasını bozmaya yetti. Çatıların üzerine dökülen bir tutam ikinci güneşi bizi cesaretlendirdi. Peş peşe derin nefesler aldık. Bizi zor durumda bırakmak için kaçıp giden o sırra karşı yeniden zırhlarımızı kuşandık. Kalplerimiz ayaklandı. "Gökyüzünde bir numara yokmuş," dedi Sezin gülerek. Ben de "Evet, yokmuş," dedim. O gün farkında olmadan

içimi, kasvet tanrısının giremeyeceği şekilde demir parmaklıklarla kaplamayı öğrendim. Ne zaman beni rezil düşürecek bir saldırıyla karşı karşıya kalsam gözlerimi kapatıp Sezin'le pencerenin önünde gülüştüğümüzü hayal ediyorum. Gökyüzünde bir numara yokmuş, diyorum. Hiçbir saldırı yeterince uzun değil. Hiçbir ordu sonsuza kadar saldıramaz. İyilik orduları, erdem orduları, disiplin orduları, kötülük orduları, sır orduları. Perde yırtılır, güneş eninde sonunda doğar. Batan gemilerin ne düşündüğünü bilmiyorum ama darağacındaki insanlar, birkaç on yıl sonra celladın da kalabalığın da öleceğini düşünerek kendilerini teselli ediyor olabilirler.

Metin'in gözlerinden kaçıp gençlerin gözlerine sığınıyorum. Eğer gençlerle konuşmaya başlarsam Metin'in saldırısından da korunmuş olacağım. Hatta biraz gayret edip sözü uzatabilirim Metin'in karşısında Sezin'e sarılmış olmanın mahcubiyetinden bile sıyrılabilirim. O an hiç beklemediğim bir şey oluyor. Sezin yanıma gelip oturuyor. Oturmakla kalmıyor, bana bakıp sımsıcak gülümsüyor. Acaba bu başka bir Sezin mi diye uzanıp öndeki yerini kontrol ediyorum. Evet. Bu gerçek Sezin.

Sezin pencerede gördüğümüz şeyler hakkında konuşmaya başlıyor. Sezin'i dinlemek istemiyorum. Sezin benim kimsem değil. Bir defa olsun gerçekten nefret edebilsem, acıyabilsem, inanabilsem, nedenini bilerek ağlamaya başlasam, özlesem, uğrunda ölebileceğim bir amacım olsa, bir balkonum, bir kulem, bir sesim olsa belki onu sevebilirdim. Her gün büyük iştahla hayal ettiğim günleri ertesi gün rayların altında ezilmiş buluyorum. Burada, bu trende, bu cehenneme benzeyen trende, hiçbir yere gitmeyen, gidiyormuş gibi görüldüğü hâlde gitmeyen, kendimizle bizi, hatamızla bizi, gecemizle bizi aynı vagona hapseden, sıkıştıran, çiğneyen, parçalayan, aynı ihanetle burun buruna getiren, utandırarak, hırpalayarak, saldırarak ama uzak tutarak aynı zamanda, vardırarak, elimizi kolumuzu bağlayarak bu tutarsız bu absürt bu çalakalem trende ben Sezin'i nasıl sevebilirim? Sana dalgınlıklar diliyorum Sezin. Göçmen kuşların bilmem kaç bin yıldır gidip gelmekten bıkmadıkları yollar boyunca dalgınlıklar. Elimden başkası gelmez. İri bir üzüm gelmez, sıcak bir ekmek, mor salkım gelmez. Raylar bizden çok önce döşendi, bozkırdan geçti, duvarları saydam binaların arasına uzandı. Bütün hayatımı bir trene doldurup sonu gelmeyen yolculuğa çıkaran Sezin, işe gidip gelen, rakamlarla beni aldatan, sonra rakamlarla cezalandırılan Sezin, söyler misin, sen olsan bu şartlar altında kendini sevebilir misin? Her şeyi benden önce anlayıp haince susan, haince içinde saklayan bir Sezin'i?

Sezin önce karşımda oturan gençlere, sonra bana bakıyor. Yeniden gençlere dönüp dalgınlıyor. "Ne kadar mutluyduk değil mi?" diye mırıldanıyor, "Tartışırken bile dudaklarımız tutkuyla seğirirdi." Serçe parmağıyla kızın

dudağının kenarındaki ıslaklığı kuruluyor. Kız bunu umursamıyor. Erkek de umursamıyor. İkisi de Sezin'i görmezden geliyor. Sezin erkeğin boğazına işaret parmağını uzatıyor, boynundaki damara dokunarak, "Bunu çok severdim, öfkелendiğinde kabarırdı," diyor. Sezin'in ellerini yakalıyorum. Ebeveynlerin böyle durumlarda takındığı saçma tebessümle gençlerden özür diliyorum. Sıkılarak, "Biraz meraklıdır da" diyorum. Bunu der demez tüylerim diken diken oluyor. Gençler bizimle ilgilenmiyor, biz yokmuşuz gibi birbirine şakalar yapıp gülümsüyorlar.

Yerimden kalkıyorum. Sezin'in beni durdurmak isteyen hareketlerini elimin tersiyle iterek yürüyorum. Dört yıldır fısır fısır dedikodu yapan o iki kadının arasına zorla, nezaketsizce sıkıştırıyorum bedenimi. İnsanlar arasında, özellikle iki kadın arasında zehirli bir sürüngene her zaman yer vardır, değil mi? Yine de işi şansa bırakmıyorum. Beni azarlamalarına fırsat vermeden var gücümle bağırmaya başlıyorum: "Peki, siz kimsiniz? Hadi arka sıradaki gevezeler biziz, şu başlarını tavuk gibi önlerinden kaldırmayanlar biziz, şu ikide bir saatine bakanlar da biz. Boş koltuklara rağmen ayakta dikilen şu ahmaklar da biz olalım tamam. Peki siz kimsiniz?" Birinin alnında, öbürünün boynunda damarlar şişiyor. Hayır, hayır siz de biz olamazsınız. Bu çok saçma. Gözlerim bir başkasını arıyor. Bir başkasını bulabilirsem, bir başkasına tutunabilirsem kurtulacağım. Sen de kurtulacaksın Sezin. Azat olacağız. Gözlerim Metin'i arıyor. Metin yok, Metin gitmiş. Kataloğun açık, yorgun sayfaları koltuğun kenarında titreşip duruyor.

MÜZEYYEN ÇELİK

Beter Yangın

Cehennemdeyiz.

Hepimiz.

Bütün kadınlar ve erkekler. Gelmiş geçmiş en büyük toplanma yeri. Bütün insanlık burada. Lakin ortalık mahşer, kimse kimseye bakabilecek halde değil. Kimi korkudan lal olmuş, boş boş bakıyor; kimi secdeye kapanıyor, kimi delirmiş gibi sağa sola koşturuyor. Yürüyüp gitseler sonsuza kadar gidebilecek genişleyen bir boşluk, oturup dursalar zaman denen şey yok. Çok kalabalık. Kimse kimseyi duymuyor. Herkes sorularına bir cevap arıyor.

Ateş nerede? Kutsal kitapların tasvir ettiği Sırat Köprüsü ve lav çukuru. Herkesin kafasındaki soru bu. Madem hepimiz cehennemdeyiz neden yanmıyoruz.

Daha hiçbir şey başlamamıştı oysa. Allah'ın vadettiği dehşetli cehennemdeydi herkes ama kimse yanmıyordu henüz. İnsanlar orada da dünyadaki gibi aceleciydiler. Koşuşturup ateşten paylarını bir an önce alabilmek için çabalıyorlardı.

Bir gök belirdi bir anda. Dünyada gördükleri gibi masmavi, bitimsiz ve beyaz bulutlu bir gök. Hayatlarının sıcak yaz günlerinde gördükleri gibi.

Bir pencereydi oysa buradaki. Gerçeklik penceresi. Herkesin kendi gerçeğiyle yüz yüze geleceği ve sonra başkalarının başkaları hakkındaki gerçek düşüncelerinin ne olduğunu gösteren bir pencere. Buradan masum çıkan doğrudan cennete gidecekti. Yani sevdiğini gerçekten seven, yediğini gerçekten yerenler. Sonra katiller, zalimler, kul hakkı yiyenler tekrar cehenneme geri geleceklerdi ve bizim algılayamayacağımız süreler kadar ıstırap çekeceklerdi.

Benim sıram geldi. Pencereden görüntüler, sesler aktıkça dizlerim yere yöneldi. Diz çöktüm, ağlasam burada gözyaşı yok, inlesem bağırsam sesim yok. Yanmaya başladım, derin bir ateş ruhumu tepeden tırnağa eritiyor sonra yeniden yeniden, yeniden daha şiddetle yakıyordu. Tam yokmuşum

gibi hissedecekken pencere bana bir görüntü bir ses daha dinletiyor alevler her yanıma çepeçevre sarıyordu. Korkunçtu her şey. Şimdi dünyaya geri dönsaydım dedim içinden. Bir kez daha fırsat verilseydi dünyada yaşamak için?

Kocam deyip kırk sene aynı yastığa baş koyduğum adamın kalbinde hiç yerim olmadığını gördüğümde, kardeşlerimin miras hakkımdan beni mahrum etmek için uydurduğu dalaverelerden, onca sene yediğimiz içtiğimizin ayrı gitmediği komşularımın, iş arkadaşlarıımın benim hakkımdaki gerçek fikirlerinden, annem sayılır diye hastalığında altına bez sürdüğüm kayınvalidemin sırf maaşım var diye beni oğluna layık görmesinden, oğluna “güzellik ilk geceye kadardır, ışığı söndür işine bak, bunun parası iyi” demesini duydum. Dünyada hiç bulunmaz olaydım da daha beteri varmış.

Kendimin kendime ettikleri. Ateşten daha yakıcı bir yangın imiş. Bütün o planlarım, kıskançlıklarım, ayıp düşüncelerim, neyin ne olduğunu bilmeden insanları yargılamalarım. Evimden kaybolan para için komşumu suçlamam ama aslında parayı kocamın aldığını öğrenmem ve o kadınla pencerenin ardında göz göze gelmem. Tutamadığım sayısız sözler ve de. Çok pişmanım Allah'ım. İnsan olmak ne zormuş. Yandım yandım sönemedim. Saniyordum ki; kimsenin canına kıymadım, hırsızlık yapmadım, zinadan uzak durdum, haramlara yaklaşmadım, doğrudan cennete giderim.

Hiç öyle değilmiş bu iş.

Çok yandım. Pencere senelerin hesabını bir bir çıkardı önüme. El açma, af dileme zamanıysa çoktan geçmişti. Dövünme, yanma zamanı bildim gerçekleri. En ağır insanın kendisiyle yüzleşmesiymiş. Utancımdan yerin dibine girmek istedim yer yoktu. Ağlayıp rahatlamak istedim gözyaşıım yoktu. Dilimi dağlamak istedim söz yoktu. Kimseleri suçlayacak hal de yoktu. Beter yandım.

ZEYNEP SATI YALÇIN

Sarışın Soğuklar

Bir uçurumun kıyısındaki çalılara takılı kalmıştı kanatları ve iç burkan sesi. Birazcık da işe yaramayacak kadar azıcık da ben içime koyup getirdim. Sesi olmadan çırpınamazdı, ağlayamazdı. Kanadı olmasa uçamazdı. İşte bu yüzden sesinin de kanatlarının da çoğu orada, azıcığı bende kaldı. Seneler seneler sonra çıkıp geldi. Geldi ve bana yeniden içimdekilere inanmayı öğretti.

Balkon demirine konmuştu, kocaman gözlerini kırpıştıra kırpıştıra bakmıştı, bir de meraklı insanlar gibi içeriyi görmeye çalışırcasına kafasını eğmişti. Ellerim deterjanlıydı, yanına çıkmadım, o da uçup gitti.

Sonra yine geldi, daha balkona yaklaşırken ilginç çırpınışından anladım bu karganın gerçekten bir karga olmadığını.

Aylardan nisan, bildiğimiz Ankara nisanı, güneş ısıtır gibi gülümser yüzümüze, ama soğukluğunu fark ettirmeden içten içe dolar hücrelerimize, zangır zangır titretiverir vücudumuzu baharın ortasında. Öyle sinsi bir soğuk işte...

Annem hamur yoğurup bırakmış balkondaki sedirin köşesine. Ekmeği evde yapacağız. Ben değil, annem yapacak, çünkü online dersim yeni bitti ve çok gerginim. Sunuma o kadar hazırlanmama rağmen grupta bir tek bana söz hakkı vermedi hoca, farklı bir düşünce geliştirdiğimi söylesem de kendimi ifade etmeme izin vermedi. Güç onda tabi, ben hoca olursam asla böyle davranmayacağım, herkesi eşit konuşturacağım. Of ya Rabbi nasıl gerildim, bir sürü ödevim var daha...

Balkon şemsiyesinin kıyısından yol bulup içeriye saçlarını yollayan güneş, beni balkona çağırdı tatlı sarışınlığıyla. Korona virüsü yüzünden sokağa çıkma yasağı devam ediyor. Günlerdir içeride tıklı kalmaktan bezdim, sokağa çıkamamak benim gibi gezenti takımı için ne ağır darbe... Bulaşık bitince kahvemi yaptım, telefonumu kitabımı alıp balkona geçtim, sedire oturdum, güneşin saçlarını okşadım. Sosyal medyadaki beğendiğim çocuğu inceleyecektim, hesabı kapalı, insanların bu çok meşgul havaları da bayatlıktan

yenmiyor artık, kendini beğenmiş mahluk, artık seni beğenmeyeceğim, ben kendini beğenmeyenleri beğeniyorum.

Araba ve insan gürültüsü olmayınca, doğanın ayrıntılarla dolu seslerini duydum. Uzaklardan rüzgârın getirdiği fısıltılar doldu kulağıma ilk olarak. Ses, boğuk değil de kuru yapraklara bulanmışçasına biraz hışırtılıydı. İnsanların yoğun ses dalgaları tarafından yutulmadığı için artık duyulabilir kıvamdaydı, gözümü yumup dinledim, bana “Ablan gelecek, ablan gelecek...” dedi, kalbim bir hoş oldu. Sanki kıyı köşeye gizlenmiş börtü böceğin en düşük desibelli cıgırtısını, yeraltı kaynaklarının gümbürtüsünü bile işittim, kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu, ne heyecan verici!

Tam da böyle bir havada, kim okur kitabı...

Karşıdaki bahar yüzü park, yanındaki öksüz ve yetim okul, onun hemen yanındaki aminsiz kalmış cami, bomboş gözlerle ve benim gibi yalnızlıktan somurtmuş yüzüyle bakıyor boş sokağa. Eskisi gibi gelip geçen yok sokaktan. Kaç saatte iki kişi, yüzlerinde maskesiyle yaylana yaylana geçip gittiler, inceleyemedim. Yasaklı günlerden önce kaşını, gözünü, burnunu, ağzını, yürüyüşünü, elini sallayışını, adım atışını izlerdim insanların. Bir şeyler arardım azalarında. Giysilerinin renklerine türlü anlamlar yüklerdim. Kırmızı giyen kesinlikle beğenilmek istediği bir yere giderdi. Siyah giyen, kendi âlemine kapanmış, dışarının bakışından içinin gizini korumaya çalışırdı, kötü olan her şeyden sakınanlar siyahçılardı bana göre. Beyaz giyenler mutlu olmaya çalışıyorlardı, yorucu yıldırıcı bir çabanın cenderesinde kıvranan yorgun ruhlar... Maviler sakın, emin insanlardır, yeşiller hayalperest. Kahverengi giyenler öfkeden içleri kabarmış saldırıya hazır insanlardır. Griler, yani şu ikiyüzlüler, kendi gerçeğini saklamaya uğraşan kompleksli maskeliler... Mor giyenlerdeki küskünlüğün asil hüznüye bana kadar ulaşırdı, bir hoş olurum onlara bakarken, yardıma ihtiyaçları vardır da istemeye utanır gibidir onlar. Pembeliler pek geçmez buradan, yavru ağzı, fuşya, şeker köpüğü giyenler de... Bu sokağa göre değil bu renkler. Mutlu olduğunu sanan, bilgisizlikten mutlu olduğuna inanan insanlardır bu ara renklerle donanmış olanlar. Turuncuları hep neşeli gördüm, güneşin yeryüzündeki temsilcisi gibi yürürler. Diğer hocaya bu renk tezimi anlatmalıyım, fikirlerimi ilginç ve tartışmaya değer bulan bir o var. Benim iyi bir terapist olacağımı söylüyor, bence de olurum...

Hamurun örtüsünü kaldırdım, leğenin kapağını açtım, mayanın ağır kokusu yüzümü ekşitti, ekmek olunca lezzetli bir kokuya dönecek bu berbat koku... Henüz hazır değil pişmeye. Neler de öğrendim karantinada neler; kekler, poğaçalar, krepler... Boş vermeyi de öğrendim. Kazaklarımda unlu salçalı bulaşıklarla dolaşıyorum artık. Her gün özenle makyaj yapan annem, göz kalemiyle yetiniyor, ruj bile sürmüyor. Başta biraz solgun buldum yüzünü

ama alıştım şimdi. Eşofmana henüz geçemediyse de yakındır. Renk uyumu biraz sekteye uğradığı için öngörebiliyorum bunu. Gereksiz bir boş vermişliğe doğru kayıyoruz usul usul, diye üzülüyor, ama bu beni üzüyor, belki de benim olmak istediğim kişi bu pasaklımsı kişidir. Derbederlik ne güzel şey be...

Gak, gak!

Sesiyle hava titreşti, sakın denizin yüzeyinde aniden fırtına çıkmış gibi oldu, güçlü dalganın çarpışını duyumsadım sırtımda, küçük bir çığlıkla yerimden zıpladım. Demin balkon demirine konmuş, balkonu kolağan ediyordu. Şimdi de konacak gibi yaptı, gözümün içine dik dik bakıp çığlığını duyunca uçuştı gitti. Hamura mı göz koydu bu akıllı?

Yine geldi, dönenip duruyor balkonun çevresinde... Her korkuya pabuç bırakılmaz, altı üstü bir avuççuk kuş. Bildiğimiz karga işte, korkacak ne var... Ben cesur olursam o da cesur olur, anlaşırsız belki. Sadece korkaklar anlaşılmaz.

“Gel kız, gel, korkma!” dedim, elimi sallayarak. Yerdeki siyah düğme kargadan düştü galiba, nereden bulduysa, ay çok tatlı bir karga bu ya...

Şimdi yanaştı, demire kondu. O bana bakıyor, ben ona. Gözleri aynı ablam! O mudur acaba? Odur, değildir... Odur, değildir... Ona doğru iki adım attım, hiç kıpırdamadı, aynı dik bakışları üzerimde. O mu? Değil... Odur, değildir... Anlamanın yolları var, cesaretimi topladım yeniden, şimdi birkaç yol deneyebilirim.

Gözlerimi kaçırdım önce, ama onun gözleri hâlâ üzerimde, görmeden de hissediyorum bunu. Elimle kış kış yapıyorum, pır diye havalanmayı bırak, kıpırdamıyor bile. Kara bir şeffaflıkla bükülen parmakları, öyle bir kavramış ki demirleri, çadır kazığı gibi güçlü duruyor, parmaklarımla çözmeyi denesem yine çözülmeyecek.

Gitmiyor, korkmuyor da... Yürek yemiş bu karga. Kargalar yürek yer mi bilmiyorum. Eti yenmediğine göre, yedikleri nahoş şeyler olsa gerek. Of yüreğim burkuluyor böyle düşününce, doğası öyle ne yapsın hayvancık.

Kızmakla, kış kışlamakla, kovmakla olmayacak, sevgi dili içeren bir yol bulup denesem...

“Karga Hanım, bak bu örtünün altında hamur var, birazdan kabarıp leğeni dolduracak, annem onu ekmek yapacak, mis gibi kokar taze ekmek, pişince sana ondan vereceğim.” deyip gülümsedim bütün sevimliliğimle.

Durup baktı bir süre, beni anladı, tatlı dilin ikna edemeyeceği canlı yok ki dünyada. Belki cansız da yoktur. Annemin bozuk diye atmak istediği ketili elime alıp “Canım cicim, neden bozuk duruyorsun, şu an sana çok ihtiyacımız var, hadi işimizi gör, kaynat şu suyu... Ne kaybedersin? Ciğerlerinden

buharlar yükselsin, kalbin atsin, yaşadığını hisset, bizi sevindir...” dedim. Fişe taktığım gibi cızırdamaya başladı, içindeki kireç tortuları sesini böyle cızırdatıyor onun, “Senin temizlenmene yardım edeceğim canım cicim, sen çok iyi kalpli bir ketilsin, biriciğim, bizimle yaşamaya devam et, çünkü hayattasın, bak ölmemişsin.” dedim daha bir keyifle cızırdadı. Annem o gün inanmadı benim sevgimle çalıştığına. Bozuk yeri, temassız teli temas etmiştir falan dedi. İnanmasın. Olan bir şey var, bir gerçek var önümüzde ve onun nedenini ikimiz de başka yorumluyoruz. Mesele varlıkta, mesele bu gerçekte.

Bu karga da gerçek... “Hadi sen şimdi git, bir iki saat sonra gel. Ekmek pişmiş olur, sana söz, taze ekmekten vereceğim.” Başını yana eğip baktı gözlerime. Gitmek istemiyordu, ama tatlı dil işte, bir iki çırpı kanadını, ayakları gevşedi ve uçup gitti. Giderkenki bakışı ablamınki gibiydi. O mu acaba? Odur, değildir...

Geri gelirse o olduğunu anlayacağım. Gelmezse, annemin haklı olduğunu düşüneneğim. Akıl nereye kadar kavrar ki gerçeği? Sekülerizmle bunu açıklamak kolaycılık. Herkes açıklar bu yolla, ben de açıklayabilirim. Ama işte benden içeride duran, kimsenin bilmediği başka bir ben daha var, o iç bende açılmış gedikler var. Onların bu içimdeki beni yok sayan açıklamaları beni doyurmuyor. Kargalar akıllı hayvanlarmış, çıkarı olunca peşine düşerlermiş, amacı karınlarını doyurmakmış... Biz de akıllıyız, bütün gün ağırlıklı çabamız karnımızı doyurmak üzerine. Akraba ve komşular bazen bana kafayı sıyırmış diyorlarmış, bence asıl onlar kafayı sıyırmış. Utanıyor annem, “Herkesin yanında böyle içini açma, her varlıkla iletişim kurmak zorunda değilsin, lojmanda adını deliye çıkardılar” diyor. Bazen bana da özellikle duyurmayla çalışıyorlar, komutanın deli kızı oldu adım. Tabii içimin gedikleri onların umurunda değil. Belki onların hiç gediği olmadığından beni anlamıyorlardır, ama benim var işte... Her altı ayda bir raporum yenileniyordu, şimdi yılda bir, akıllı olduğumun tescili o belgeler. Buna rağmen, sığındıkları bilimin verdiği kanıtlara rağmen, bana sıyırmış diyebiliyorlarsa bence onlar da bilimin verilerinden tam ikna olmuyorlar, kanıt her şey değilmiş işte, en içteki kovukları kapatmaya, inandıklarını değiştirmelerine yetmiyor.

Rüzgâra karışmış pır pır kanat sesiyle neşem yerine geliyor. Siyah gri kanatların yeli yüzüme değdiği anda şeffaf ayaklar da demire tutunmuştu bile. Evet aynı bakış, kafasındaki aynı kabarık tüyler... Bu o. Geldi.

Ekmek hazır değil, hem bir iki saat olmadı ki daha. Allah Allah ben de bir âlemim, şu kargacık sonuçta bir kuş, nereden bilsin saat hesabını, gidip saat kulesi mi arasın kentin caddelerinde.

Yok, çok anlamlı bakıyor, bu kuş sadece bir karga değil, bildiğim biri gibi...

Kıvrım kıvrımdı yollar... Yolun yol olduğunu bildiren şey, tekerlek izleriydi. Bir aracın buradan geçtiğini, öyleyse yine geçebileceğini de bildiren izler... Çift değil de tek iz olsaydı, adı patika olurdu. Patikaya keçi yolu deniliyor, hâlbuki insanlar geçmedikçe keçinin geçiş izi belli bile olmuyordu. Keçiler daha yüksek bir tepedeydi, onları okşayacaktık...

Çift izli bir yolda, biri büyük biri küçük iki kız koşuyor... Büyük olanın sapsarı saçları, güneşi içmiş de yollara döküyor gibi savruluyor, küçüğünki kestane ağaçlarının kol kola girdiği bir gölgelik... Yeşil çimenlerin içine sarı beyaz papatyalar, kırmızı gelincikler, mavi yıldız çiçekleri, mor dikenler serpilmiş. İçlerindeki dünya kadar güzel, o güzel dünya kadar masum bir gün o gün.

Gülüşleri, günü daha da aydınlatıyor. İpekten saçlarıyla kulaklarının arasına birer papatya sıkışmış. Renklerinin albenisine kapılıp kopardıkları gelinciklerin narin yaprakları çoktan uçup gitmiş, ellerindeki saplara bakıyorlar şaşkınca. Yeni bir tanesini koparmak isterken ayağı kayıyor büyük olanın, çığlık yankısı dağları dolduruyor. Tekrar ettikçe çığlıklar, içi sarsılıyor dağın, gümbür gümbür...

Gümbür gümbür...

Gücü yetmiyor küçüğün çalı tomarının içinden ablasını çekip almaya. Ablasının gözlerini ve sesini kalbine alıp yardım için koşuyor. Neresi geldikleri yer, doğru yön ne taraftır bilmeden bağırarak koşuyor tepenin sığıntı taşlarına çarpa çarpa. Dizini, dirseğini, çenesini yaralaya bereleye koşuyor.

Birilerini bulup da geldiklerinde abla yok. Doğru yer mi? Çalılara takılı bir tutam güneş rengi saç, çalıdan kopmuş dalların boş kalan yaralı yerleri, doğru yerde olduklarının göstergesi. Gitmiş mi? Ablanın tutunduğu çalının tepesinde, sarışın tellerin hemen üstünde tek bir karga. Karga mı yedi ablasını? Yok, minicik karga bitiremez ki bir çocuğu. Birisi kaçırdı ablasını, karga da gördü, bir tek o gördü.

Yıllar sonra gelmiş şahitliğini gösterecek, ablasının yerini söyleyecek... Yok, öyle değil, aslında düşmekten korktu ablası ve kuş olmayı istedi, kargaya dönüştü. Bu karga o karga. Evi yeni mi buldu? Bunca zaman aradı mı ormanlarda, dağlarda, tepelerde... Çok uzun senelerin içinden kanat çırpıp geldi, sokağını, evini buldu nihayet.

Günlerce, aylarca, belki yıllarca aramışlardı. Annesine babasına mı bir şey olmuştu o ara yoksa kendisine mi, uzun zaman babaannesiyle kalmıştı. Düşlerinde ablasıyla yer değiştiren o karga vardı, çalının dallarında bir ablası bir karga döngüsüyle geçiyordu bütün geceleri.

Ablasının sesi ve gözleri içinde kalmıştı...

“Ablacığım, hadi sen git şimdi, bir saat sonra gel. Yani saati nereden takip edeceksin ki, komiğim değil mi? Ama ezanı duyarsın, en iyisi ezan okununca gel. Söz, ekmek pişmiş olacak, seni doyuracağım.”

“Gak!”

“Evet, sözümü tutmamış gibi oldum, ama sen de çok erken geldin, daha bir saat dolmadı, elden ne gelir...”

İyice yaklaştım, benden kaçmadı, kulağına doğru eğildim “Bak aramızda kalacak, söyle ne olur, ablama ne olduğunu biliyor musun? Doğru söyle, yoksa sen ablam mısın?”

“Gak!”

Bunu evet diye anlıyorum. Başka nasıl anlatsın ki, ablam da olsa bir karganın içinde olduğu için tabi gak diyecek. Ta o zaman da demiştim, kimse bana inanmamıştı. O zaman alıp eve gelecektik bu kargayı. Yıllar sonra bir gerçeğe ulaşmak beni heyecanlandırırsa da kimseye ispat edemeyeceğim için inanmayacaklar bana. Olsun, ben ve ablam biliyoruz ya gerçeği... İkimizin bildiği bir sır bu. Annemle babam buna inanmaz, başkalarıysa asla... Kimseye içimi açmayacağım.

Gözlerim doluyor ablam için, tek başına dağda, kırdı, sokaklarda kırıntılarla, çöplerle demeyi içim kaldırmıyor, beslenmek zorunda oluşu ne acı... Cümle kurmayı, konuşmayı, çatal kaşık kullanmayı, banyo yapmayı özlemiştir. Sesinin değişmesi, elbise değiştiremeyişi, saçlarını toplayamayışı korkunç bir şey... Dilini kullanamamak dehşet verici... Bunlarla onu üzmem istemiyorum, senelerin özlemi kederi sinmiş her bir tüyüne, en çok da gözlerine. Aklımdan geçenleri anlamış gibi bakıyor, ablam bu işte ya... Aklımızdan geçenleri eskiden de anlardık, bakışır gülüşürdük, bakışır koşardık.

Ona moral vermeliyim, üzülmemesi için bakış açımı değiştirmeliyim.

“Aslında pek özlenecek şeyler değil bunlar ablacığım, sen bana bakma.”

“Gak!”

Şeffaf ayaklarına dokundum usulca, kıpırdamadı, korkup kaçmadı. Elimi başına uzattım, kabarık tüylerine dokundum. O meraklı oynak kara gözleriyle baktı bana. Gözaltlarındaki ıslaklığı gördüm. Parmağımla tüylerini okşamaya devam ettim. İkimiz de ağılıyorduk. Artık birbirimizi bulmuş dertleşiyorduk.

Dedim ki ona: “Abla, seni ne çok aradık. Hâlâ arıyorlar, bana söylemeler de biliyorum, hep bir iz peşinde babam. Desem şimdi seni burada diye, inanmazlar, demeyeceğim. Ama ben inanıyorum sana. Her gün gel, ben sana ne istersen alırım. Beslerim, banyoda yıkarım, mikroplardan arınırsın, tüylerini tararım, istersen parfüm bile sıkarsın. Bazada senelerdir sakladığımız elbiselerini gösteririm sana, görsen minik minik pijamalar, fiyonklu elbiseler... Hatırlıyor musun onları? Sonra ... Neyse boşver o elbiseyi. Hep gel olur mu?”

Annem çat diye açtı balkonu. Ablam da ben de sıçradık, uçup gidecek diye ödüm koptu, ama o yine kaçmadı benden. Anneme dikti gözünü, ama annem onun varlığıyla ilgilenmeden konuşarak hamura yöneldi.

“Bu karga ne şeytanmış be, demin beri içeriden bakıyorum da hiç kaçmıyor senden, kulak kabartmış dinliyor insan gibi.” dedi.

Leğen kapağını kaldırdı, hamurun kabardığını görünce içeri taşıdı. Ablama şeytan demesine çok üzüldüm, durup bizi gözetlemiş, ne ayıp! O benim ablam, öyle konuşma diyemedim. Babama ve kendi arkadaşlarına benden yakınırdı, ağlardı, dizlerini döverdi. Sıyırmasığın kaynağının kendi yakınmaları olduğunu bilseydi... Balkona geri gelmedi, ama kapıyı da tam örtmedi, bizi dinleyecek. Ablamın kulağına iyice yaklaştım, sadece onun duyacağı bir sesle:

“Ablacığım, sen anneme aldırma, hadi git şimdi, unutma ikinci ezanı okununca geleceksin, burada bekleyeceğim seni.” deyip bir kez daha okşadım kafasını. Gaklayarak aniden uçup gitti. Giderken çalılıklarda içime bıraktığı korkulu bakışını yumuşatıp gitti. Kalbimin içindeki gediklerden hep acılı bakan o gözler, artık biraz daha yumuşak bakacak dışarıya.

Mutluluktan içim içime sığmıyor, öyle ki benim de kanatlarım varmış gibi hissediyorum. Kollarımı açıp balkondan mutfağa, mutfaktan koridora, odalara doğru koşuyorum ağır çekim hızıyla. Annem alışkın arada böyle uçuş denemeleri yapışıma, hamurdan kopardığı bezeleri una bulayıp yuvarlarken şaşırmadan bakıyor arkamdan. Onun şaştığı şey, ablam olduğunu bilmediği karganın bana kendisini sevdirmesi. Dediklerimi duymadı, ama en azından gördü, farklı bir deneyim bu, alışılmışın dışında ve annem bunu gözüyle gördü, olanlara şahit oldu, birgün anlatmaya karar verirsem inanması kolay olacak.

“Alıştırma o kargayı bak, sonra başımızı alamayız, başka kargaları da toplayıp gelir, kakalarını temizlemekle uğraş dur. Tam bir şeytandı ya, nasıl durdu elinin altında öyle. Bakışı da bir tuhaftı yani. İnsan gibi dinliyordu seni, şaşkın, üzgün, meraklı. Ben böyle tuhaf karga görmedim. Birine benziyor, ama kime benzetsek bilemedim.”

Kollarımı indirdim, ablamın kanatlarını yaptığı gibi iki yanıma yapıştırdım, karşısında durdum. Ablama benzeyen gözleriyle beni inceliyordu. Artık kendimi tutamadım. “Ablama!” diye fısıldadım.

Annemin gözleri fal taşı gibi açıldı. Sanki bana inanmaya hazırmış gibiydi. Uzun uzun yüzüme baktı, ben de ona baktım.

“O karga ablamdı anne...”

Elinin hamuruyla unları saça savura sarıldı bana, ikimiz de ağladık.

SONER OĞUZ

Nusret'in Kekeme Tarihi

Son zarfın üzerine son davetlinin ismini yazdı. Kimseyi unutmadığından emin olmak için tüm davetiyeleri gözden geçirdi. El yazısının bir samimiyeti olduğuna inandığından olsa gerek bu işi matbaaya bırakmamış; tüm zarfları, isimlerle ilgili geçmiş zaman parçalarını yâd ederek doldurmuştu. Gerçi bugün yazdığı hiçbir isim, ona hatırlamak isteyeceği bir maziye çağırıştırıyor-
du. Lâkin ömrünün kalanını bir nebze olsun hafiflemiş olarak tamamlamak adına, sırtındaki yükü bir noktada atmak zorundaydı.

Yorgundu Nusret. Yazdığı her isim, onun insan olmaktan ne denli uzaklaştığı hakikatini, bir tokat gibi suratına çarpıyor; onca pişmanlık, kısacık bir an içinde nasıl oluyor da bu denli katılaşmış kara bir taş gibi oturuyordu bağ-
rına? Saniyede onlarca isim akıp geçiyordu içinden. Onlarca yalan, onlarca pişmanlık, onlarca hata... Zuhal, Nuran, Süheyla ve daha niceleri...

Bazı zarflarda isimler, bazılarında soyadları, kimilerinde ise adresler eksikti. Zaman bir yapbozun parçalarını eskitmiş, kimilerini ise sonsuza dek kaybettirmişti oyun sahibine. Ne var ki, bu isimsiz ve adressiz şahısların da o gün orada olması gerekiyordu. Hesaplaşma dediğin böyle olmalıydı. Ne kadar rezil rüsva yaşanmış saniyen varsa hepsi, böyle tüm muhatapların önünde dökülüp saçılmalıydı ortalığa. Böylelikle Nusret, kendini tüm pişmanlıklarından ötürü hakiki bir kınayıyla kınamış olacak; belki de hatalarını herkesin önünde itiraf etmekle affını kolaylaştıracaktı. Kimi zaman yutkunup ağlayarak dökülecek, onca insanın kulağında titrek bir ses asılı kalacaktı da o salonun çıkışında hiçbir şey asla eskisi gibi olmayacak, kaderlerinin küçüklü büyüklü kesişim kümeleri doğurduğu bu insanlar, ona bir daha eski gözleriyle bakamayacaktı. Onu şu esnada en çok korkutan, adımlarını gerisin geri götüren tam olarak buydu. Fakat kendine bu son şansı vermek zorunda olduğunu da biliyordu. Aksi halde içindeki bu daralma, omzundaki bu ağırlık ölmekle de geçmeyecekti belki. Rutubetli bir otel odası karanlığında son provasını yapmıştı önceki gece. İtiraflarını gür bir sesle sıralamıştı.

O konuşurken bazen küfürler çalınıyordu kulağına, bazen beddualar. Israrla sürdürüyordu konuşmasını. Biliyordu ki sesi konuştuğu açılacak, bir narın çatlayışı gibi içinin tüm kırmızısını ele verecekti nihayet. Sonra bu sestensevki duygu, bir salgın gibi yayılarak salondaki insan yüzlerine bin bir ifade konduracaktı. Davetlilerle dolu salonun kapısına kadar gözleri kararıp dizleri titreyerek gelmişti Nusret.

Salondaki kalabalık; bir sese, bir uğultuya dönüşerek duvarlara çala çarpa dışarı taşmıştı. Bu onun tüm cesaretini kırıyordu. İçeride Nusret'in kaderinde öyle veya böyle yer edinen onca insan toplanmış birbirleriyle konuşmakta. Kimileri yıllardır tanış zaten, kimileriye ilk kez burada gösteriyor kendini ötekilere. Bir ortak yanları Nusret. Hepsi onun yazgısında bir yer bulmuş, onunla aynı yollardan geçmiş belki. Ama hızlı ama yavaş. Ama fazla ama az. Genci yaşlısı, kadını erkeğiyle bir salon dolusu insan... Öyle meraklı bir bekleyiş içinde falan değil hiçbir. Davetiyenin üzerinde yazan itiraf saatini bekliyorlar yalnız. O esnada birbirleriyle kaynaşanlar Nusret'e dair bildiklerini anlatıyorlar. "Nusret'in işleri işte!" diyorlar. Kimse fazlaca bir beklenti içinde değil. Kapılarına bırakılan, hiçbir şey demeden avuçlarına sıkıştırılan bu davetiyeler, neye işaret etmekte? Kimse umursamıyor bunu.

Bunca kalabalığa rağmen salon boşu boş değil. Klimalar geldiklerinden beri aralıksız çalışıyor, koltuklar da oldukça konforlu. Nusret paraya kıymış yani. Salondan taşan uğultu, kapının gerisinde notlarını sıralamaya çalışan Nusret'i durmadan geriyor. "Kim bilir, kaç hakaret, kaç ilenç var bu uğultuda?" diye düşünüyor. Birazdan ne olacaksa olacak. Cesaretini toplayamıyor bir türlü. Bu işe nasıl bulaştığını anımsamaya çalışıyor. İsim isim sayıp dökmeyen genel bir konuşma yapıp helallik istemekle sınırlı mı işin içinden? Olmaz, o vakit şu organizasyonun hiçbir önemi kalmaz. Kim, neyi üzerine alınacak? Daha büyük bir kargaşaya yol açabilir durduk yerde. Azıcık alkol cesaret verir; ama şimdi Nusret ağzını o merete vurursa çekemez, yıkılana kadar içer. Bir sigara yanıp sönene kadar, notlarını gözden geçiriyor. Unutulan bir şey yok, bundan emin. Aylardır kendi içinde kaç Nusret'le tartışarak hazırladı bunları. Kimi zaman birbirlerine kızıp bağıştılar ama her defasında en son Nusret'i azarlayan onun varlığını bastıran bir sese dönüştüler. Nusret günlerce bu sesle yaşadı. Bu ses, savında o kadar haklıydı ki Nusret, ağzını açacak olsa bu haklılık karşısında öleceğini düşünüyordu. Bu sesi eşeledikçe kendi kuyusunu kazıyor, haksızlığından başka bir şey bulamıyordu geceleri. Nihayet yakasını toplayan bir el gibi göğsünde cisimleşen pişmanlığıyla baş başa kalıyordu. İşte bu ses, içinde kalırsa onu çürütecek, dışarı taşarsa onu herkesin gözünde tüketecekti. Ne olursa olsun. Bu sesi sonuna kadar dinlemekten başka çaresi olmadığına inanıyordu. İçinde çılgılık çılgılığa köpü-

rerek kalbinin duvarlarında çınlayan şu sözleri sonuna dek dinleyemedi. Ses oracıkta öldü:

Şi şi şimdi sen bunca yaşlandığında yüzünden başkasını göstermediğini sanıyorsun ya kimseciklere, ya ya yanılıyorsun. Onca sene yüzüne kimse inanmadı. İnanmış gibi yaptılar belki, o kadar! He he her sözün ardında aksi bir anlam aradılar da sen bunu hiç bilmedin. Oysa sen, kendini o sandığın tüm şeylerin toplamından çok daha az bir bileşendin. İnsan kendini kandıramaz derler. Oysa kandırmak içeriye doğru bir eylemdir. İnsan aldatmaya kendinden başlar. İlk ihaneti kendinedir insanın ve yaşadığının sonunda bir de bakar ki kendinden başkasını inandıramamış. Ben senin evvelini biliyorum. Çe çe çevirdiğin dümenleri, kırdığın cevizleri, yediğin naneleri; içinden ılık bir su gibi akan sevdiklerini, sevmiş gibi yaptıklarını, eprilmiş kentlerde duvarlar içinde yitmişliğini, gizlediğini sandığın her ne varsa ge ge gerçeğini biliyorum. Pe pe peki, sen beni tanıyor musun? Ben senin ke ke kekeme tarihinim. Benim dilim tutuk senin yüreğin. Öyle yaşadık beraberce. Lâkin sen beni hiç dinlemedin. Bir sancı var aramızda, katılaşmakla iki ucu sivri bir mızrağa dönüşmüş; bir seni bir beni kanatıp durmakta.

Selami'nin bahçe sinemasında kaçak seyrettiğin filmlerden, üç kuruşun kıymetini anlatıp durduğun günlerden belliydin aslında. Hüzünlü filmler de yetmiyordu kalbini yumuşatmaya. Koca bir ka ka kasaba Boş Beşik'e ağılıyordu oysa. Sen kızlara işmar etmekten başka her şeye kapalıydın o vakitler. Evlenme vaatleriyle doluydu ceplerin. Hemen ilk kuytuda Nuran, Süheyla yahut Zuhal'den hangisi denk gelirse bir tomar umut koyuyordun avuçlarına. Şu dünyadaki hiçliğini bir rüyada başrol oynamakla gizlemeye çalışıyordun belki. Sonra Se Se Selami'nin yazlık sinemasından bir kamyon beddua yapışıyordu canına. Şenlik dağılıyor ve sen sözüne itibar edilirligi yitiriyordun önce.

–Bak, asıl Süheyla ile Zuhal benim peşimde. Benim ne işim olur onlarla?

–Bak, asıl Nuran'la Süheyla benim peşimde. Benim ne işim olur onlarla?

–Bak, asıl Zuhal'le Nuran benim peşimde. Benim ne işim olur onlarla?

İnsan, sevmeye yetisini böyle yitirmiş demek. Kalbiyle akli birbirini kandırmaya oynadığında, biri ötekini aldattığını sandığında, çoktan vazgeçmiş olurmuş gerçek anlamda bir sevdadan. Sen, üstelik hiç tatmadığın bir hissi ne karşılığında terk ediyordun sonsuza dek, bunu bilmiyordun. Olsundu. Şükran'ın babası çok varlıklıydı. Kendi de işli güçlü. Eli ayağı da düzgün sayılırdı. Sevme-sen dahi "Seviyorum!" denebilirdi. Üç bedduayla üç canını tükettiğini hiç anlamadın. Sana göre Volvo'nun şoförü sarhoştı, ters şeride girmişti hepsi bu. Sonra her gün birkaç kadeh içiyordun, sen siroz olmayacaktın da kim olacaktı? Kırk üçünde dul kalacaktın da Şükran'ın bileklerini çizen jilet kimin hangi günahına kefaretti? Hiçbir uğursuzluğu, hiçbir cürmüne yormadan yaşıyordun. Saçındaki aklar çabuk çabuk çoğalıyordu. Se se sen akıllanmıyordun bir türlü. Kasaba-

dan ilçeye giden dolmuşların ön koltuğuna “Emrine çok şükür!” diye atıyordun kendini, baban borçluların ocağına envaiçeşit ağaç dikiyordu yüksek faizle. İsmail’in tarlasına, Nurettin’in traktörüne çökerken sen keyifleniyordun. Zamanın senin içinde, senin için de aktığını kabullenemiyordun nedense? Zaman, senin üzerinden bir kırkikindi serinliği gibi okşayıp geçecekti tenini. Buruşuk bir top kâğıda dönmeyecekti yüzün. Sen, yağmurun başakları yatıran, meyveleri yaralayan bir doluya dönüşebileceğini hesap mı etmedin; işine gelmedi de düşünmek mi istemedin? Yaşadığın bunca çoğalıp da söylemek isteyeceğin kelimelerin bir bir azalacaktı. Cümleleri yutkunup içine indirecektin tekrarette. Söyleyemediğin her sözün, içini deşip duracaktı vakti gelince. Bunu sana demediler. Bunu kimseye demezler zira. Çokları kendi keşfeder yaşarken. Oysa senin gözlerinin önünde olup bitiyordu her şey. Sen, şunca yaşında kendini kaç defa doğurup öldürmeliydin şimdiye dek. Hiçbir öldüğünde doğamadın yeniden. Sessizliğinin önüne setler çektin. Suskunluğun önü alınamaz bir hale geldiğinde senin olmayan kelimelerle örttün üzerini. Konuştukların, konuşmak istediklerin değildi asla. Sen içinde, sustuklarını yaşıyordun. Cismin ruhunu tersten yansıtan bir aynaydı. Bu bu bundan kurtulamadın bir türlü. “Adalet” diyordun mesela. Bir anda sayıp sövüyordun tüm haksızlıklara. Oysa içinde hukuksuz bir dünyanın çatısını çıkıyordun. Ölen ço ço çocukları izliyordun ekrandan. Yüzünü buruşturuyor, “Of!” diyordun yüreğinde hakiki bir yangını yetirmeksizin. “Eyvah!” diyordun dışından; içinde başka hesaplar yapıyordun. Sözün, anlamın kıyısına varmıyordu bir türlü. İçinin koridorlarında yankı yankı büyüyen, dünyaya salacağın bir avazın olmadı mesela. Se se sen hiçbir vakit bir sese inanmadın. Hiçbir vakit inandığınla yaşamadın. Nihat, cebindeki son yirmilikle seni tek ders sınavına yollayıp bir öğün eksik doyduğunda onun gözlerindeki ışığa anlam olabilecek bir kelimen yoktu. O gün, yüzüne yapışan sırtkanlık, ne vakit menfaatin söz konusu olsa gelip kondu çehrene. İçinde gizli bir intikam hırsıyla yaşadın, inkâr edemezsin. Dokuz yaşında üst sınıflardan yediğin dayakların, okul önü çetelerine kaptırdığın haraçların intikamı için yaşadın. Kin demeden nefreti anlatmak gibiydi her şey ömründe. Bi bi bir defasında çok yaklaşmıştın bana kulak vermeye. Onca insanı, itirafların için bir salona toplamıştın. Ha ha hani, vaktiyle kimi nasıl kandırdığını, kanındaki zehri kusar gibi anlatıp şifa bulacaktın. Lâkin elin kapının tokmağını çeviremeden gerisin geri dönüp yanlış olan neyin varsa yeniden kuşandın. Bir aralık, yüzler geçti içinden. Sırı dökülmüş bir aynada yarım yamalak bir görüntü gibi yüzler... Ama anıları bir o kadar eksiksizdi. O kapının gerisine kaçtığın, kendini attığın şu caddelerde, ansızın tependen inen şu sağanak, belki ölmeyecek kadar inceltebilir seni; ya kalbin, arınır mı katılığından bir daha? İnsanın uzunca bir tarihi, satır araları pişmanlıklarla ilmik ilmik örülü bir geçmişi vardır. Derin boşluklar içerir tüm biyografyalar. Kimisi bilir kuyularını, düşmekten korkar; ki-

misi korkularından kaçmakla dönüp dolaşıp başladığı yere gelir, başladığı yerde tükenir. Se se sen de pi pi pişman ölürsün herkes gibi de kimseler bilmez.

Be be ben se se senin ke ke kekeme tarihinim.

Ce ce cemaziyülevvelini bilirim.

Bir duymazsın, iki duymazsın, üçüncüde ölürüm.

ALİ NECİP ERDOĞAN

Kayıp Kütüphanenin Esrarı

İstanbul'da mukim büyük filozof kendi sosyal medya hesabından paylaştığı bir cümlemin kaç beğeni aldığına bakarken ekranda akan paylaşımlardan birine takıldı. Çok çarpıcı bir ifadeydi bu. Kadim bilgeliğin bir "sırrı" üstü biraz örtülmüş olarak ifşa ediliyordu. Ehli dışında, bu bildirimi okuyanlar "çok iyi bir tespit, çok etkileyici" deyip geçerlerdi. Büyük filozof şaşkınlığını gizlemeyerek "Kim bu sersem?" dedi. Etrafındakiler (bir kısmı öğrencisiydi) hemen araştırmaya koyuldular ve paylaşımı yapan kişinin Ankara'da yaşadığını ve hukuk bürosunda çalışan bir avukat olduğunu tespit ettiler. Büyük filozof, "Bu adamla görüşmeliyiz." dedi. İki gün sonra avukatın çalıştığı büronun ziline bastıklarında kapı açılmadı. Büyük filozof kendisine yardımcı olarak seçtiği öğrencisiyle, büronun bulunduğu binanın tam karşısındaki kafeye oturup çaylarını yudumlarken bir genç onların yanına gelerek masaya bir zarf bıraktı ve hiçbir şey söylemeden çıkıp gitti.

Büyük filozof zarfı eline alırken etrafına bakındı, dikkatini çekecek hiçbir şey yoktu. Üzerinde hiçbir şey yazmayan zarfı elinde evirip çevirdi ve açıp sarı bir post-iti çıkardı, üzerinde şöyle yazıyordu: Çok kıymetli hocam, lütfen büroya buyurunuz ama yalnız geliniz.

Büyük filozof öğrencisine kendisini burada beklemesini söyleyerek avukatın bürosuna çıktı ve daha o zile basmadan açıldı kapı. Zarfı getiren genç çocuk onu içeri buyur etti ve salona aldı. Burada 35 yaşlarında saçları kırışmış orta boylu ne zayıf ne şişman bir adam onu bekliyordu. Büyük Filozof içeri girince ayağa kalktı ve hoş geldiniz kıymetli hocam dedi, sizi biraz önce kapıdan çevirdiğim için beni bağışlayın! Konuyu size anlatınca bana hak vereceksiniz.

Büyük Filozof oturduğu koltuğun önündeki sehpaye bırakılan çaydan bir yudum aldı ve sizi dinliyorum dedi.

Hocam sizi doğrudan da çağırabilirdik ama o zaman bizi dikkate almayabilir, söyleyeceklerimizi anlamlı bulmayabilirdiniz. O tweet sadece sizin

için yazıldı ve ortak arkadaşımızın o tweeti retweetleyeceğini biliyordum, yani tahmin ediyordum, böylelikle siz yazıyı okuyacak ve mesajı anlayacaktınız. Öyle de oldu. Siz akademimizin takibinde olan biri olduğunuz için sizinle ilgili her şeyi izliyoruz. Kitaplarınızı en ince ayrıntısına kadar okuyup değerlendirdik. Sizin gibi takip ettiğimiz 7-8 kişi daha var. Ancak bizi sıkıntıya sokan bir mesele var ve bu meselede sadece sizin bize yardım edebileceğinizi tahmin ediyoruz. Eğer mesajı almamış olsaydınız, yani okuyup geçseydiniz sizinle irtibat kuramayacaktık. Takip ettiğimiz diğer kişilere de benzer şekilde, onların anlayabileceği mesajlar yayımladık ama onlar okuyup geçtiler. Sadece siz mesajı dikkate alıp harekete geçtiniz ki, bu da sizin gerçek bir filozof olduğunuzu ispat eder, en azından bizim için. Sizin beden ve hislere tutsak olarak yaşamayı kabullenmeyen biri olduğunuzu biliyorduk, şimdi burada karşılıklı konuşuyor olmakla bundan emin olduk.

Avukatı dikkatle dinleyen Filozof, kendisiyle ilgili sarf edilen bu övgü dolu sözleri hiç önemsemeden, sadede gelin, dedi.

Kıymetli hocam, diye sözlerine devam etti avukat, bildiğiniz gibi Abbassiler Dönemi'nde, 800'lü yılların başında, Bağdat şehrinde bir kütüphane ve çeviri merkezi olarak ki aynı zamanda bir bilim merkeziydi, Beytül Hikme kuruldu. Bu bilim, çeviri ve sanat merkezini 1200'lerin ortalarında Moğol Hükümdarı Hülagü yıktı. Bir gurup gönüllü buradaki bazı kitapları kurtarmayı başardı, kurtarılan kitaplar bir yer altı kütüphanesinde toplandı ve çok az sayıda insan burayı günümüze kadar korudu ve çok az sayıda öğrenci yetiştirerek, kadim birikimi nesilden nesle aktarmaya devam etti. Bugün bu kütüphane hala aktif ve çok az sayıda kişi burasını biliyor. Bu kütüphaneyle ilgilenen kişilerle bugün sizi tanıştıracam ve onlar size olup biteni ve ne tür bir yardım talep ettiklerini anlatacaklar.

Büyük filozofun heyecanlanmıştı, heyecanını gizlemeye gerek duymadan, şaşırtıcı, dedi, peki ne zaman görüşeceğiz?

Kısa bir süre içinde, dedi avukat, ancak öncesinde size bir şey göstermem ve birkaç açıklama yapmam gerekiyor. Şimdi size göstereceğim şeyi anlamanız ve kabullenmeniz biraz zaman alabilir. O yüzden önce size kısa bir açıklamada bulunmak istiyorum. Bildiğiniz gibi bir varlığın var olduğunu anlayabilmesi için bir mekân ve o mekânın içinde de hareket edebilmesine, hareket etmesiyle birlikte işleyen zamana ihtiyacı vardır. İhtiyaç kelimesini kasıtlı kullandım, genellikle bu "zorunluluk" olarak ifade edilir. Bu dört unsur yani varlık, mekân, hareket ve zaman bir araya geldiğinde bilinç oluşur. Yani "kendilik" bilinci. Ancak bu bilinçten sonra varlık kendisini anlamaya başlar, hareketi nedeniyle içinde bulunduğu mekânı anlar, bu anlama sürecinde, işleyen zamanı bilmeye başlar. Zaman, biraz daha geç gerçekleşen bir

kavramadır. Bu bilinç bir süre sonra önce hareketi, sonra mekânı sonra da zamanı kontrol etmeye evrilir. Son aşama varlığın tüm bağımlılıklarından kurtulmasıdır.

Ayrıca duygu ve düşüncelerin somutlaşması onları görünür kılar. Bir şeyi hayal edip gerçekleştirdiğimizde aslında onu cisme (bir nevi ceset) getiririz. Sonra o cismin gerçek olduğuna inanırız. Hayallerimize değil cisimlere inanırız. Varlığın, yokluktan doğduğunu unuturuz. Yani yarattığımız bu dünya (birçoğu medeniyet diyor) öldürdüğümüz duygularımız, düşüncelerimiz, hayallerimizdir... Bütün bunları bildiğinizi biliyorum ancak şimdi göreceğiniz ve tecrübe edeceğiniz şeye hazırlanmanız için bunları bir kez daha tekrar etmem, zihninizi buna hazırlamam gerekiyor. Zira bilmek başka tecrübe etmek başkadır.

Bunları söyledikten sonra avukat cebinden 10 cm'e 10 cm kare şeklinde yaklaşık 2 cm derinliğinde bir kutu çıkardı ve filozofun tam karşısına otururken sehpanın üzerine koydu. Kutunun kapağını açıp köşesindeki küçük yeşil düğmeye bastı. Kutunun içinden jelimsi ve saydam bir sıvı çıkmaya ve bir balon gibi şişmeye başladı. Yaklaşık 50 cm çapında bir küreye dönüştü ve bu aşamadan sonra üzerinde şekiller belirmeye başladı. Şekiller de tamamlanınca bunun bir dünya haritası olduğu, ancak bu haritanın bir tür hologramik görüntüyle simülasyon arası bir şey olduğu anlaşıldı. Jelimsi saydam sıvı cam gibiydi ama parmağınızı dokunduğunuzda tıpkı cıvaya dokunuyormuşsunuz gibi parmağınız içine geçiyordu. Ayrıca son derece elastik bir yapıdaydı. Üstelik dünya gibi kendi eksenini etrafında dönüyordu ve dönme hızı dünyanıninkiyle aynıydı. İşaret parmağınızla başparmağınızı tıpkı akıllı telefonun ekranını büyütür gibi üzerine koyup büyüttüğünüzde dokunduğunuz yer genişliyordu. Yani akıllı telefondan haritaya bakmak gibi bir şeydi. Büyülttüğünüz yer ayrıntılı hale geliyordu. Akıllı telefondan farkı, bu dünya haritası içine girebileceğiniz kadar genişliyordu. Yani gitmek istediğiniz bir yeri gerçek boyutlarına kadar büyütebiliyor ve içine girebiliyordunuz. Böylelikle istediğiniz yere anında gidebiliyordunuz. Dünyanın neresi olursa...

Avukat, dünya üzerindeki konumlarını bulup genişletmeye başladı ve içinde bulundukları binayı görece kadar genişletti. Daha sonra binanın içinde bulundukları daireyi görmelerini sağlayıp işaret parmağını pencereden içeri uzattı ve Filozofa arkasındaki pencereye bakmasını söyledi. Filozof kafasını çevirip pencereye baktığında avukatın işaret parmağının pencereden içeri uzandığını görerek irkildi. Bu çok sarsıcı bir deneyimdi. Yüzündeki şaşkınlık ve çatılmış kaşlarıyla öylece kalakaldı Filozof. Bir parça da öfkeliydi. Avukata dönüp bütün bunlar ne anlama geliyor? dedi.

Hocam bütün bunların ne anlama geldiğini kendiniz tecrübe ederek

hızlıca anlayacaksınız. Size bir şey daha söylemem gerekiyor, bir tür zamanda yolculuk. Fakat böyle bir şeyin mümkün olmadığını da biliyorsunuz. Dünyanın güneş etrafındaki turu bir yıldır. Bu bir yıl her şeyi içinde barındırır. Şu anda bildiğimiz takvim bir tür sayaç gibidir ve bu turları sayar. Ama aslında her şey başlangıca dönerek sadece tek bir turun içinde yoğunlaşır. Geriye ya da ileriye gitmek söz konusu değildir. Dünya olduğu yerdedir ve hem kendi etrafında hem de güneşin etrafında bir yörüngede döner ve her şey aynıyla kalır. Değiştiğini düşündüğümüz şeyler tamamen hayallerimiz, düşüncelerimiz ve duygularımızdır ve bunların cisimleşmiş halledir. Bu cisimleşmeyi biz ilerleme, değişme ve yaşlanma olarak algılarız. Aslında bunların hiçbirisi gerçek değildir. Bu sizin en iyi bildiğiniz konu, bunları tekrar anlatıyor olmam bilginizdeki eksik bir parçayı tamamlamak içindir. Ormanda yaşayan hayvanları düşünün, hiçbir şey inşa etmezler, olduğu gibi döngünün akışındadırlar. Ölen bir hayvanın yerine doğan bir hayvan geçer ve şimdiki hayvanla ölen hayvan arasında bir fark yoktur. İnsanlarda durumu değiştiren şey, akışa müdahale edebiliyor olmalarıdır. Yani bulundukları ortamı değiştirme ve kontrol etme gücü. İşte bu güç, bir dirençle karşılaşır ki buna çekim diyoruz. Aslında çekim diye ifade edilen direncin çok daha büyük ve önemli bir anlamı vardır. Değişim, dönüşüm ve yaşlanma diye algıladığımız işte bu çekim nedeniyle oluşur. Yerçekimi de bu çekimin en küçük cüzlerinden biridir. Değiştirme, dönüştürme arzusundan sıyrılan kişi çekimin de etkisinden sıyrılır, böylelikle zaman kavramını algılayabilir, işte algıladığı bu zaman kavramı asıl zamandır. Bilginizde tamamlayacağımı söylediğim eksiklikte işte bu sıyrılma ile ilgilidir.

Filozof gözlerini hafifçe kısararak avukata baktı ve “rüya” dedi. Evet hocam, rüya, dedi avukat; sizin en iyi bildiğiniz konu. Zaten yardımınızı da bu konu nedeniyle talep ediyoruz: rüyalar ve semboller. Hocam siz zaten “sembollerin” sadece rüyanın dili olmadığını, tanrısal bir dil olduğunu biliyorsunuz ve konudaki çalışmalarınız bizim takibimizde. Sembollerin “bilinçaltı kodlama dili” olduğunu, bu dilin anlaşılmasıyla tüm kâinatın anlaşılacağı de biliyorsunuz. Yayımlamamış olduğunuz çalışmalarınızdan haberdarız. Öğrencilerinizden biri, çok pasif ve içine kapanık bulduğunuz İsmail bizim adamımız. Ama endişe etmeyiniz hocam, herhangi bir müdahalemiz ya da fikirlerinizi aşırmanız söz konusu değil. Sadece gerektiğinde küçük dokunuşlar yaparak (İsmail vasıtasıyla) aradığınız şeye ulaşmanızı sağlamayı amaçlıyoruz. Çalışmalarınızda ulaşacağınız sonucu, biraz önce bahsettiğim ama henüz açıklamadığım mesele yüzünden, size şimdi söylemek zorunda olduğumuz için ve bu keşfe ulaşmanızı engellediğimizi için bizi bağışlayın.

Filozofun yüzü gerildi ve bütün bunlar çok can sıkıcı dedi, ama söyle-

yeceğiniz şeyi de çok merak ettiğimi belirteyim. Hocam, tekrar bağışlanmayı dilerim, biliyorsunuz rüyayı modern bilim kişinin kendisiyle ilintilendirir, bunun gerçekliği de vardır ama bu okyanusun bir sürahiye doldurulmaya çalışılması gibidir. Oysa rüya tekdir ve herkes onun bir parçasını görür, tıpkı insanın yaşadığı yeri görmesi, bilmesi gibi. Oysa dünyanın başka yerleri de vardır ve bu yerler kişi için sadece bir bilgidir. Oralara gidebilmesi için kara, deniz, hava yollarından birini tercih ederek seyahat etmesi gerekir. Rüyalarda da böyledir. Rüya tekdir ve herkes onun bir parçasını görür. Görülen her parça keşfedilen bir kara parçası gibidir ve bir kez görüldükten sonra (yani keşfedildikten sonra) artık varlık kazanır ve yok olmaz.

Filozofun gözleri parladı ve bu bilgi çok etkileyici, dedi; neden ben bu şekilde düşünmedim? Hocam, söylediklerimin zihninizde nasıl bir genişleme ve yayılmaya neden olduğunu görebiliyorum. Dahası var ve asıl etkileyici kısmı da burası: insanoğlunun zamanda yolculukla ilgili arzusu ve bu yöndeki çalışmaları maddesel olarak geçmişe ya da geleceğe gitmek üzerine kurulu. Oysa rüyalar yoluyla geçmişe gitmek mümkün ve çok kolay. Ya gelecek? dedi Filozof, geleceğe seyahat mümkün değil mi? Geleceğe seyahat biraz farklı hocam, vakti gelince o konuyla ilgili de bilgilendirileceksiniz. Biliyorsunuz rüyalarındaki semboller, 4000 yıllık bir birikimin sonucunda neredeyse tamamen çözülmüş durumda. Rüyalarımız genellikle bildiklerimizin bir fonksiyonu olarak görülür. Bilmediğimiz bir şeyi rüyamızda göremeyiz. Nadiren görsek bile hatırlayamaz, hatırlasak bile anlamlandıramayız. Bir kişi öldüğünde onun elde etmiş olduğu bilgiler de onunla birlikte ölür. Ancak bizler 805 yılından beri rüya kayıtları tutuyoruz. Bu kayıtlar, kişi ölse bile onun elde etmiş olduğu bilgilerin, rüyasındaki semboller nedeniyle, ölmemesini sağlamış oluyoruz ve bir rüyadan diğerine geçiş sağlayabiliyoruz. Yani geçmişte yaşayan birinin gördüğü rüyayı, elimizdeki kayıt nedeniyle bizim de görmemiz mümkün oluyor. Ancak geldiğimiz noktada artık kayda da gerek yok. Zaten bu rüyalar tek bir rüyanın parçası olduğu için rüyalar silsilesi yoluyla istediğimiz yere ve zamana rüyalar yoluyla gidebiliyoruz. Bunu keşfeden ve kayda geçiren ilk kişi bu sürecin başlamasını da sağlayan kişidir. Rüyalardaki silsileyi takip edip (yani bir tür seyahat gibi düşünün) 805 yılına kadar gidebiliyoruz. Bu tarihten öncesinde bir kayıt olmadığı için 805 yılı öncesine gitmek mümkün değildi ama biraz önce söylediğim gibi artık kayda gerek yok ve önceki zamanlara da gitmek mümkün.

Mekândan, hareketten ve zamandan bağımsız hale gelmek, dolayısıyla da varlıktan bağımsız hale gelmek ancak rüyalar yoluyla mümkün ve o yüzden biz buna rüya geçişi ya da rüyaseyahat diyoruz. Özetle hocam, tek bir rüya var ve herkes bu rüyanın bir parçasını görür, rüyalar silsilesi yoluyla

bir kişinin gördüğü rüyadan bir başka kişinin gördüğü rüyaya geçilebilir, bu yolla istenilen yere ve zamana gidilebilir. Kıymetli hocam, hem rüya geçişini deneyimleyeceksiniz hem de bu konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgiyi gittiğimiz yerde alacaksınız.

Bu söyledikleriniz gerçekten tuhaf, ne diyeceğimi bilemiyorum; bir yandan da saçmalamadığınızı düşünüyorum, elbette bu söylediklerinizi deneyimlemek daha ikna edici olacak. Bilemiyorum, anlamam ve sindirmem gerek.

Avukat, Filozofun düşünmesi ve sindirmesi için bir süre sessiz kaldı. Kafasını hafif geriye doğru çekip gözlerini duvarla tavanın kesiştiği noktaya diken Filozof, avukata dönerek, gideceğimizi söylediğiniz yer neresi? diye sordu. Hocam çok uzak değil, dedi avukat; şimdi şu sehpanın üzerindeki küre yoluyla oraya gideceğiz. Bu alet, günümüzde seyahat etmeyi çok kolaylaştırıyor, bir tür ışınlanmak gibi düşünün ama moleküler bir transfer değil, bir geçiş yaratmak ve oradan geçmek. Uzağı büken karadelikler gibi düşünün. Gideceğimiz yer Şereflikoçhisar ilçesindeki Tuz Gölü'nün altı, Tuz Gölü'nün altını kütüphane olarak kullanıyoruz, birazdan kendiniz göreceksiniz zaten, dedikten sonra avukat sehpanın üzerindeki dünya haritasında Ankara'nın ilçesi Şereflikoçhisar'ı bulup büyüttü ve tuz gölünün kıyısında bir yeri daha da büyülterek ayaklarıyla üzerine basabilecekleri bir yer haline getirdi. Biraz önce küre olan şey şimdi bir metre karelik bir toprak parçasına dönüştü. Avukat, hocam buyurun lütfen, dedi. Önce Filozof sonrada avukat bu toprak parçasının üzerinde yan yana geçip durdular ve avukat haritayı küçültmeye başladı. Harita küçüldükçe üzerinde durdukları toprak parçası genişlemeye, onlar da küçülmeye başladılar ve nihayet kendilerini Tuz Gölü'nün kıyısında buldular. (Sürecek)

SERCAN CEYLAN

Otobüs ve Blues

Her ölümlü aciz insan gibi dünyayı denemektedir. Şehirde. Otobüste tütsü yakan ölgün, yakışıklı adam demek ister ki cennet buraya kadar Meryem. Ya Meryem, ezilsen de yanımda kal. Yavaşça, köy tavuklarının altından çıkan pislik içindeki bir yumurta kadar doğal, dolaştırır tütsüyü. Dayar pencerelere dirseğini, uzanırken eli çıkmak taşına sürtünen bir deli gibi.

Salvador Allende'nin neden öldürüldüğünü tartışırken bütün devrimcilere parmak sallar. Parmak sallamakla ömür geçirenlerin peygamberi bir asabidir boylu boyunca. Haklıdır Meryem'e göre. Hep haklı çıkmalıdır. Onun coğrafyasında, alt mahallede belki hemen üst katta, mutlaka vardır yeni partizan, enformatik biri. Varsa tartışır, muhakeme eder, meraklı ve temkinli, bu bir devrimci mi? Ha öyleyse bir fikir yürütmedir başlar; İran devrimcisi mi, Fransa mı, Vietnam mı, belki Irak, belki Almanya ya da Çin mi? Elleri soğan sarımsak da kokar ve acı biber, ölgün kişinin otobüste tütsü yakarken adeta Türk bir toplumcu gerçekçi gibi. Magallanes Radyosu'nun 1973'te Amerika'ya satıldığını ondan başka herkes unutmuş zannıyla döner etrafında ve görür otobüste kapalıdır pencereler. Tütsü yakan ölgün adam aslında trene binmek istemiştir ki elinin çok kaşınmasını hurafe bilerek ve her din aslında bir hurafedir diyemeyerek ve inanıyorum ama en az on bin liralık bir cep telefonu çıkardığım cebimde dört kredi kartı eksik kötü mü sorusuyla karşı karşıya, düşünüp durmuş ve otobüsü tercih etmiştir. Ortaliğa yayılan isi, dumanı herkes için anlaşılabilir derecelerde ve nedense alkışlarla yaymak için bir canlı, mesela bir deve arar, böylece mesele ciddiye binmiştir artık. Ayrıca bilmiyor değildir tarih boyunca her canlıya tesadüf edilmiştir iç yerinde, bir insanda. İnsanda veyahut bir otobüste fakat bu iştiağı nefsin, hazzın ve bilincin, isteme, istedikçe develeşme, develeşirken kalakalma, bütün bu çaprazlara ve asimetriye merak, yeni gibi gelmektedir. Deve ararken Timur'un adını mırıldanır, mırıldanmalıdır da. Üç tekerleme okur eski dilde, üçü de Timur'la kafiyeleyen cümlelerle erer sona. Sanki retro bir dil bilgisiyle Türk-

çe'de geri dönmek, aslında geri dönerken ileri nedir bilmek, tarihi hep çocuk boylarda betimlemek, kaçınılmazdır. Öyle ki geri, biraz da eski demekse eskiye dönmenin (dil nedir, dil nerededir ve tarih dille nasıl çalışır tartışarak) kokuyu düzeltecekmiş havası, içindeki paniği bastırır zannedip döner arkasını. Tütsüyü gezdiren sırtıdır şimdi. Döndüğünde Yusuf'un gömleğiyle aynı rüyadaki sırtını, bakamaz kimseye ama görmekten vazgeçmemiştir daha. Bu orman görünümlü yerde bakamamıştır da kadrana, otobüsü hareket ettiren toplumsal zembereğe ışıkta.

Utlanmıştı biraz çünkü ölgün bir adamdır ve bilgin bir adam olmak için hazırdır ruhundan, dışından vermeye, ekşi mayalı ekmeğinden de. Onun tapulu malıdır ekmeği diye bilir ve uykuya dalmadan son dört dakikasında Ben İbni Haldun, Ben Dante, ben neredeyim diye sorar. Ona sorular sorduran nedir, ona yani adı Ben İbni Haldun ve Ben Dante bile olamayana, çağın kendisidir, izidir, gösterileridir hatta ansiklopedilerdir, edebiyat tarihleri, salnameler, antolojiler, monofonik müfredatlar. Kendini açıklayacak bulamaz birini kendisi dâhil *ve her şey döner işte kahverengi bir çarşambadan sapsarı bir cumartesiye*. Ona atadan mirastır bütün özgür cumartesileri. Öyleyse yine özgürlük adına yargılayacaktır bütün günleri fakat bu esnada dökülür renkler gömleğinden, pantolonundan, safra kesesinden. Sermayedir renkler. Sermayedir safra kesesi bile en önce tırnaklarından. Köyünü, ninesinden kalma tarlayı, tarladan kalma aklını pay edebileceği yöne doğru yürür, hem kim ki yürür, billboardlar der ki gidilmelidir ona, sunulmalıdır cazip teklifler. Maksatları ocak yansıdır, ocak Tanrıdır ama Tanrı bile pazara katılmalıdır ve tabii kolay lokma olacak kitleler, onlara kan torbaları lazımdır. O ise bocalamaktadır, bir sonraki durağı, bir sonraki durağı ve bir sonraki durağı anlamaya çalışmaktadır şimdi. Aramaktadır belki Sisifos durağını, bir semt pazarı tezgâhındaki cennet elması ısırışlarını. Geçmiş zamana döner sıtmal bir bakışla, akıttığı onca teri siler geçmişteki alınlarından. Biri karanlık bir alındır bunların. Biri Şamanist bir alındır, apak göğşe tutunur açısı. Şimdi olanca zamanı, otobüs duraklarında kısılp kalmıştır. Şamanlarla atalar kültünün kozmik kalıntıları o duraklarda sanki akmaktadır yağmurların, iç yaralarda bıraktığı tuzda.

Ölgün bir adam, öküz gücünde ve elektrik direği uzunluğunda. Bir başına mıdır? Değildir. Otobüste yalnız olmadığını ispatlayan sadece bir adamdır ondan başka, belki bir de kadın. Fakat yalnız bir adam tütsüye kuşatıcı bir sanatsallık ekler. Dumanı solur ama öksürmez görünür ayaktayken bile. Bu adam tablo üreticisi modern bir ressamdır. Gaye'dir adı ama soyadını Bayat yazdıklarında rahatsız olur y sesinden, avize ışığından da ve domatessiz menemenden, file bezden. Der ki ben esrar kullanıyorken başladım resim yapmaya ki babam bir maden kazasında öldükten sonra çarpılmışa dön-

düm yatağımda, bir fırçayla. Nedense imalı kitap okuttular bana, Binbir Gece Masalları değil miydi biri, neydi bunlar, belki *Kayıp bir Zamanın* Artık Ölmüş Gelenekleri Boğan Parçalanmış *İzinde*. Bir fırçayla ya da onsuz, tutunarak hayata, modern hayatın koşulları, yasalarıyla ben unuttum. Unuttum dilimi, annemden kaçtım bir öğle vakti, Fransızca konuşmayı öğrendim dediğimde rahatsız olmuyordum y sesinden ve avizelerden de. İncil ve Tevrat taşıyordum çantamda, rüzgârlı bir günde bile nedense. İtalyanca şiirler okurken üç düş gördüm ve hepsinde büyük kayalar altında kaldım diyen ressam en sonunda konuşmaktan vazgeçer. Fakat öbür yanda, otobüste defalarca tütsü yakar ve aradığı develeri bile hiçbir yerde bulamaz ölgün adam. Gaye bekler. Oysa ölgün adam oralı değildir, bir anda Hürrem Sultan'ı anımsamış kalmıştır ve ona övgüler dökmediğini. Sevdigi kadına her övgü, onu Muhibbi'den beyitler okumaya mecbur bırakmıştır, beyitlerin bu zamansızlığından ise Gaye habersizdir. İşin aslı, ölgün adam, otobüsün en arkasında âşık olduğu kadını görür. Uzaklaşır, otobüsteki ikinci figürden ondan başka. Böylece yakından bakar. Elmacık kemiklerine, çoraplarına, kirpiklerine bakıp anlar ki kadın, gelmiştir yetmiş seksen yaşına. Övgü döşenmemiştir kimse, kadın için alınmamıştır pahalı hediyeler mesela çingiraklı yılan derisinden lüks bir çanta. Ülkesine, dedesiyle aynı addaki babasına seslenip seslenip ağlar. "Hürrem" der ölgün adam, "çalışıp kazanmasına kadar suyunu, ekmeğini, ateşini, ağlasın". Hürrem kendine inansındır. Dünyaya kapılmasıdır. Ummadık taş baş yarar diye de gidip ölümlü adamlara bakmasıdır. Gaye kalakalmıştır, kafasında İspanyol saraylarında sergi açmak varken, bir kralı bir portreye sersemletip kandırması kolayken bu kadar, gücün gücü yediğini, gücünün güçlüyü çiğnediğini kafasının bir yerine koyarak ölgün adama bağlanmıştır. Islak, eşek gözleriyle dolu dolu bakar tütsüye, ben tütsüyü toprak ağası ya da televizyon kanalı sahibi ya da bir devlet bakanı şeklinde çizebilir miyim fikriyle. Termometre gittikçe ısınmaktadır içeride ve bu da demektir ki klostrofobik ressam elini çabuk tutmalıdır. Çünkü adam, tütsüyü şehrin tırnaklarına kadar yaymak için mesnevilerden kıssalar bulur, otobüse türkülerden nakaratlar eklemeye başlar, biraz da haber kanallarından duyduğu kurtuluş ve tekâmül önerilerini seslendirir. Bir zamanlar sevdiği kadının gözleri, bir kuşun göç edenlere geç kalmışlığındaki yalnızlıktan nasıl da hafiftir, aklına takılıp durur. Gaye'ye söyleyeceğini kadına layık görür. Fakat kadına tütsüden bir pay, şehirden boşluklar, Divan şiirinden mazmunlardan başka vereceği bir şeyi kalmamıştır koynunda. Gemiler geçmiştir onun koynundan zamanında. Atlar şahlanmıştır, kılıçlar kanamıştır, meleklerin duaları ve mahzunların yeminleri bir devrimin kalbinde bin yıl uyku uyuyan kaplanları uyandırmıştır ve her biri, hala koynundadır, bir rüyanın kalıntıları olarak fakat müthiş gerçekçi.

Gerçeği boş vermiştir ölgün adam, kadın, ressam ne de olsa. Sanki dalga geçmektedirler yolla, sanatla; hatta işçilerle, yoksullarla, borçlu bebeklerle, genç bir kızın tartaklanma mesleğinde gittikçe ustalaşmasıyla. Hayır. Hayır, dalga geçmeyi bırakıp somurtmaktadır çünkü odur her yandan kendinin taarruzunda kalan. *Direnış nesli*. Taarruz eden kimdir, kim söyleyebilir şimdi ya da kim kime direnmektedir, kimler nasıl dirilecektir bu çağda, gerekli mi? Hem adam emindir ki yakınında yöresinde istediği Meryem ezilirse şehittir. Nitekim ezilmiştir de fakat şehitliği hala şehirlere ve otobüslere ulaşmamıştır. Ne yapsın ölgün adam? Hollywood yakışıklılığına kavuşmuşken de televizyonlarda, ünlü jüriler tarafından. Demek ki otobüste gezinmesi, tütsü yakması, kaplanları uyandırması bir meydan okumadır, ağıttır, delirmenin devrimidir. Devrimler ise korku doludur, rüyalarında, ona öyle gösterilmiştir. İyiye ve hakikate giderkenki nefti engelleri devirmek değildir devrim, birilerinin işine gelmeli, birilerini zengin etmelidir. Zenginliğe dair her modern cümle, nasıl da ironi dolu bir kapandır ağızda. Ölgün adam, yakışıklı görüntüsüyle inzivaya çekilip dertsiz başına dert almasa iyi olacaktır aslında. Ancak iyi, tapuludur. Hakikat senetlidir. Doğrular kiralık dükkânların neonlu adlarında müşteri beklemektedir. Para harcayacak, yoksa bankadan kredi çekecek zamanı olmayan ölgün adam, mahcup mahcup bakar pencereden ve kapalı olan bütün camları sonuna kadar açmış olduğunu görür yeniden. Tozlu ayaklarını siler eliyle. Dayar yapılı omuzlarını fabrikadan çıktığından beri hiç holding sahibi değmemiş pencerenin köşesine. Şehrin her yanında dikilip duran atıl okulların, köhnemiş yurtların, avm ya da hastane odalarının içi, çoktan dolup taşmıştır tütsüyle.

Ressama, birazdan blues çalacağı haber verilmiştir son duraktan önce. Yani blues dinledikten sonra varmış olacaktır otobüs hedefine. Blues yani siyahileri ölesiye öksürten acımtırak baharat, çiftçi çocuklar, mülteci kızlar, muhacirler, Ahıskalılar, mutasavvıf bir demircinin kimse uğramayan küçük atölyesi bir yoğurtçunun yanında, platonik aşklar, çağın popüler trendlerle hadım edilmiş bin yıllık kölesi, Afrika, Afrika, Afrika.... Belki bundan ölgün adamın rüyaları devinip durmaktadır otobüsün ortasında. Hem haberler ona kadar varmamıştır daha. Onun dünyayı denerken incittiği içi, masaldır. Şatoları yoktur elbette çünkü şehrin vardır. Kralları yoksa da paranın mutlaka bulunur. Prenseslere sahip değildir, her yanda tesadüf etmek mümkündür bunlara. Âşık olup yine aşkı için terk edeceği bile ancak bir otobüs kalmıştır elinde. Meryem şehit olmuştur. Meryem'in şehitliği hala şehre ulaşmamıştır.

Tütsü şehre yayılmış mıdır artık, yayılmıştır. Ölgün ve yakışıklı adam da çökmüş müdür bir köşeye, çökmüştür. Peki, bu adam hem cüce hem de kambur mudur, elbette. Yakışıklı olması, kambur ve cüce olmasıyla te-

zat mıdır, değildir. Ayrıca blues, piyanonun notaların cehennemini yaşayan beyaz tabutlarında, sona ermek üzeredir. O anda Gaye'nin damarları da bu cehennemin dişleriyle kesilecek gibi olur. Söz verildiği gibi blues başlamışsa, dünya duracak demektir. Şehir yapılabiliyorsa yıkılabilecektir anlamı da tutulmalıdır akılda. Tamir gereklidir. Şehir, bir otobüsün son durağa vardığını göre göre kılını kıpırdatmıyorsa, alacağı olsun der ölgün adam. Gidip kıvrılır yanına, Gaye çizebilsin diye uygun pozisyonda durur. Gaye en başta adını sorar adama. Ölgün adamın dediğine göre adı, deve kısıllarıyla hatırlanan bir peygamberin aynısıdır adıyla. Ressam, karşısındaki manzarayı işleyerek boyasındaki dünyaya, tamamlamaya koyulur portresini son durağa varmadan önce. Hem tütsü iyice işlemiştir içine. Blues eşliğinde çalışırken ressamın kadını unutmadığını söylemeye gerek var mıdır? Vardır. Kadının sarı elbisesine, ustası Osman Hamdi'nin özgün perspektifini ekleyerek bitirir tablosunun arka planını Gaye, masalsı ve büyülü tonlar serperek, neşelenerek.

Yolculuk sona erer. Dünyayı deneyen ölgün, yakışıklı adam Meryem'i çoktan kaybetmiştir. Resim bitmiştir. Dünyadaki bütün kadınlara okunan romantik şiirler, unutulmuştur. Otobüste gördüğü, konuştuğu Meryem adamı tanımamıştır. Ayrıca satılık olan hala satılıktır. Kurumlar insanlar kadar kiralık, hala köhnedir. Ezilmekte ve çiğnenmekte olanların resimlerindeki sadelik, bunun yanında acılık artmıştır daha da. Ölgün adam, yani Salih, otobüsün zamanın kendisi gibi yayıldığı buhranlı ruhlar için der ki değişebilir tüm bunlar. Değişebilir resim, hatta Afrika. Belki adamlarla inatlaşmak isteyen tütsü de aniden ve tamamen söner, son durakta. Adam da elini çabuk tutup yakar, dolaşıp duran zihninde ne kadar rüya varsa. Fakat yaşanan onca şeye rağmen, yolculuktan sonra, bir şey fark eder.

Bütün bunlar yaşanırken otobüste, delilik değil midir merak etmemek, kimdir direksiyondaki onca zamandır, unutilan, blues başladığında.

RECEP KAYALI

Çürüyen Gölgele Sonatı

*Sonunda Eyüp ağzını açtı ve doğduğu güne lanet edip şöyle dedi:
"Doğduğum gün yok olsun, 'Bir oğul doğdu' denen gece yok olsun!
(Eyüp 3: 1-5)*

Köstebek Körlüğü

Sıranın ona gelmesine daha bir saat var. Mikrofon Patron'da. Gülüyor yüzü. Hasılat iyi. Sirkî bu kasabaya kurduklarından beri para akıyor cebine. Civar köylerden çoluğunu çocuğunu kapan gelmiş. Büyülenmiş gibi hepsi. Daha önce hiç görmedikleri kadar çok ışık... Sarı, kırmızı, mavi, yeşil lambalar yanıp sönerken doluşuyorlar içeri. Renkler alıyor hepsinin gözünü. Seyircilerin arasında yürüyor kızlar. Elllerinde çekirdek, dondurma, gazoz... Köylünün içinden birkaç yeni yetme etlerini sıkıyor onların. Böylelerini görmemişler daha önce. Para teklif edenler, laf atanlar, gizli gizli aletini kurcalayanlar... Dişlerini sıkın kızlardan çıt çıkmıyor. Arkalarını dönüp bakmıyorlar bile. Başlıyor gösteri. Hayret içerisinde insanlar. Şaşkınlıkları dudaklarından doğuyor. Ağızlarını kapasalar da yakalayamıyorlar sesleri. Tüm bu tanımsız duyguların gürültüsü çadırın tavanına çarptıktan sonra daha da büyüyerek dönüyor kulaklara. Gösteri alanına ilk önce Bıçak Ustası Bildat geliyor. O, hostes kızların başına elmaları yerleştirirken geriliyor seyirci. Nefes alıp veren bir göğse dönüyor çadır. Birazdan olacaklarla alakalı tahminler, mırıldanmalar... Seyirciye bakıp gülümsüyor Bildat, eğilip selam veriyor. Başını yerden kaldırırken iç cebinden gizlice çıkarıyor bıçağı, aniden fırlattığında kesiliyor ses. Bıçak önce nefesleri sonra elmaları ikiye ayırıyor. Alkış, kıyamet... Sıradaki gösteri için aslan çıkıyor meydana. İlk defa karşılaştıkları bu vahşi hayvanı dehşetle izliyor insanlar. Gözlerini bir an için bile ayırmıyorlar. Yediği uyuşturucu iğnelerden dolayı bacaklarında derman kalmayan aslan, iki adım attıktan sonra çöküyor olduğu yere. Daha sonra parlak kırmızı kumaştan yapılmış hayli süslü kostümüyle gösteri alanına gelen Terbiyecî, elindeki kırbacı birkaç defa yere vuruyor. Zeminindeki kum havalanıp yere düştükten sonra alkış

tutarmışçasına birleştirip ayırdığı elleriyle açıyor aslanın ağzını. Yaşlı hayvan onu çok sevdiğinden direnmiyor hiç. Yavru zamanlarından beri yanında ne de olsa. Aslanın dişlerini gören seyircinin heyecanı bir kat daha artıyor. Terbiyecî, kafasını aslanın ağzına soktuğunda ise kendilerinden geçiyorlar. Alkışlamaktan elleri patlıyor köylünün. Terbiyecinin cesareti kaç ay konuşulacak kim bilir? Kimse aslanın sadakatini göremedi oysa. İp cambazı, sihirbaz derken sıra Eyüp'e geliyor. Gösterinin sunumunda "Bayanlar baylar, sıradaki gösterimiz için sizlerden minik bir isteğimiz olacak. Özellikle hamilelerden ve çocuklardan sıradaki gösterimizi seyretmemelerini rica ediyoruz. Bu son gösterimiz olacaktır. Gösteri öncesi dileyen herkes çıkabilir" diyor Patron. Seyirciyi izliyor sonra. Anons sonrası merakı kabaran seyircinin fısıldaşmaları, konuşmaları alıyor kulakları bir süre. Gürültü yeteri kadar büyüdüğünde tam sessizlik istiyor Patron. Üçten geriye sayarak arttırdığı heyecanı sıfırda patlatıyor. İşte tam da o sırada içeri giriyor Eyüp. Vücudunun üst kısmı çıplak. Yeni yeni kıllanan göğsü, çelimsiz kollarının eklendiği omuzlarla birleştiğinde çok çirkin görünüyor. Altında geçtiğimiz senelerde oynanan Karagöz oyunlarından kalma yeşil kumaştan bir şalvar. Yanları işlemeli. Yüzü seyirciye dönük olduğundan sırtındaki sigara yanıklarını, kırbaç darbelerinden kalan izleri gören yok. Yüzündeki cellat maskesiyle öylece duruyor gösteri alanının ortasında. Patron'un söylediklerinden dolayı meraklanan seyirci kendilerine hiçbir şey vadetmeyen bu çocuğu görünce homurdanıyor. Gülümüyor Patron. Öfkelerinin artmasını bekliyor. Öfkenin en işlenebilir duygu olduğunu farkında. Bu duyguların insanları acıktıracağını bildiğinden minik bir işaretle yeniden yolluyor kızları seyircinin arasına. Dondurma, çekirdek, gazoz, fıstık, şekerleme... Seyirciden gelen homurtuların ısıklara dönüştüğünü fark eden Patron, işaret parmağını dudaklarına götürerek susturuyor herkesi. Eyüp'ün çevresinde iki tur döndükten sonra aniden kaldırıyor maskeyi. O an için bir cenaze evine dönüyor ortalık. Şaşıracak kadar bile nefes kalmıyor ciğerlerde. Sesler yutulmuş. Hayretin suskunluğu sarıyor çadırı. Öylece duruyor Eyüp. İşi bu. Durmak. Durdukça içi bulanıyor. Sanki memeyi ilk emdiğinde annesinin sütünden zehirlenmiş de o gün bugündür iflah olmamış. Yüzüne bakıyor insanların. Midesi bulanalar, ağlayanlar... İrin dolu bir havuzun içindeymiş gibi hissediyor kendisini. Yerde uzanmış bir hayvan leşinden farkı yok. Kurduğunda kaşınan, koparıldığında yeniden kanayan bir yaraya dönüşüyor dünya. Az önce gördükleri yüzün üzerlerinde bıraktığı ağırlıkla oturdukları yerden kalkamıyor insanlar. Kendilerine gelebilmek için kızların elindeki yiyecekleri bitiriyorlar. Zamanla boşalıyor çadırın içi. Kendisini seyreden son kişi de çadırdan çıkınca maskesini takıyor Eyüp. Kullane gidip giyiniyor. Aynaya bakması yasak. Bir kere yanlışlıkla baktığında

çığlık atmış, dili tutulduğundan on gün konuşamamıştı da bir araba sopa yemişti Patron'dan. Herkesten uzakta yemek sırasını bekliyor. Sirk çalışanları sıraya girmiş, yiyeceğini alan masasına oturuyor. Herkes nevalisini aldıktan sonra çağırıyor onu yemek dağıtıcıları. Yarım ekmek arası domates, peynirin yanında neredeyse çürük bir elma veriyorlar eline. Uzaklaşıyor. Yemiyor diğerleriyle birlikte. Çadırın dışında, malzemelerin taşındığı kamyonun dev tekerine yaslanıp doyuruyor karnını. Sönmüş sirkin ışıkları. Gökte yıldız yok bu gece. Cırcır böceklerinin seslerini dinliyor. Karanlığın göğsüne uzanmış. Ne güzel. Karanlığı annesi saymış da kucaklamış sanki. Böyle iyi. Nasıl da güvende şimdi. Nasıl da eşit herkesle. Bu beklenmedik huzur beraberinde nedensiz bir cesaret getiriyor. Gelen giden var mı diye çevresini yokluyor. Duymuyor tek bir ayak sesi. Kimse yokken yüzündeki maskeyi çıkartıp yanağını okşuyor. Yüzündeki koca boşluğa düşüyor birkaç parmağı. Kendine dokunduğu an bir ağlama yürüyor içinde. O ilkel dürtü, ete kemiğe bürünüp sıkıyor gırtlaklarını. Yutkunuyor. Tutuyor kendisini. Tutmazsa fena. Gözyaşının tuzu yüzüne değdiğinde etini yakıyor çünkü. Ağlamasını yenmek için derin derin veriyor nefesini. Öyle ki kalmıyor ciğerlerinde hava. Baş dönüyor. Bir bayılma hissi alıyor onu eline. Sakinleşmeye çalışıyor ama nafile. Yavaşça bırakıyor kendisini. Yüzüstü uzanıyor toprağa. Böyle daha iyi. Dinginleşiyor. Kan desen tekrar dolaşüyor damarlarda. Ciğerleri açılmış. Yeniden hissediyor dünyayı. Güneşin gündüzden kavurduğu kısır toprağın kokusundan başka bir şey duymuyor şimdi. Ama olsun. Bu bile yeterli geliyor ona. İçi geçiyor. O, yıldızsızlıktan çıplak kalmış, tehşirci gökyüzünün altında bir ölű gibi uzanırken az ötede bozkıra göz kırpmıyor Bıçak Ustası Bildat'la İp Cambazı'nın arasında dönen çift kâğıtlının ateşi.

Yok Sayılan Herkes Adına Eyüp'ün Affolunması ve Yeniden Kutsanması

Ağzı çamur gibi. Yanağındaki boşluktan içeri giren rüzgâr kurutuyor dilini damağını. Konağın çevresini dolaşılıyor. Elinde fener. Hava deli soğuk. Paltosunun yakasını kaldırıyor. Orman tarafına doğru tutuyor feneri. Gelen giden yok. Başkan'ın odasının ışığı yanmıyor. Uyumuş olmalı. Nöbeti bitince Eyüp de uyuyacak. Alt kattaki odasında. Giyotinlerin, organların, darağacı parçalarının, toplu atış mekanizmasının arasındaki yatağına girecek. Sonraki geceye kadar çıkması yasak. Günde üç kere yemeğini bırakıyorlar kapısının önüne. Karnı öyle doyuyor. Sirktekinden on kat daha iyi. En azından dayak yok. Sıcak döşek de cabası. Üstelik arada bir Elifaz Usta geldiğinde maskeyi takıp ona yardım ediyor. Yavaş yavaş öğrendi o da idam araçlarını kurup bozma zanaatını. Satın alıncı uzun zaman oldu. Her şey sirk bu kasabaya kurulduğunda başladı. Gösteriye ilk gelenler arasında Başkan da vardı.

Her sunumda farklı bir hikâye anlatmayı seven Patron, Eyüp gösteri alanına çıkmadan önce kurmuştu yeni hikâyesini. Üçten geriye saymadan önce iki dünya arasına sıkıştığı için görünmezlik âlemine gidemeyen, bu sebepten insanların arasında kalan kötücül bir cin yakaladıklarını söylemişti seyirciye. Bu cümlelerle korkunun zeminini hazırlamış hemen sonra da çerezleri satmaları için kızlara talimat vermişti. Onlar işini bitirdikten sonra Eyüp'ü çağırmış, onu her çağırdığında seyircide oluşan hayal kırıklığını hissetmiş, korku, hayal kırıklığı ve merakı yükselen seyirciyi susturduktan sonra aniden kaldırmıştı Eyüp'ün maskesini. O an donup kalmıştı buranın halkı. Kendilerine geldiklerinde çılgınlık atarak çadırı terk etmişlerdi. Bir tek Başkan kalmıştı geride. Gece boyu pazarlık yapılmış, hatırı sayılır bir paraya satın almıştı Eyüp'ü. Zamanla bu küçük yerde dedikodu yayılmış, Başkan'ın bu kötücül cini emri altına aldığı duyan halk korkuyla karışık bir saygıyla alınan tüm kararlara boyun eğmeye başlamıştı. Seçimlerde rakip bile bulamayan Başkan'ın eli gün geçtikçe daha da güçleniyordu. Zamanla kendi kanunlarını düzenlemeye başladı. Darağaçlarını, giyotinleri, urganları, tüfekleri kullandı adaletini sağlamak için. Yıllarca idamları odasının penceresinden izledi Eyüp. İnsanlar ölürken yüzlerinde oluşan hayreti fark etti. O hayretin getirdiği acıyı, korkunun yüze yerleştirdiği ifadeyi ta sirk zamanlarından beri biliyordu. Çevresinde iki tur atan Patron maskesini aniden çıkarttığına karşılaştığı yüzlerde bu öldürülen insanlara benzer bir ifade oluşurdu. Nedense hoşuna gitmeye başlamıştı bu durum. Zamanla terse döndü işler. Konağa mektuplar gelir oldu. İndireceklerdi Başkan'ı. Belliydi. Mektuplar sıklaştıktan sonra nöbet tutması istendi Eyüp'ten. Maskesiz. Gün aydınlanana kadar konağın çevresinde dolaşacak, birini görürse kendi yüzüne fener tutacaktı. Aylardır gecenin kör saatlerinde dolanıp duruyordu. Bir Allah'ın kulunu görmemişti daha. Orman tarafından geleceklerdi. Öyle tahmin ediyordu. Acaba ormanda neler vardı? Uçsuzluğu merak ederdi hep. Başka dünyaları. Nöbet geceleri konağı bırakıp ormana doğru yürürdü de o sık ağaçların arasına girmeye cesaret edemezdi. Her şeye rağmen hoşuna giderdi buradaki karanlık. Ormanın girişindeki kayanın üzerine çıkar bu çıldırtıcı belirsizlik içinde saatlerce otururdu.

Mektuplardan çok sıkılan Başkan, duyurular yaptı. Camilerden yayıldı tehditleri. Bizzat konuştu. Kendisine bu mektupları yollayanları en ağır şartlarda cezalandıracağını söyledi. Giyotin bıçaklarının bilendiğini anlatıyordu. Aylarca sergilenecekti kesilen kafalar. İçi doldurulacak ve müzeye konacaktı. Köpekleri yiyecekti geri kalan parçaları. Öfkeden kudurmuştu Başkan. Başka türlü bir kırmızıya kesilmişti rengi. Darağaçlarından bahsederken içi gıdıklanıyordu.

Ağzının içi kuru. Su içse de geçmiyor. Rüzgâr arka dışındaki çürüğe vuruyor. Diliyle korumaya çalışsa da nafiye. Başkan'ın duyurusu öfkelenirmiş birilerini. O günden sonra bazı geceler konağın çevresinde üç beş kişinin dolaştığını görüyor Eyüp. Onları gizliden takip ettikten sonra en hazırlıksız anlarında yakalıyor. Aniden önlerine atlayıp yüzünü gösteriyor. Dili tutuluyor gariplerin. Topuklarını kışlarına vura vura kaçıyorlar. Ancak kızgın insanlar yılmıyorlar hiç. Çok geçmeden yine geliyorlar. Üstelik daha kalabalıklar bu sefer. Sesler, gürültü... Orman tarafından geliyorlar. Tam da Eyüp'ün tahmin ettiği gibi. Ormanın gizledikleri böyle çıkıyor ortaya. Ellerinde meşaleler, taşlar... Kafasını kaldırıyor, Başkan'ın odasının ışığı açık. Yaklaşıyor insanlar. Gecenin içinde saklanmış bir şeytan gibi dikiliyor Eyüp. Onlar geldiğinde yüzüne vuruyor fenerin ışığını. Kasabanın ciniyle karşılaştığını düşünen insanların bir kısmı dua ederek dönüyorlar geldikleri yere. Kalanların öfkesi daha da büyüyor. Şikâyetlerini, öfkelerini bu ne idüğü belirsiz varlığın yüzüne bakmadan sayıp dökmeye çalışıyorlar. Onların titrediği görüyor Eyüp. Daha da korkutucu olmak için -sanki boğazına bir lokma takılmış gibi- öğürmeye benzer sesler çıkarıyor. Çıkarttığı seslerin kalabalıktan gelen gürültüyü sindirdiğini hissettiğinde kollarını havaya kaldırıp kendini olduğundan büyük göstermeye çalışıyor. Bu çabası seyreltiyor kalabalığı. Başkan yukarıdan seyreliyor olanları. Kalabalığın azalması biraz olsun rahatlatıyor onu. Çağırdığı ekipler yolda olmalı şimdi. Gelenler bu kadarcık insanı rahatlıkla halledebilir diye düşünüyor. Kimse bir şeycik yapamıyor Eyüp'e. Az önceki öfkeleri erimiş hepsinin. Bu konağa neden geldiklerini unutmuşlar sanki. Yüzüne karşı dua edip bu gulyabaniden Allah'a sığınanlar, hatta dümdüz hakaret edenler bile göz göze gelemiyor onunla. O sırada bir kız çıkıyor kalabalığın içinden. Korkusuz. Hatırlıyor kızı Eyüp. Odasının penceresinden seyrettiği idamlardan birinde görmüştü onu. Abisinin koparılan başını almaya çalışmıştı da vermemişlerdi. İdamı takip eden günler boyunca sergi mermeri üzerindeki başı seyretmeye gelmiş, abisinin yavaş yavaş çürüyen, kokan, biçimini kaybeden yüzüne konmaya çalışan kuşları kovmuştu. Her gün aynı saatte gelen bu kızı izlemek Eyüp için günlük bir rutine dönüşmüştü. Sonraları seyrettiği tüm idamlarda da bu kız gelmişti aklına. Her aklına geldiğinde de bir aileye sahip olmanın neye benzediğini sormuştu kendisine. Bir cevap bulamamıştı ama. Sergilenme zamanı bitince de abisinin kopan başını kucaklamış ve orman tarafına doğru -içli içli ağlayarak- yürüyerek gözden kaybolmuştu. Ancak şimdi karşısında sapasağlam duran bu genç kadına karşı engellenemez bir merhamet duyuyordu. Sanki eski bir dostu görmüşçesine tuhaf bir neşe belirdi yüzünde. Yüzünde oluşan bu neşe daha da korkuttu kalabalığı. Hepsi bir adım geri çekildi. Genç kadın Eyüp'ün önünde durdu. Eyüp bir şahin

kanadı gibi açtığı kollarını indirdi. Göz göze geldiler. O an yüzünden utandı. Başını eğdi. Geri çekti kendisini. Kız elini uzattı. Yarım çenesini tutarak durdurdu onu. Parmaklarını Eyüp'ün yüzünde gezdirdi. Serçe parmağı yüzündeki boşluğa düşünce bal kıvamında tuhaf bir sıvıya bulandı. Kızın eli yüzüne değince daha önce hiç hissetmediği bir duyguyla kaplandı Eyüp. Ağlamaklar aldı onu ama tuttu kendisini. Bir süre öylece kaldılar orada. Sessizlikten cesaret bulan kalabalık yeniden canlandı. Taşlar atıldı Eyüp'e. Başına geldi. Kan. Çokça kan. Kız durdurdu onları. Ne yapacağını bilemedi Eyüp. Kenara çekildi. İçeri akın etti hepsi. Avluda toplanıp aşağı çağırdılar Başkan'ı. Korktu. Sürgüledi kapıları, dolaplar çekti arkasına. Odasına çıktı tekrar. Seyretti avluyu. Meşaleler, taşlar, gürültü. Başını kaldırdı sonra. Yaklaşmakta olan ekip araçlarının ışıklarını gördü. Rahatladı.

Kasaba halkı son kanlı sabahına uyandı o gün
 Elleri bağlanan Eyüp, ayna karşısında geçirdi ömrünü
 Başkan ölünce heykelini diktiler kasabaya
 Ülkeyi gezen sirkler buralara bir daha uğramaz oldu

İBRAHİM HALİL ÇELİK

Bir Çürük Elma

“Trenler geçerci.”

Şimdi, yarım saatliğine izin istesem, vermez.

Buyrun efendim. Nereye gönderilecek? Adres? Ödemeyi siz mi yapacaksınız karşı mı? Tamam, şu kadar TL gönderim ücreti. Size de. İyi günler.

Yirmi kelimelik iş yapıyorsunuz hepi topu, ne bu tantana! Ne bu kıymete binmeler! Diyeceği bu, eğer izin vermeyişine itiraz edersem.

Dışarıdaki mavi gökyüzü, sessizliğine çekilmiş evlerdeki huzur neyimize değil mi? Bu da benim ona cevabım. İçimden.

“Bir beyaz Reno’dan ateş edildi. Büyük bir otelin odalarından. Kazancı yokuşunda bir kamyon. Bu koşuşturma, bu telaş can uğruna.”

Babam böyle, yıllarca anlatıp durdu. Aynı şeyleri, bilmem kaçınıcı kez tekrarlayarak. Yıllar önce hatıralarından kaçtığı olayları şimdi sayıklaması ne tuhaf!

Müdüre, babam, desem. Bıktım senin bu nazlı babandan, diyecek. Biliyorum.

“Trenler geçerci. James Dean ölmüş. Genç yaşta.”

Sarı saçları, renkli gözleri, çıkık elmacık kemikleri çoktan çürüdü be baba, desem beni anlar mı acaba?

“Bir beyaz Reno’dan ateş edildi. Sular idaresinin tepesinden.”

İş çıkışı kuaföre uğrayacağım. Saçlarıma sarı bir ışıltı atacağım. Saçım at kuyruğu. Yakışıp yakışmayacağı umurumda değil. Teselli olur mu ışıltı, belki.

Kaç paket, kaç koli geldiyse kaydını girdim. Aklımda babam. Ne yapıyor acaba şimdi? Yanımda bebek alarmı. İnsan büyüdükçe çocuklaşıyor mu?

Bir meyve gibi insan. Tomurcuklanıp çiçeklen. Olgunlaş. Sonra buruşup çürü. Babamın yüzü çürümüş bir meyve. Buruşmuş bir elma.

“Buyrun beyefendi. Tabi ki. Adresi alayım.”

Kulağım alarmda, çalarsa komşuyu arayacağım. Bir koşuver, ne yapıyor, iyi mi? Bir terslik varsa geleyim. Yeni bakıcı da işi bıraktı. Sen bugünlük arada

uğrayıver. Müdür'den izin yok bana.

“İyi günler efendim.”

Ne yakışıklı adam şu James Dean. Musluktan bir su içişi var, içim düşüyor. Gözleri çakmak çakmak parlıyor. 24 yaşında ölmüş olması ne acı!

“İyiym Müdür bey, evet bütün kayıtları girdim. Daldım efendim, kayıtlara bakıyordum.”

“Kolilerde ne olduğuna bakıyorsun değil mi?”

“Evet efendim, kolileri tabi ki inceliyorum. İçlerini kontrol ediyorum.”

“Alarmin ötmedi mi?”

Bu soruyu sorarken sesinde bir alaycılık. Yüzünde küçümseyici bir bakış. Gülen suratına şu bilgisayarın ekranını geçirmek istiyorum. Al sana alarm! Ne güzel öttü değil mi Müdür bey!

Babam tekrarladıkça, sayıkladıkça bir merak içimde kıvranıp durdu. Bu sayıkladıklarının ayrıntılarını öğrenmek istedim. Beyaz Reno'yu, sular idaresini, o büyük oteli, genç yaşta ölen James Dean'ı not defterime yazdım. Ardından İnternet'ten arattım. James Dean'ın yakışıklılığını ve gencecik yaşta öldüğünü, onun babamın defalarca izlediği ve bize izlettiği Asi Gençlik'in başrol oyuncusu olduğunu, kanlı 1 Mayıs'ı kederle gördüm.

Ne zaman taşınmıştık İstanbul'dan? Ben henüz on yaşında, siyah önlüklü ilkokullu bir kız. Yıl 1987. Babam tutturmuş taşınıyoruz, diye. Annem, abim ne demişe vazgeçmemiş babam. Yol boyu trenler geçtiğini, babamın bu trenlere hüznle baktığını hayal meyal hatırlıyorum. Taksim'i, Saraçhane'yi, Kazancı yokuşunu, Tarla başı'nı ve daha nicesine gördükçe, kâbuslar peşimi bırakmıyor, demiş anneme. On yıl dayandım ama artık burama kadar geldi. Hangi birinden kaçayım, iyisi mi ver elini Anadolu, ver elini memleket. Şirin Adıyaman.

Taşınmasının sebebi bu. Bana Karakız demesi de bundan. Aynı yıl doğmuş olmam, Nisan 1977. Bir esmerlik değildi Karakız'dan kast ettiği. Uğursuzluk getirmişim. Öyle inanmış. Hâlbuki yükseleceğiz, devrim yapacağız, demiş anneme, adımları Yüksel koymuş. Sonra o kanlı 1 Mayıs. Benim uğursuzluğumdan. Şimdi hatırlasa bunları, utanır. Altını temizlediğimi bilse, yerin yedi kat altına girer utancından. O gözünden sakındığı oğlu nerde şimdi? Hayırsız bir kızın peşine takılıp gitmedi mi İstanbullara. Ayda yılda bir, ya arar ya aramaz. Bakıcı parasını göndererek vicdanını rahatlatıyor. Bakıcılar da en fazla bir ay dayanıyor, sonra iş gene bana kalıyor. Bu Karakız'a. Bunları bilmiyor. Hiçbir şey bilmiyor. Güzel anılar biriktirmek için çırpındığımız şu dünyada, gün gelir hiçbir şey hatırlamadan, geçmişsiz, hatırasız yaşamaya başlıyoruz. Babam da şimdi hatırasız, hışırdayan bir yapraktan farksız yaşayıp gidiyor. Bir bitki gibi. Bir çürük elma gibi. Yaşadığını bilmiyor. Birazdan dalından düşeceğini, her

şeyin bir sonsuzlukta eriyip kaybolacağını bilmiyor.

Alarm çalıyor. Müdür'ün yüzünde o alaycı bakış. Komşuyu arıyorum.

"Hacer, bir bakiver, babam ne yapıyor? Yataktan mı düşmüş gene!"

Hacer, tamam Yüksel, deyip nefes nefese gidiyor. Nefesini duyuyorum. Bir süre sonra sesi titrek, alelacele anlatıyor gördüklerini.

"Yüksel, baban sanırım düşüp kalkmış. Sandalyede oturmuş şimdi, biriyile konuşuyor gibi. Ben çok korktum. N'olur bir daha beni bunun için arama. Çok korktum. Lütfen arama!"

Hacer'e, tamam, dedim. Müdür beyden izin istedim. Bu bunaktan bıktım be, deyip yüzünü ekşitti. Gözlerindeki tiksinti içime işledi. Kısa bir kararsızlık anından sonra izin isteyişime olumlu yanıt verdi.

"Tamam, hadi git ama erken dön."dedi. Sonra, geçmiş olsun, diye ekledi merhamet gösterir gibi.

Yüzüne tükürmek istedim. Yapamadım. İşsizlik korkusu.

Dışarı çıkıp dolmuşa bindim. Alarm yanımdaydı, eve kadar çalmadı. Bu, beni rahatlatmıştı. Eve ulaşmış ve içeri girdiğimde, babamın karşısında biri varmış gibi, ona o kanlı günde Kazancı yokuşundaki koşuşturmalarını anlattığını gördüm. Hacer gibi ben de çok korktum.

"Baba."dedim.

Yüzüme anlamsız anlamsız baktı. Konuşmasını bölmemden rahatsız olmuştu. Bezini değiştireceğim, uzan hadi, dedim. Huysuzlandı ama sonra uzandı. Aynı şeyleri bilmem kaçınıcı kez tekrarladı.

"Trenler geçirdi. James Dean ölmüş. Bir beyaz Reno'dan ateş edildi. Bir otelin odalarından. Kazancı yokuşunda bir kamyon. Bu koşuşturma, bu telaş can uğruna."

"James Dean, ne yakışıklı adamdı değil mi?"dedim gülümseyerek.

Sesimin bir boşluğa yuvarlandığını, babam için bir anlam ifade etmediğini biliyordum.

Kirli bezi poşete koyup çöp kovasına attım sesimin boşluğa yuvarlanışına aldırmayarak.

Baba, dedim. Bizim şu Müdür'ü dövmeme az kaldı. Sen bir öl, o zaman gör bu kargocu kızın o Ke'le neler yapıyor! Sonra tekrar babama dönüp, trenler geçirdi, bir beyaz Reno'dan ateş edildi. Kazancı yokuşunda bir kamyon. Bu koşuşturma, bu telaş can uğruna, dedim. Nice zaman sonra bana gülümsemi. Yüzü bir elma gibi buruş buruş. Çürümüş yüzünde Müdür'ün alaycı bakışlarını, küçümseyici sözlerini, hakaretlerini gördüm; içimde biriken öfkeyi, nefreti gördüm.

Babamın yıllarca abime, o gittikten sonra da bana yağlattırıp sandıkta sakladığı Alman yapımı Walther'i, sandıktan çıkarıp babama doğrulttum.

Elim titredi, çekemedim tetiği. Yüzü yılların yükünden kırış kırıştı. Bir acıma duygusu içimde kabarıp babamın yüzündeki kırışıkların arasından sessizce aktı. Tabancayı çantama koydum. İşyerinde lazım olurdu belki! İşyerine gitmek için kapıyı açıp çıktım evden. İşten sonra doğru kuaföre. Babamın dilinde aynı sözcükler ben çıkarken bana eşlik ediyordu.

“Trenler geçerci. Gencecik yaşta ölmüş James Dean.”

AYŞE HİCRET KARAKAYA

Naftalin Kokusu

Yıllardır durgun bir su gibi akan düşüncelerim, son birkaç haftadır çağıldayan bir nehre dönüştü âdeta. Sanki bir kadını toprağa gömdüm ve aynı kadının parçalarından yeni bir kadın yarattım.

Gençlik taze bir meyve gibi baş göstermeye başlamıştı o zamanlar. Yirmi iki yaşıyordum. İlk rüzgârda kuruyup düşmek istemiyordum. Bazen soğuk bir bakış daha serttir dağ başının ayazından.

Şimdi balkonumda yaşlanmaya yüz tutan pembe, beyaz sardunyaların gördüğü gibi bir ömür değildi benimki. Ah ne çok isterdim; dallarımdan akan suları şefkatle izleyecek gözlerin yoldaşım olmasını, yorulduğumda yeni bir filiz vermem için başka bir toprağa göç etmemi destekleyen bir elin belimi sarmasını... Mavi saksısında arziendam eden lale gibi çiçeğim döküldüğünde kaldırılıyordum evin en kuytu köşesine.

Annemin dikbaşı, dediğim dedik karakteri eşyalara, benliğimize yapışıp kalan, hatta tüm eve sirayet eden bir kokuydu. O konuştuğunda bir korku yapışıp kalırdı böğrüm. Günahlarım âdeta bir bataklık olurdu; çırpındıkça daha da saplandığımı, kimsenin beni kurtaramayacağını düşünürdüm. Bu korku yıllarca bir organım gibi yaşadı benimle. Kendime ait bir evim yoktu sanki. Bana ait bir aile, bana ait düşünceler; yalnızca benim olan herhangi bir şey ...

Endişe kol geziyordu evde. Yutkunup, dilimin ucuna gelen kelimeleri kovuyordum usumdan. Eski bir kemanla vakit geçiriyordum. Çalabiliyor muydum bilmiyordum. Ses kimi zaman kulaklarıma gelemeden ölüyor, kimi zaman son nefesinde bir hastaya dönüşüyordu. Bazen hayatın tellerini de temizlemek gerektiğini ondan öğrendim.

Bazı geceler uykuya tam dalcakken kulağıma keman sesi gelirdi. Birden uyanırdım. Yakaza halindeyken açılıveriyordu gözlerim ve öyle bir şarkı bilmediğimi fark ediyordum. Güzel bir beste yaptığımı yıllar sonra anladım.

Annem girdi odama. Kapımı çalmadı. Beline kadar uzayıp giden bem-

beyaz saçlarını örmüş. Yaşına göre yüzündeki çizgiler belirgin değil. Elindeki tespih uzuyor uzuyor gözümde; gençliğimle şu yaşımın arasındaki en uzun köprüye dönüşüyor. Yaşlanmış; bu gerçeğe ilk defa bu denli yüzleşiyorum. Aramızdaki mesafe iki üç adım. Oysa biz çoktan yarım kalmış bir şiirin dize-leri gibi koptuk birbirimizden.

Yıllar boyunca yorulmuştum onun suskunluğunu taşımaktan. Anlatmazdı ama zihnimde kötü bir çocukluk geçirdiği düşüncesi belirirdi sık sık. İlerleyen yaşlarımda anlayacaktım, bir insanın tecrübelerinin bulaşıcı bir hastalık gibi nesilden nesile aktarıldığını. Dolaşmış bir zinciri çözmekten daha zordu, ruhunu kaybetmiş bir insanı çözmek.

Annemin kapadığı bütün kapıların önünde beklemiştim sebatla. Umutun yükü ağır. Hapishaneden kaçmaya çalışan mahkûmlar gibiydim. Her gün biraz daha kazıyordum toprağı. Aklımda kalanlar değil, unutmaya meylettiklerim büyütecekti beni.

Bir gün, günlerden hangisi hâlâ hatırlıyorum, annemin genç, benim yaşlı olduğum zamanlarda bir gün arkadaşımın evine gittik. Şule Teyze kızının üzerine çok titrerdi. Ne zaman görüşsek Ece'nin uzun kirpiklerine methiyeler düzer; Ece kapıdan her girdiğinde ayın en parlak hâlini görmüş gibi gözlerini kırıştırırdı. Bu bakışı görmemek için evlerine giden taşlık yoldan dönmek isterdim her seferinde. Yüreğim çarparak basardım zillerine. Bir ateş sarardı küçük bedenimi. Evlerindeki naftalin kokusunu taşlık yola serpmek ve bir güve gibi kaçmak isterdim.

Şule Teyze yaldızlı fincandaki kahvesinden bir yudum alıp dantelli sehpa yavaşça bıraktıktan sonra bana baktı. Annemle konuşacak bir şey bulamadığında herkesi süzer, bakışları kime denk gelirse o kişiyle ilgili yorum yapardı. Giyimi, görüntüsü ile şiveli konuşması arasındaki uçurum dikkat çekti ilkin. "Hacer Hanım bu kız pek gökcek olacak, demedi deme."

Annem ilk defa görüyormuş gibi baktı yüzüme. Ağzımı, burnumu, gözlerimi inceledi; elinin tersini havaya kaldırıp indirerek "Aslında kardeşi bana benzer." dedi. Başımı önüme eğdim, boğazıma dizilen yalnızca sıcacık poğaça kırıntıları değildi elbet. Sustum, duvardaki tabloya ilişti gözüm. Tam karşıma şimdi asılmış gibi geldi. Kahverengi zemine belli belirsiz beyaz fırça darbeleri vurulmuştu. Ortasında bir tespih. Siyah taneleri saçılmış, ressam her bir tanenin çevresini beyaz boyayla aydınlatmıştı. Yenmiş tırnaklarım ve tespih tanelerine baktım. Bir resme, bir tırnaklarıma, bir yaldızlı fincana, bir Ece'nin kirpiklerine, bir suskunluğuma baktım durdum.

Şimdi dönüp baktığımda yaprak kelebeği gibi kendimi koruyabilmek için kapandığımı anlıyorum. İssiz bir orman mı hayat? Narin bir kelebeğe zor gelmez mi burada yol almak. Benliğime işleyen korkuyla annemin yanımda

kalmasını ben istemiştim.

Annem yaşlandı, bense gencecik bir kadına evrildim yıllar içinde. Gençliğimde hata işleme korkusuyla hep ayak ucuma baktığımı, eğilmekten boyumu aşan kapıları görmediğimi anladım. Karnımda büyük bir taş gibi oturup duran sözcükler ölüyordu yavaş yavaş. İncecik bir sızı annemin mor halkalı gözlerinden geçiyordu sakince.

İğdeler eskisi gibi kokmuyor, ince uçlu bir iğne saplanmıyordu artık göğsüme. Dolunay hilale dönüşüyor, minareler arasında asılı kalıyordu. İlk adımlarım gibi korkak değildim. Annemin kızı olmamak için verdiğim mücadele onun ölümle arasındaki mesafe kadardı artık.

Annem girdi odama. Çaldı kapımı. Uzun beyaz saçlarını örmüştü. Küçük çiçekli elbisesine dikkatle baktım. İncecik bedenine ağır geldiği belliydi, kamburundan. Lale motifleri işlenmişti elbisesine. Kuytu köşeler geçti usumdan bir an. Ağır bir nedamet kokusu ikimizin de burnunda. Gelip önüme oturuyor, örgüsünü açıyorum. “Ne yaptım ki ben,” diyor, “Çocuklarım için yaşamaktan başka.”

Örgüsü uzuyor ellerimde, açamadığım bir düğüme dönüşüyor. Açtıkça uzuyor. Uzadıkça taşlık yoldaki naftalin kokusu doluyor burnuma.

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Ç a ğ d a ş G ü n e y A f r i k a Ö y k ü s ü

LİDUDUMALİNGANI

Türkçesi: **Ahmet Sait Akçay**

Kaybettiğimiz Hatıralar

BU ŞEYİN GELECEĞİNE DAİR ASLA BİR UYARI YOKTU. Hayaletler gibi yoktan türemişti ve geldiği gibi yok oluyordu. O şeyin her ortadan kaybolmasında kollarımı şöyle etraflıca açıp, iki kısa dua mırıldanırdım, biri Tanrıya, diğeri de atalara, sonra da dehşete kapılmış kız kardeşimin beni kucaklamasını beklerdim. Bu kucaklaşmaların çok sıkı ve uzunca olduğunu anımsıyorum, sanki o anın sonsuza dek sürmesini diliyordu.

Her defasında bu şey ona musallat olduktan sonra, sanki iki insan içinde kapana kısılmış çıkmaya yelteniyordu, ancak birbirlerinden koptuktan sonra kız kardeşim değişir, tanınmaz hale gelirdi. Bu şeyin ondan, bizden kopardığı ilk şey konuşmaydı sonrasında hatıralarımızı. Bilmediğimiz bir dilde konuşmaya başladılar kardeşim, kelimeler tanrılardan gelen bir vahyi iletliyormuşçasına titrerdi. Hatıralar, geçmişimiz bir karaltı oluncaya dek birbiri ardından solmaya başladılar.

Bende kalan hatıralardan bazıları onun çılgılık atması ve evden kaçışıyla ilgiliydi. Anımsıyorum, çılgınlık içinde bir gece yarısı kendini evden dışarı attığında önce annem ve ben, sonra da tüm köy ahalisi uyanmıştı. Adamlar ve delikanlılar, ellerinde sopalarıyla ava çıkar gibi fırlamışlardı evlerinden. Kadınlar ve çocuklar arkada durmuş, korkak çocuklar ise annelerinin geceliklerine sığınmışlardı. Adamlar ve gençler yolunu şaşırmış, sinirli bir halde karanlığı yarıp küçük gruplar halinde dağılmışlardı belli bir planın yokluğundan istifade eden bir adamın kendini lider ilan edip verdiği direktifler doğrultusunda. Ellerinde meşaleleriyle bazıları karanlığı geride bırakıp yolu aydınlatıyorlardı. Bazıları ise mumla yol alıyordu, birbirlerine kenetlenerek sardıkları battaniyelerle rüzgârı engellemeye çalışsalar da tek bir mumu dahi yakamadan kibritleri sönüyordu.

Meşale ya da mum almadan yola çıkanları her adımda bir uçurumun

dibine düşme tehlikesine aldırmadan yürüyorlardı. Adamların çoğu aynı köyde doğup, büyüüp ve aynı köyden evlenmeleri, hayatları boyunca ihtiyaçlarını bile aynı yerde giderdikleri, sadece beyaz adam için büyük şehirlere gittiklerinde zamanlarının örtüştüğü düşünülduğünde bu durumun alışılmadık olduğu söylenmelidir.

Köyün patika yollarını, girinti ve çıkıntılarını, nehirleri, dağları ve hayatlerin yaşadığı delikleri avuçlarının içi gibi biliyorlardı.

Saatler sonrasında önce bir küçük grup, sonra diğeri, sonra diğerleri çıkageldi karanlıktan. Onu bulamamışlardı. Her yere bakmışlardı, en azından öyle iddia ediyorlardı. Kardeşimi bulamadıkları için mi yoksa gecenin bir yarısında uyandırıldıkları için mi kaygılanmışlardı onu söyleyemeyeceğim. Yenilgiyi tadanlar yüzleri solmuş, ağır bir yükün altında omuzları çökmüştü sanki. Küçük gruplar birbirlerinin habersizdiler. Hatta başka grupların yaşayıp yaşamadığını ya da gecenin hışmına mı uğradıklarından bihaber diler. En son, ayrılmadan önce birbirlerine şans dilediler. Etraf sessizliğe gömülmeden diğer grupların karanlıkta kardeşimin adını çağırdıklarını işitmişlerdi.

Bağırmiyordu.

Ağlamıyordu.

Bağırmiyordu.

Ağlamıyordu.

Çağrılara cevap vermiyordu.

Her grup dehşet içinde bu nakaratları söylemeye başlamıştı. Her grubun gelişinde farklı şeyler söyler diye umuyordum ancak öncekilerden farksız değildi. Her deyiş, sanki uzun zaman önce provası yapılmışçasına her defasında yüreğimi parçalıyordu.

Bağırmiyordu.

Ağlamıyordu.

Bağırmiyordu.

Ağlamıyordu.

Bağırmalara cevap vermiyordu.

Tüm gruplar gelinceye dek nakaratlar devam etti.

İri cüsseli ve geniş kalçalı annem ertesi gün güneşin doğuşundan hayli sonra sırtında kız kardeşimle çıkageldi.

Arada sanki beni kızdırmak için durmadan bağırıp çağırıyordu, dedi annem.

Bir keresinde kız kardeşimin başını durmadan, kanatıncaya kadar duvara hızlıca çarptığını hatırlıyorum. Kız kardeşimle kulübemizin etrafında hangimiz önce başladığımız yere varacak diye yarış yapardık. Sanırım yaşlarımız on iki ve on beşti. Göğüsleri henüz tomurcuklanmaya başlamıştı kız

kardeşimin, ne kadar hassas olduklarını anlatıyordu bana. Eliyle okşayınca bedenine sızan duyguyu daha önce hissetmemişti. Neler olduğunu ya da tatlı bir ürpertiye neden olan neydi, bilmiyordu. Kendimden bildiğimden değil, arada onun kadın olduğunu, hassaslaştığını hatırlattığımda, alaycı biçimde beni duymazlıktan gelirdi, nazik bir biçimde her zaman yaptığı gibi, insanı ne düşündüğü konusunda muğlakta bırakacak biçimde söyleneni kulak ardı ederdi.

Göğsümü inceledikten sonra bana, memelerim hakkında hiçbir şey bilmiyorsun, dedi. Ona geç geliştiğimi söyledim. Ancak bu yalan başkalarına hakikatmiş gibi doğal çıkıvermişti... Annemi ve başka bilenleri, kardeşimin benim göğüslerimin nasıl olmadığı hakikatini asla bilmemesi için ikna etmiştim. O gün ve sonraki günler uzun süre benimle dalga geçmişti. Kötücül bir şey değil, bir akrabasının başka bir akrabaya büyük kafalı olduğunu söylemesi ve laf dolaştığında da kızmasına benziyordu bu durum.

Ve sonra o şey geldi. Yaklaştığını görmedim. Her zaman onu durdurmak için onun gelişini görmeyi umut etmişimdir. O zaman şuna kanaat getirmiştim, eğer birisi daha dikkatli gözlemlerse onun boynuzları ve uzun ince çubuğu ve hayal ettiğim gibi koca kafasıyla gelişini görebilirdi. Kız kardeşimin onun gelişini hiç gördü mü, bilmiyorum ancak görmesini dilemezdim. Bir canavarın uyanırken sana gelmesini görmenin dehşeti onun için katlanamaz olsa gerekti.

Bir keresinde sınıftaki erkek çocuklara gelişmiş göğüslere sahip olduğumu söyleyerek onları nasıl kandırdığını söylüyordum kız kardeşine. Cuma günüydü, kilotlu çorapları gömleğimin içine yerleştirmiş, annemin sutyenlerini de üzerine geçirmiştim. Bu aptal çocuklar beni durdurup bu olağandışı

durumu merak bile etmediler. Bir gün içerisinde nasıl olur da büyük memelerim olurdu.

Çocuklar gün boyunca beni süzdüler, bir gecede aniden nasıl olgunlaştığıma ikna olmuş gibilerdi, dedim kız kardeşime.

Annemin evinin bahçesinden başlayıp ucunu göremediğim bir manzaraya gözüm çarpmıştı. Güneş ormanlığından ardından yükseliyordu, toz her tarafı kaplamıştı. Yoğun olduğu yerlerde bir dansın ortasında bir o yana bir bu yana savruluyordu. Köyün öteberisinde, dünyanın başka yerlerinde de bu karmaşık dansın vuku bulduğunu tahmin edebiliyordum. Köyün havası dinginleşiyordu.

Soğuk yaz havası köylülerin çıplak ayak ve kollarına eziyet vermeye başlamıştı. Atların bozkıra tırıs gitmesi, keçilerin otlaması ve suyun uçurumdan akması, her şey silüet gibiydi. Eski olmasına rağmen hâlâ ayakta duran dağların kocaman gölgesi manzarayı kaplıyordu. Kendi başlarını katı kütlelere dönüşen gölgeler dağın yamacından uzanıyordu.

Ona söylediğim hikâyenin ortasında yavaşça bir ileri bir geri kaykıldıktan sonra kafasının arkadan duvara hızla çarpmaya başladı. Kısa bir süre hikâyem için bir ritim uydurduğunu düşünelim. O şeyi kendi içinden dışarı köpürtmeye çalışırken bağırdığı anda telaşa düşmüştüm. Sonrasında başını duvara çarpmaya başladı ve duvarı kana buladı. Başka birine dönüşmüştü. Orada değildi. Onu ya da oradaki her neyse onu yakalamaya çalıştım. Durdurmaya çalıştım onu. Ellerini tutarak arkadan bağladım, vücudumu ona siper yaptım, her defasında kendisini darmadağın kılan bu gücün yardımıyla kolayca beni öteye fırlattı. Eğer kafasını çarptığı duvar çamurdan ve eski olmasaydı şimdiye kafatasını yarmıştı. Ancak duvar yarılmıştı vuruşlarından. Kan izi, annem kazıyıp sökünceye kadar uzun zaman orada kalmıştı; uzun süre sonra üç kez çamur tabakası yapıştırdı ve üzerini suyla yeniden sıvadı. Kan izleri, Sangoma¹ gelip kız kardeşimin kafasını vurduğu yeri temizlemesinden sonra uzun zaman orada kalmıştı. Kan izlerinin kokusu elbiseme, rüyama, her şeye sinmişti. Kanın kokusu günlerce sürdü, hatta yağmurdan sonra bile.

Hatırlıyorum başka bir seferinde bu şey kardeşime musallat olduğunda sıcak yulaf lapasını üzerime fırlatmıştı. Sıcak yulaf tenceresi üzerinde uğraşırken bu şey içine girmiş ve onu tutsak etmişti. Asla bitiremediği bir şakanın ortasında fırlatmıştı tencereyi odada. Sadece yüzümü sakınabildim fakat göğsüm o kadar şanslı değildi, kulübenin kapısını açtığımı hatırlamıyorum

¹ Sangoma, Afrika siyah toplumlarında şifacı olarak da bilinen geleneksel kanaat önderleridir. Günümüzde de özellikle kırsal kesimlerde, ancak son zamanlarda da şehirlerde de insanları manevi yönde eğiten, onlara yol gösteren sangomalara rastlamak pek mümkün. (Çevirmen notu)

ancak kendimi çıplak, üstsüz dışarda bekliyorken buldum. Katlanılamaz bir acısı vardı. Saatler sonrasında bilinci yerine geldiğinde, bana olanlar karşısında şok olmuş, yıkılmıştı. Ona yanlışlıkla üzerime sıcak suyu döktüğümü söyledim. Kendisini asla affetmeyecekti. Aylardan Kasım'dı, her şey çok kötüye gidiyordu, diğer aylar da zor geçse de. Bu şey, bu şey ona okul yolunda musallat olmaya başlamıştı, okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Sınıftayken çıkıveriyordu. Çok güçlüydü, kontrolsüz bir şekilde sırayı eline aldığı gibi sınıfın bir ucundan diğer ucuna cama yapıştırıyordu. Sınıfına vardığımda herkes etrafına birikmiş izliyordu. Bir sandalyeyi de duvarda kırmıştı, anlamadığım bazı sözleri bağırıyordu. Ona yakın bir mesafede durdum. Tek yapması gereken gözlerimin içine bakmasıydı. Lütfen gözlerime bak, diye yalvardım. Gözleri kızıla kesilmiş, tüm vücudu titriyordu. Kalabalığın şaşkın yüzlerini taradıktan sonra yüzüme baktı, bağırmayı kesti. Beni tanıyordu, gözlerinin tam içine baktım, o şeyin ayrıldığını görebiliyordum. Kız kardeşimin geri gelişini görebiliyordum.

O olaydan sonra okuldan kaçtım. Her sabah kustum, hasta olduğuma annemi ikna ettim. Aynı okula giden bir çocuktan, öğretmenime hastalığa yakalandığımı söylememi istemişti.

Kız kardeşime, senle aynı sınıfta olmak istiyorum, demiştim, bu yüzden iyileşinceye kadar bekleyeceğim ki okula birlikte gidebilelim.

“Ona asla izin vermeyecekler. Annem, öğretmen ve müdür.”

“Yok verecekler. Bu bir üst sınıfta okuma isteği gibi değil. Senle aynı sınıfta olmak istiyorum.”

Kız kardeşimle haftayı resim yaparak geçirdik. Başka bir yerde ortaya çıkan, daha az yıpranmış, daha mutlu, bir başka ben, sanki sayfada canlılığımı-şım gibi portremi kurşun kalemle kâğıda çizebiliyordu. Kız kardeşim, okula gitmem için adeta yalvarmıştı bana ve iyi olacağına dair söz vermişti, ve her gün eve geldiğimde yeni portelerimi çizecekti.

Bir kulağım annemin ayak seslerini dinlerken günlerimizi sohbet ederek geçirdik. Kapının kapanma sesinden annemin ana evden ayrıldığını biliyorduk, sonra da bizim evin kapı aralığından gölgesi belirirdi ilkin.

Annem kız kardeşimi başka sangomalara ve kiliselere götürmüştü ve ona şişeler dolusu ilaç vermişti. Kardeşim tepki vermez olmuştu. Sadece onaylıyordu ve alakasız zamanlarda başını sallıyordu-başka da bir şey yoktu. Sonradan ortaya çıkmıştı, okula gittiğimde öğrendim ki bir haftalık yokluğum kayda geçmemişti. Bu ne beni ne de sınıf öğretmenimi rahatsız etmişti.

Yıllardır kız kardeşim okulu bayağı aksatmıştı, hatta onu yakalamış ve iki sınıf geçmiştik bile.

Okula döndükten iki hafta sonra öğretmenim bana şizofreniden bah-

setti ve ben sonra anladım ki bu kardeşimin hastalığıydı ve kullandığı tüm ilaçlar asla ona fayda sağlamayacaktı. Hatta onu perişan ediyordu. Öğretmenim bize bu hastalığın tedavisinin olmadığını söylemişti ancak ben kız kardeşimin en azından bazı şeyler, bir şeyler hissetmeyi hakkettiğini düşünüyordum.

Kız kardeşimle yaptığımız ilk iş bu ilaç deposundan kurtulmaktı. Bu aramızda bir sır olarak kalacak, dedim ona. Annemden ayrı uzun yürüyüşlerimizde çiğnemesi gereken bitki köklerini açtığımız çukurlara gömdük. İçilecek ilaçlardan kurtulmak için de bardağa boşaltıp boş bir yudum almak, sonra da kimseler etrafta yokken arka pencereden yeşeren çimlere boşaltmasını söyledim ona. Pencерemiz, keçilerin otladığı genişçe bir manzaraya açılıyordu. Annem ilacı verip vermediğimi sorunca da ona başıyla onaylamasını söylemiştim.

Ertesi Pazartesi öğlen eve geldim ve evimize götürüp ilacı boş bir yudum aldıktan sonra pencereden dışarıya döktü gülerek. Bu aramızda bir oyundu. Kendisini yeniden tanımaya başlamıştı. Onunla yeniden iletişim kurmaya başladık. Kendi dilimizi yeniden keşfettik çünkü konuşmayı bırakalı bayağı olmuştu. İşaretlerle anlaşıyorduk, sonra sonra kelimeler yerleşmeye başladı oraya buraya.

Birbirimize yeniden muhabbet duymaya başladık. Yeniden bir araya geldiğimiz günü hatırlıyorum. Aynı odadaydık, otururduk ve her zaman yaptığımız gibi gözlerimiz yorgun düşene kadar dağların üzerinden manzaraya, ufka, güneşe bakakalırdık. Gülümsenin, kahkaha atmanın, gözyaşı dökmenin, el ele tutuşmanın, seyretmenin günüydü.

Orada oturup günün geçmesini izledik. Bir sözcük bile çıkmadı ağzımızdan. Onunla benim aramda sözcüklere ihtiyaç olmadığını fark ettim. O gün öğleden sonra yağmur yağmaya başladı. Onu evden dışarı sürükledim. Bizi uzun boylu, güçlü, iri ve cesur kılması için yağmura yalvararak zıplamaya başladı altında. O anda kız kardeşim kendine gelmişti; gülümsedi, güldü. Yeni çocukluk hatıralarını oluşturmaya başladık, eksik kalanları doldurarak. Yağmur yüzümüze damlarken ıslak zeminde kollarımızı ve bacaklarımızı açarak uzandık, kendimizi özgür hissettik. Ancak annem bizi kahkaha atarken ve zıplarken görünce o şeyin yeniden geleceğini düşünmüş.

Ertesi sabah tüm köy ahalisi evin dışında kardeşimin tedavisi için düzenlenen başka bir tören için toplanmıştı. Kardeşim bu tarz dinî tören ve kilise vaazlarına çok katılmıştı ancak hiçbir şey değişmemişti. Her zaman papazlar ve sangomalar kardeşimin birkaç gün içinde iyileşeceğine dair söz veriyorlardı.

Köyün yaşlılarına göre bir keresinde sangomaların çabalarından bir

iyileşme belirtisi görülmüştü. Törenlerden birinde atalar için gece alınması için hazırlanan tütün, et ve kibrit çöpleri küçük bir kulübeye bırakılmış ve sabahında orada bir şey olmayınca atalar şifa verdi diye düşünmeye başlamışlardı. Çok zaman geçmemişt ki bu şey yeniden musallat kardeşime musallat olunca et, tütün ve kibrit çubuklarının hırsızlar tarafından yürütüldüğü kanıtlanmıştı.

Törenin yapıldığı günde bulutların bir baştan bir başa göğü nasıl ivedi-likle sardığını ve koca bulut tabakalarının ölümü haber edencesine ormanları, nehir kenarlarını, dağları ve çimleri nasıl örttüğünü hatırlıyorum. Bulutlar o kadar alçalmıştı ki, insanlar dizlerinden aşağısı kesilmiş biçimde bacaklarıyla yürüyorlardı sanki. Kalabalık toplanmadan çok önce kadınların dırdırları ve şarkıları meydana sardı. Sanki sis kadınları yutmuş, onları görünmez kılmıştı; buna karşın devam ettiler. Evimize yaklaştıklarında zılgıtlar, şarkılar eşliğinde yükselmişti. Erkekler, sırtlarında silahları ellerinde çubuklarıyla sessizce içeri girdiler. Kadınların eve varmasından birkaç dakika sonra bulutlar odun ocağını terk ettiler. Çocuklar etrafta koşuşup poşetler ve kağıtlardan yapılmış topla oynuyorlardı. Herkes karma bir düzen içinde ilerliyordu. Şişmanca bir kadın su kovasını başında dengeleyerek şu tarafa yürüyorken, bir çocuk elinde sofrasıyla diğer tarafa yürüyor, başka tarafta bir köpek ağzında kemikle giderken, öte yanda kadınlar kız kardeşimi çekiştiriyorlardı. Bizim evden, insanlar geldikçe karmaşıklığın nasıl büyüdüğünü görebiliyordum. Kız kardeşimin yüzüne baktım ve aylar öncesinin duygusuzluğunun yüzünü kapladığını gördüm. Oysa son günlerde bana iyileştigiğine dair umut vermişti. Şimdi gözyaşları yanaklarından süzülüyordu. Son günlerde el ele tutuşmamız, yağmurda zıplayışlarımız ve kahkahalarımızın bir düş olmadığını hâlâ hissettiğini biliyordum.

Sis dağıldı ve her şey netleşti. Dağlar, manzara, nehir ve öteki köyler yerli yerindeydi. Ağılın arkasında piposunu tütüren yaşlı adam, pipoyu temizleyerek cebine soktu.

Tören başladı. Bıçaklar çekildi ve atalarımızı mekanlarından çağırmak için keçi karnından yarıldı, sonra etler kesildi. Bir süre sonra yaşlı bir teyze evden çıkmamız için bizi çağırdı. Kız kardeşimle sımsıkı sarıldık birbirimize, ben onun, o benim göz yaşlarımızı sildik. Kadının eve yaklaştığını gördüğümüzde el ele, parmaklarımızı birbirine kenetlenmiş biçimde dışarı çıktık. Beni ondan ayırmanın tek yolu ikimizi ortadan bölmek olacaktı. Köylüler, bilmedikleri o “şey”e hakaretler savurmaya başladı. Çünkü yaşlıların hayatları boyunca tek düşündükleri şey, kardeşimle otururken köyün ortasında, boyumuz bükük, o şeye cinlerin ve şeytanın işi diye bakmaktı. Kimse kardeşimi tanı mıyordu, hiçbirisi onu umursamıyordu.

Güneş tepedeydi, kocaman gölgelikler evin etrafını sarmaya başladı. Rüzgâr olmamasına rağmen, civardaki yel değirmeni gürültü çıkarmaya başlamıştı.

Annem perişan ve çökmüştü ve Tanrı'nın neden bu şeyi kardeşime—ve de babama, musallat ettiğini sorguluyordu. Sırlar uzun süre gömülü kalır ancak bir gün yer altındaki tohumlar gibi topraktan koparak gün yüzüne çıkarlar. Kimse babamın da bu şeye musallat olduğunu söylememişti. Bu illet yüzünden bir gün atına binip köyü terk etti, uzaktaki akrabalarına gidip bir daha da dönmedi. Sadece ölülerin öldükten sonra rüyalarda ve halüsinasyonlarda görüldüğü gibi görünmek için. Bazı köylerde birkaç kez görüldüğünü annem bana söylemişti. Onu gören kişi onu çağırmış ve el sallamış ancak o zahmet edip ona bakmamış bile. Babam olduğundan emin değillerdi ancak o olduğuna ikna olmuşlardı.

Şimdi yirmi yıl geçmesine rağmen babam gömülmemişti. Gömülecek bir şey yoktu, babama dair hiçbir hatıram yok. Her zaman için bir yerlerden çıkacak diye bir umut vardı; dönmediği sürece kimse onun nerede olduğunu ne bilir ne de onu umursardı.

Ritüel gecesi kardeşim ve ben farklı yönlere değil aynı yöne doğru yattık. Uyandığımda beni tutuyor, sıkıyordu, dişlerini yastığa geçirmişti ağlamak için. Titredi bir süre ve kollarımda uyuya kaldı. Sabah keçiye sağmaya gittiğimde iki insan gölgesinin ağıla yaklaştığını gördüm.

Önce, tuhaf da olsa birbirlerine bir şeyler fısıldasalar da bir şey düşünmedim. Gölgeleklerden ağıla belirenlerin ritüel için yanımızda kalacak olan annem ve bir amca olduğunu gördüm. Başları birbirine kenetlenmiş büyük bir kafa, hatta hayalet gibiydi. Kardeşimin adını duyunca, süt testisini yere bıraktım ve çömeldim, keçi hareket etmesin diye ona yaslandım. Annem ve onunla birlikte içeri giren Kokuşmuşayak kardeşimi götürmek için planlar yapıyorlardı.

Annem ilaçların ve ritüellerin işe yaramadığını söylemişti bana. Anne-me göre kardeşimin Nkunzi'yi görünmesi şarttı. Bu şey yeniden ona musallat olacak, dedi.

Nkunzi, evlerin birbirine bir kilometreden fazla mesafeyle inşa edildiği uzak bir köydeki Sangomaydı; kız kardeşim gibi insanları iyileştirmek amacıyla bedenlerini "pişirmesiyle" meşhurdu. Her ne zaman bir araba köye yaklaşırsa, köylülerin Nkunzi'ye dışarı çıkması için bağırarak söyledikleri söylenir. Şeytanların burada, derlermiş.

Kokuşmuşayak, bu ismi ona kız kardeşim vermişti, annem de onunla hemfikir idi. Onun çocukları değildik, neden bizi umursasın ki? Sonraki gün kız kardeşim teninin pişirilmesi için Nkunzi'ye götürülecekti. Sesler işiten ya

da cinlenen insanlara yaptıkları buydu. Şeytanlar çıkıncaya kadar bedenlerini pişiriyorlardı. Bedeni pişirmekten daha korkunç olanı ise insanların gelip buna inanmasıydı.

Nkunzi'nin insanları yaktığını işitmiştim. Odun ve tezekten ateş yakıp, kızıllaşıncı, cinlenmiş kişiyi çinko metale bağlayarak ateşe oturturdu. Cinleri bu şekilde yaktığını, kişinin bir hafta sonra yanık izlerinden kurtulacağını iddia ediyordu. Ne kimsenin öldüğünü ne kimsenin yaşadığını işitmişliğim vardı.

Kız kardeşime bunun reva görülmesine izin veremezdim.

Günbatımından sonra hazırlanıp birlikte çıktık yola. Tan ağarıyordu, nereye gideceğimizi düşünecek zamanım yoktu. Ana yola indik, sonra insanların bize bakışlarını fark edince yolu değiştirip vadiye saptık. Kız kardeşim elimi sıkıca tutmuştu. Ona hiçbir şey söylememiştim, bilmesine gerek yoktu. “Aniden hasta düşen teyzemin yanına gideceğiz, yarın sabah erkenden onu görmemiz gerekiyor” dedim ona.

Hasta düşen bir teyze falan yoktu.

Nehir kıyısındaki vadiye indik, sonra da ıslak tümseğe, oradan bir zamanlar sağlam duran ancak şimdi harap olmuş çitin üzerinden geçerek asfalt döşenmiş köprüye geldik. Çünkü ikimiz de sudan korkuyorduk ve köprüyü aşıp nehir boyunca yürüdük.

Gece olduğunu neredeyse hiç fark etmedik; aniden kocaman ayın üstü-müze çullanmış ve yıldızlar sadece tanrıların anladığı bir deseni örmüşlerdi. Dağlar ve manzara şimdi sadece şekillilerden ibaretti, kocaman ve belirsiz, ardımızda bizim gibi küçülerek dünyanın mevcut tek şeyleri gibi ayrılıyorlardı. Nehir boyunca yürüdük ve ayrıldık oradan, bir dağın berisinden yukarı yürüdük ve diğer taraftan aşağı köye indik.

Philani köyü müydü yoksa başka köy müydü, emin değildim. Sadece bir kere gitmiştim o köye, o bile aklımda değildir. Kız kardeşimle yeni eve yerleşmeden önce annem anlattığın hikâyelerin birisinde değinmişti—Kokuşmuşayak'ı bizi ve babamızın yerine koymadan bir hafta önce.

Dağdan indiğimizde kendimizi garip bir köyde bulacak ışıkları yanık olan ilk evin kapısını çalacak ve orada uyuyacaktık. Bu bizim ilk planımızdı ancak plan tutmadı.

Köyde herkes herkesi tanıyordu. Kimden yatmak için yer istersek isteyelim, hatta sahte isimler vererek diğer köye giderken bazı şeyler bizi geciktirdi yalan bile söylesek, hemen tanılar bizi, büyük babamın kulaklarını ya da annemin burnunu çağrıştırmamak bile ufakken bizi görmüş, hatta sırtımızı sıvazlamışlardır. Kız kardeşimin alnın büyük babaminkiyle aynı olduğu hep söylenirdi. Bu plan çok riskliydi.

Yakınız, dedim kardeşime. Nereye yakındık, bir fikrim yoktu. Yine de ilerliyorduk, gerçekte hiçbir yer olan gideceğimiz yere ulaşmıştık sanki. Asıl sorun şimdi evden uzak olduğumuzdu.

Nerede uyuyacağımız, ne yiyeceğimiz ya da nasıl hayatımızı idame edeceğimize dair hiç fikrim yoktu, ancak eve dönüş seçenek değildi. Belki, o da annem ölürse, dönebiliriz, demiştim kız kardeşime.

Philani köyünü geçmiştik - hangi köy olduğundan hâlâ emin değilim-köpekler bize, ya da başka şeylere, muhtemelen orada çakılı duran direğe havlıyorlardı. Çabucak öteki köye varmıştık bile. Kız kardeşim neden evi terk ettiğimizi sormaktan vaz geçmişti. Ellerimizi o andan sonra sıkıca tutuşturmuştuk.

Çok kere kız kardeşime neden evi terk ettiğimizi söylemeyi düşündüysem de yapamadım. Nasıl başlayacağımı bilemiyordum. Önceden de şimdi de ona söylemenin yeri değildi; gerçek hikâye onu perişan edecekti.

Annem onun sağır olmasından yanaydı. Ben bir kız kardeş istiyordum. Konuşkan, güleç bir kız kardeş; gözlerime bakan, ağlayan ve gülen birisi. Suya bakıp ona dokunduğunuz anda meydana gelen yansımaları düşünün. İşte kardeşime olan da buydu. Gerçekten yola çıkarak bir hikâye anlatmasını engelleyen davranış bozukluğuna sahip olduğunu ona söylemek istiyorum.

Görünürde bir ışık yoktu. İnsanlar uykuya çekilmişlerdi. Nerede olduğumuzu bilmiyorduk ancak başka bir köye geldiğimizi biliyorduk. Ayın ortadan kaybolmasıyla yıldızlar gökte noktalar gibiydiler. Sabah yakındı, diye düşünmüştüm ve kız kardeşime söyledim, o da onayladı ve gülümsedi.

Saatın kaç olduğuna dair hiç fikrimiz yoktu ancak evden ayrılalı epeyce bir zaman geçmişti. Güneş yükseldiğinde yeniden yola revan olup bir yerlere gitmek için bir ağacın altında uyumaya karar kıldık.

Ahmet Sait Akçay

Kaybettiğimiz Hatıralar'ın Düşündürdükleri

Güney Afrikalı genç öykücü Lidudumalingani, “Kaybettiğimiz Hatıralar” öyküsüyle 2016 yılında “Afrika Yazımı İçin Caine Ödülü”nü aldı. Öykü, 2015 yılında yayımlanan *Incredible Journey: Stories That Move You* adlı öykü seçkisinde okuyula buluşmuştu.

Şizofreni ve delilikle mücadelede geleneksel yöntemlerin açmazlarını öyküsünde eleştirel bir biçimde dile getiren Lidudumalingani, halk arasında cin çarpma olarak bilenen kişilik bozukluklarının toplumda iğreti, dışlanmış ve hatta lanetlenmiş olarak algılanmasını da eleştiriyor. Öyküde en önemli eleştiri geleneksel din adamları ya da şifalarına yöneliktir. Cin çıkartma ritüelinin insan bedenini şeytanlaştırmaya kadar götürüp kızgın saçla pişirmesine müsaade etmesi, toplumda bunun doğal görülmesi anlatıcıya göre daha korkunç toplumsal bir sorunu gösteriyor. Öykü çok önemli bir meseleye parmak basıyor; sangoma, yani şifacıların hastalara yaklaşma yönteminin insani yönünü sorguluyor.

Sangoma, geleneksel şifacı demektir kısaca. Kimi zaman bitkisel ilaçlarla, kimi zaman ruhani güçlere sahip olduğu iddia edilen ve Afrika toplumlarında geleneksel otorite sahibi olan bir çeşit din adamı. Olayların, sıkıntıların çözümünde ataların ruhlarıyla bağ kurarak çözüm sunan, gerekirse ataları adına söz sahibi olan manevi kanaat önderleridirler

“Kaybettiğimiz Hatıralar”, biri şizofren diğeri ise onu kurtarmaya çalışan iki kız kardeşin öyküsünü anlatır. Öykü en temel eleştirisi gelenekselliğin yüceleştirilmesi-nedir. Öyküde anlatıcı modern öğretiyi benimsemiş, hastalığı şizofreni olarak ortaya koymakla çözümsüzlüğünü de göstermiş oluyor. Modern tıbbın cin çarpma meselesine cevabı olmadığı gibi, anlamsızlaştırarak meseleyi çözümsüzlüğe sürüklemesi handikap olarak duruyor öyküde. Buna karşın geleneksel yöntemin acizliği ve meseleyi şeytanlaştırıp ritüelleştirmesi öykünün en belirgin eleştirisidir. Sangomaların hastalığı tedavi yönteminin vahşiliğini de gözler önüne seren Lidudumalingani, geleneklerin masum olmadığını da gösterir. Öyküsüyle ilgili *Heceöykü* dergisine konuşan Lidudumalingani öykünün hikâyesini ise şöyle ifade etti: “Öyküyü yazdığım zaman akıl hastalığı meselesine aşırı ilgilim vardı. Pekçok açıdan sürekli karşıma çıkıyordu. İzledim, okuduğum, gördüğüm her şeyde önüme çıkıyordu. Bütün bunlarla beraber Siyah toplumlarındaki akıl hastalığı üzerine kafa yordum, pek çok açıdan konuşamadığımız, sır olarak da saklamadığımız bazı gerçekleri ifşa etmek gerektiğini düşündüm.”

İkinci önemli nokta ise atalara olan inançtır; öykü anlatıcısı daha ilk paragrafta atalara olan inancından bahsetmektedir. Afrika toplumlarında din ataların maneviyatıyla sürer; ataların ruhları hakikatin taşıyıcılarıdır, sangoma ve diviner denen kutsal din adamları ise sorunların çözümü için atalara danışırlar, kimi zaman onlara adak adarlar. Anlatıcı, sangoma örneğini eleştirse de ataların dinî inancının içinden konuşmaktadır. Ataları değil, onların yolunda ve onların adına yapılan yanlış uygulamaları eleştirmektedir. Anlatıcı geleneğin, eskiden beri devam eden ritüellerin modernliğe uymak zorunda olduğunu ima eder. Aksi takdirde sonuçlarının çok ağır olacağı düşüncesindedir.

Ç a ğ d a ş A f g a n Ö y k ü s ü

RAHNAVARD ZARYAB¹Türkçesi: **Khalida Naderi**

Ve Yağmur Yağlıyordu

Çocuk kendi kendine “Allahım, ne zamana kadar böyle yaşacak?” diye söylendi. Yavaşça kürsünün² altından çıktı, pencerenin yanında durup mırıldandı:

– Peh, ne güzel!

Sonra dudaklarıyla burnunu pencerenin camına değdirdi. Sıcacık nefesi camı buğulandırdı. Çocuk gülümsedi, tırnaklarıyla pencereyi sildi ve tekrar burnuyla dudaklarını cama değdirdi. Bu kez camda hiçbir bulanıklık oluşmadı; avluyu görebiliyordu. Avludaki çukurlar çamurlu suyla dolmuştu. Yağmur damlaları su üzerinde sayısız küçük daireler oluşturuyordu. Su iplik gibi yerin her tarafına iniyordu. Rutubetli duvarlar siyah renkli görünüyordu. Çamurlu su, çatıdaki oluktan akıyor; sanki oluğun ucunu avlunun zeminine ip gibi bağlıyordu. Çamurlu su yere doluyor ve avludaki çukurlara doğru hızla akıyordu.

Çocuk kendi kendine “Nasıl bir yağmurmuş?” diye söylendi.

Yedi yaşındaydı; ama yaşına göre küçük görünüyordu. Başı biraz büyüktü ve ince yüzüne ağırlık veriyordu. Çocuk ilkbaharın gelmesini düşündü ve yavaşça içinden “Yağmur yağınca, ilkbahar da gelir.” dedi. Bu sözleri birinden duymuş gibiydi. Birden babasından dinlediğini hatırladı. Çocuk yavaş yavaş

¹ Afgan romancı, öykü yazarı, edebiyat eleştirmeni ve gazeteci. 1944 doğumlu. Kabil Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'nde okudu. Galler ve Yeni Zelanda'da lisansüstü eğitimine devam etti. Afganistan'ın resmî dillerinden Derice/Afganistan Farsçası ile yazdı. Afganistan Kültür Bakanlığı'nda çeşitli görevlerde bulundu. Yurt dışı eğitiminden sonra 1970'li yılların başında Afganistan'a döndü. Afganistan'da *Zhvandoon* dergisinde muhabir olarak çalıştı. 1990'lı yıllarda Fransa'da sürgün hayatı yaşadı. Taliban hükümetinin devrilmesinden sonra Kabil'e geri döndü. Ailesi Paris'te yaşamaktadır.

² Kürsü: Engin sobanın üstüne tahta konularak üstüne yorgan atılır. Eskiden köy evlerinde salonlarda kurulu bu sobanın üstüne atılan bu yorgan ve düzeneğe kürsü denirdi. Ayakları bu yorganın altına sokarlar, saatlerce sohbet ederlerdi.

zamanda geriye doğru gitti; iki ay öncesine döndü.

Kar yağıyordu; hava soğuktu. Kar her yeri beyaza boyamıştı. Çocuk, o günlerde babasının boğazına kadar kürsünün altına girdiğini ve gözleri kırpmadan tavana dimdik baktığını hatırladı. Annesi baş örtüsünü boğazına sarmıştı. Üzerine erkek ceketi giymiş ve düğmelerini de sımsıkı birbirine iliklemişti. Sık sık içeri girip çıkıyordu. Odaya girince babasına “Mertekleri iyi say!” dedi.

Baba da gözlerini tavandan ayırarak hanımına baktı.

– Ne yapayım? Ne yapayım?

– Gayret et biraz, gayret!

Yüzü kızarak bağırdı.

– Benim damarlarımın her birinde gayret var... Her bir damarımda.

Kadının beti benzi solmuştu.

– Vah vah! Damarlarında... Zavallı.

Baba mutsuz, öfkeli şekilde söylendi.

– İnanmıyorsun değil mi? İnanmıyor musun?

Anne odanın kapısından dışarı çıktı. Sesi koridordan duyuluyordu. Babayı taklit etti.

– İnanmıyorsun değil mi? İnanmıyorsun.

Hasta yerinde rahatsızlıktan kıvranıyordu. İki büklüm sızlanarak mırıldandı. Sonra, erkek ceketinin düğmelerini sımsıkı ilikleyen anne yeniden odaya girdi. Öfkeliydi, yüzü her zamankinden daha beyazdı. İnce dudakları sımsıkı kapanmıştı. Odanın köşelerine baktı; bir şeyler aradı. Baba da dikkatle ona bakıp yavaş yavaş öfkeleni. Yüzü mosmor oldu ve hanımına bağırdı.

– Sen bana inanmıyor musun? İnanmıyor musun?

Alay ederek “Zavallı!” diye cevap verdi.

Tekrar odadan çıktı. Baba da rahatsızlıktan yerinde kıvrandı. Acıyla bir şeyler mırıldandı. Sabrı tükenince oğluna bakarak:

– Biliyor musun kadınlar aptaldır, aptal! dedi.

Çocuk verecek bir cevap bulamadı, inatla babasına baktı. Baba yine tekrar etti:

– Sakın kadınlara yaklaşma, onlar baş belasıdır, anladın mı?

Hasta sonra pencereden dışarı göz attı. Kar tanelerinin aşağıya hızla düşmesine baktı. Sessizce karın yağmasını izledi. Oğluna doğru dönerek:

– Annen bana git çalış, diyor. Ben de şu günlerde benim işim olmaz diyorum. Nereye gideyim? O da bana gayretsiz diyor. Gayretsiz... Aptal olduğunun farkında mısın? Söyle insanın işi olmayınca, o insan tembel mi olur?

Çocuk verecek bir cevap bulamadı. Babasına bakarak içinden “Ne olur baba kafana takma!” dedi. Hasta bu duruma sinirlenerek oğluna bağırdı.

- O zaman sen de onunla aynı fikirdesin öyle mi? Sen de ona çekmişsin! Sen de benim gayretsiz biri olduğumu düşünüyorsun? Gayretsizim öyle mi? Allahım, Allahım!

Boynunu başörtüsüyle saran anne tekrar odaya girdi. Ceketinin düğmelerini sımsıkı iliklemişti; öfkeyle sordu:

- Ne var, ne oldu? Çocukla ne işin var?

Babanın öfkesi kayboldu. Yüzünü duvara doğru çevirerek üzüntülü bir hâlde inledi.

- Siz ortak oldunuz, beni korkutmak istediğiniz için ortak oldunuz. Tamam, iyi...

Anne öfkeyle odadan çıktı. Odaya bir sessizlik çöktü. Çocuk babasına yavaşça sordu.

- Ne zaman çalışmaya başlayacaksın?

Hasta oğluna doğru döndü, sevinçle cevap verdi.

- İlkbahar geldiğinde anladın mı? Bahar gelince ben de çalışmaya başlayacağım.

- İlk bahar ne zaman gelecek?

Baba heves ve umutla cevap verdi.

- Şu karlar eridiğinde, yağmurlar başladığında ilkbahar da gelir.

Çocuk pencereden dışarı baktı. Her yer bembeyazdı. sanki gökyüzü hiçbir zaman mavi olmayacakmış gibi görünüyordu. Bu durum böyle devam ettikçe ilkbaharın hiçbir zaman gelmeyeceğini ve karın hiç erimeyeceğini düşündü. "Şu kar da bir türlü yerden kalkmadı," diye mırıldandı.

Baba hızla sözünü kesti.

- Kalkmasın; bir gün eriyecek, yerden kalkacak, sonunda bahar gelecek.

Günler böyle geçti. Gece oldu, sabah oldu ancak kar yağmaya devam etti. İlkbahardan hiçbir haber yoktu; avlu karla doluydu. Baba karları temizledi.

Çocuk dama çıktı; sokak boydan boya bembeyazdı. Şehrin etrafındaki dağlar bembeyaz bir örtüye bürünmüştü. Kar tanelerinin nereden geldiğini öğrenmek isteyen çocuk gökyüzüne bakıp kar tanelerinin düşüşünü gözleriyle takip etti. Şehrin üzerine yerleşen gökyüzünün karın büyük bir parçası olduğunu ve yere düşen minik kar tanelerinin ondan koptuğunu düşündü. Bu büyük parçanın sona ermesini pek akı almıyordu. Babasına sordu:

- Bu kadar kar nereden geliyor?

Baba kar temizlemeyi bıraktı; gökyüzüne baktı.

- Bu Allahın işidir, bir tek o bilir.

Çocuk başını salladı. Damdaki karları kürüdüktan sonra baba:

- Haydi avluya gidelim, dedi.

Avluya gittiler; baba hemen kardan adam yapmaya başladı. Hevesle ve

neşeyle çalışıyordu. Çocuk da sevinerek ona destek oldu. Baba kardan büyük bir beden yaptı ve gülümseyerek:

– Göbeği büyük olmalı, dedi.

Çocuk da mutlulukla onun dediğine katıldı.

– Evet büyük olsun, büyük.

Baba atkısını beline bağladı, elleri soğuktan kızardı. Çocuğun da elleri kıpkırmızı oldu; ancak ikisi de istekle çalışıyordu, ikisi de heyecanlıydı. Kardan adam yapıyorlardı. Meşguliyetlerinden yağan karın yüzlerine dolmasının farkında bile değillerdi.

– Başı da büyük olmalı; başı küçük olanların aklı da küçük olur. Aptalları sevmiyorum; mesela annenin aklının az olduğunun farkındasın.

Gülmeye başladı, çocuk da güldü. Avlu karla doluydu.

– Tamam tamam, başı büyük olsun. Kafası büyük olan bir kardan adam yapalım.

Baba da tam bir heykeltıraş gibi karı tıraşlamaya başladı. Hareketleri ve sözleri heyecan doluydu. Çocuk da çok mutlu ve neşeliydi.

– Oğlum, bu adam zengin biri, anladın mı? Mutlu olmalı; bak öyle yapacağım ki çok mutlu görünsün. Sen git iki tane kömür getirsene gözlerini yapıyorum.

Çocuk kömür getirdi. Baba kardan adam için parlayan siyah ve büyük gözlerle gülen dudaklar yaptı. Sanki baba uzman bir heykeltıraştı. Çocuk kardan adamı çok sevdi. Koşup ona sarıldı ancak kardan adamın büyük göbeği kucağına sığmadı. Baba da kahkahayla güldü. Oğlan da güldü ve küçücük yumruklarıyla kardan adamın göbeğine vurarak bağırdı:

– Bu çok yemiş, çok.

Babası bağırdı.

– Elindeki asaya bak, görüyor musun?

– Bu erkek adam mı?

– Evet, bir erkeğe benzemiyor mu?

– Evet çok benziyor; o zaman kardan bir de kadın yapalım. Kadın zayıf olsun; böyle göbeği büyük olmasın.

Baba da aniden sinirlendi. Keyfi kaçtı ve bağırarak söylendi.

– Sen benim şeytan yapmamı mı istiyorsun? Kadınlardan nefret ediyorum, anladın mı? Nefret ediyorum.

Çocuk söylediğine söyleyeceğine pişman oldu. Sonra baba elini çocuğun omzuna koyup yumuşak ve uyarıcı bir ses tonuyla konuştu.

– Kadınların aklı yarım, anladın mı?

Çocuk da başını salladı. Baba aynı ses tonuyla sordu.

– Söylediğimi anladın mı?

– Evet, kadınların akli olmadığını anladım.

Babanın keyfi yerine gelip sevinçle bağırırdı.

– Aferin, aferin.

Kar altında çocuk gibi zıplıyor hopluyor sevinçten bağırıyordu.

– Şimdi gel, bu adama durmadan vuralım.

Çocuk da babasına heyecanla koştu.

– Durmadan, dinlenmeden vuralım.

Donmuş elleriyle karı yuvarladılar. Avlunun bir köşesinde küçük kartoplarından bir yığın yaptılar. Kartoplarından büyük bir yığın olduktan sonra, baba yüksek sesle “Başlayalım,” dedi.

İkisi zorla kartopu fırlatıyorlardı. Oğlan kahkaha atıyor, içinden de gülüyordu ancak babası ciddiydi. Öfkeyle kardan adama kartopu atıyordu. Yüzünde garip bir öfke vardı ve sürekli:

– Vur, bu zengin adama vur, vur!” dedi.

Çocuk zevkle:

– Ben burnunu kırdım, dedi.

Baba mutlulukla:

– Ben elini, elini kırdım, diye bağırırdı.

Sonra annesi başörtüsünü boynunun etrafına sarmış bir hâlde avluya geldi. Erkek ceketinin düğmelerini sıkıca iliklemişti. Yüzü beyaz görünen ve ceketin altından omuzlarının kemikleri belli olan kadın, kocasını gördüğünde kadının solgun yüzü daha da solgunlaştı. Alay ederek konuştu.

– Oyna, oyna utanmaz, çocuklarla oyna; sokağa çık oyna.

Sonra sesini daha da yükseltti. Elleri titriyordu; solgun benzinde beliren öfkeyle konuşmaya devam etti.

– İnsanlar bakın, bu adama bakın. Bu adam yeniden çocuk olmuş, çocuk olmuş.

Yüzündeki mutluluk kayıplara karışan baba, kartopunu yere attı. Çocuk da kartopunu attı ve parmaklarının ucunda soğuk algınlığı hissetti. Baba, annesine bakarak konuştu.

– Şıllık niye bağırıyorsun? Şerefimi iki paralık ettin.

Anne de alaycı bir şekilde ve sinirli sinirli cevap verdi.

– Senin şerefine de mi vardı?

Babanın suratı kan gibi kıpkırmızı oldu. Hanımını taklit etti.

– Senin şerefine de mi vardı? Şerefine de mi vardı?

Sonra bağırırdı.

– Ah şu kadın! Kadın...

Hanımının yanına giderek kulağına “Sen beni delirtmek mi istiyorsun?” dedi.

Çocuğu tanık etmek istiyormuş gibi baktı. Elleriyle hanımını göstererek “Beni delirtmek istediğini görüyor musun?” dedi.

Anne, babanın tüm sözlerini eliyle reddetmeye çalışıyormuş gibi elini salladı ve alaycı bir şekilde şöyle dedi:

– Git zavallı.

Baba öfkeyle inledi.

– Ah kadın, senin sözlerin kalbimi neşter gibi kesiyor, biliyor musun? Neşter gibi...

Anne aynı şeyi tekrar etti.

– Zavallı!

Her üçü kar altında duruyordu. Kar yağmaya devam ediyordu. Kardan adam ayrıca kardan da zarar görmekteydi. Anne ve baba birbirlerine öfkeyle bakıyorlardı. Çocuk gökyüzüne bakıp duruyordu. Kar tanelerinin inişini gözleriyle takip ediyordu. Yavaşça “Bu kadar kar nereden geliyor?” dedi.

Kızgın anne eve gitti. Mahçup ve yas tutan baba kar altında kalakaldı. Çocuk babasına sordu.

– Ne zaman çalışmaya gideceksin?

Babasının yüzündeki keder gitti, heyecanla cevap verdi.

– Bahar geldiğinde, bahar geldiğinde.

– Baba bu bahar ne zaman gelecek?

Baba bir umut ona cevap verdi.

– Karlar eridiği zaman, yağmurlar yağdığında bahar gelecek anlıyor musun? Bahar geldiğinde karıncalar canlanır, çalışmaya başlar anlıyor musun? Karıncalar...

Çocuk, gökyüzünün beyaz rengine baktı. Karın hiç durmadığını ve baharın hiçbir zaman gelmeyeceğini düşündü. Babası düşüncelerini anladı ve kendinden emin “Sonunda gelir, bahar elbette gelir,” dedi.

Çocuk camdan küçük, parlak gözlerle yağmur damlalarını izledi. Yağmur damlaları gri bulutlardan yeryüzüne bir yol açtı. Ona göre sanki şehrin üstünde olan büyük bir buz parçası eriyip yere akıyor gibiydi. “Ne dinmez bir yağmurmuş?” diye söylendi.

Dün gece annesinin “Yarın seni okula götürüp kaydettireceğim.” dediğini hatırladı.

Bunu hatırladığında titredi. İçinde bir suskunluk hissetti. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor, oluklardan su akıyordu. Nemli duvarlar siyah renkte görünüyordu. Çocuk birkaç kez “Okul, okul,” diye tekrarlardı.

Kafasında okul, ilkbahar, yağmur kavramları birbirine girdi. Sonra, babasının yüzünü hatırladı. Babasının yüzünü okul, ilkbahar ve yağmur terimleriyle karıştırdı. Ona, okuldan ilk kez babası bahsetmişti. Babası okula kesin

gideceğini söylemişti. Bunu aniden ve sadece bir kez demişti, bu da yeterliydi. Çocuk üzüldü ve geçmişini hatırladı. Bir aydır kar yağıyordu. Yine her yer bembeyazdı. Baba yine kürsünün altına girdi. Zar zor öksürüyordu. Öksürdüğünde boynunun damarları şişiyor ve bütün vücudu titremeye başlıyordu. “Ben ölüyorum, ben ölüyorum,” diye durmadan tekrarlıyordu.

Annesi artık babasıyla tartışmıyordu. Yüzü her zamankinden daha beyazdı. Omuz kemikleri ceketinin altından daha fazla belli oluyordu. Baba öksürürken annesi hep ağlıyordu. Baba sessizce tavana bakarken de anne ağlıyordu. Yıkamak için getirdiği çamaşırları ütülerken ağladı. Pazara kömür almak için gittiğinde, yine ağladı. Babası odada birileri varken konuşmuyor, sadece yalnız kaldığında “Ben ölüyorum, ben ölüyorum,” diye durmadan mırıldanıyordu.

Anne yokken, baba tavandaki merteklere bakarak konuştu.

– Bir gün şu karlar bitecek ve ilkbahar gelecek. Pazar açılacak ve ben de işlerime başlayacağım. Şu karlar bir gün erir ve bahar da gelir.

– Baba ilkbahar ne zaman gelecek acaba?

Baba da heyecanla cevap verdi.

– Karlar eridiğinde ve yağmur yağdığında, bahar gelir.

Çocuk “Karıncalar, karıncalar.” dedi.

Baba mutlu bir şekilde “Evet, bahar geldiğinde karıncalar da canlanır ve çalışmaya başlar.

Çocuk, beyaz gökyüzündeki karlara baktı ve ona kar hiçbir zaman bitmeyecekmiş gibi göründü. Üzüldü, kederle mırıldandı.

– Şu kar bitmez oldu artık.

Baba hemen sözlerini kesti.

– Bir gün bitecek, sonunda bitecek ve ilkbahar gelecek.

Ancak kar bir türlü durmuyor, yağmaya devam ediyordu. Babası artık kardan adam yapmıyordu. Damları da kürümüyordu. Kar kürüme işini annesi yapıyordu. Babası sürekli öksürüyordu. Annesi ona bitkiler kaynatıp içiriyordu; ancak bir faydası olmuyordu. Babası her geçen gün daha da kötüleşiyordu. Çocuk da babası gibi kürsünün altına giriyor, gözlerini tavandaki merteklere dikerek bakıyordu. Babası artık kadınlardan uzak durmasını tavsiye etmiyordu.

Bir gün kar yağmaya başladı. Her taraf yine bembeyaz olmuştu. Çocuk kürsünün altında uzanmış düşünüyordu. Sonra koridordan garip bir ses duydu. Babasının ve annesinin sesleriydi, tartışıyorlardı. Sesleri giderek yükseliyordu. Babası bağırıyordu.

– Dayanamıyorum artık, sabrım kalmadı.

Anne ağlayarak “Bırakmam, bırakmam.” diye yalvardı.

Çocuk endişelendi; kalktı ve kapıya doğru gitti. Eski perdenin ucunu kaldırdı. Babanın halıyı tuttuğunu ve dışarı çıkmak istediğini gördü. Annesi halıyı iki eliyle tutmuştu. Baba nefes alıyordu. Gözleri yuvasından çıkmış gibiydi. Beti benzi iyice solmuştu.

Babası, annesinin zayıf ve nasırlı ellerini annenin gözlerinin önüne tuttu “Bak bak ne oldun! Seni böyle görmeye dayanamıyorum. Şu halı senin canından kıymetli mi?” dedi.

Anne ellerini bıraktı. Halıya yapıştı ve yalvararak “İzin veremem; evimin eşyalarını satmam. Ben yine çamaşırları yıkamaya, elbiseleri ütülemeye devam edeceğim. Kış böyle geçireceğim ama bunu satmam. Ellerim işe yarıyor.” dedi.

Anne ellerini babanın yuvasından çıkan gözlerinin önünde kaldırıp tekarladı:

– Bu eller hâlâ çalışabilirler.

Çocuk halıya baka kaldı. Kırmızı ve siyah desenleri seviyordu. Ondan iki tane vardı ve annesi bayramlarda onları şiltelerin üstünde kullanıyordu. Çocuk halıları okşamayı seviyordu. Saatlerce onlara gözlerini dikerek bakıyor ve onları izlemekten zevk alıyordu. Halıya bakarken, halının çiçeklerle ve çalılarla dolu bir bahçe olduğunu hissediyordu. Babası halılardan birini satmak için pazara götürmek istiyordu. Hüzün çocuğun boğazında düğümlendi. Babasının yanına gitti ve annesi gibi halıya iki eliyle yapışarak “Götürme! Bu halıyı götürme.” dedi.

Baba çocuğun çenesinden tuttu, gözlerinin içine baktı ve sordu:

– Annenin hâinden senin haberin var mı? Haberin var mı? Sen onun ne çektiğini biliyor musun? O, bizi geçindiriyor. Bizim için kömür alıyor, anlıyor musun? Bak, şunlara bak.

Sonra nasırlı elleriyle, titrek elleri avcuna aldı ve çocuğa gösterdi.

– Görüyor musun bunlar benimle senin yüzünden oldu. Sen dayanabilir misin? Yüzüne bak ölü gibi beti benzi soldu. Bir deri bir kemik kaldı. Dün gece rüyamda annenin bir eve çamaşır yıkamaya gittiğini gördüm. Sonra aniden aman Allah'ım, büyük bir köpek ona saldırdı. Kirli bir köpek anneni yere yatırdı. Zavallı annen nasıl çırpındı, aman Allah'ım! Kanıma dokunuyor, nasıl üstesinden gelebilirim? Damarlarımda gayret var. Köpek, kirli bir köpek! Nasıl baş edebilirim onunla?

Baba nefes aldı. Oğlan babasının sıcak nefesini hissetti. Babanın gözlerinde garip duygular vardı. Babası titriyordu, dudakları kuruydu. Yine annesinin elini tuttu ve çocuğa “Bunları öp, öp!” dedi.

Çocuk annesinin ellerini öptü. Baba da onları öptü ve gözlerini ovuşturdu. Anne ağlıyordu.

– Şimdi anladınız mı? Halı buna değmez; bırakın, bırakın artık.

Annesi yine halıyı tuttu ve haykırdı:

– Hayır, hayır.

Oğlan halının kırmızı ve siyah desenlerine baka kaldı. Kışı unuttu, çiçeklerle dolu bir bahçede olduğunu hissetti. Sonra babasının götürüp satacağını zannetti. Halıya asıldı ve annesi gibi ağladı:

– Hayır hayır.

– Siz anlamıyorsunuz.

Çocukla annesi birlikte cevap verdiler.

– Hayır, götürme, götürme!

– Sizin aklınız noksan!

Çocuk annesiyle birlikte ağladı.

– Götürmene izin vermeyiz.

Baba bağırdı.

– Gidin kaybolun.

Halıyı annesine attı. Anne halıyı alıp odaya götürdü. Hasta baba yere oturdu, bir süre öyle kaldı. Kar yağıyor, düşen kar taneleri hiç ses çıkarmıyorlardı. Çocuk avluya baktı. İnce, beyaz ipler gökyüzüyle dünyayı birbirine bağlamış gibi görünüyordu. Baba ayrıca kar yağışına bakıyordu. Sonra aniden oğluna döndü ve “Gel buraya,” dedi. Oğlan babasının yanına gitti. Baba usulca konuştu.

– Oğlum sen okula git, anladın mı? Okula gitmeyen biri hayatını heba eder. Bana bak, anladın mı?

Çocuk başını salladı.

– Dediğimi anladın mı?

– Evet, okula gitmeyen biri hayatını heba eder.

– Aferin, aferin, okullar başladığında patron olacağın için, seni okula kayıt yaptıracam.

– Okullar ne zaman başlayacak?

Baba, karı işaret etti.

– Kar bitince, kar yerine yağmur yağar. Okullar yeniden açılır. Karıncalar canlanır ve çalışmaya başlar.

Çocuk karlara baktı. Güzel ve parlayan gözlerle kar tanelerinin düşmesini seyretti. Kar hiç bitmeyecek gibiydi. Gökyüzü karla doluydu. Bu durumda ilkbahar gelmezdi. “Bu kar da dur durak bilmeden yağıyor,” demek istedi. Ancak babası onun düşüncelerini okudu. Aceleci ve güvenle “Hayır oğlum, bir gün kurtuluruz. Elbette bir gün biter ve bahar gelir,” dedi.

– Yağmur yağdığında değil mi?

– Yağmur yağmaya başladığında artık bahardır.

Ertesi gün babanın öksürüğü daha da şiddetlendi. Baba artık dayanamıyordu. Beti benzi sapsarıydı. Göğüs ağrısından şikâyet ediyordu. Anne ona kaynatılmış bitkilerden ilaçlar yapıyordu ancak bu ilaçların hastaya bir faydası olmuyordu. Babası daha da kötüleşiyor, daha fazla inliyordu. Geceleri acı içinde ağlıyordu. Geceleri acı çekerek bağıırıyordu. Anne artık çamaşırları yıkamaya gitmiyor, ütü de yapmıyordu. Bir gece kocasına şöyle dedi:

– Artık bana elbise vermiyorlar; iyi olmadığımı söylüyorlar. Bana iyi ütü yapmadığımı, beceremediğimi söylüyorlar.

Anne ağlamaya başladı. Annesi yaşlı ve kırılmış gibi görünüyordu. Ağlarken konuşmaya devam etti.

– Şimdi ne yapacağım? Ne yapacağım?

Baba acı bir gülümsemeyle “Nasıl olacak bu, ne yapacaksın?” dedi.

Öksürdü, öksürerek güldü. Gülerken “Mertekleri say bakalım, mertekleri...” dedi.

Anne sızlandı.

– Ne kötü bir eşyaymış!

Baba öyle gülerken tekrar etti.

– Mertekler say, mertekleri...

Sonra gülmeyi kesti ve ciddi bir ses tonuyla sordu.

– Gayret ne işe yarar? Söyle, gayretin ne faydası olduğunu söyle ki anlayayım.

– Para yok, ne yapacağız? Yarın için ekmeğimiz yok, kömürümüz yok.

Baba slogan atar gibi “Halılar, yaşınsın halılar!” dedi. Sonra anneyi teselli etmeye çalıştı.

– Sonunda kar sona erecek, bahar gelecek, pazar açılacak, işe gideceğim. Yeni halı satın alırız. Bahar geldiğinde, her şey yoluna girecek.

Annesi kederle ağladı ama babasının isteğine karşı teslim olmuş gibiydi. Babası ertesi gün öldü. Anne her iki halıyı da sattı. Çocuk için her şey çok karışıktı. Hâlâ kar yağıyor ve etrafı beyaza boyuyordu.

Babanın cansız bedeni kar altında mezarlığa götürüldü. Ölüyle birlikte giden birkaç kişi başlarını ve yüzlerini sarmıştı. Tabutu taşıyanlar yol boyunca bu şanssızlığa lanet ediyorlardı. Annesi saçlarını yoluyordu. Diğer komşu kadınlar da gelmişti ve ağlıyorlardı.

Çocuk camdan küçük, parlak gözlerle yağmur damlalarının düşüşünü izliyordu. Ona göre şehrin üstündeki bulutlar yavaşça eriyen büyük bir buz parçası gibiydi. Yere doğru inen su damlaları... Nemli duvarlar daha siyah görünüyordu. Avludaki sular içeri ve dışarı doğru akıyordu. Sonra odanın kapısı açıldı; anne içeri geldi. Başörtüsünü boğazına sarmıştı. Erkek ceke-tinin düğmelerini de sıkıca iliklemişti. Beti benzi iyice solmuştu. İnce du-

dakları birbirine yapışmıştı. Çocuğun kalbine üzüntü çöktü. Bilinmeyen bir duygu çocuğun kalbini titretti. Babasının sözleri kulaklarında çınliyordu:

– Okula gitmeyenlerin hayatları mahvolur.

Çocuk “Okula gidersem patron olurum,” diye söylendi.

– Anne okula gidenler patron olur, değil mi?

Anne cevap vermedi, oturma odasından çıktı. Çocuk da peşinden gitti; sokak çamurluydu; yağmur altında kaldılar. İkisi de yağmurda ıslandılar. Annesinin eski başörtüsü ıslanmıştı. Ayakkabıları çamurlar içindeydi. Gri buz parçası hâlâ şehrin üzerindeydi. Anne, oğlunun elini tutup çekerek götürüyordu. Çocuk duvara ve avlu kapısına “Ben okula kaydolmaya gidiyorum, patron olacağım,” diye bağırarak istiyordu. Anne şikayet eder gibi “Nasıl bir yağmurmuş?” diye söylendi.

– Artık ilkbahar, değil mi?

– Evet artık ilkbahar.

– Karıncalar, karıncalar ne zaman canlanır?

– Çok yakında, bugünlerde güneş doğduğunda...

Çocuk kışın yağın karı ve kardan adamı hatırladı. Babasının bir gün bütün bunlar bitecek, dediği aklına düştü. Bu ilk kez aklına düşmüştü. Bu düşünce onu çok üzdü. Baharın geldiğini, kışın tüm soğukluk ve karlarıyla bittiğini, karıncaların canlı olduğunu hatırladı. Karıncaların sıraya girip çalıştığını gördü. Çiçekler çocuğun kalbinde garip bir umut hissi oluşturdu. Gönlünü mutluluk sardı. Gülmek istedi ama aniden ağlamaya başladı. Annesi yumuşak bir ses tonuyla sordu:

– Okula gitmek istemiyor musun? İstemiyor musun, neden?

Çocuk “Neden her şey bir günde bitiyor?” diye bağırarak istedi ama bunu söylemedi. Annesine cevaben kesik kesik konuştu.

– Gitmek istiyorum; istiyorum.

Hava karanlık ve bulutluydu. Islak duvarlar siyah görünüyordu. Şehrin etrafındaki dağlar toz gubar içindeydi. Sokak nem kokuyordu.

Ve yağmur yağıyordu.

Ç a ğ d a ş İ r a n Ö y k ü s ü

İSMAİL FASÎH¹Türkçesi: **Yasamin Gholamrahmani**

Rüya

1.

Rüyamda gecenin zifiri karanlığında bana benzeyen bir adamı (veya hemzâd²ımı) öldürdüğümü görüyorum. Aynanın köşesinde durmuş çakının kesici ucunu onun boğazına saplıyorum. Kan fışkırıyor. Boğuk bir çığlık atıyor. Elleri âdeta ölüme teslim olmuş bir edayla yavaşça çakıdan ayrılıp havada sallanaduruyor. Ardından yere yığılıyor ve can veriyor.

Cesedi kan revan içinde kalmış saçlarından tutarak yarı karanlık koridorun, serin mozaik döşemelerin, bomboş evin, hatıraların ve ümitlerin arasından çekip çıkararak gecenin orta yerine doğru sürüklüyorum. Gece yalın ve acımasızdır. Cesedi pürdikkat bahçenin ardındaki harabenin toprakları arasındaki kirli çukura atıyorum.

Avucumun içindeki çakıdan hâlâ kan damlıyor. Cesedin sessiz ve gök kubbeye bakan gözleri ruhumun hiddeti ve kininin gölgesi altında sakın bir uykuya dalmak üzere gibi duruyor.

Cesedi mezarın içine koyduktan sonra karanlığın orta yerinde duruyorum ve toprağın üzerindeki ölü vücuda bakakalıyorum. Ona, “Sen benim hayatımı mahvettin... Ne kadar büyük ümidim varsa hepsini batırdın. Düş-

¹ İsmail FASÎH (1935-2009), romanları ve hikâyeleri ile modern İran edebiyatının velût yazarlarından biridir. Tahrân'da doğup Tahrân'da vefat eden yazar, eğitimine devam etmek için gittiği Amerika'da Kimya ve İngiliz edebiyatı alanında uzmanlık derecesini kazanmış ve eşinin vefatından bir müddet sonra ülkesine dönmüştür. Amerika'da olduğu yıllarda Ernest Hemingway ile tanışan Fasîh, dünya edebiyatlarını yakından tanımıştır. Sıradan insanların sıradan hayatlarını İran edebiyatında başarılı şekilde ele alan ilk yazarlardan biri olan Fasîh, eserlerinde savaş edebiyatına da yer vermiştir.

² Farklı kültürlerde varlık gösteren bir efsane ve inanişâ göre; insanlar doğdukları vakit, onlara tamamen benzeyen bir cin yahut peri de doğar ve bu iki varlığın birbirlerini farklı zaman dilimlerinde görmeleri mümkündür. Söz konusu efsane ya da inaniş, psikolojik bozukluk olarak da ele alınıp incelenen bir husustur. Farsça kökenli olan “hemzâd” sözcüğü de bu kavram karşılığında kullanılmaktadır.

lerimin, aşkın, sanatın ve güzelliğin değerini gözümde alçalttın...” diyorum.

Bütün bunları söyledikten sonra çakıyı cesedin göz bebeğine koyuyorum ve hiddetle saplıyorum. Çakının keskin çelik ucunu onun göz bebeğine, göz küresindeki kanlara, etlere, damarlara saplıyorum ve kemiğin arasından beynine batırıyorum. Bütün kötülüklerin merkezi olan beynine sapladığım çakı, en son toprakla temas ediyor.

Dikkatli bir şekilde ölünün üzerine benzin döküp yakıyorum. Kül oluyor. Külünü rüzgâra savuruyorum.

2.

Günün ağarmaya yüz tuttuğu anlarda kırmızı renkli şarapla dolu kadehimle yapayalnız ve âdeta yüklerimden kurtulmuş bir vaziyette sıcak küve-time uzanıyorum.

Uykuyla uyanıklık arasında rüya görüyorum. Rüyamda bana benzeyen hemzâdım ya da kendimle konuştuğumu görüyorum. Ona, “Başka çarem yoktu. Bunu yapmalıydım. Bu eziyeti bitirmek zorundaydım. Eğer bunu yapmasaydım senin de benim de uzun zamandır süren ölüm hâlimiz hiçbir zaman bir bitiş noktasına varamayacaktı. Yıllar boyunca süregidecekti. Sonra biz yaşlanacak ve birbirimizin yasını tutacaktık. Hayatımızdan geriye bozuk, kül olmuş ve yorgun kalıntılardan başka hiçbir şey kalmayacaktı. Şimdi artık sen de özgürsün ben de özgürüm. Artık biz birbirimizin tutsağı değiliz. Her birimiz kendi özümüzü bulmuş vaziyetteyiz.” diyorum.

3.

Yapayalnız, sıcak suya uzanmış bir vaziyette gerçekten özgür olduğumun rüyasını görüyorum. İçimde, o cesetten kurtulmuş olmanın verdiği hürriyet hissi dalgalanıyor. Yücelip yükseliyorum. Bu harikulâde mutluluk ve sarhoşluk ruhuma sonsuz bir yaşam gücü armağan ediyor. Sonsuz özgürlüğün neden olduğu bu vecd hâli ve sarhoşluk, beni sadece bana çok benzeyen o kişi yahut da hemzâdımdan kurtarmakla kalmamış aynı zamanda kendi hikâyem ve mâzi yaşamımdan da arındırmış hissini uyandırıyor.

Küvetin sıcak suyu içerisinde artık o adamı veya hemzâdını öldüren bir varlık olmadığım rüyasını görüyorum. Ben artık efsanevi ve güçlü bir adamım. Ben mayasında hayal ve sır olan güzel bir ebedi ruhum...

Günün usulca ağardığı ve pencerenin ardından gelen seslerin duyulduğu vakit uykuyla uyanıklık arasında başımın döndüğünü hissediyorum. Gözlerimi açıyorum. Banyonun tavanı ve duvarlar etrafımda dört dönüyor. Yerlere kapaklanacağımı hissediyorum.

Ve şimdi artık onların ayak seslerini ve ağır botlarının çıkardığı gürültüyü koridordan duyar gibi oluyorum.

4.

Gözaltına alınmamla birlikte saatler süren sorgu ve itirafın ardından beni hücremde yalnız bıraktıklarında ahşap sıranın üstünde derin bir uykuya dalıyorum. Rüyamda hakikaten de kendim hariç hiç kimseyi öldürmediğimi ve kimseye el kaldırmadığımı görüyorum. Benden başkası değilmiş. Ben kendimi öldürmüştüm. Tek bir saniye içerisinde aynadaki aksimin kendimi bana gösterdiği anda çakıyı boğazıma saplamışım ve kendime “Sen... Sen her şeyi mahvettin. Sen o kocaman aç gözlerinle, gözlerinden daha da beter olan aç gönlünle, aç ellerinle, boş laflar yapan ağzınla, belli belirsiz kendini beğenmiş hâllerinle ve yakışıksız tavrınla her şeyi mahvettin. Sen güzel olabilmek kabiliyetine sahip olan şeylerin tümünü harcadın. Sen...” diye bağırıp çağırmışım. Çakıyı boynumun damarlarına, şakağıma ve yüzümdeki damarlara saplayarak kendi canımı almışım. Sonra yavaş ve ölümcül bir edayla aynadan uzaklaşmış ve yere yığılmışım. Bir anda. Sadece tek bir anda...

Yapayalnız hücremin bir köşesinde canımın azar azar bedenimden çıktığının rüyasını görüyorum. Ruhum, kalbimin son düzensiz atışlarıyla beraber perişan, büzülmüş ve kendi zevalinde kıvranan vücudumu arkasında bırakıp hafifçe süzülerek hürriyetine kavuşuyor. Ve ben artık asla bu alçak ve uyumsuz kalıba geri dönmeyeceğimi biliyorum.

5.

Geceleyn Şehrbânî³'nin hastanesinde eski düzenime geri döndüğümü rüyamda gördüm. Rüyamda evime, eşim ve çocuğumun yanına geri gelmişim. Hiçbir şey olmamış. Cinayet, tutuklanma, sorguya alınma ve hapse atılmak gibi bir durum ortada yokmuş. Hayat eskiden olduğu gibi devam ediyormuş. Rüyamda günün sonunda yorgun argın işten dönüyorum. Arabayı otoparka bırakıyorum. Gecenin karanlığı gökyüzünü kaplamış. Karnımı yemek ve içkiyle tıka basa dolduruyorum. Odanın içinde tek başıma kitapların arasında oturuyorum. Diğer odadan televizyon sesi geliyor. Ben, her zamanki gibi elime bir kitap alıyor biraz okuyor biraz ara veriyor ve ara sıra da saçmalayıp dertleniyorum. Ve o adam. Bana benzeyen veya hemzâdım olan düşmanım, karanlık pencerenin karşısındaki duvarın aynası içerisinde durmuş bana bakıyor. Beni gösteriyor. Pencerenin ardından eliyle beni gösteriyor. Hiddet ve istihzayla beni gösteriyor. Ve ben onun soğuk kış rüzgârıyla ruhumda dalgalanan uğursuz sesini duyuyorum. Benim düşmanım olan o adamın sesi inzivaya çekilmiş ruhumu tırmalıyor ve azar azar bastırıyor. O,

³ İran'ın Batılılaşma faaliyetleri bağlamında 1913 yılında Nâsirüddîn Şah-ı Kâcar tarafından Nazmiye adıyla kurulan ve daha sonra Şehrbânî adı verilen kolluk kuruluşudur. Söz konusu kuruluş Şehrbânî adıyla Pehlevi Dönemi'ne kadar devam etmiş ve İslam Devrimi'nden sonra İran İslam Cumhuriyeti Kolluk Kuvvetleri ile birleştirilmiştir.

pencerenin ardından bana gülümsüyor. Duvardaki aynada bana gülümsediğini görüyorum. Ve ben tedbiri elden bırakmadan yüz ifademle onu buyur ediyorum. Kapıyı aralık bırakıyor ve onu bekliyorum. Onu kapıyı açıp usulca odaya girerken görüyorum. Birlikte masa başında oturuyoruz. Birbirimizin gözlerine bakıyoruz. Titreyerek güzel bir şarap kadehine dokunuyorum. O, hayat ve yaşam gıdasını bana takdim ediyor. Ben ise burada onula benim aramda olan her şeyin yokluğa mahkûm olduğunu hissediyorum... Ve çakıyı elime alıyorum.

6.

Duruşma günü...

Benimle ilgili bir yargıya varmak için savcı vekili ve hâkim ile avukatım arasında geçen bitmez tükenmez, bomboş ve hiddet dolu karşılıklı konuşmaların neticesinde oluşan tekdüze sesler arasında, duruşmanın gerçekleştiği öğle sonrasında, saatlerin ruhsuz ve bunaltıcı havasında ve mahkemenin sıcak odasında güneş gözlüklerimin arkasında gizlenmişçesine uyuyorum. Rüyamda beni çıplak bir şekilde şehir meydanında tepetaklak darağacına astıklarını görüyorum. İdamımı izlemeye gelen insanlar beni tepetaklak ve yanlış bir çehre ve vücut ile görüyorlar. Ölüm uykusu esnasında hâkimin, "Sen günahsız bir adamı öldürdün. Cenazesini yaktın. Küllerini rüzgâra savurdun. Ve onun kendi vücudun olduğunu iddia ediyorsun. Yapılma sebebine gelince ise estetik kaygıdan ötürü, diyorsun. O adam kimdi? Yaşama hakkına sahip değil miydi? Adı neydi?" diyen sesini duyuyorum.

Başımı sallıyorum. Bilmiyorum. Ben kendimi adımla, hayatımla ve geçmişimle birlikte mezara koyup yaktım.

7.

İdamımdan bir gece önce...

Tek kişilik hücrede ruhumla baş başayım. Sükûnetli ve uyum içerisindeyiz. Rüyamda sonu olmayan bir yola ayak bastığımı görüyorum. Ölüm kokan fundalıkların arasında ilerliyorum. Cennetin kokusunu duyuyorum. Cennetin kokusu beni çağırıyor. Düşe kalka ilerliyor ve kendimi uyanık tutmaya çalışıyorum. Kurtuluş nağmeleriyle dolu ve bu şehir ile bu dünyadaki vücudum, ruhum ve yaptıklarımın ötesinde olan bu yüce ve güzel uyanıklık hissi... Ben bu gece bu dar ve sıkışık hapisane hücresinde kanlı canlı uykudayım ve yarın şehir meydanında idam edilecek olmaktan ürkmüyorum. Hatta tepetaklak darağacına asılmak yerine meydandakilerin beni işkence ederek öldürmelerinden bile korkmuyorum...

Mamafih bütün bunlardan bin kat daha uğursuz bir gelecek beni bekliyor.

8.

İdam gününün sabahı...

Saatin alarm sesiyle uyanıyorum. Bir an için uykuyla uyanıklık arasında duraksıyorum. Neredeyim?

Beni eve getirdiklerini fark ediyorum. Evimde kendi yatak odamdayım. Şaşkın ve sersemlemiş bir hâlde tuvalete giriyorum. Aynanın karşısına geçiyorum. Yüzümü suyla yıkıyorum. Sonra fırçayla suratıma sabun sürüyorum. Usturaya yeni bir bıçak takıyorum. Kanlı canlı bir dokunun orta yerinde parlayan gözlerime pürdikkat bakıyorum.

Mutfaktan çay kokusu geliyor. Eşimin mırıldandığı şarkının nağmelerini duyuyorum. Ortada ölüm diye bir şey yok.

Yaşamalıyım...

Ç a ğ d a ş Ö z b e k Ö y k ü s ü

MA'SUMA AHMEDOVA¹

Türkiye Türkçesine Aktaranlar: **Elif Hümeysra Taşkara-
Ezgi Pekşen- Gamzenur Akgüney- Gizem Nur Nazlı-
Gülşah Hemşinli- Seda Çebi**

Dert Ortaklığı

Kaç gündür huzursuzdu. “Ne yapsam acaba?” sorusu onu bir süredir düşündürüyordu. Sabah evden nasıl çıktığını bilemedi. Eşi dün gece de eve gelmedi. Oğlu üşütmüştü galiba, öhö öhö diye öksürdü, yemeğin öylesine tadına bakıp halsizce uzanıverdi. Kızı ise odasından çıkmadı, bilgisayardan başını kaldırmadı. Ne yapıyorsun dediğinde, görmüyor musun anne ders çalışıyorum, diyordu. Hala hasta olan oğlunu sarıp sarmalayıp zorla okula gönderdi, kızı ise çok yalvarsa da iştahım yok diye kahvaltı yapmadan okula gitti. İşte kaç aydır durum bu, hiç birinin keyfi yoktu. Kocası günler sonra alışveriş yaparak geliyordu. Sonra eve yabancı birisiymiş gibi gelip yine bazı seferleri bahane ederek kaçırıyordu. Yüreği tutuşmuş ateş gibi yanıyordu. O ne olduğunu bir süre sonra sezmiş, her şeyin farkına varmıştı: “Kocamın oynaşı var!”

Kadın kalbi ihaneti hemen sezer...

Sanki uzaklardan annesinin söylediği beyti duyar gibi oldu:

Git desen, öbür dünyaya kadar giderim,

Herkesin aşığılaması çok kötü...

¹ Özbek yazar ve tercüman Ma'suma Ahmedova, 1 Ekim 1952 yılında Taşkent vilayetinein Parkent ilçesinde doğdu. 1970 yılında liseyi bitirip Taşkent Devlet Üniversitesi Gazetecilik Fakültesine girdi. 1968 yılında “Yardım” isimli hikâyesi *Gülhan* dergisindeki yarışmanın galibi oldu. 1976 yılında üniversiteden mezun oldu. *İş Ortağı* ve *Haftanın Haberleri* gazetelerinde çevirmen editör olarak çalıştı. “Yükümlülük”, “Şehre Seyahat”, “Tatil”, “Basit Hikâye” gibi hikâyeleri *Gençlik* ve *Doğu Yıldızı* dergilerinde yayımlandı. 1982 yılında *Güneşli Gün* adlı ilk kitabı basıldı. 1983 yılında Yazarlar Birliğine üye oldu. 1985 yılında Cengiz Husaynov’un *Muhammed, Mehmet ve Memiş* adlı romanlarını Azerbaycan Türkçesi ve Rus dilinden Özbek Türkçesine çevirdi. Bununla birlikte birkaç Japon yazarın da hikâyelerini çevirdi. 1999 yılında *Bağımsızlık Umutları* derlemesinde “Birinin Hayatı” adlı kısa hikâyelerini dergide yayımladı. Julio Cortázar ve Leonid Andreyev’in hikâyelerini Özbek Türkçesine çevirdi.

O zamanlar annesinin mırıltıyla söylediği beytin manasını anlayamamıştı. Böyle yaşamak imkânsız, hemen kocasıyla konuşup hesaplaşması gerek, bugün derhal. Lüzum görürse ayrılacak, kendisini aşağılatmayacaktı. Kocasını mı? İşte sokaklar gayet geniş, istediği tarafa gidiversin. Mademki eşini ve çocuklarını bir başkasına tercih etmiş. O bulduğu kız ile yaşasın. O düşünme düşünme böyle bir karara vardı. İşe geldiğinde ofisinin önünde büyük bir kalabalık toplanmıştı. Bugün önemli işi var, ne zamana kadar muayene edecek bu kadar kadını. Hayır, boşuna telaş etmiş. Mesai saati bitmeden hepsini muayene etti. “Dildare, bak bakalım, kimse kaldı mı?” diye hemşiresine seslendi, telefonunu çıkarıp saatine baktı. O kocasının iş yerine haber vermeden gidip konuşmayı planlamıştı. Aradığında, kocası kasıtlı olarak telefonu açmaz, açsa bile, bir bahane bulur ve konuşmayı erteler ki bu çok açık. Kocasının böyle yapacağını kalbi hissediyordu. “Habibe Kamilovna, kimse kalmadı galiba” dedi hemşire. Birden kapı aralandı ve genç bir kadın başını uzatıp odaya baktı.

- Girebilir miyim? diye çekinerek sordu genç kadın.
- Girin! dedi çaresizce.

Yaklaşık otuz beş yaşlarında zayıfça bir kadın yavaşça onun önündeki sandalyeye oturdu. Genç kadın moralsiz görünüyor, uzun zamandan beri kuaför eli değmemiş dağınık saçını bir toka ile arkaya toplamıştı. Üstüne de renksiz ceket ve siyah etek giymiş, ayağına iliştirdiği ayakkabılarının tozu silinmemiş, kısacası onun görünüşü uzun zamandan beri ağır hastalık yaşayan insan görünüşünde bitkin, yorgun bir haldeydi.

- Dinliyorum, dedi. Gözlerini önündeki kâğıttan ayırıp kadına baktı.
- Genç kadın bir müddet ne diyeceğini bilemeyip donup kaldı.

Doktor... Genç kadın ne diyeceğini bilemeden şaşkınlık içinde yutkunuverdi. Ben...

- Konuşun... Genç kadını hemen muayene etmek istiyordu, bu yüzden onun geveleyişine sabretemedi. Yani?

Genç kadın sonunda kendine geldi. Emaneten oturduğu sandalyeye yerleşti. Sonra bir çırpıda:

- Ben hamile kalmak istiyorum! dedi.

Genç kadın bu sözleri öyle bir kararlılıkla söyledi ki doktor şaşkınlıkla kadına bakakaldı. Kadının sözleri ona tıpkı “ben kendimi öldürmek istiyorum” demiş gibi geldi.

- “Ne!” diye şaşırsa da sonra kendi kendine kızdı. “Kadın doktoruysan şayet kadınlar sana niçin gelirler. Onların dertlerinden biri doğum yapmak ise niye şaşıyoruz?!”

“Doktor, ben bunun için size muayene olayım, tahlil gerekirse onları da

vereyim” dedi genç kadın sakince. Yüzünden onun kendini toparladığı, doktor muayenesine ne maksatla geldiğini anlatmaya muvaffak olduğu görünüyordu.

O, genellikle muayeneye gelen kadınlara sorulan soruları sordu.

– Kaç yaşındasınız? Kadına dikkatlice baktı. Çocuklarınız var mı?

Genç kadın, doktordan sanki bu soruyu bekliyormuş gibi rahatsız oldu, kendine geldikten bir süre sonra:

– Otuz altıya dayandım, iki tane oğlum var, dedi.

“Benden dört yaş küçükmüş,” nedense aklına bu düşünce geldi. Bu düşünceyi aklından çıkardı ve tekrar genç kadına soru sordu.

– Zorlanırsınız, yaşınız büyük, dedi gizlice kadına bakarken. Oğullarınız var ya onları büyütme istemez misiniz? Yoksa illa kız mı istiyorsunuz?

Genç kadın bocaladı. Nereye koyacağını bilemediği ellerini sinirle çekti. Sonra yavaşça:

– Hiç fark etmez, dedi.

Sabrı tükendi, telefonunu açtı ve saatine tekrar baktı: Mesai saati bitmiş. Zira bu gün çok önemli bir işi halletmeyi planlasa da... Görünüşe göre bu kadının başka bir derdi var. O umursamadı, doğum yapmak istiyor doğuramaz mı, ona ne? Aceleyle: “İşte şu tahlilleri yaptırıp gelin, buyurun hemşire yazıp verecek. Sonra sizinle konuşuruz” demek üzereyken ve yerinden kalkmaya hazırlanırken, genç kadın birden atılıverdi.

– Eşimin dostu var...

Genç kadının bu sözlerini duyunca tekrar yerine oturdu. Aniden dert ortaklığına benzer ilginç duygu bütün vücudunu sardı.

Bu yüzden doğum yapmak istiyorum, dedi. Genç kadın nihayet içindeki leri döktü ve hafiflemiş şekilde doktora baktı. “Üç çocuğu terk edemez.” Son kararını kati surette söyleyen kadını tepeden tırnağa süzdü. Başka bir zaman olsaydı, evet, bundan bir yıl kadar önce bile böyle bir mesele ile karşısına çıkan genç bir kadına, “Kardeşim, en iyisi önce bir psikoloğa görünmen, onun tavsiyesini alıp sonra bana gelmen” diyerek kibarca göndermek isterdi. Ama şimdi...

– “Çocuğun bir erkeği eve bağlayacağını sana kim söyledi?” derken karşısında kendisine ümitlen bakan genç kadını süzdü.

– İnan, ilişkinizi bu şekilde yürütemezsiniz.

Bu konuşmayı nasıl yaptığını, bu sözleri nasıl söylediğini kendisi de bilemedi. Başka sözler de gönlünden dökülmeye başladı:

– Zavallıların sayısını arttırmakla ne yapacaksınız. Bunun yerine eşinizle açıkça konuşun. Mademki o kadını size tercih ediyor, gidiversin, bacaklarına yapışmayın.

Genç kadın şaşırıp ağzı açık ona baktı. Doktorun bu kadar hararetle, bu kadar etkili sözlerine birden cevap veremedi. Derin bir sessizlik çöktü.

– Siz... Boşanın mı diyorsunuz? Genç kadın yavaşça sessizliğini bozdu. Öyle mi, doğru mu anladım?

O, genç kadının sonsuz ıstırap içinde görünen solgun yüzüne, acı dolu gözlerinin içine baktı.

– Başka ne çözümünüz var? diye cevap verdi o sakince. Yine sessizlik oldu.

Bunu yapamam, dedi bir süre sonra genç kadın yere bakarak. Sonra başını kaldırıp doktora baktı: Konuşmalarınız doğru; bir kadının gururu, onuru, namusu olmalı. Bana kalsa onu bir dakika bile yanımda tutmazdım. Fakat çocuk hiçbir zaman sizin duygularınızı anlayamaz. Benim işim çocuklarla, yatılı okulda öğretmenim. Çocukların kendi gerçekleri var. O, merak edip genç kadının söylediklerine kulak verdi. Onlar her şeye, zorluklara, hastalıklara dayanabilir ama ailenin parçalanmasına dayanamazlar. Bilhassa baba veya annelerinin onları terk etmelerini asla kabullenemezler. Kalpleri kırılır, umutsuzluk içinde kalırlar. Böyle bir olayın onların kaderini etkilememesi söz konusu değil.

O, şaşkınlıktan donup kaldı. Allah biliyor ki o, bu yönden hiç düşünmemişti.

– İyi, öyleyse neden tekrar doğum yapmak istiyorsunuz? dedi sinirlenip. Zira aileniz elden gitmek, dağılmak üzere ki...

Genç kadın garipçe gülümsedi.

Kocam çok merhametli, biliyorum, üç çocuk olursa boşanmak istemez. Bir gün... Kadın birden iç çekti. O kadını... dedi ve sustu. Bak, o... adını bile ağzıma almak istemiyorum! O kadın yalnızmış, onun için hayat zormuş, bir desteğe, şefkate muhtaçmış. Ya ben ve çocuklarım...

Genç kadın aniden susup ağlamaya başladı. Genç kadını nasıl teselli edeceğini bilemedi, şaşırıp kaldı. Ne diyebilir ki, sonuçta kendisinin de desteğe ve teselliye ihtiyacı varsa...

– Kardeşim, size bir tavsiye vereyim mi?

Genç kadınla konuşurken, kaç aydan beri yüreğinde taş gibi oturan üzüntüleri biraz hafifledi. Bunun için mi? Şu kısacık zamanda dert ortağı olan bu genç kadınla güzel konuşup doğru tavsiye vererek yardım etmek istedi.

Genç kadın başını salladı.

Benim sözüme kulak veriniz, doğacak çocuğa da zarar vermeyiniz. Sıkılıyor ve eziliyorsunuz, bu durumda çocuk sağlıklı doğar mı? Bunu bir düşünün. Ondansa kendinize bakın ve oğullarınızı iyi yetiştirin. Kocanızdan boşanıp

boşanmayacağınızı siz bilirsiniz. Eğer kocanız, dediğiniz gibi merhametli ise çocuk üç tane de olsa, iki tane de olsa fark etmez, bırakıp gitmez. Siz eğitilmiş bir kadınsınız, kendinize hâkim olun. Bir gün kocanızın başına dank ettiğinde sizi kime tercih ettiğini o gün anlamış olacak. Neden bu sözleri genç kadına söyledi, nasıl söyledi, kendi de bilmiyordu. Yoksa içten içe umut edip beslediği, kendi düşüncelerini şimdi kelimelere mi döktü? Genç kadın ona umutla baktı. Kadın çok rahatlamıştı görünüşe göre, geldiğinden çok daha sakin ve sessiz görünüyordu. Habibe Kamilovna, “Zaman doldu, ben gidebilir miyim?” dedi sabırsızlıkla deminden beri onları izleyen hemşire. Genç kadın nihayet doktorun vaktini aldığını fark edip utanarak:

– Özür dilerim, ben gideyim... Teşekkür ederim size, dedi.

Genç kadınla konuşunca kendisi de çok rahatlamıştı.

– Güle güle, dedi tebessümle.

Genç kadın odadan çıkınca yavaşça kalktı, eşyalarını topladı. Kocasını ile kesin olarak konuşma fikri ve boşanmayı teklif etme kararı böylece kendiliğinden yok oldu.

HECE ÖYKÜ'DE İLKLER

HANDAN SENA LEZGİOĞLU

Toz

Yüzü gözünün önünden gitmiyor. Önce gözlerini devirmiş, sonra dudaklarını gererek bakışlarını ona dikmişti. “Üzülmeye değmeyecek şeylere üzülüyorsun hep” demişti ona. Ağzından çıkanı duyduğunda sert gelmiş olacak ki birden sesine ani bir yumuşama katarak “üzülüyorsun boş yere, kendini üzülüyorsun” diye eklemişti. Sesindeki yapmacık merhamet bedenleri arasındaki boşluğu kaplamıştı. “Beni anlamıyor” diye düşündü. “Ne çektiğime dair hiçbir fikri yok. Bana acımıyor da.” Söylenecek bir şey yoktu. Üzüntü, mantık denklemleri kurularak izah edilecek bir şey değildi. Bir insan bir insanı ya anlar yahut anlamazdı. Onu anlamıyordu işte, bu kadar. Hızlıca cüzdanını aldı. Kendini evin dışına atıp ana caddeye çıkan bozuk kaldırımlı dar sokakta yürümeye başladı. Görenler spor yapmak için tempolu bir yürüyüşe çıktığını zannedirdi. Oysa evden, belki kendinden, belki de evle gelen evin her yanına sinmiş hüznünden kaçıyordu. Köşedeki kafenin önünde bir an tereddüt etti. İçeri girip her zamanki gibi bir Türk kahvesi içebilir, belki bu şekilde biraz olsun sakinleşebilirdi. Silkindi. Şimdi oturamazdı. Hüzün, ağırbaşlı bir efkârı taşıyorsa belki oturulup karşılanabilirdi. Ancak öfke ve hayal kırıklığı içeren hüznün sahibi durmaksızın hareket etmek isterdi. Bu, insanın tercih yapamayacağı bir husustu. Hızlıca yürümeye devam etti. Yanından geçen insanların bulanık görüntüleri uğultulu sesleriyle karman çormandı. İçini pişmanlık kapladı: “Neden cevap veremedim? Neden kırıldığımda ağzını açmaktan aciz bir yığıntıya dönüşüyorum?” Gözleri, asfalt caddeyi delmekte olan bir iş makinasına takıldı. “Üzülmeme değmeyen şeyler... Ben ağlarken bana bıkmıklıkla bakıyor olman üzülmeme değer mi? ‘Hiç iyi değilim artık’ dediğimde faturayı yatırıp yatırmadığımı sorman üzülmeme değer mi? Ya da deminki yapmacık merhametin? Hayatımın en kötü günlerini yaşarken neden üzgün olduğumu anlamaman üzülmeme değer mi?”

İş makinası, yeri büyük bir gürültüyle ve sarsıntıyla deliyordu. Bu, şu an onun için caddedeki en sevimli görüntüydü. Güzel bir manzarayı izliyor gibi

gözlerini ayırmadan makinaya bakıyordu. Sanki makina yeri deldikçe öfkesi yatışıyor, içi soğuyordu. “Bayan, kenara çekil!” İrkilip, bu kalın sesin sahibi ile göz göze geldi. Otuzlu yaşlarının başlarında, teni güneş yanığı bir adam. Kasım ayında, önü neredeyse göbeğine kadar açık ince gömleği ayağındaki botlarla tezat oluşturuyor. Ellerini kot pantolonunun ceplerine sokmuş, baş parmakları dışarda. Başını önemli bir şeye itiraz ediyor gibi yukarı kaldırmış. “Bayan, kenara çekil!” Uyarıyı dikkate alıp iki adım geri çekildi. Karşısındaki, sözünün dikkate alındığını görünce zafer kazanmış edasıyla başını daha da yukarı kaldırdı. “Mal getireceğiz. Şimdi, ben mal taşıırken sana çarpsam ne olur? Olmaz!” Etrafına bakındı. Henüz mal taşıyan falan yoktu. Kendisini erkenden uyanan muzaffer komutana ince bir tebessümle karşılık verip uzaklaştı. Sahile çıkan yola sapıp dev bir şantiyeye dönmüş bu caddeden çıkmak istedi. Ne diye buraya yürümüştü ki sanki? Caddenin halini bilmiyor muydu? Hata yapmıştı. İrkildi. Düşüncelerini dağıtmak için çıktığı bu yürüyüşte bile hata yapma kaygısı peşini bırakmıyordu. Belki de kusuru buydu. Her şeyin her zaman biraz eksik kalmasının sebebi içindeki bitmek bilmeyen hata yapma korkusuydu. Öte yandan eşinin kaygısızlığı... Yıllar önce tanıştıklarında onun sarsılmaz özgüveni ne kadar hoşuna gitmişti. Oysa şimdi yıllar sonra, bu özgüvenin altındaki kendinden başka her şeye karşı olan kayıtsızlık meydana çıkmış, çekilmez hale gelmişti. Bir an ardında bıraktığı işçinin havaya kaldırdığı başı gözünün önüne geldi. Bu başı tanıyordu. Bu kendi varlığına duyduğu sarsılmaz güvenle yukarı kalkın ve tüm varlığa yukarıdan bakan başı tanıyordu. Eşinin bakışlarının hayali, işçinin kalın erkek başıyla gözlerinin önünde dans ediyor, iç içe geçip bir toz bulutu gibi önünde sürükleniyordu. Onlar gibi inanmak ister miydi? İnansa sorunları biter miydi? Günlük işlerinde bir zafer serabı içinde yaşayabilse, yalnızca var olmanın takdire layık olmak için yeterli olduğuna ikna olabilse, tüm dünyanın ondan aptal olduğunu düşündüren sahte özgüvenin yanılgısına bulanabilse... Bir sigara yaktı. Üflediği dumanla önündeki toz bulutunun dağılışını izledi. “Eve dönmeliyim.” diye düşündü, “Eve dönmeli ve çay içmeliyim.”. Eşine olan kızgınlığı dinmişti. Muzaffer komutanlar onu anlayamazdı.

BERNA ATAGÜN

Düğüm

Bir sabah uyandığımda hiç aklımda olmayan bir şeyi hiç aklıma gelmeyecek sebeplerle yapacağımı söyleselerdi, inanırdım. Çünkü buna ihtiyacım vardı. Gidip saçlarımı kestirebilir, yeni perdeler alabilirdim. İhtiyacım olmayan şeylere para harcayabilir ya da yeni tarifler deneyebilirdim. Hiç olmazsa evi dip bucak temizleyebilirdim. Ama ben yapacak daha gerçek bir şeyler arıyordum. Gerçi istediğim gerçeklik bu muydu emin değilim. Denemek şart mıydı onu da bilmiyorum. Şunu söyleyebilirim ki o gün o yolda her ne ol-duysa tekrar olsun diye defalarca geçtim o yolun üstünden, beni geldiğim ve ne yapacağımı bilemediğim bu durumdan çıkarsın diye. Biliyorum ki o sabah bana olan şey uyandığımda aklıma bir çengeli çoktan takmıştı. Neydi o bir anda biriken ve bir anda boşalmak isteyen? Bulamadım. Tuhaf bir sıkıntıyla uyandığım güne tuhaf bir sıkıntıyla devam ettim. Bir rüzgar çıksın çatıları uçursun istedim; bir kadın avaz avaz bağırsın, bir gemi karaya otursun; önemli bir şey olsun. En azından biri benim yerime de bir şeyler yapsın istedim. Bir şeye ama herhangi bir şeye karşı koymak istedim. Yaşıyor muyum emin olmak istedim. Yaprak kıpırdamadı, ben kıpırdadım. Gittim istifa ettim. İstediğimden de değil öylesine, yapabiliyor muyum göreyim diye. Bir cevap şansım olur, bir tepki veririm belki diye. Uzattım istifa dilekçemi ve kabul edilmediğini duymak istedim. Olur mu öyle şey, asla. Sizi bırakamayız, hele bu kadar emeğinizden sonra. Bunları, ama eksiksiz, duymayı bekledim. Mü-dür Bey: “İyi” dedi. “Çıkabilirsin.” Çıktım. Masamın önünde dikildim. Bu kadar çabuk mu, desinler istedim. İyice düşündün mü, desinler. Demediler. Eşyalara baktım. Filmlerdeki karton kutulardan birini aradı gözlerim, soramadım da sizde var mı fazladan kutu. Çantamdan siyah çirkin bir poşet çıkardım ne varsa biraz ona biraz çantama doldurdum. Kalanları da elime aldım. Nereye diyen olur mu diye biraz oyalandım. Olmadı. Kapıya yöneldim, bir ses: “Canım yalnız o kalemler buranın.” Doldu gözlerim, tıklandı nefesim, ısırıldım dudağımı. Alıp da konuşanın yüzüne fırlatamadım kalemleri, gittim güzelce

bıaktım masaya. Sadece sinirlendiğim belli olsun diye birini ters koydum. İçime sinmedi, bari kapıyı sert kapatayım dedim, kararlıyım. Yani kararlıyım sandım. Güzelce kapatıp çıktım. İşten ayrılırken utanmadan kolay gelsin dedim, sesimin doğru düzgün çıkmaması ilk defa bir işime yaradı. Sinirden dudaklarım ve ellerim titredi.

Arabaya binerken arkama hiç bakmadım, onlara kızdığımı anlasınlar istedim. Anlayana sivrisinek saz dedim. Anlamışlar mıdır? Dönmedim ya arkamı, bakmışlar mıdır? Güzelce bastım gaze; aslında yüklenecektim de, unuttum. Eve giden yolda biraz yağmur yağsa fena olmaz diye düşündüm. Yağmadı, klimayı açtım. Üzülmek istiyordum ama yeterince üzgün değildim. Markete girdim, suratım asıktı. Sormadı da marketçi iyi misin. Yıllardır gelip gidiyorum hiç mi bir şey fark etmedin? Ne bu hâlin, demedin. Görürsün sen marketçi, dedim; içimden ve çıktım. Yapacak daha iyi bir işim olmayınca yürürdüm ve yapılacak daha iyi bir şeylerin olmasını beklerdim. Yürürdüm. Aklıma yapılacak daha iyi bir şey gelince beklememe gerek kalmadı. Yıllardır bildiğim dükkana girdim. Balığımı sürpriz yapayım dedim. Ona en sevdiği yemlerden aldım, bir de kocaman bir fanus. Ferahlasın istedim. Ferahlık önemli dedim. Komşu gördü apartmana girerken. Kızım, dedi. Hayırdır bugün iş yok mu? Demedi de komşu önce iyi misin? Niye demedin komşu niye? İyi miydim? Sen iyi misin komşu? Merdivenlerden çıkarken üzüntü hissetmiyordum. Zaten insan sürekli saate bakmak istemeyeceği bir işi yapmalı dedim. O an buna inandım. Biraz olsun rahatladım.

Hayat kendisine çekince koyulamayandı. Tereddütüm ve huzursuzluğum biraz da bundandı. İki insan karşılaşmak için izin alamaz. İki hayat da öyle. Hayata karşı duyduğum şey buydu işte. Bu bir nevi hazırlıksız yakalanma hâli; ben böyleyken herkesin hazırlıklı olduğuna inanma hâli, iyi ve fazla olanı başkalarına mâletme gayreti, haddinden fazla kalakalmış hissetmek. Ben ne yapacağını bilememekten afallayınca daha çok uzaklaştım kalabalıktan ama içerledim de buna. Büzdüm dudaklarımı başladım yol gözlemeye. Selam vermeye çekindiğim komşularımın kapımı çalmasını bekledim. Yalan değil, çocukluk ettim; evin bir köşesine saklandım ve bekledim bulunmayı, bekledim samimi bir çağrıyı, tabii biraz da ısrarı. Beklerken biri gelecekmiş gibi kaçırdım gözlerimi ve eksildim aynı köşede. Eksildikçe küçüldüm, küçüldükçe hızlandım, hızlandıkça daha da uzaklaştım. Adım atamadım ileriye, atmak istedim ama atamadım. Somurtup kaldım.

İnsanlarla konuşmayınca onlardan daha çok şey duymak istedim, istemeseydim mutlu olabilirdim. İstedim ve giderek sessizleştim. Kabuğumun bu kadar içeride olduğunu kendime çekildiğim zaman anladım. İçinden çıkmak istediğimde çok geçti. Bir çekingenlik ki durduğu yerde genişledi,

durmadığında etrafıma dolandı, insanlarla arama mesafe koydu, söylemekten, sevmekten ve gülmekten beni geri bıraktı. İçime oturdu, sonra bir güzel kuruldu, kuruldukça yayıldı, yayıldıkça buna güldü, beni pek sinir etti, var olmasın diye adını koymaya yeltenmedim. Kendime de etrafa da yabancılaştım. Ben bu hissi ilk ne zaman öğrendim? Uzun uzun süzenden, durup buyur etmeyenden, fazla kendine güvenenden, yüksek sesle konuşandan, suçlayıcı bakandan, başa dert açandan, kola girip çıkmayandan, laf ağzında bekleyenden, düşene gülenden, her söze girenden, göze tekin gelmeyenden, tepeye sinir çıkarandan, söz verip tutmayandan çekindim. Ben bu hayatta tek bir kişiden çekinmedim: Asude. Şimdi olduğu gibi ne zaman içim sıkılsa ne zaman yalnız hissetsem hep o geldi aklıma. Yarım kalmış her şeyde de böyle oldu, kendimle başbaşa kaldığım an tamamlanmak için üşüştiler zihnime. İşte kapıyı açıp içeri girerken de aynı şey oldu. Gel bakalım Asude. İnsanın etrafında yeteri kadar konuşacak kimsesi yoksa kelimeleriyle konuşurmuş. Ben bu yaşımda hâlâ en çok Asude'yle konuşuyorum.

Asude, okul yıllarımdan ilk sıra arkadaşı. İlkokuldaki ilk beş senem. İncecik kollu, incecik bacaklı, benzi hep soluk; gülerken bile canı yanan Asude. Bana kokulu silgiler alan Asude. Göğsü ağrıyan Asude. Delikmiş kalbi. Ondan yasakmış koşması. Annesi Asude'yi her sabah kucağında çıkarırdı sınıfa, Asude her sabah teşekkür ederdi annesine. Her sabah sıramın üstüne bir sorumluluğu bırakıp giderdi annesi, gözleriyle yapardı bunu. Sorumluluğun bir hapishane olduğunu ben ilk o zaman anladım. Sınıfta her hafta birinin annesi, eve götürüp masa örtülerini yıkardı. Benim, örtüleri eve götürmem gerekmezdi. Asude'nin annesi beni severdi. Bir fotoğrafımız var Asude'yle; bütün sınıf bahçeye dizilmişiz. Asude bana yakın durmak istemiş bense çekmişim kendimi, yanımdakinin kolunu tutmuşum, ona doğru eğilmişim. Ben ne zaman ağlamak istesem Asude'nin fotoğraftaki yüzünü gözümün önüne getiririm. Asude benim nutku tutulmuş çocukluğum.

Öğlenleri evden getirdiklerimizi yedik. Ben peyniri çok severdim. Asude hiç sevmezdi ama her hafta evden peynirli poğaçaya getirirdi. Peynirleri ayıklar öyle yedi. Ben poğaçalarımı yiyip üstüne bir de Asude'nin peynirlerini yedim. Öğretmen Asude'yi cam kenarına beni de onun yanına oturtmuştu. Nefesi sıkışınca camı açar serinlerdi Asude. Ona sırayla oturalım dediğimde; tamam, derdi. Ben bazen iki gün üst üste de oturdum ama bakardım bir şey demezdi. Asude beni severdi. Benim gücüm dünyada bir kalbi delik Asude'ye yeterdi.

Hava güzel olursa öğretmen Asude'yi merdivenlerden indirir onunla gezmeme söylerdi. Asude'yle yavaşça kenarlardan yürür, etrafı izlerdik; ben arka bahçeyi de gezmek isterdim ama Asude yorulur oturmak isterdi, cebin-

deki mendiliyle alnındaki damlaları silerdi. Yeniden hazır olduğunda teneffüs biterdi, arka bahçeye gidemedik. Arka bahçeye gidebilmeyi isterdim. Asude bahçeye çıkmayınca ben de çıkmazdım. Gözüm dışarıda, aklım oyunlarda kalırdı. Yine de çıkmazdım. Dünyanın en güzel şeyini kaçırmış hissedirdim. Susmasını söyledim Asude'ye. Dışarıdan gelen sesleri dinlerdim. Asude okula gelmediğinde en önde ben koşardım bahçeye. Hadi, derdim herkese; hadi acele edin. Gizliden sevinirdim gelmemesine. Asude o zamanlar sırtımda bir yükü, indirmek isterdim. Asude bir hafta boyunca okula gelmediğinde bile merak etmedim. Niye gelmiyor bu kız demedim. Bir sabah annesi okula yalnız geldiğinde Asude'nin kalbinin artık hiç atmayacağını öğrendim. Asude benim bencil yönüm, iki topa bir ipe geçtiğim sıra arkadaşım. Asude o bir hafta boyunca beklemiştir de beni. Bekledin mi Asude?

Asude bir daha okula gelmeyince sınıftakiler uzak durdu benden, almadılar aralarına, oturmadı da kimse yanıma. Asude'ye olan onlara da olur sandılar. Bir gün öğretmene Asude benim yüzümden mi öldü, dedim. Güldü herkes. Kızdı öğretmen; susun, dedi. Daha çok güldüler. Öğretmen cetvelle vurdu herkese, bir bana vurmadı. Vursaydı keşke. O günden sonra kimse konuşmadı benimle. Ben de onlarla konuşmadım. Dilimdeki düğümün adı oldu Asude. O gidince benim kalbimde de bir delik açıldı ama kimse bana inanmadı.

Asude, ağrıyan yerlerimin adı.

Asude benim ayağımı sıkın ayakkabım, teki kırık gömlek yakam, yüzümdeki kırıksıklığım, dinmeyen rüzgarım, griye dönen perdelerim, yüzleşemediğim gerçekliğim, gözüme batan kirpiğim, beneksiz çileğim, paspassız eşliğim, saçımdaki beyazım, bir araya getiremediğim iki cümlem, düzeltmediğim kamburum, cızırdayan kulaklığım, tutmayan yağurdum, soğumayan tatlım, açmayan menekşem, güneş almayan balkonum, köpürmeyen kahvem, kırık şemsiyem, gözüm kapalı fotoğraflarım, ucu kaybomuş bantım, zinciri atmış bisikletim, sırası kaçmış örgüm, simetrik durmayan tablom, durulmayan kalbim. Asude benim gevşetemediğim dizginlerim, sustuklarım, pişmanlığım.

Asude küçük hayatıma bir dönüm olmuştu o yıllarda, sanki bir anda büyümüştü beni. Yine de çocuktu aklım, anlayamıyordum olanları. Asude'nin en sevdiği kalemlerini bana bırakmasını kabullenemiyordum. Kızıyordum kendime; içinden eğilerek bile geçemiyordum kalbimin. Asude'yi doğru düzgün sevmeyince, bunu ona söyleyemeyince insanları nasıl seveceğimi şaşırdım, ona güzel söz diyemeyince insanlara ne diyeceğimi şaşırdım. Fazla gösterdim sevgimi, çok fazla. Bu onların hoşuna gitmedi, kaçırdım insanları kendimden. Sonunda vazgeçtim bir şeyleri göstermeye çalışmaktan. Yazık oldu. Orta bir yol tutturamadım. Asude yarım bıraktığım her şeyin adı oldu

kaldı. Tabii hayat bu ya zaman geçer araya bir şeyler girer unuttur gibi olur-
dum ama bilirdim de onun durduğu yeri. Şimdi olsa nasıl yapardım, neler
derdim bunu düşünürdüm. Asude içime serpemediğim su. Nasılsa yine unu-
tup yine hatırlayacaktım.

Öylece duramazdım. Her şeye en başından başladım. Yeniden koyuldum
yola, yeniden aştım tepeleri, düzlükler geçtim, nehirler gördüm. Israrcı bir
nehirde sökülü kaldı suretim, durmadım. Taşların altını yokladım, tozu du-
manı yuttum, dikenli yollara kaldım. Saplandı çamura dizlerim, durmadım.
Kuytuları kolağan ettim; sesleri dinledim, seslere karıştım, ses oldum. Su ol-
dum yatağımı buldum. Islık oldum rüzgara karıştım. Durmadım. Verdim ve-
riştirdim, sordum soruşturdum iyice emin oldum.

Söz oldum evlere sızdım, aş oldum sofralara kondum, gün oldum günlere
karıştım. Biraz aşağıda biraz yukarıda oyalandım. Düşündüm, bir kuşun yuva-
sına taşındım; sandım uçarım, uçamadım. Gittim iki nokta arasına mesafe ol-
dum, sevinçle karşılanmayan haber oldum, yanıldım kalanlara bahane oldum,
yoruldum yine de durmadım. İçinden geçemediğimin etrafından dolandım.
Geçtim, geçirmedim. Oturdum dört başı mamur yol oldum. Eşindim toprağa
mineral oldum; ağaca dal, yaprağa damar oldum. Termometreye civa, civaya
hava oldum. Özendim mi ne, şiir söylemeden duramaz oldum. Ne kabul ettim
ne inkâr, ne akıllıydım ne aptal. İşin içinden çıkamayınca işten tümüyle vaz-
geçtim. Zaman oldum meydanların nabzını tuttum. Kayıt oldum, defterlerde
tutuldu. Hayâl oldum; hikâyelere konu, masallara son oldum. Sobaya odun,
koltuğa yastık, çobana kaval, çöplüğe horoz, şarkıya nakarat, göle balık, şar-
zöre mermi, kulağa küpe, gazeteye manşet oldum. Kapıya kol, ahşaba boya
oldum; durmadım, gittim bir baltaya sap oldum yine de yaranamadım. Bu
defa aklımın ermediği işlere heves ettim, ettim de iyi mi ettim. Gittim çok da
anlayanlar gibi bir teraziye kefe oldum; şaşırdım, rezil oldum. Ne yapacağımı
unutacak noktaya geldim. İnat ettim süzmedim düşümü, vermedim dünümü.
Değmedi sırtım yere. Kurda da kuşa da yem olmadım. Gezdım, gördüm, bil-
dim. Sıra tekrar insan olmaya gelince durdum. Ben durunca hayat durmadı;
geldi buldu, çekti çıkardı, içime kuruldu. Oturdum düşündüm. Düşündüğümle
kaldım. Sustum, söyler gibi oldum; söyleyemedim. Çekindim, değiştim. Ben
değişince kelimelerim durur mu onlar da değişti. Bu defa başladım onlarla
uğraşmaya. İşim gücüm kelimeler oldu. Yeni kelimeler yeni düşünceleri ge-
tirdi, sonunda beni geçmişten öteye geçirdi. Bulamadım gerçi ama aramak da
eskisi kadar büyümedi gözümde. Günlerim aramakla geçti.

Hafif bir rüzgar tülleri kaldırdı, ince bir yağmur sessiz sokakları yokladı.
Hava aydınlanıyordu. Balığım bir turunu bitirip yenisine başladı. Yağmur gi-
derek hızlandı.

BEYZA NUR KAPLAN

Beyaz Orkide

Sicim gibi yağan yağmura bakıyordu Ayza. Her zamanki yerindeydi, pencere kenarına oturmuştu. Toprak kokusunun damarlarında dolaştığını hissediyordu. Aralık olan pencereden giren bu kokuya karışmak, uçup gitmek istiyordu. Sonbahar hüznü doludur ya hani bunu her zerresinde hissediyordu. Artık konuşmak gelmiyordu içinden. Yağmurun getirdiği o toprak kokusuna karışıp gitmek istiyordu. Bugün tam altı yıl olmuştu. Sükûnetle geçen altı yıl... Altı yıldır tek bir kelime çıkmıyordu ağzından. Nasıl konuşsaydı, neyle, hangi kelimeyle anlatsaydı içindeki bu tarifsiz ıstırapı? Kelimelerin hatta cümlelerin bu kadar yetersiz kaldığını bilmiyordu daha önceden.

Odasının dışından sesler geliyordu. Her yıl olduğu gibi bu yıl da gerçeğe yüzleşme vakti gelmişti. Bu hazırlıklar onun içindi. Ayza hâlâ kabul etmiyordu. Son derste başını koyup uyuduğunu ve bunların bir rüya olduğunu düşünüyordu. Altı yıldır uyanamadığı bir kâbustu bu ona göre. Sabah annesiyle tartıştığı için çektiği vicdan azabının bir getirisi olmalıydı.

O sabah annesinin hazırladığı portakal suyunu içmeyip gizlice dökmeye çalışırken yakalanmıştı. Annesi çok kızmıştı. Ayza portakal suyunu sevmiyordu işte neden anlamıyorlardı? Annesine bağırarak sonra pişman olmuştu. Ama gururuna yediremeyip özür dilememişti. Çantasını aldığı gibi okula gitmişti. O gün annesinin şeftali kokulu yanaklarından da öpmemişti üstelik. İçine bir sıkıntı düşmüştü şimdi. Babasını da görememiş, annesini şikâyet edememişti. Ayza nereden bilebilirdi böyle olacağını? Suçluluk duygusuyla altı yıldır ağzını bıçak açmıyordu. O gün evden çıktıktan sonra gaz sızıntısı yüzünden evde patlama meydana gelmişti. Küçük kız korkmasın diye kimse ona söylememiş ders çıkışında amcası almaya gelince içine bir kurt düşmüştü. Çünkü hep babası gelirdi onu almaya. Eve geldiğinde gördüğü manzara ile büyük bir şok geçirmişti. Doktor bu büyük şoktan dolayı konuşmadığını zamanla düzeleceğini söylese bile, Ayza bu şoku hâlâ atamamıştı. Her akşam birlikte film izledikleri, yemek yedikleri, babasının ona her gece kitap okuduğu o ev artık

yoktu. Hem annesini hem de babasını kaybetmişti. Daha on yaşındaydı küçük Ayza. Nasıl atlatması beklenirdi. Her gün yeni bir kabusa koyuyordu başını.

Amcası ve yengesiyle yaşıyordu artık. Yengesinin çocuğu olmamıştı. Ayza'yı kendi kızı gibi severdi. Altı yıldır hatta ondan öncesinde bile ağzından onu kırarak tek bir kelime çıkmamıştı. Ayza da yengesini severdi. Amcasını da çok severdi hatta. Ama anne ve babasının yerini kimse tutmuyordu işte. Şimdiki yatağı ne kadar güzel olursa olsun yine de kendi evindeki yatağındaymış gibi uyanmıyordu. Yüreğinde kocaman bir boşluk vardı. Kimsenin asla dolduramayacağı bir boşluk... Annesinin o şeftali kokan yanaklarını o kadar özlemişti ki aldığı her nefes ciğerini sızlatıyordu. Babasının pürüzsüz sesine hasretti kulakları. Hiç ayrılmayacaklardı oysaki. Asla bırakmayacaktı onları. Şimdi evlerinin yerinde yeller esiyordu, ailesine ait hiçbir şeyi kalmamıştı. Onu dünyayla tanıştıran iki kişiyi de altı yıl önce toprağa vermişti. Küçük Ayza'nın kocaman yüreği şimdi kara, kör bir çukurdu.

Yengesi yavaşça odasına girdi. Temiz kıyafetler koydu yatağının üstüne. Ayza artık hazırlanmalıydı annesi ve babası onu bekliyordu. Giyindi ve odasından çıktı. Amcası ve yengesi hazırlanmıştı. Hazin bir sonbahar günüydü, bir yaprak düştü ayağının ucuna. Ayza'nın acıdan sararmış yüreğine benziyordu. O yaprak ona özür dilemenin vakti geldiğini hatırlattı. Çünkü o yaprak da istemeden de olsa bütün ailesinin bulunduğu kocaman, köklü bir ağaçtan düşmüştü aynı onun gibi. Yaprak eline aldı ve onu da götürdü yanında. Bir çiçekçiye durdular. Her yıl olduğu gibi önce o indi arabadan. Babasının kullanmadığı bir arabaya binmek her zaman huzursuzluk verirdi ona. Çiçekçiye koştu ve annesinin en sevdiği çiçeği işaret etti. Beyaz orkide... Annesi bu çiçeği çok severdi. Çiçeği alıp istemeye istemeye arabaya bindi. O bilindik yola girince gözleri doldu Ayza'nın. Araba durunca hemen indi ve koştu ailesine. Mezar taşını okşadı, kokladı. Sonra bir el hissetti omzunda. Arkasına bakınca anne ve babasını el ele tutuşmuş gördü. Aklını kaçırdığını düşündü. Ama onlardı işte. Sımsıcak gülümsüyorlardı. Ayza elindeki çiçeği bıraktı. Cebine koyduğu yaprağı çıkardı annesine uzattı. Ayza ağlayan gözlerle özür diletti. Olaydan sonra İlk defa özür diliyordu annesinden. Hıçkırıkla hıçkırıkla ağladı Ayza. Annesi yumuşacık elleriyle göz yaşlarını sildi. Ben sana hiç küsmedim ki dedi. Altı yılın ağırlığı bir anda uçup gitti. Sanki tüy kadar hafiflemişti.

Ayza uyandığında yatağındaydı ve mutluydu. Annesi onu affetmişti. Babasıyla birlikte mutluydular. İçeride sızlıyordu ailesinin yokluğu geçmeyecekti ama artık on altı yaşındaydı ve altı yıldır ilk defa rüyasında anne ve babasını görmüştü. Ayza artık konuşmak, her şeyi anlatmak istiyordu. Yatağının başında dün amcasıyla aldıkları beyaz orkideyi gördü. Yanında da sararmış bir yaprak vardı. Bugün anne ve babasını ziyarete gideceklerdi. Odasından çıktı. Amcasını ve yengesini öpücüklere boğdu. Ayza o günden sonra affedilmenin huzuruyla konuştu. İçeride rahatlamıştı, hiç susmadı. Artık hiç susmayacaktı.

PINAR AKARKEN...

İSMAİL SERT

Öykücülüğümüzün usta ismi Hüseyin Su, yeni öykü kitabı *Kırklar Cemi* ile okuyucularının karşısına çıktı.

En başta dikkati çeken, Su'nun ilk defa bu uzunlukta öykü yazıyor olması. "Zikir Pınarında Kalbimizi Yuduk" uzun, "Işık Selinde Billur Parıltısı" ise uzun sayılabilecek bir öykü. Uzunluk, anlatmaya giriştiği dünyayı yeterince resmetmesi için kendisine iyi bir imkân sunmuş.

Kitabın tamamına Eşrefoğlu Rumi'nin Tasavvuf klasiği olan eseri Müzekkin Nüfus'tan yansıyan bir iklim hakim.

Uzun öyküsü "Zikir Pınarında Kalbimizi Yuduk'ta tasavvufun kasabadaki halini aktarıyor Hüseyin Su. "Evimizin Geniş Avlusu" demesinden, anlatıcının çocuk olduğunu anlıyoruz.

Tabiatın kucağında yaşandığı da o kadar belli ki; güneşin değil, ayın ışığı bile hayata dahil olacak kadar aşık. Ay ışığının belirgin olduğu gecelerde lambanın fitili iyiden iyiye kısıyor ve uzayıp kısalan, yer değiştiren gölgeler sayesinde zihinler enginlere açılıyor.

Su, öykünün zamanını da belirleyecek gibi dursa da bundan vazgeçmiş. Onun yerine genelleme yapmakla yetiniyor. Önce zamanı, "baştan başa upuzun burgaçlar oluşturarak akıp giden bir nehir" olarak niteliyor. Sonra, her şeyin zamanın meyvesi olduğunu ve onun hevenginden koparıldığını anarak tespitini tamamlıyor.

Anlatıcımız, babası aniden ölünce, ayağı taşa takılmış ve büyüyüvermiştir. Artık yaralarını gizlemenin, büyüdüğünü anlamanın ve göstermenin gayretine girecektir.

Dünya tamamen değişmiştir onun için. Üstelik bu, hazırlık yapılarak karşılanacak bir

değişim de değildir.

Babasının sevgisi de, şefkati de, hiddeti de artık özlemle anacağı uzak bir mesafededir.

Tasavvuftan devşirilen ve günümüzün diliyle ifade edilen tespitle: “yerden kaldırdığımız ayağımızı tekrar yere koyup koyamayacağımızı bilemeyecek kadar, olacıklardan habersiz yaşadığımızı” fark eder.

Babasına duyduğu özlemle ve acıyla gider annesi yerine halasına sarılır. Halası babasından geriye kalan, ondan bir parçadır. Ve onu anlayan, herkesten, hatta annesinden bile koruyup kollayan, zaman zaman yaşına inip onunla güreş eden bir dayısı vardır. Ve “kendisinden kaçamadığımız ve dört bir yanımızdan çepeçevre kuşatan ve bize tutulan koskoca bir ayna olarak nasibi” onu beklemektedir.

İnce ince çizilen kasaba dekorunda olaylar gelişir.

Kasaba hayatının merkezinde Bilal efendi vardır. Bilal efendi, hemşeri olmanın çok önemsendiği bu diyarda, dışarıklı biri olmasına rağmen tutunmuş, günlük pratiklerin bir çoğunun acemisi olsa da bunu başarmıştır. Onun çevresindeki zikir halkasında kasabanın ileri gelenleri de dahil olmak üzere çok kişi vardır. Kasabanın en hatırlısı, en sayılanı, en sevilenidir Bilal efendi.

Amcası ve dayısı o zikir halkasının iki ayrı tiplemesidir. Dayısı müdavimi olduğu zikir halkasına samimiyetle bağlıdır. Amcası ise o dünyaya uzak, deyim yerindeyse “hayırsız” biridir ve zorlayan olmasa halkaya devam etmeyecektir.

Bilal efendi herkese samimiyetle yaklaşmakta, büyüklerin menkıbelerini anlatmakta, dualar etmektedir. Hiç öyle görünmese de herkese uygun çok sözü, çok nasihati vardır.

“Biz aciziz/ biz kimiz ki” diyerek sohbe başlayan Bilal efendi güçlüdür ancak gücünü öne çıkarmadan, sükunet içinde yaşamaktadır.

Mütevazıdır. İhtiyacı olanın en azı ile yetinebilmektedir. Herkesin yapıştığı dünyayı sırtında bir yük olarak görmektedir.

Anlatıcımızın gözünde Yeşilçam filmlerindeki kahramanlar ne ise kasabalıların gözünde de Bilal efendi de odur.

Anlatıcımız bu ilişki yumağını hayretle seyretmekte, anlamaya çalışmaktadır. Zikir halkasının en küçüğü olarak bize, en saf ve en temiz görüntüleri nakleder. Anlattıklarında kasabaya ve zikir halkasındaki insanlara dair çok kıymetli detaylar vardır.

Bir sabah askerî darbe olur. Kasabalı kendinden çok Bilal efendiye bir şey olmasından korkar. Ancak korkulan olmaz. Yine de zikir halkası giderek zayıflar, katılan sayısı beş altı kişiye kadar iner.

Bilal efendi o sene hacca gitmeye karar verir ve eşiyle birlikte kutsal yolculuğa çıkar.

Medine’deki son gününde vefat eder. Kasabaya cenazesi döner. Kasabalı çok üzgündür.

Bilal efendi ölmüştür ancak hakkında uydurulan ve dilden dile aktarılan efsanelerle kasabada yaşamaya devam eder.

Kısaca özetlemeye çalıştığım kitabın uzun öyküsü “Zikir Pınarında Kalbimizi Yuduk”

bize Anadolu'daki mütevazı bir kasabada tasavvufun nasıl yer tuttuğuna, hayatın içine nasıl sokulabildiğine dair berrak tablolar sunuyor.

Kitabın hemen göze çarpan bir başka özelliği, isim verilmesinin yanında öykülerin bir de numaralandırılmış olması. Okuyup bitirince anlıyoruz ki; öyküler iklimin ötesinde konu, dil ve atmosfer olarak da birbiriyle bağlantılı, ilintili ve ortak çağrışımlarla akıyor.

İkinci öyküdeki anlatıcı, ilkindeki çocuk/gencin daha büyümüş ve şehre (tabii ki İstanbul'a) gelmiş hali olarak görülebilir.

İlkindeki zikir halkasının karşılığı olarak, ikinci öyküde yedi kişilik bir arkadaş çevresi var.

İlk öykünün merkezinde Bilal efendi duruyorken, ikincisinde Abdullah efendi var.

İlkindeki anlatıcı daha çok hayretle izlerken, ikincisindeki anlatıcı biraz da sorguluyor, eleştiriyor. Hatta zaman zaman hesaplaşma aşamasına kadar gelse de daha da ileriye gitmemeye özen göstererek kendisini sakınıyor.

Artık dönem değişmiş, eski sözler tutulamaz olmuş, çeldiriciler çoğalmıştır. Teori ile pratiğin ayrıştığı yerler rahatsız etmeye başlamıştır. Buna rağmen birbirine sıkı sıkıya bağlı, baştakine de sadakat gösteren bir ekiptirler.

Kitabın sonraki kısa öyküleri de tasavvuf ikliminden çıkmadan devam ediyorlar. Bazısında belirgin, bazısında biraz daha geri planda olmak üzere, *Müzekkin Nüfus*'tan tablolar, pasajlar, renkler, nefesler var. Hatta *Kırklar Cemi*, *Müzekkin Nüfus*'tan ilhamla yazılan bir nasihat ile tamamlanıyor.

Yazıyı bitirirken bir de özel notumu paylaşmak isterim. Bizim kasabadaki evimizde de Kur'an-ı Kerim'den sonraki ikinci kitap, rahmetli babamın intisabı sebebiyle *Müzekkin Nüfus* idi. Yeri de Kur'an-ı Kerim'in hemen yanıydı. Ben ilkokulun ilk yılında, düzünden okumayı öğrendiğimde, o tek ciltlik kalın kitabı alırdım, heceleyerek okurdum. "Çoklu okuma" kavramlarıyla zihnimizin karışmadığı o yıllardaki o düz okumalarımın neler çıkarttığını hatırlamaya çalışsam da başaramadım. Yine de çocukça okumalarımın içimde bir yerlerde mayalanmış olma ihtimaline şükrettim. Hüseyin Su'ya bir kez de bu hatırlatması için, kendi adıma teşekkür etmek isterim. Yeni uzun öykülerde buluşmak dileğiyle...